

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมาย

พันธ์

พันธ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

และ

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันธ์สำรวจเอก หลิ่ง วรรณรัฐ วิชาติเตชา

พันธ์สำรวจเอก หลิ่ง วรรณรัฐ (กปิลกาญจน์) วิชาติเตชา

อาจารย์ (สัญญาบัตร 5) (ทำหน้าที่อาจารย์วิชากฎหมาย)

กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คำนำ

วิกฤตการณ์เป็นเหตุการณ์ซึ่งมีความยากลำบาก มีความเสี่ยงภัยและเป็นอันตรายอย่างยิ่ง การตัดสินใจในการดำเนินการใดๆ เพื่อก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและไม่เป็นอันตรายต่อประชาชน หรือสังคมนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อ สถานการณ์ดังกล่าว จำเป็นจะต้องตระหนักถึงการเลือกใช้วิธีการเข้าระงับเหตุการณ์ ต้องรู้ถึง ขั้นตอนและวิธีการในการจัดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้วิกฤตการณ์นั้นคลี่คลายโดยเร็ว

นอกจากนี้ เนื่องด้วยวิทยาลัยการตำรวจได้จัดให้มีการฝึกอบรมในวิชา บทบาทของตำรวจ ในการบริหารวิกฤตการณ์ (Role of Police in Managing a Crisis/RPM) ในหลักสูตรต่างๆ เช่น หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง หลักสูตรผู้กำกับการ หลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจและ หลักสูตรสารวัตร

ผู้เขียนจึงได้เขียนหนังสือ เรื่อง “การบริหารวิกฤตการณ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” เพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรมในวิชาดังกล่าว และในโอกาสนี้ ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณ พลตำรวจโท ประยูร อัมฤต, พลตำรวจตรี ยุทธนา ตุงคะเสน, พลตำรวจตรี ศรีเกษม แก้วผลึก, พลตรี กฤษณะ บวรรัตนรักษ์, อาจารย์ วลีส ธรรมโกสითิ และอาจารย์ ชินภัทร พุทธชาติ ซึ่งได้ กรุณาให้คำแนะนำ ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ และผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือฉบับนี้จะช่วยให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเมื่อเกิดเหตุวิกฤตและสามารถนำไปปรับใช้ได้ หากเกิดสถานการณ์ขึ้นจริง

พ.ต.อ.หญิง วรรณัฐ (กปิลกาญจน์) วรรชาติเดชา

อาจารย์ (สบ. ๕) (ทำหน้าที่อาจารย์วิชากฎหมาย)

กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศีกษา

ม.ค. ๒๕๕๕

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วรรชาติเดชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

	หน้า
บทที่ 1 บททั่วไป	1
1.1 กล่าวนำ	1
1.1.1 นิยาม	1
1.1.2 สาเหตุของวิกฤตการณ์	4
1.1.3 ขั้นตอนของวิกฤตการณ์	4
1.2 บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจเมื่อเกิดวิกฤตการณ์	6
1.2.1 สิ่งที่ผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้องปฏิบัติ	7
1.2.2 พื้นที่วงใน (Inner perimeter)	7
1.2.3 พื้นที่วงนอก (Outer perimeter)	8
1.2.4 พื้นที่ปฏิบัติการ (Staging area)	9
1.3 การส่งมอบพื้นที่วิกฤตการณ์ให้กับผู้บัญชาการเหตุการณ์	10
1.3.1 ข้อมูลที่ผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้องบรรยายสรุป	10
1.4 การควบคุมอาสาสมัครที่เข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	10
1.4.1 การควบคุมอาสาสมัครตามพระราชบัญญัติป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550	11
1.4.2 การควบคุมอาสาสมัครตามบันทึกข้อตกลงระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับมูลนิธิ	13
บทที่ 2 การบริหารวิกฤตการณ์	14
2.1 การจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์	14
2.1.1 แนวทางการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์	14
2.1.2 แนวทางการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า	16
2.2 บทบาทและภาระหน้าที่ของผู้บัญชาการเหตุการณ์	18
2.2.1 ผู้บัญชาการเหตุการณ์	18
2.2.2 ข้อพิจารณาในการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์	20
2.2.3 ภาระหน้าที่ของผู้บัญชาการเหตุการณ์	21
2.2.4 รองผู้บัญชาการเหตุการณ์	23
2.3 บทบาทและภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์	23
2.3.1 ฝ่ายแผนและยุทธการ	23

	หน้า
2.3.2 ฝ่ายสืบสวนและการข่าว	25
2.3.3 ฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุง	28
2.3.4 ฝ่ายประสานข้อมูล	29
2.3.5 ฝ่ายสอบสวนและกฎหมาย	30
2.3.6 ฝ่ายเจรจาต่อรอง	31
2.3.7 ฝ่ายประชาสัมพันธ์	32
2.3.8 ฝ่ายธุรการและการเงิน	38
บทที่ 3 ระบบสั่งการในภาวะวิกฤต	41
3.1 ความสำคัญของระบบสั่งการในภาวะวิกฤต	41
3.2 การจัดรูปแบบของระบบสั่งการในภาวะวิกฤต	42
3.2.1 อัตราส่วนของการควบคุมการบังคับบัญชา	42
3.2.2 การจัดระดับชั้นการควบคุมการบังคับบัญชา	43
3.3 การวางแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงาน	44
3.3.1 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีชุมนุมสาธารณะ	45
3.3.2 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีจับตัวประกัน	61
3.3.3 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีภัยธรรมชาติ	62
3.3.4 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีอุบัติเหตุ	65
3.4 การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานและการจัดทีมปฏิบัติงาน	67
3.4.1 การแบ่งพื้นที่การปฏิบัติงาน	67
3.4.2 การจัดทีมปฏิบัติงาน	69
บทที่ 4 การสื่อสารและการเจรจาต่อรอง	72
4.1 การสื่อสารกับการชุมนุมสาธารณะ	72
4.1.1 ความสำคัญของการสื่อสารและการเจรจา	72
4.1.2 หลักการเจรจาและเทคนิคการเจรจา	73
4.2 การเจรจาต่อรอง	78
4.2.1 ความหมายของการเจรจาต่อรอง	79
4.2.2 รูปแบบการเจรจาต่อรอง	79
4.2.3 กระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม	81

	หน้า
4.2.4 การวิเคราะห์ การวางแผน และการประเมินผลการเจรจา	83
4.2.5 องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเจรจา	84
4.3 การเจรจาต่อรองในภาวะวิกฤต	85
4.3.1 ผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายเจรจาต่อรอง	86
4.3.2 คุณสมบัติของผู้เจรจา	87
4.3.3 หลักปรัชญาในการต่อรองในภาวะวิกฤต	87
4.3.4 ทักษะการตั้งใจรับฟัง	88
4.4 การเจรจาต่อรองกับคนร้ายที่มีลักษณะพิเศษ	92
4.4.1 คนร้ายประเภทเสพยาเสพติด	92
4.4.2 คนร้ายที่เป็นโรคทางจิตเวช	93
4.5 การใช้คำพูดในการเจรจาต่อรอง	96
4.6 การใช้บุคคลที่สามช่วยในการเจรจาต่อรอง	99
4.7 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของคนร้าย	100
บทที่ 5 การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต	102
5.1 ภาระหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต	103
5.1.1 การจัดพื้นที่สำหรับการปฏิบัติงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์	103
5.1.2 การอำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชน	104
5.1.3 การกำหนดเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่จะเผยแพร่	105
5.1.4 การกำหนดกลยุทธ์และสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์	106
5.1.5 การติดตามและประเมินกระแสสื่อมวลชนและสาธารณชน	107
5.1.6 การจัดบันทึกสถานการณ์ และบันทึกการปฏิบัติงาน	108
5.1.7 สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์	109
5.2 การแต่งตั้งโฆษกเหตุการณ์	109
5.2.1 บทบาทผู้ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์	110
5.2.2 สิ่งที่โฆษกเหตุการณ์พึงปฏิบัติและละเว้นการปฏิบัติในการ แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน	111
5.3 กลยุทธ์ในการทำงานด้านประชาสัมพันธ์	113
5.4 คำแนะนำเกี่ยวกับการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนโดยมีพิธีกร	114

	หน้า
บทที่ 6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิกฤตการณ์	118
6.1 กฎหมายที่ใช้ในการบริหารวิกฤตการณ์	118
6.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550	118
6.1.2 พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457	120
6.1.3 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548	125
6.1.4 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551	136
6.1.5 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550	144
6.2 กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และที่ใช้ในการดำเนินคดี	154
6.2.1 กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	154
6.2.2 กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดี	165
ภาคผนวก	171
- พระราชบัญญัติกฏอัยการศึกพระพุทศักราช 2457	173
- พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548	181
- พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551	188
- พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550	197
- หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย	215
- ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย	221
- แหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับการวางแผนปฏิบัติการ	226
- ตัวอย่างของหน่วยงานและภารกิจที่รับผิดชอบเมื่อเกิดวิกฤตการณ์	238
- ตัวอย่างการตรวจสอบความพร้อมด้านการส่งกำลังบำรุง กรณีชุมนุมสาธารณะ	252
- ตัวอย่างการตรวจสอบข้อมูลของฝ่ายข่าว/สืบสวน กรณีชุมนุมสาธารณะ	264
- กรณีศึกษา การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตของบริษัทเดินอากาศไทย จำกัด	269

บทที่ 1 บททั่วไป

1.1 กล่าวนำ

ในปัจจุบันเกิดภัยพิบัติเพิ่มขึ้นทั้งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ อันส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งภัยพิบัติเหล่านี้ล้วนเป็นภัยก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินของประชาชนโดยส่วนรวม จัดเป็นภัยที่รัฐจะต้องดำเนินการระงับเหตุที่เกิดขึ้นโดยเร็วและหาแนวทางการป้องกันมิให้เกิดเหตุซ้ำขึ้นอีก สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชน รับผิดชอบในด้านปกป้องรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชน ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนด้วยเช่นกัน

ดังนั้น เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจก็ต้องเข้าช่วยเหลือ เพื่อให้ภัยพิบัตินั้นผ่านพ้นไปด้วยดี ในกรณีภัยพิบัติมีความรุนแรงมากจนเกิดภาวะวิกฤต อันทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก จะต้องมีการประสานงานการทำงานกับหลายหน่วยงาน จึงต้องมีระบบในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานและการประสานงานเป็นไปโดยเรียบร้อย สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี ปัญหาการแก้ไขวิกฤตการณ์นั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ดังจะเห็นได้จากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2548 และวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2550 นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้มอบนโยบายการดำเนินงานของศูนย์บริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ (ศวช.) (National Crisis Management Center : NCMC) เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการ จะมีระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกลไกการประสานงานและบัญชาการเหตุการณ์ เมื่อเกิดภาวะวิกฤตระดับชาติอย่างบูรณาการ ศูนย์นี้จะให้ความสำคัญกับสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ศูนย์บริหารวิกฤตการณ์ระดับชาตินี้ ในสถานการณ์ปกติมีหน้าที่เป็นหน่วยงานดำเนินการแปลงนโยบายที่เกี่ยวกับบริหารวิกฤตการณ์ไปสู่การปฏิบัติโดยใช้การประสานงานเตรียมการระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวง ศูนย์ปฏิบัติการและหน่วยปฏิบัติการ ภายใต้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนป้องกันประเทศ แต่หากเกิดสถานการณ์วิกฤต ศูนย์นี้จะมีหน้าที่พิจารณาประสานงาน อำนวยการกำกับดูแลและดำเนินการทั้งปวง เพื่อสนับสนุนนายกรัฐมนตรีและสภาความมั่นคงแห่งชาติในการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ

1.1.1 นิยาม

วิกฤตการณ์ หมายถึง เหตุการณ์ซึ่งมีความยากลำบาก ที่มีการเสี่ยงภัยและอันตราย เป็นภัยคุกคามอันมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมและมีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการให้ความ

คุ้มครอง ความสงบสุขของประชาชน (สำนักงานช่วยเหลือการต่อต้านการก่อการร้าย กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา, 2544 : 28) จากนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิกฤตการณ์นั้นเป็นภัยคุกคามที่มีแนวโน้มอันจะก่อให้เกิดภัยอันตรายร้ายแรงต่อเนื่องและยากต่อการควบคุม มีความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติงาน เป็นภัยอันตรายที่มีแนวโน้มในอันที่จะล่วงละเมิดกฎหมายอย่างร้ายแรง กระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของประชาชน และยังรวมถึงภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีความรุนแรง อันทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานหลายฝ่าย

นอกจากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในกฎหมายของประเทศไทยยังได้กำหนดนิยามความหมายของคำที่กล่าวถึงภัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณชนไว้ ดังนี้

- พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

“สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวมหรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง

- พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

มาตรา 4 ซึ่งได้ให้นิยามของคำที่เกี่ยวข้องกับภัยต่างๆ ดังนี้

“สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย वादภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

“ภัยทางอากาศ” หมายความว่า ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ

“การก่อวินาศกรรม” หมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวางห่วงใยระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

ประเภทของวิกฤตการณ์ Crisis Typology

แหล่งที่มาของเหตุวิกฤต	ภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อสังคม
1. เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - แผ่นดินไหวที่มีแรงสั่นสะเทือนสูง ก่อให้เกิดอาคารถล่ม เป็นเหตุให้เกิดความสูญเสียอย่างมาก - พายุหมุนขนาดใหญ่ที่ทำลายอาคารบริเวณกว้าง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อที่อยู่อาศัย สาธารูปโภคโดยรวม - คลื่นยักษ์สึนามิที่ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก - น้ำท่วมที่มีระยะเวลาและมีความรุนแรง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อที่อยู่อาศัย อาหารการกิน สาธารูปโภค และปัญหาโรคระบาดที่มากับน้ำ - ไฟป่าที่มีความรุนแรงและเป็นระยะเวลานาน ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศและทำลายบ้านเรือนประชาชน
2. เกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยไม่เจตนา	<ul style="list-style-type: none"> - อุบัติเหตุจากระบบการทำงานของเครื่องจักรกล เป็นเหตุให้โรงงานอุตสาหกรรมระเบิด, ไฟไหม้ - อุบัติเหตุจากรถบรรทุกสารเคมีรั่วแรงพลิกคว่ำ เป็นเหตุให้สารเคมีรั่วไหลออกสู่ภายนอกและลงสู่ลำน้ำสาธารณะ - การรั่วไหลของสารเคมีอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม - การรั่วไหลของกัมมันตภาพรังสี จากโรงงานนิวเคลียร์
3. เกิดจากการกระทำโดยเจตนาของมนุษย์	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้อาวุธที่มีการทำลายล้างสูงเข้าโจมตีคู่ต่อสู้ เช่น อาวุธเคมี อาวุธนิวเคลียร์, อาวุธชีวภาพ - การใส่สารพิษลงในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของผู้บริโภค - การจราจลที่ใช้อาวุธที่มีการทำลายล้างสูง, วางเพลิงเผาทรัพย์สิน ก่อให้เกิดความเสียหายด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก - การก่อการร้ายสากล

1.1.2 สาเหตุของวิกฤตการณ์

การแบ่งวิกฤตการณ์ตามแหล่งที่มาหรือสาเหตุของวิกฤตการณ์ได้ดังนี้

- 1) วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ แผ่นดินไหวอย่างรุนแรง, คลื่นยักษ์สึนามิ, ภัยแล้ง, ไฟป่าที่ครอบคลุมอาณาเขตกว้าง, ภัยแล้ง, พายุหมุนที่มีกำลังแรงสูง เช่น ทอร์นาโด, ใต้ฝุ่น หรืออุทกภัยที่ครอบคลุมอาณาเขตกว้างและมีระยะเวลานาน
- 2) วิกฤตการณ์ที่เกิดจากเจตนาของมนุษย์ ได้แก่ การก่อการร้ายสากล, การใช้อาวุธที่มีกำลังทำลายล้างสูง เช่น อาวุธนิวเคลียร์, เคมี, ชีวภาพ, การชุมนุมประท้วงที่มีความรุนแรงและใช้อาวุธ
- 3) วิกฤตการณ์ที่เกิดจากความประมาทของมนุษย์ หรืออุบัติเหตุ ได้แก่ การรั่วไหลของสารกัมมันตรังสีหรือสารเคมีร้ายแรง, การระเบิดของโรงงานอุตสาหกรรม ไฟไหม้, เครื่องบินตก หรือเรือโดยสารขนาดใหญ่ล่ม

นอกจากตัวอย่างที่ได้กล่าวมานี้ การตัดสินใจว่าเหตุการณ์ใดเป็นวิกฤตการณ์หรือไม่ อาจพิจารณาได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยกะทันหันหรือไม่ เป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า หรือเป็นสถานการณ์ที่กระทบต่อสาธารณชน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนหมู่มากและก่อให้เกิดอันตรายสาธารณะ

1.1.3 ขั้นตอนของวิกฤตการณ์

ก่อนที่จะเกิดวิกฤตการณ์นั้น โดยปกติจะมีข้อมูลบางประการที่จะบ่งชี้ให้เห็นว่าจะเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจนำประโยชน์จากข้อบ่งชี้ดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนป้องกันมิให้เกิดเหตุวิกฤต หรือบรรเทาให้เกิดความรุนแรงได้ ในการที่จะเกิดวิกฤตการณ์นั้น จะมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) สภาพแวดล้อมก่อนเกิดเหตุ จะเป็นสาเหตุเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดปัญหา
- 2) ช่วงเตือนภัยจะเป็นช่วงที่บ่งบอกว่าเกิดเหตุการณ์วิกฤต
- 3) ช่วงเกิดเหตุวิกฤตเป็นช่วงที่วิกฤตเกิดแล้ว และดำเนินอยู่ ซึ่งในระหว่างนั้น อาจจะมีเหตุการณ์ต่อเนื่อง
- 4) ช่วงเชื่อมต่อเป็นช่วงที่วิกฤตการณ์แรกเริ่มผ่อนคลายลง เจ้าหน้าที่เข้ารับสถานการณ์ได้แล้ว แต่เกิดมีวิกฤตใหม่ต่อเนื่องเข้ามา
- 5) ช่วงหลังวิกฤตการณ์เป็นช่วงที่เหตุการณ์วิกฤตนั้นผ่านพ้นไปแล้ว (สำนักงานช่วยเหลือการต่อต้านการก่อการร้าย กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา, 2544 : 34)

ตัวอย่างขั้นตอนวิกฤตการณ์

ลำดับขั้นตอนของวิกฤตการณ์	การประชุมชุมประท้วงจากสาเหตุเศรษฐกิจ	การประชุมชุมประท้วงจากสาเหตุทางการเมือง	การเกิดภัยธรรมชาติ
1. สภาพแวดล้อมก่อนเกิดเหตุ	เศรษฐกิจตกต่ำ มีแนวโน้มที่บริษัทจะต้องลดจำนวนพนักงาน สร้างความไม่พอใจให้กับพนักงาน	ประชาชนไม่พอใจต่อนโยบายและการปฏิบัติงานของผู้นำ, สื่อมวลชนออกข่าว โจมตีการปฏิบัติงานของผู้นำ	กรมอุตุนิยมพยากรณ์ว่าจะมีฝนตกและปริมาณน้ำฝนจะมากกว่าปกติ
2. ช่วงเตือนภัย	ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง จับกลุ่มแสดงความไม่พอใจ นายจ้างมีป้ายประกาศและกล่าวโจมตีนายจ้างพร้อมนัดวันเวลาในการชุมนุม	ประชาชนเริ่มจับกลุ่ม มีผู้นำกลุ่มกล่าวหาโจมตีการทำงานของผู้นำ ออกประกาศ ไปปลิวโจมตี การบริหารงานของผู้นำ	มีฝนตกหนัก ปริมาณน้ำฝนมาก และฝนตกอย่างต่อเนื่อง ดินอุ้มน้ำมาก ระดับน้ำในแม่น้ำ ล้ำคลองสูงอย่างต่อเนื่อง
3. ช่วงเกิดวิกฤต	ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้าง นัดหยุดงานจำนวนมาก และทำการชุมนุมประท้วง ควบคุมตัวนายจ้างไม่ให้ออกจากบริเวณโรงงาน	มีประชาชนจำนวนมากออกมาชุมนุมประท้วง ในที่สาธารณะ ปิดกั้นการจราจร เข้ายึดสถานที่ราชการ และปิดล้อมไม่ให้บุคคลออกจากสถานที่นั้น	เกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เกิดโคลนถล่มในบริเวณใกล้ภูเขา
4. ช่วงเชื่อมต่อ	เจ้าหน้าที่รัฐได้เข้าเจรจาทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างแล้ว ทั้งสองฝ่ายยินยอมตามข้อตกลง แต่เกิดกรณีลูกจ้างที่ชุมนุมถูกยิง จึงทำให้เกิดการลุกฮือของลูกจ้างอีกครั้ง	ผู้ชุมนุมประท้วงได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อตัวแทนผู้นำแล้วได้เปิดการเจรจาและถอนตัวออกจากสถานที่นั้น แต่ขณะเดินทางกลับได้เกิดเหตุระเบิดขึ้น จึงเกิดเหตุวิกฤตขึ้นมาใหม่	เนื่องจากได้เกิดน้ำท่วมเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดโรคระบาดร้ายแรงที่เกิดตามมาหลังจากน้ำลด
5. ช่วงหลังวิกฤต	เมื่อควบคุมสถานการณ์จนสงบเรียบร้อยแล้ว จะต้องดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำผิด และทำความเข้าใจกับลูกจ้างที่เข้าทำงานหาแนวทางป้องกันเหตุ	เมื่อควบคุมสถานการณ์เข้าสู่ความสงบเรียบร้อยแล้ว จะต้องดำเนินคดีกับผู้ล่งละเมิดตามกฎหมาย ทำการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และวางแผนป้องกันเหตุ	ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และหาแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน

ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ที่นำมาซึ่งความเสียหายที่รุนแรงนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้วิกฤตการณ์นั้นคลี่คลายได้อย่างรวดเร็ว และมีความเสียหายน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ของ รัฐจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงการบริหารวิกฤตการณ์

การบริหารวิกฤตการณ์ หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤตให้เข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุด รวมถึงการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ ในการบริหารวิกฤตการณ์จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เคารพความจริงและการทำงานเป็นทีม
2. ตระหนักถึงภัยอันตรายและโอกาสที่ภัยอันตรายจะเกิดขึ้นกับประชาชนและกับ ผู้ปฏิบัติงาน
3. วางแผนงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์กับ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้สนับสนุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ในการคลี่คลายปัญหาวิกฤตนั้นพยายามไม่ให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งของประชาชนและฝ่ายผู้ปฏิบัติงาน จำกัดความเสียหายให้เกิดความเสียหายให้น้อยที่สุด
5. พยายามหาแนวทางในการยุติสถานการณ์และดำเนินการให้เข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว
6. พิจารณาถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่และแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้อง
7. พยายามป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์วิกฤตขึ้นมาใหม่

1.2 บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจเมื่อเกิดภาวะวิกฤต

ด้วยภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในความรับผิดชอบต่อความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ค้ำครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ตลอดจนดูแลประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งเป็นภาระกิจที่ครอบคลุมกว้างขวาง ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจมีฐานะในหลายบทบาท ได้แก่ ฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่จะต้องรักษาความสงบเรียบร้อยแก่สังคม ในฐานะผู้ทำหน้าที่ปกป้องสังคมให้ประชาชนรู้สึกมีความปลอดภัย ในการดำรงชีวิตและเมื่อเกิดเหตุวิกฤตที่เกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยทางสังคม จึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจ ที่จะต้องเข้าระงับเหตุ หรือช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ดังนั้น บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจเมื่อเกิดภาวะวิกฤตจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเรียนรู้ เมื่อเกิดเหตุวิกฤตหรือเมื่อได้รับแจ้งเหตุว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นแล้ว จะเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ตำรวจ ในท้องที่เกิดเหตุ นั้น จะต้องเข้าไประงับเหตุ ซึ่งปกติแล้วเจ้าหน้าที่สายตรวจจะเป็นเจ้าพนักงาน ตำรวจหน่วยแรกที่เข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้อง ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจว่าจะเริ่มปฏิบัติการอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

1.2.1 สิ่งและผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้องปฏิบัติ

- 1) เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องตรวจสอบเหตุการณ์ว่าเกิดขึ้นจริง แล้วแจ้งผู้บังคับบัญชา โดยยืนยันสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และรายงานถึงสภาพแวดล้อมในที่เกิดเหตุโดยทันที
- 2) จำกัดสถานการณ์ไม่ให้ขยายออกไป พยายามจำกัดให้เหตุการณ์อยู่ในพื้นที่จุดใดจุดหนึ่ง ไม่ให้เคลื่อนย้ายไปยังที่อื่น เพราะอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนและยากต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจผู้ประสบเหตุคนแรก จึงควรจัดทำวงล้อมสถานที่เกิดเหตุ และกันคนออกจากสถานที่เกิดเหตุ โดยแสดงเขตพื้นที่วงใน (Inner Perimeter) และพื้นที่วงนอก (Outer Perimeter)
- 3) จัดการเคลื่อนย้ายหรืออพยพบุคคลออกจากพื้นที่วงในและพื้นที่วงนอก โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน พร้อมทั้งแจ้งเตือนประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงให้ทราบถึงอันตรายอันอาจเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ ต้องระมัดระวังมิให้ประชาชนเกิดความตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์
- 4) ปิดกั้นการจราจรบริเวณที่เกิดเหตุ เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่ผู้สัญจรไปมาบริเวณที่เกิดเหตุ และขณะเดียวกันจะต้องประสานกับเจ้าหน้าที่จราจร ให้จัดการจราจร โดยให้ผู้สัญจรเลี้ยวไปใช้เส้นทางอื่นๆ และเปิดเส้นทางสำหรับผู้ปฏิบัติงานเข้าไปแก้ไขเหตุวิกฤต
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูล จากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ และแสวงหาข้อมูลเบื้องต้นจากพยานบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุและบริเวณใกล้เคียง เช่น จำนวนคนร้าย อาวุธที่คนร้ายใช้ จำนวนตัวประกัน จำนวนของผู้ชุมนุม กลุ่มของผู้ชุมนุม ชื่อของแกนนำและของผู้ชุมนุม เป็นต้น
- 6) แสวงหาพื้นที่ซึ่งจะใช้เป็นพื้นที่ปฏิบัติงาน (Staging Area) สำหรับบุคลากรที่จะเข้าปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์

1.2.2 พื้นที่วงใน (Inner Perimeter)

พื้นที่วงใน เป็นพื้นที่ล้อมรอบสถานที่เกิดเหตุ เป็นบริเวณที่มีอันตรายสูงสุด จำเป็นจะต้องอพยพบุคคล ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ที่มีได้เกี่ยวข้องกับเหตุวิกฤตโดยตรง ออกจากบริเวณดังกล่าว บุคคลที่จะอยู่ในพื้นที่วงในได้นั้น จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับบัญชาทางยุทธวิธี พื้นที่วงในจะมีอาณาเขตมากน้อยเพียงใดให้พิจารณาจากรัศมีเขตอันตรายของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น พิจารณาจากวิถีกระสุนปืนของคนร้าย หรือรัศมีแรงระเบิดที่คนร้ายใช้ ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศ สภาพสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุ

วัตถุประสงค์ของการทำพื้นที่วงในคือ

1. ปิดล้อมไม่ให้คนร้ายหลบหนีออกจากบริเวณที่เกิดเหตุ
2. ป้องกันประชาชนหรือผู้ไม่ประสงค์ดี รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงเข้ามาในบริเวณ อันก่อให้เกิดการกีดขวางเป็นอุปสรรคต่อเจ้าหน้าที่โดยตรงที่จะปฏิบัติงาน
3. ป้องกันการเคลื่อนย้าย ทำลายพยานวัตถุต่างๆ

(ณรงค์ ทรัพย์เย็น, 2551:123)

การควบคุมพื้นที่วงในอาจใช้กำลังเจ้าหน้าที่ปิดล้อมเป็นวงทั่วบริเวณสถานที่เกิดเหตุ มีจุดสกัดที่ขอบพื้นที่ ต้องมีการตรวจเฝ้าเพื่อป้องกันไม่ให้มีบุคคลเข้าและออกจากพื้นที่นั้น กำหนดจุดที่เป็นทางเข้าออกให้น้อยที่สุด เพื่อประหยัดกำลังคน และหากมีกำลังคนน้อยไม่อาจปิดล้อมพื้นที่ได้ อาจใช้การปิดล้อมด้วยเส้นกันแบ่งที่เกิดเหตุ (Police Line) แล้วให้เจ้าหน้าที่เดินตรวจหรือขับรถตรวจตระเวนรอบพื้นที่ การกำหนดจุดสกัดว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด ควรทำหลังจากได้ตรวจดูรอบบริเวณสถานที่ว่ามีขนาดพื้นที่เท่าใดและสภาพภูมิประเทศอย่างไร

เจ้าหน้าที่ปิดล้อมพื้นที่วงใน ควรแต่งเครื่องแบบหรือแต่งกายที่มีสัญญาณบอกฝ่าย เช่น ฝ้ายผูกคอ, แแถบับัน ที่ทำให้รู้ได้ทันทีว่าเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่นั้น

1.2.3 พื้นที่วงนอก (Outer Perimeter)

พื้นที่วงนอก เป็นพื้นที่ที่อยู่ต่อเนื่องจากพื้นที่วงใน เป็นพื้นที่ซึ่งกันไว้ไม่ให้บุคคลหรือประชาชนเข้ามา เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พื้นที่วงนอกจะมีอาณาเขตมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้น และสภาพภูมิประเทศ เช่น ควรอยู่ในระยะห่างจากระยะยิงหวังผลของอาวุธปืนที่คนร้ายใช้ หรืออยู่นอกรัศมีอันตรายของแรงระเบิดที่จะทำลายบ้านเรือน เป็นต้น และนอกจากนี้ จะต้องแน่ใจว่าพื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีความปลอดภัย หากไม่แน่ใจว่าบุคคลที่อยู่บริเวณนั้น หรือสื่อมวลชนที่เข้ามาทำข่าวในบริเวณนั้นไม่ปลอดภัยก็ให้อพยพออกจากที่นั้น

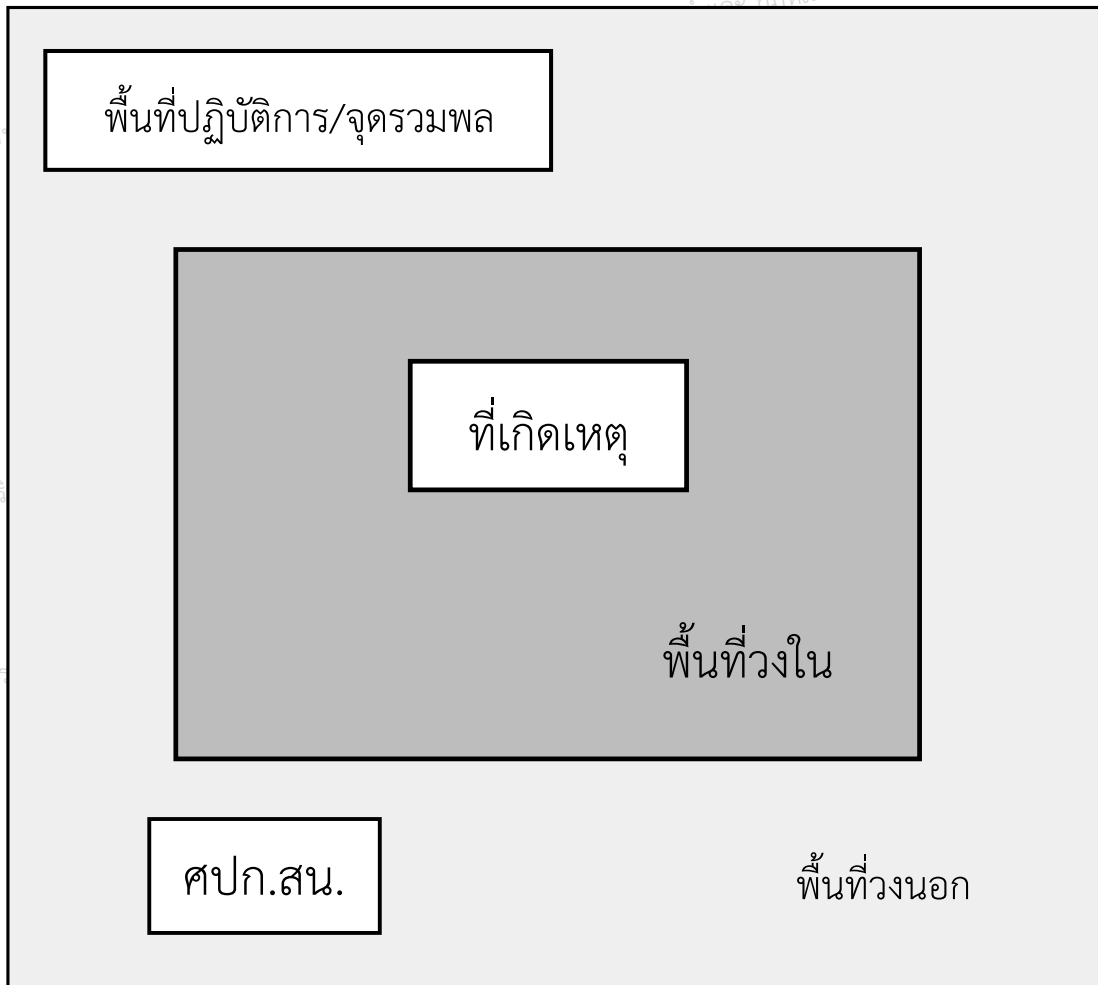
วัตถุประสงค์ของการทำพื้นที่วงนอกคือ

1. เป็นการสร้างเขตกันชน (Buffer Zone) ระหว่างพื้นที่เกิดเหตุวิกฤตกับพื้นที่บริเวณที่หน่วยสนับสนุนอื่นๆ ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น หน่วยดับเพลิง พยาบาล และเป็นที่ตั้งของศูนย์บัญชาการเหตุการณ์
2. เป็นการป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนทั่วไป
3. เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถหาข่าวหรือหาข้อมูลจากพยานบุคคลที่ออกมาจากสถานที่เกิดเหตุ หรือผู้ที่อยู่ใกล้พื้นที่ขึ้นในได้

(ฉรรค์ ทรัพย์เย็น, 2551 : 125)

การควบคุมและความรับผิดชอบพื้นที่วงนอก โดยปกติจะไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาทางยุทธวิธีแต่จะอยู่ในความรับผิดชอบของตำรวจท้องที่ ในบริเวณพื้นที่วงนอกก็จะต้องกำหนดจุดสกัดไว้เช่นเดียวกับพื้นที่วงใน เพื่อกำหนดให้เฉพาะผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์เท่านั้น เข้าออกได้ ดังนั้น บริเวณจุดสกัดจึงต้องจัดเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบการเข้าออกของบุคคลด้วยและเพื่อป้องกันความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ภายในกองบัญชาการเหตุการณ์ ควรมีระบบติดต่อสื่อสารระหว่างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ และเจ้าหน้าที่จุดสกัด

จุดแถลงข่าว

1.2.4 พื้นที่ปฏิบัติการ (Staging Area)

พื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่ที่จะรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเข้าแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ พื้นที่ปฏิบัติการควรจะต้องมีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะรองรับบุคลากรและเครื่องมือยุทธโธปกรณ์ได้อย่างพอเพียง พื้นที่นี้จะต้องอยู่ในเขตที่ปลอดภัยห่างจากรัศมีของวิถีกระสุนหรือแรงระเบิดของคนร้าย ในขณะเดียวกันต้องไม่ไกลเกินไปจะต้องอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่ฝ่ายปฏิบัติงานสามารถเคลื่อนตัวเข้าไปปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย ซึ่งปกติจะใช้ระยะเวลาจากพื้นที่ปฏิบัติการไปยังสถานที่เกิดเหตุ ไม่เกิน 3-5 นาที (แผนกต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย, 2552 : 46)

1.3 การส่งมอบพื้นที่วิกฤตการณ์ให้กับผู้บัญชาการเหตุการณ์

ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์และได้มีผู้ประสบเหตุคนแรกได้เข้าไปดำเนินการเบื้องต้นแล้วนั้น เมื่อได้มีผู้บังคับบัญชามารับช่วงต่อจึงเป็นหน้าที่ของผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้องบรรยายสรุปเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น และจะได้ไปดำเนินการ แก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์นั้นต่อไป

1.3.1 ข้อมูลที่ผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้องบรรยายสรุป

1) ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้สอบถามจากพยานบุคคลในบริเวณที่เกิดเหตุและบริเวณใกล้เคียง เช่น

- ชื่อคนร้าย, จำนวนคนร้าย, พฤติกรรมของคนร้าย, ตำหนิรูปพรรณคนร้าย, อายุของคนร้าย, ชื่อเรียกห้องของคนร้าย, สาเหตุการกระทำความผิด
- เส้นทางและยานพาหนะที่คนร้ายใช้กระทำผิดหรือหลบหนี
- ชื่อผู้เสียหาย ความเสียหายที่เกิดขึ้น ข้อมูลเบื้องต้น และสาเหตุที่จะฆ่าตัวตาย ตัวประกันเป็นใครเกี่ยวข้องกับคนร้ายหรือไม่, จำนวนเท่าใด สภาพของตัวประกันเป็นอย่างไร สภาพของสถานที่ เส้นทางเข้าออกของอาคารที่ตัวประกันถูกคุม
- กลุ่มของผู้ชุมนุมเป็นกลุ่มใด, จำนวนผู้ชุมนุม, ชื่อเรียกห้องและแกนนำกลุ่ม
- สภาพของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ความเสียหายที่ประชาชนได้รับ, จำนวนผู้บาดเจ็บ

2) กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว เช่น

- การปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ การจัดทำพื้นที่วงใน พื้นที่วงนอก
- การปิดกั้นการจราจร ให้มีผู้สัญจรเข้าออกบริเวณที่เกิดเหตุ
- การประสานงานเบื้องต้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ดับเพลิง สถานพยาบาล
- การอพยพผู้คนไปยังที่ปลอดภัย

3) เสนอแนะสถานที่ที่เห็นว่ามีเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่ปฏิบัติการหรือจุดรวมพล

4) ส่งมอบรายชื่อของบุคคลที่ได้เข้าไปสอบถามรายละเอียดของเหตุการณ์ เพื่อฝ่ายข่าวหรือพนักงานสอบสวนจะได้นำไปดำเนินการต่อ ในกรณีที่มีวัตถุพยาน หรือภาพถ่ายเกี่ยวกับเหตุที่เกิด สภาพผู้บาดเจ็บหรือยานพาหนะ ภาพถ่ายกลุ่มผู้ชุมนุม ให้ส่งมอบแก่ผู้บัญชาการเหตุการณ์

1.4 การควบคุมอาสาสมัครที่เข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือสังคมโดยรวมจะมีอาสาสมัครของท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง, มูลนิธิร่วมกตัญญู เข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และหากวิกฤตการณ์ที่มีขนาดใหญ่และมีความสูญเสียมาก เช่น กรณีตึกถล่ม, ไฟไหม้โรงแรม เหตุการณ์สึนามิถล่มชายฝั่งทะเลภาคใต้ เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวจะมี

อาสาสมัครเข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก และเพื่อป้องกันความสับสนหรือป้องกันมิให้เกิด ความเสียหายต่อพยานหลักฐาน ผู้ประสบเหตุคนแรกจะเป็นบุคคลที่จะต้องเผชิญกับอาสาสมัครเหล่านี้ ดังนั้น จึงต้องควบคุมอาสาสมัครที่เข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

แนวทางขั้นตอนควบคุมอาสาสมัคร มีดังนี้

- 1) กำหนดสถานที่ให้อาสาสมัครมารวมตัวกันแล้วชี้แจงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ทราบตลอดจนแนวทางการปฏิบัติงาน
- 2) แจ้งให้อาสาสมัครทราบถึงข้อห้ามที่อาสาสมัครกระทำมิได้ เช่น การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับศพ, การเข้าไปในบริเวณพื้นที่ต้องห้าม
- 3) แจ้งให้อาสาสมัครทราบถึงข้อพึงระวังในระหว่างการปฏิบัติงาน เช่น สภาพอาคารที่ถูกไฟไหม้อาจพังทลายลงมาได้, ความแรงของกระแสไฟฟ้า กระแสลม เป็นต้น
- 4) ในกรณีที่สถานที่เกิดเหตุมีอาณาบริเวณกว้าง หรือกรณีมีกลุ่มอาสาสมัครเข้าร่วมช่วยเหลือหลายกลุ่มจะต้องกำหนดเขตพื้นที่ปฏิบัติงานให้อาสาสมัครแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการประสานงานและการควบคุมการทำงาน
- 5) ในกรณีที่กลุ่มอาสาสมัครหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีความชำนาญเฉพาะทางให้กำหนดหน้าที่แก่อาสาสมัครเหล่านั้นอย่างชัดเจน เช่น กลุ่มปฐมพยาบาล ผู้บาดเจ็บ กลุ่มที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจในการรับแจ้งเหตุเบื้องต้น โดยจะต้องชี้แจงแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน
- 6) ในกรณีที่อาสาสมัครเป็นประชาชนที่มารวมกลุ่มในการเข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานเช่นนี้ โดยทั่วไปจะไม่มีผู้นำกลุ่มชัดเจน ดังนั้น จึงต้องกำหนดตัวบุคคลให้เป็นผู้นำกลุ่ม ทำหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาวิกฤตโดยระบุนวิธีการในการประสานงานและบุคคลที่จะต้องประสานงานด้วยอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผู้นำกลุ่มยังต้องควบคุมการปฏิบัติงานของกลุ่มอาสาสมัครให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับที่กำหนดไว้
- 7) จัดทำทะเบียนอาสาสมัครที่เข้าช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยแยกเป็นกลุ่มอาสาสมัครแต่ละกลุ่ม เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ หากมีปัญหาภายหลัง หรือเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาวิกฤตในการขอความร่วมมือในอนาคต

1.4.1 การควบคุมอาสาสมัครตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

นอกจากแนวทางที่กำหนดการควบคุมอาสาสมัครดังกล่าวแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในกรณีที่เกิดสาธารณภัย

อันหมายถึง อัศภักย์ วาตภักย์ อุทภักย์ ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ สัตว์ สัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้กระทำให้เกิดขึ้นหรือเหตุอื่นใดซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหาย แก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ รวมถึงภัยทางอากาศ ซึ่งเป็นภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมอันเป็นการกระทำที่มุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือรบกวนขัดขวางหน่วยงานหนึ่งหรือระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคล อันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อเกิดสาธารณภัยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ ได้แก่ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ประสบเหตุต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้น เพื่อระงับภัยนั้นแล้วรีบรายงานให้ผู้บัญชาการท้องถิ่นอันได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น เพื่อสั่งการและในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้ผู้นั้นมีอำนาจดำเนินการใดๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้ (มาตรา 24)

และเมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นหน้าที่ของผู้บัญชาการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น อันได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีในการเข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็วและแจ้งให้นายอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นและผู้ว่าราชการจังหวัดทราบทันที (มาตรา 21)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดขอบเขต การสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลอาสาสมัครไว้ พอสรุปได้ดังนี้

อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	มีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับ การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครได้ ทั่วราชอาณาจักร (มาตรา 14)
ผู้ว่าราชการจังหวัด	มีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับ การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครได้ ภายในเขตจังหวัด (มาตรา 15 วรรคท้าย)
นายอำเภอ	มีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับ การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครได้ ภายในเขตอำเภอ (มาตรา 19 วรรคท้าย)
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	มีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับ การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัคร ได้ภายในเขตกรุงเทพมหานคร (มาตรา 32 วรรคท้าย)

สำหรับผู้บริหารส่วนท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ มีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครในเขตพื้นที่ตน (มาตรา 20 วรรคสอง) นอกจากนี้ ผู้อำนวยการเขตในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจสั่งการ ควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครในเขตตน (มาตรา 36 วรรคท้าย)

1.4.2 การควบคุมอาสาสมัครตามบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับมูลนิธิ

สำหรับประเทศไทยจะมีมูลนิธิจำนวนมากที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เมื่อเกิดภัยพิบัติ ซึ่งมูลนิธิเหล่านี้จะมีส่วนช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในกรณีที่เกิดเหตุแล้วมีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิตและในการช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจนั้น อาจมีผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลหลักฐาน ดังนั้น สถาบันนิติเวชสำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ทำบันทึกข้อตกลงเรื่องการช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของฝ่ายพิเศษสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจกับมูลนิธิปอเต็กตึ๊งและมูลนิธิร่วมกตัญญู ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่มูลนิธิ พอสรุปได้ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ สภาพศพ ชิ้นส่วนของร่างกายและวัตถุพยาน
2. เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิจะช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในงานถ่ายภาพศพ ชิ้นส่วนของร่างกาย วัตถุพยานและสถานที่เกิดเหตุ
3. เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในเรื่องของงานเก็บศพ ชุตศพ ส่งศพ หรือเคลื่อนย้ายวัตถุพยานเพื่อตรวจพิสูจน์
4. เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิสามารถช่วยเหลือในเรื่องงานปฐมพยาบาลและนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล
5. เจ้าหน้าที่มูลนิธิสามารถช่วยเหลือในงานส่งมอบศพให้ญาติหรือฝากฝังยังสุสาน
6. เจ้าหน้าที่มูลนิธิสามารถช่วยเหลือหรือสนับสนุนในงานอื่นๆ ตามที่ได้ตกลงกัน (ตามบันทึกข้อตกลงฯ ข้อ 2)

ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่นนี้ ก็สามารถส่งตัวคืนมูลนิธิได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า และหากเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิไปกระทำผิดอาญา หรือกระทำความผิดทางแพ่ง มูลนิธิอื่นๆ จะเป็นผู้รับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่ของตนในทุกกรณีโดยไม่มีเงื่อนไข (ตามบันทึกข้อตกลงฯ ข้อ 5 และ 6)

บทที่ 2

การบริหารวิกฤตการณ์ (Crisis Management)

เนื่องจากวิกฤตการณ์เป็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อประชาชน มีความเสี่ยงภัยสูงและมีความซับซ้อนของเหตุการณ์ ทำให้เกิดความยากลำบากเกินกว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งแก้ไขได้ ดังนั้นในการบริหารวิกฤตการณ์จึงจะต้องทำเป็นระบบ การจัดการปัญหา มีสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะ มีเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญรับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย มีการวางแผนและประสานงานอย่างมีระบบเพื่อแก้ไขปัญหาให้สิ้นสุดโดยเร็ว

2.1 การจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

ในกรณีเกิดวิกฤตการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นวิกฤตการณ์ที่มีความเสี่ยงภัยสูงหรือมีผลให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนจำนวนมาก มีความยากลำบากในการเข้าจัดการเหตุการณ์ ซึ่งบุคคลเพียงคนเดียวไม่อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จะต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้าร่วมในการจัดการเหตุการณ์ให้ลุล่วงโดยดี และเพื่อให้การแก้ไขวิกฤตการณ์เป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีสถานที่ที่รองรับการทำงานของกลุ่มบุคคลที่เข้าแก้ไขสถานการณ์นี้ ดังนั้น ในการแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (Command Post)

2.1.1 แนวทางการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

1) กำหนดสถานที่ของศูนย์บัญชาการที่มีความเหมาะสมที่สามารถบรรจุคณะทำงานได้อย่างเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควร เช่น ห้องประชุม ห้องทำงานของแต่ละฝ่าย ห้องพักผ่อน ห้องสุขา เป็นต้น

2) สถานที่ตั้งควรจะอยู่ใกล้สถานที่เกิดเหตุสามารถมองเห็นหรือสังเกตสถานการณ์ได้ จุดที่ตั้งจะต้องเป็นจุดที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้บัญชาการเหตุการณ์ ที่จะประเมินสถานการณ์และสั่งการได้ทันที อย่างไรก็ตาม จะต้องอยู่ในระยะที่ปลอดภัย เช่น อยู่ห่างจากรัศมีระเบิด, วิถีกระสุนของคนร้าย หรือห่างจากเปลวเพลิง, กลิ่นของสารเคมี เป็นต้น ขณะเดียวกันสภาพของอาคารสถานที่ จะต้องมีความมั่นคงและกว้างขวางพอที่จะรองรับบุคลากร, รถยนต์ และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น รถปั่นไฟ, รถดับเพลิง เป็นต้น

ในกรณีเหตุวิกฤตที่มีความเสี่ยงภัยสูงที่ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อาจถูกทำลายได้ เช่น กรณีชุมนุมสาธารณะและเกิดการจลาจลเช่นนี้ ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อาจต้องอยู่ในที่ที่ปลอดภัย ห่างจากสถานที่ที่ใช้ชุมนุม เพื่อป้องกันการถูกทำลาย แล้วใช้การสังเกตสถานการณ์จากกล้อง

โทรทัศน์วงจรปิด หรือจากเฮลิคอปเตอร์แทน แต่หากไม่สามารถหาสถานที่ที่เหมาะสมได้ หรือเพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้าย ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อาจเป็นรถตู้ขนาดใหญ่ เช่น รถตู้คอนเทนเนอร์

3) จะต้องจัดตั้งระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งระบบสื่อสารหลักและระบบสื่อสารสำรองซึ่งเตรียมไว้หากระบบสื่อสารหลักเสียหาย หรือมีปัญหาข้อขัดข้อง มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองเตรียม หากเกิดไฟฟ้าหลักขัดข้อง มีอุปกรณ์สำนักงาน เช่น เครื่องโทรสาร, กระดาษ, เครื่องเสียง, คอมพิวเตอร์

4) ควรแสดงเครื่องหมายบอกสถานที่ตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ให้เห็นชัดเจนเพื่อความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่จะต้องเข้ามารายงานตัวหรือเข้ามาประสานงาน เช่น อาจมีป้ายบอกชัดเจน ชงสี เป็นต้น แต่หากเป็นกรณีเสี่ยงภัยที่ทำให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อาจถูกทำลายได้ ให้ละเว้นการแสดงเครื่องหมายดังกล่าว

5) ติดป้ายแสดงแผนผังของสถานที่เพื่อความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่จะมาประสานงาน เช่น จุดที่รายงานตัว ห้องประชุม ห้องพักผ่อน สถานที่ฝึกซ้อมการปฏิบัติงาน สถานที่จอดรถขนาดใหญ่

6) จัดระบบการจราจร และควบคุมการจราจรบริเวณใกล้เคียงกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ให้คล่องตัว มีเส้นทางเข้าออกสำหรับรถขนาดใหญ่ ปิดกั้นการสัญจรในเส้นทางสำคัญจากศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ไปยังสถานที่เกิดเหตุ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความเดือดร้อนของประชาชน

7) จัดทำสมุดลงชื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และจัดทำป้ายชื่อหรือสัญญาณบอกฝ่ายให้กับผู้ปฏิบัติงานภายในศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อการรักษาความปลอดภัย และป้องกันบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาในบริเวณดังกล่าว มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำจุดเข้า-ออกศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

8) กำหนดตำแหน่งสถานที่ให้ชัดเจนในกรณีที่บุคคลภายนอกเข้ามาติดต่อ เช่น นำเสบียงอาหารมาส่ง นำวัสดุอุปกรณ์ที่ร้องขอมาให้ตามคำร้อง โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่จุดนั้นสามารถติดต่อสื่อสารไปยังภายในศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันความสับสนในการที่จะส่งสิ่งของหรือวัสดุต่างๆ ไปยังจุดที่ร้องขอและเพื่อป้องกันความปลอดภัย

9) จัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์ประชาสัมพันธ์ในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งศูนย์ประชาสัมพันธ์จะต้องแยกออกจากศูนย์บัญชาการเหตุการณ์พอสมควร เพื่อป้องกันมิให้สื่อรุกล้ำเข้าไปในเขตการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ขณะเดียวกับภายในศูนย์ประชาสัมพันธ์ ควรมีสถานที่ที่เหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควร เช่น ห้องพักผ่อน ห้องสุขา และมีอุปกรณ์สำหรับการสื่อสาร เช่น คู่มือสายโทรศัพท์, โทรสาร, ไฟฟ้า จัดทำป้ายหรือเครื่องหมายแสดงสถานะของผู้สื่อข่าวให้มีรูปแบบ ขนาด และสี ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน แจกจ่ายให้กับผู้สื่อข่าว

10) จัดทำแผนผังแสดงสถานการณ์ นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายบริหาร วิกฤตการณ์และควรจะต้องอยู่ในจุดที่ฝ่ายต่างๆ เข้ามาดูข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และความก้าวหน้า ในการดำเนินการที่ได้กระทำไปแล้ว จะต้องมีการมีแผนที่หรือแผนผังของสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ใกล้เคียง ข้อมูลที่นำเสนอควรจะต้องครบถ้วนและทันต่อเหตุการณ์ที่สุด และควรนำเสนอตามลำดับ เหตุการณ์ เพื่อสื่อข้อมูลโดยรวมในประเด็นของลักษณะของเหตุวิกฤต สถานที่เกิดเหตุ สภาพการณ์ ทั้งทางภูมิประเทศและภูมิอากาศที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ลักษณะการทำงานที่ได้ กระทำไปแล้ว ว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ได้ดำเนินการไปมากน้อยเพียงใดและข้อมูลที่แสดงบน แผนผังแสดงสถานการณ์นั้น ควรทำสำเนาประจำวัน เวลาที่จัดทำกำกับด้วย

2.1.2 แนวทางการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า (ศปก.สน.)

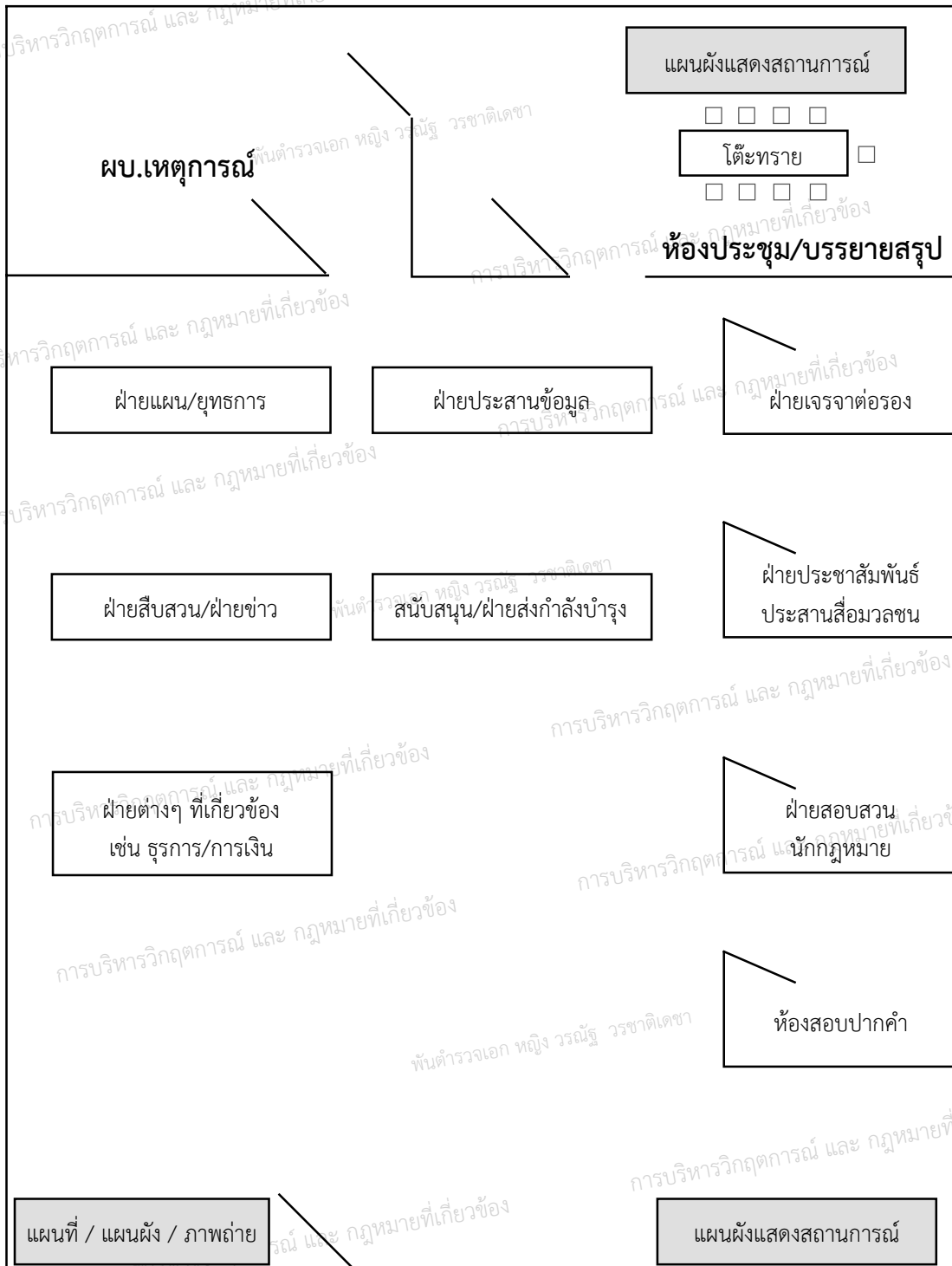
ในกรณีวิกฤตการณ์ขนาดใหญ่ หรือมีความเสี่ยงภัยสูงที่ไม่อาจตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ในบริเวณที่เกิดเหตุได้เช่นนี้ ก็จะต้องตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้า (ศปก.สน.) เพื่อเฝ้าดูสถานการณ์ แล้วรายงานมายังศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ ศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้านี้ จะเป็นส่วนที่ควบคุมการ ปฏิบัติตรวจสอบผลการแก้ไขวิกฤตการณ์แล้วรายงานผลการแก้ไขมายังศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับที่ตั้งของ ศปก.สน.

- 1) ที่ตั้งของ ศปก.สน. จะต้องจัดตั้งในพื้นที่ใกล้กับสถานที่เกิดเหตุ สามารถอำนวยความสะดวก ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) สถานที่นั้นต้องมั่นคงปลอดภัยและมีอาณาเขตกว้างพอที่จะรองรับฝ่ายบริหาร วิกฤตการณ์ที่จะต้องทำงานประสานกันได้
- 3) ต้องมีที่รวมพล หรือพื้นที่พักคอย (Holding Area) ที่เหมาะสมกับการรวมกำลัง,
- 4) จะต้องเป็นสถานที่ที่รองรับการปฏิบัติงานได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 5) จะต้องจัดให้มีระบบการสื่อสารที่สามารถติดต่อกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ และ หน่วยที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกและต่อเนื่อง (วิทยาลัยการตำรวจ, 2552 : 24)

แผนผังภายในศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

2.2 บทบาทและภาระหน้าที่ของผู้บัญชาการเหตุการณ์

ในการเข้าแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์เพื่อให้คลี่คลายไปสู่สภาวะปกติโดยเร็ว หรือสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องทำงานประสานกัน มีการจัดการความรับผิดชอบเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจนว่าแต่ละส่วนนั้น จะต้องรับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง จะต้องมีการมีกลุ่มบุคคลซึ่งทำหน้าที่บริหารเหตุการณ์ และเพื่อให้การบริหารเหตุการณ์เป็นเอกภาพ จึงจะต้องมีผู้นำที่จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์อย่างไร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับมาจากฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์มาพิจารณาก่อนสั่งการ

ฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์

ประกอบด้วย

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์ (ผบ.เหตุการณ์) และรองผู้บัญชาการเหตุการณ์
- ฝ่ายแผนและยุทธการ
- ฝ่ายสืบสวนและการข่าว
- ฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุง
- ฝ่ายประสานข้อมูล
- ฝ่ายสอบสวนและกฎหมาย
- ฝ่ายเจรจาต่อรอง
- ฝ่ายประชาสัมพันธ์
- ฝ่ายธุรการและการเงิน

2.2.1 ผู้บัญชาการเหตุการณ์

เมื่อเกิดเหตุวิกฤตการณ์นั้นจำเป็นที่จะต้องต้องมีผู้มีอำนาจในการสั่งการ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ให้คลี่คลายโดยเร็ว ซึ่งบุคคลผู้นี้จะมีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งการ เรียกว่า ผู้บัญชาการเหตุการณ์ บุคคลนี้จะเข้าควบคุมการปฏิบัติงานทันทีที่เข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ และบริหารงานร่วมกับฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์จนกว่าวิกฤตการณ์นั้นจะยุติลง การเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์จะเกิดขึ้นดังนี้

- 1) **ผู้บัญชาการเหตุการณ์เบื้องต้น** หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งมียศหรือตำแหน่งสูงสุดที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุขณะนั้น และมีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น บุคคลผู้นี้จะรับผิดชอบเหตุการณ์จนกระทั่งมีผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าหรือมีผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยตรงมารับผิดชอบเหตุการณ์ต่อไป โดยในการส่งมอบความรับผิดชอบนั้นจะต้องมีการจัดการให้ผู้บังคับบัญชาที่มารับมอบนั้นได้รับทราบสถานการณ์และข้อมูลที่เป็น (กองบัญชาการศีกษา, 2545 : 172)
- 2) **ผู้บัญชาการเหตุการณ์ที่ได้รับการแต่งตั้ง** หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการกำหนดโดยกฎหมาย หรือตามแผน, คำสั่งที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ตัวอย่าง เช่น

- พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงขอบเขตของภัยพิบัติ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในการแก้ไขภัยพิบัติ ตลอดจนผู้มีอำนาจสั่งการบังคับบัญชาในการเกิดภัยพิบัติ

ในกรณีสาธารณภัย ซึ่งหมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์, สัตว์, พืช ตลอดจนภัยซึ่งที่มีผลกระทบต่อสาธารณภัย ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิด อุบัติเหตุ หรือเหตุ อื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรม (มาตรา 4)

เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นแล้ว กรณีมิใช่สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่งนั้น บุคคลที่จะเป็นผู้บัญชาการคือ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจควบคุมและกำกับป้องกันบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร (มาตรา 13)

ผู้ว่าราชการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด (มาตรา 15)

นายอำเภอ (รวมปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ) รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ (มาตรา 4 ประกอบ มาตรา 19)

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร (มาตรา 32)

ในกรณีเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย มีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) ผู้อำนวยการ (ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 31)

- พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

ในกรณีมีสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งหมายถึง สถานการณ์ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ การก่อการร้ายหรือภัยที่อาจทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือภัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น เกิดภัยพิบัติสาธารณะที่เป็นเหตุการณ์รุนแรง (กรณีคลื่นสึนามิ) ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้จะส่งผลเสียหายร้ายแรงต่อประชาชน จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างรวดเร็ว ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงให้อำนาจนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเป็นผลให้อำนาจของรัฐมนตรีตามกฎหมายนั้นมาเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว (มาตรา 5, 7 วรรคแรก) เพื่อให้การวางแผน การสั่งการ

และการแก้ไขสถานการณ์เป็นไปโดยมีผู้รับผิดชอบในระดับสูง ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานมีเอกภาพ รวดเร็วและมีประสิทธิภาพและเมื่อนายกรัฐมนตรีได้รับโอนอำนาจหน้าที่ตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว นายกรัฐมนตรีจะสามารถแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจหรือทหารซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี ผู้บัญชาการตำรวจ แม่ทัพ หรือเทียบเท่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดให้เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา 7 วรรคสาม) หากกรณีวิกฤตการณ์นั้นได้นำแผนปฏิบัติการมาใช้ เช่นนี้ ก็ให้แต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามที่แผนปฏิบัติการนั้นๆ กำหนดไว้ เช่น แผนรักษาความสงบ (กรกฎ 52) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดให้กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นหน่วยหลัก รับผิดชอบแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้บัญชาการ ตำรวจนครบาลในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุด ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบสุขของประชาชน จึงควรเป็น ผู้บัญชาการเหตุการณ์ แต่หากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกกรุงเทพมหานคร แผนรักษาความสงบ (กรกฎ 52) กำหนดให้ตำรวจภูธรจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหา โดยให้มีการปรึกษากับผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จึงควรเป็นผู้บังคับการตำรวจภูธร เป็นต้น

ในกรณีเป็นเหตุการณ์วิกฤตและจะต้องแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ แต่เนื่องจากไม่มี กฎหมายระบุชัดเจน หรือไม่ได้นำแผนปฏิบัติการมาใช้แก้ไขวิกฤต การที่จะให้บุคคลใดเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ เช่นนี้ ให้พิจารณาจากภารกิจและความรับผิดชอบของหน่วยงานเป็นสำคัญ หรือหาก ข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ก็อาจต้องปรับเปลี่ยนผู้บัญชาการเหตุการณ์ ได้ เช่น ในกรณีเกิดเพลิงไหม้ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัยฯ กำหนดให้เป็นอำนาจจัดการโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่หากข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่า เชื่อได้ว่าเหตุเพลิงไหม้เกิดจากการก่อวินาศกรรม เช่นนี้ เห็นได้ว่าเหตุการณ์ภัยพิบัติเปลี่ยนแปลง เช่นนี้ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จึงควรต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ เพราะมีหน้าที่โดยตรงที่จะดูแลความสงบ เรียบร้อยของประชาชน เป็นต้น

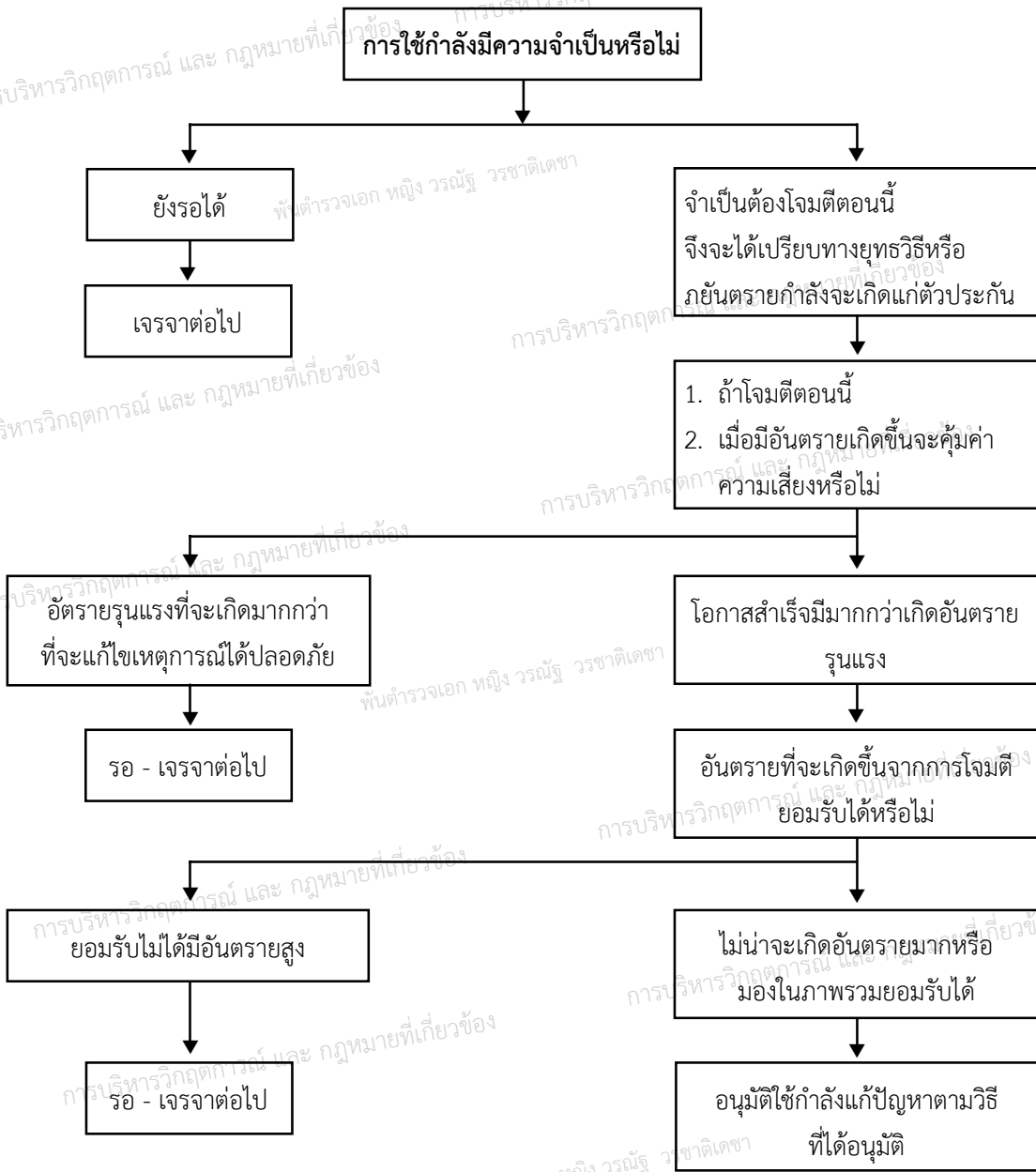
2.2.2 ข้อพิจารณาในการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์

ในการจะแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์นั้น จะต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้นั้น ควรจะต้องมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกันนี้และประสบความสำเร็จมาแล้วในอดีต มีผลงานในการแก้ไขปัญหาวิกฤตอันเป็นที่ยอมรับ มีภาวะผู้นำ สามารถบริหารงานได้เป็นอย่างดี มีบุคลิกสุขุมเยือกเย็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น สามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่น ได้เป็นอย่างดี เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเข้าสู่ภาวะวิกฤตและมีความยืดหยุ่น ในการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันจะต้องกล้าตัดสินใจ เมื่อถึงจุดวิกฤตและเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ร่วมงาน ดังนั้น การคัดเลือกบุคคลเพื่อรับหน้าที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

2.2.3 ภาระหน้าที่ของผู้บัญชาการเหตุการณ์

- 1) รับผิดชอบภารกิจในการแก้ไขวิกฤตการณ์ ควบคุมมิให้เหตุการณ์นั้นขยายออกไป รับฟังการบรรยายสรุปจากผู้ประสบเหตุคนแรกและประเมินสถานการณ์ แล้วกำหนดฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ เพื่อช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ และจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์
- 2) กำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน บุคคลที่เกี่ยวข้องและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ในการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน จะต้องพิจารณาจากกฎหมาย นโยบายของรัฐบาล ผู้บังคับบัญชา และหลักสิทธิมนุษยชน
- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อให้เหตุการณ์ไม่ขยายออกไป โดยตระหนักถึงความปลอดภัยของบุคคลเป็นหลัก และจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของวัตถุประสงค์
- 4) เข้าร่วมประชุมกับฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้รับมากำหนดแผนการจัดการเหตุการณ์
- 5) ติดตามสถานการณ์และควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ และฝ่ายปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด หากสถานการณ์เปลี่ยน จะต้องปรับเปลี่ยนแผนงานให้สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตได้
- 6) เข้าร่วมในการวางแผนกับฝ่ายแผนหรือยุทธการ และกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ หากเห็นว่าสถานการณ์มีความเสี่ยงภัยสูงก็จะต้องให้ทีมปฏิบัติการพิเศษเข้าแก้ไขสถานการณ์ เป็นต้น
- 7) เมื่อเหตุการณ์มีความรุนแรงมาก มีความเสี่ยงภัยสูง หากปล่อยไว้จะเกิดอันตรายต่อชีวิตบุคคลได้ จำเป็นจะต้องตัดสินใจใช้ทีมปฏิบัติการพิเศษเข้าแก้ไขสถานการณ์ ก่อนการตัดสินใจใช้กำลัง จะต้องประเมินสถานการณ์ ฟังบรรยายสรุปของฝ่ายยุทธการ ประเมินความเสี่ยงก่อนการอนุมัติใช้แผน
- 8) เมื่อเหตุวิกฤตยุติแล้ว จะต้องดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยให้แต่ละฝ่ายที่ร่วมบริหารวิกฤตการณ์ร่วมทำการประเมินผล จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผน หากเกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ในอนาคต

ผังแนวความคิดตัดสินใจของผู้บัญชาการเหตุการณ์ในการใช้กำลัง

(วิทยาลัยการตำรวจ, 2552 : 41)

2.2.4 รองผู้บัญชาการเหตุการณ์

ในกรณีที่วิกฤตการณ์มีความซับซ้อนมาก หรือวิกฤตการณ์ขนาดใหญ่ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จะต้องแต่งตั้งรองผู้บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อคอยช่วยเหลือ หรือให้ข้อเสนอแนะบางประการแก่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ รองผู้บัญชาการเหตุการณ์อาจต้องทำหน้าที่แทนผู้บัญชาการเหตุการณ์บริหารเหตุการณ์ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ ไม่อาจทำหน้าที่ได้ชั่วคราว รองผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องอยู่ร่วมกับผู้บัญชาการเหตุการณ์ ในการบริหารเหตุการณ์ และหากรองผู้บัญชาการเหตุการณ์มีความสันทัดในด้านกฎหมาย จะมีส่วนช่วยเหลือผู้บัญชาการเหตุการณ์เป็นอย่างมาก เมื่อต้องตัดสินใจสั่งการ รองผู้บัญชาการเหตุการณ์อาจเป็นคนที่บรรยายความคืบหน้าของสถานการณ์ และแนวทางแก้ไขปัญหา ไปยังผู้บังคับบัญชาระดับสูง เพราะจะช่วยให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์สามารถบริหารเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 บทบาทและภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์

2.3.1 ฝ่ายแผนและยุทธการ

เป็นฝ่ายที่มีความสำคัญในการวางแผนให้ฝ่ายปฏิบัติงานเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ ฝ่ายแผนและยุทธการจะต้องดำเนินการวางแผนร่วมกับผู้บัญชาการเหตุการณ์ และฝ่ายปฏิบัติงาน โดยในการวางแผนนั้น จะต้องอาศัยข้อมูลจากฝ่ายสืบสวนหาข่าว ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายเจรจาต่อรอง ฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายแผนและยุทธการจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ หาแนวทางการแก้ไขปัญหา นำเสนอผู้บัญชาการเหตุการณ์เพื่อตัดสินใจ และหากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ก็จะต้องปรับแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การเขียนแผนจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ได้กำหนดไว้ แผนที่ดีจะมีส่วนสำคัญสำหรับการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์เพราะแผนวิกฤตการณ์จะช่วยผู้บริหารวิกฤตการณ์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ สามารถปฏิบัติงานเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นระเบียบและควบคุมสถานการณ์ได้ นอกจากนี้ แผนที่ดีจะต้องระบุขอบข่ายอำนาจหน้าที่รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติ และจะต้องเป็นลายลักษณ์อักษร

ขั้นตอนในการวางแผนรองรับวิกฤตการณ์

1) ในการวางแผนนั้น ฝ่ายแผนและยุทธการ จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ และระดับความเสี่ยงภัยและจุดอ่อน จุดแข็ง จากนั้นจึงกำหนดเป้าหมายของแผน รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ในการใช้แผนและกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ กำหนดหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ที่จะต้องเข้าร่วมในการวางแผน เพราะการนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุวิกฤตการณ์มาร่วมในการวางแผน โดยเฉพาะการกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องเข้าร่วมปฏิบัติงานด้วยกัน จะทำให้การประสานการปฏิบัติและการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานนั้น เป็นไปด้วยความสะดวก หากวิกฤตการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเอกชน ก็จะต้องนำภาคเอกชนเข้า

ร่วมในการวางแผนเช่นกัน เพราะภาคเอกชน อาจช่วยเหลือในด้านข้อมูลของธุรกิจ และทรัพยากรที่
จะต้องใช้ในการแก้ไขปัญหาได้

2) จัดทำรายการบัญชีทรัพยากร ในการบริหารวิกฤตการณ์ย่อมต้องมีความต้องการ
ทรัพยากรและข้อมูลหลากหลาย ในกระบวนการขั้นตอนของการจัดทำแผนงาน จะต้องมีการทำ
รายการบัญชีทรัพยากรซึ่งมีอยู่ สภาพของทรัพยากรที่จะต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และควรจะ
ต้องบันทึกรายละเอียดของทรัพยากรด้วย เช่น โรงพยาบาลที่อยู่ใกล้เคียง ขนาดก็เตียง, มีอุปกรณ์
พอที่จะรองรับ ผู้บาดเจ็บได้ระดับใด, รถดับเพลิงที่สามารถฉีดน้ำได้ในความสูงระดับตึกกี่ชั้น, ถนนที่
อยู่ใกล้สถานที่เกิดเหตุ ขนาดความกว้างเท่าใด คุณภาพของถนนเป็นอย่างไร เพียงพอรองรับรถขนาด
ใหญ่ได้หรือไม่, ความรู้ความสามารถหรือความชำนาญของเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าปฏิบัติงานอยู่ในระดับ
ใด, แผนผังของอาคารสถานที่หรือรูปแบบสถาปัตยกรรมของที่สาธารณะเป็นอย่างไร เป็นต้น
ฝ่ายวางแผนจะต้องศึกษาวิเคราะห์ความต้องการอย่างละเอียดว่าต้องการ ทรัพยากรใดบ้าง จำนวน
เท่าใด คุณภาพของทรัพยากรอยู่ในระดับใด หากเล็งเห็นว่าทรัพยากรไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติ
งาน ก็จะต้องเสนอความต้องการให้ฝ่ายสนับสนุนจัดหาให้ตามคุณสมบัติที่ระบุ ซึ่งในการระบุ
คุณสมบัติของทรัพยากรที่ต้องการนั้น จะต้องระบุในรายละเอียดที่ต้องการด้วย เช่น รถบรรทุกขนาด
1 ตัน พร้อมน้ำมันดีเซลเต็มถัง จำนวน 3 คัน, เชือกกัญญ์แบบเคินเมนเทิล (Kernmantel) ความยาว
50 เมตร เป็นต้น

3) การเขียนแผนจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งบรรยายระดับความสามารถในการ
เข้ารับสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น แผนนั้นจะต้องอยู่ในวิสัยที่จะต้องดำเนินการได้ ประเด็นสำคัญที่จะ
ต้องระบุในแผนก็คือ วัตถุประสงค์ของแผน, สถานการณ์ของความเสี่ยงและจุดอ่อน, สมมติฐานของ
การปฏิบัติที่สำคัญ, หลักการที่ใช้ในการพัฒนาสร้างแผน, คำอธิบายการจัดหัวข้อของแผน, หน่วยงาน
และความรับผิดชอบของหน่วยงานที่อยู่ในแผน, มาตรการต่างๆ ว่าด้วยการบังคับบัญชา, สั่งการและ
การคุมการปฏิบัติการ, ทรัพยากรที่มี, การบริหารงานด้านส่งกำลังบำรุงและกระบวนการขั้นตอนต่างๆ
ในการให้การสนับสนุนต่อการปฏิบัติ (สำนักงานช่วยเหลือการต่อต้านการก่อการร้าย กระทรวงการ
ต่างประเทศสหรัฐอเมริกา, 2544 : 192)

ภาระหน้าที่ของฝ่ายแผนและยุทธการ

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้รับมาจากฝ่ายสืบสวนหาข่าว, ฝ่ายเจรจาต่อรอง, ฝ่ายสอบสวนหรือ
กฎหมาย บันทึกสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากฝ่ายสืบสวนหาข่าวหรือจากการนำเสนอของสื่อมวลชน
แล้วนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงความเสี่ยงและจุดอ่อน
หากต้องเข้าปฏิบัติการ

2) ติดตามสถานการณ์ใกล้ชิดเพราะวิกฤตการณ์อาจเปลี่ยนแปลงหรือมีเหตุแทรกซ้อน
ได้เสมอ

3) ศึกษาจากแผนในอดีตที่เคยนำมาใช้แก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในกรณีเดียวกัน ว่าได้ใช้
วิธีการใดในการแก้ไขปัญหา มีข้อดีข้อเสียอย่างไร เพื่อนำข้อดีมาปรับใช้ในการวางแผน

- การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 4) จัดทำบัญชีทรัพยากร กำลังพลที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานและหากไม่เพียงพอ จะต้องจัดทำคำขอทรัพยากรเพิ่มเติม โดยจะต้องระบุคุณสมบัติของทรัพยากร, จำนวน, สภาพของทรัพยากรอย่างชัดเจน
- 5) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาวิกฤต โดยเชิญหัวหน้าหน่วยเข้าร่วมในการวางแผน เพื่อความสะดวกในการร่วมมือของข้อมูลและทรัพยากร หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาร่วมให้ข้อมูลในการแก้ปัญหา
- 6) บรรยายสรุปเกี่ยวกับสถานการณ์ พื้นที่วิกฤต ความเสี่ยง สภาพของทรัพยากรและความพร้อมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ หรือผู้บังคับบัญชาทราบ และบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงลงในกระดานสถานการณ์
- 7) ประเมินสถานการณ์ โดยพิจารณาจากลักษณะของสถานการณ์เป็นอย่างไร มีอันตรายใดบ้าง ขนาดของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ แนวทางการกั้นพื้นที่ออกจากพื้นที่วิกฤต กำหนดสถานที่สำหรับเป็นพื้นที่ปฏิบัติการ (Staging Area) กำหนดเส้นทางเข้าออกที่ปลอดภัยและเหมาะสม ในการลำเลียงบุคลากรและอุปกรณ์ต่างๆ ระบุถึงปัญหาด้านความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข
- 8) เขียนแผนงาน โดยกำหนดยุทธศาสตร์หลักและยุทธศาสตร์รอง จัดองค์กรที่เข้าร่วมปฏิบัติการตามแผน รวมทั้งกำหนดขอบเขต ภารกิจของแต่ละหน่วย กำหนดยุทธวิธีของผู้ปฏิบัติ รวมทั้งพิจารณาข้อจำกัดในการดำเนินการตามยุทธวิธี พิจารณาถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติการตามแผน เพื่อนำเสนอแผนให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ตกลงใจ ในกรณีเหตุวิกฤตมีแนวโน้มจะต้องมีระยะเวลานาน จะต้องจัดทำแผนผลัดเปลี่ยนกำลังพล และอุปกรณ์ด้วย เพื่อป้องกันความเหนื่อยล้าของบุคลากร
- 9) บันทึกและดูแลข้อมูลเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวกับเหตุวิกฤตการณ์ ทำรายงานเหตุการณ์ บันทึกการสื่อสาร รายงานสถานะของเหตุการณ์คำร้องขอต่างๆ

2.3.2 ฝ่ายสืบสวนและการข่าว

ฝ่ายสืบสวนและการข่าวจะเป็นฝ่ายที่แสวงหาข้อมูลให้กับฝ่ายแผนและยุทธการ เพื่อนำมาประเมินสถานการณ์ การรวบรวมข่าวสารนั้น อาจใช้วิธีการรวบรวมจากแหล่งข่าวเปิด คือ รวบรวมจากต้นเรื่องข่าวที่ไม่ได้ปิดบังซ่อนเร้น เช่น ข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์, วิทยุ โทรทัศน์ หรือรวบรวมจากแหล่งข่าวปิด คือ การหาข่าวโดยการปฏิบัติการลับที่ฝ่ายตรงข้ามไม่รู้ตัว เช่น สอดรอยติดตาม, ใช้สายลับแฝงสังเกตจากหน่วยจู่โจม, หรือรวบรวมจากแหล่งข่าวกึ่งปิด คือ การหาข่าวที่ได้จากเอกสารที่ไม่ได้เผยแพร่ต่อสาธารณชน เอกสารราชการภาพถ่ายแผนที่ที่มีได้กำหนดชั้นความลับ เมื่อได้ข่าวมาจากวิธีการดังกล่าวแล้ว จะต้องประเมินความน่าเชื่อถือ ความแน่นอนของข่าว วิเคราะห์และตรวจสอบข่าวสารที่ได้ประเมิน ก่อนที่จะส่งต่อข่าวไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ภาระหน้าที่ของฝ่ายสืบสวนและการข่าว

1) แสวงหาข้อมูลข่าวสารของสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ สังเกตสิ่งบอกเหตุของความน่าจะเป็นในการใช้ความรุนแรง เช่น กระแสตอบรับของมวลชน ความหนาแน่นของฝูงชน มีแกนนำกลุ่ม การตั้งข้อเรียกร้องหรือตั้งเงื่อนไข ซึ่งข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ฝ่ายแผนจะได้นำมาวิเคราะห์แนวโน้ม ของความรุนแรงได้

2) รวบรวมพยานหลักฐานทั้งจากสถานที่เกิดเหตุ สถานที่ใกล้เคียง สอบถามบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์แล้วตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข่าวที่ได้รับ สอบปากคำจากผู้เสียหาย ตัวประกัน ประจักษ์พยาน เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม บันทึกรายละเอียดในการสอบปากคำและระบุชื่อ, ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ไว้ เพราะหากฝ่ายสืบสวนต้องการตัวจะได้ติดตามได้ง่าย ในบางกรณีอาจต้องทำการบันทึกภาพและเสียงไว้เป็นหลักฐาน ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ขณะเดียวกันควรบันทึกภาพและเสียงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไว้เพื่อเป็นหลักฐานแสดงความบริสุทธิ์ในการดำเนินการ

3) ประสานหาข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองบัญชาการตำรวจสันติบาล เพื่อขอทราบรายชื่อแกนนำ กลุ่มที่เคลื่อนไหว กองบัญชาการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เพื่อขอทราบรายละเอียดการเข้าออกของคนร้าย กองทะเบียนประวัติอาชญากร, กรมราชทัณฑ์ เพื่อขอทราบประวัติคนร้าย สำนักงานทะเบียนราษฎร์ เพื่อขอทราบรูปถ่าย ที่อยู่, สำนักงานผังเมือง เทศบาล เพื่อขอทราบแผนผังอาคารสถานที่ หากต้องมีการจู่โจม ซึ่งตัวประกันหรือขอภาพจากโทรศัพท์ส่วนตัวที่เทศบาลติดตั้งไว้ เป็นต้น

4) สืบสวนหาข่าวตามที่ฝ่ายแผนยุทธศาสตร์ต้องการ

ข้อมูลสำคัญที่จะต้องหาข่าวในกรณีการชุมนุมสาธารณะ คือ

(1) กลุ่มผู้ชุมนุมเป็นใคร เดือดร้อนจากปัญหาใด หรือเป็นการชุมนุมเกี่ยวกับการเมืองใครเป็นแกนนำ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้ชุมนุมจะมีแนวทางดำเนินการอย่างไร ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากใบปลิวโจมตี การออกข่าว การชักชวนของแกนนำ

(2) เป้าหมายของกลุ่มผู้ชุมนุม บางกลุ่มอาจเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย ตั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรุนแรง

(3) กลุ่มผู้ชุมนุมมีศักยภาพก่อเหตุได้มากน้อยเพียงใด มีกองกำลัง มีอาวุธ หรือมีผู้สนับสนุนหรือไม่ พฤติกรรมที่ผ่านมาของกลุ่มผู้ชุมนุมมีความรุนแรงหรือไม่ เหตุร้ายแรงที่สุดที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมของกลุ่มนี้คืออะไร

(4) บุคคลที่ถูกโจมตีเป็นใคร ข้อเรียกร้องหรือเงื่อนไขที่แกนนำใช้เชิญชวนให้มารวมตัวชุมนุมเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ลักษณะการพูดปลุกเร้าอารมณ์ของแกนนำมีผลต่อผู้ชุมนุมเพียงใด

(5) การชุมนุมจะใช้สถานที่ใดในการชุมนุม มีการเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมไปยังสถานที่ใดบ้าง กำหนดการเลิกการชุมนุมเมื่อใด และมีกำหนดการชุมนุมครั้งต่อไปเมื่อใด ที่ไหน ด้วยเงื่อนไขใด,

สถานที่ที่จะชุมนุมมีลักษณะแผนผังและการจราจรเป็นอย่างไร หากมีการสลายการชุมนุม ผู้ชุมนุมจะเคลื่อนย้ายไปด้านใดได้บ้าง

(6) สิ่งบอกเหตุว่ากลุ่มผู้ชุมนุมจะใช้ความรุนแรง ซึ่งฝ่ายข่าวจะต้องพิจารณาจากความหนาแน่นของฝูงชน เงื่อนไขหรือข้อเรียกร้องที่แกนนำยกขึ้นเชิญชวนนั้น ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ชุมนุมมากน้อยเพียงใด มีการเตรียมการวางแผนจัดสรรหน้าที่ภายในกลุ่มผู้ชุมนุมหรือไม่ มีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการปิดกั้นเส้นทางจราจรหรือสถานที่ใดหรือไม่

(7) ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่มีต่อกลุ่มคนที่มาชุมนุม

(8) จำนวนผู้ชุมนุม ฝ่ายข่าวจะต้องทำการประมาณการจำนวนของผู้ชุมนุม ซึ่งจะใช้เกณฑ์ประมาณการ โดยพิจารณาจากพื้นที่ในกรณีที่ทราบจำนวนพื้นที่แน่ชัดว่าพื้นที่นั้นจำนวนกี่ตารางเมตร แล้วพิจารณาว่าใน 1 ตารางเมตรที่มีกลุ่มผู้ชุมนุมนั้นมีจำนวนผู้ชุมนุมเท่าไร เมื่อนำจำนวนคนที่อยู่ใน 1 ตารางเมตรไปคูณกับพื้นที่ก็จะสามารถกำหนดจำนวนผู้ชุมนุมได้

แต่กรณีของตำรวจกรุงวอชิงตันดีซี ได้ใช้หลักการประมาณการจำนวนผู้ชุมนุมดังนี้

- ผู้ชุมนุมนั่งหรืออยู่กันแบบใกล้ชิด หนาแน่นประมาณ 5 คน ต่อ 1 ตารางหลา
- แบบหนาแน่นปานกลาง หนาแน่นประมาณ 3 คน ต่อ 1 ตารางหลา
- แบบหลวม หนาแน่นประมาณ 1 คน ต่อ 1 ตารางหลา
- สนามฟุตบอลมาตรฐาน ขนาดยาว 100 หลา กว้าง 50 หลา แบบหนาแน่นมากที่สุด

ผู้ชุมนุมประมาณ 25,000 คน แบบปานกลาง 15,000 คน แบบหลวม 5,000 คน

ข้อมูลสำคัญที่จะต้องหาข่าวในกรณีประทุษร้าย หรือกรณีจับตัวประกัน

(1) ข้อมูลส่วนตัวของหัวหน้ากลุ่มคนร้าย เช่น ชื่อ ตำแหน่งบรรณ, สถานภาพ, การศึกษา, สถานที่ทำงาน, บุคคลที่คนร้ายมีความสัมพันธ์ด้วย, บุคคลที่มีอิทธิพลต่อคนร้ายมากที่สุด, ประวัติอาชญากร ประวัติสุขภาพ, สุขภาพจิต ความสามารถพิเศษของคนร้าย พฤติกรรมของคนร้ายในอดีต

(2) จำนวนคนร้าย, อาวุธที่คนร้ายใช้, ข้อเรียกร้องที่คนร้ายต้องการ, มีการกำหนดเส้นตายจากคนร้ายหรือไม่, กิจกรรมที่คนร้ายกระทำขณะอยู่ในวิฤตการณ์ ซึ่งสังเกตได้จากการเฝ้าดู วิธีการสื่อสารที่คนร้ายใช้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือติดต่อระหว่างกัน

(3) ข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อหรือตัวประกัน เช่น ตำแหน่งบรรณ ลักษณะเด่น ลักษณะเครื่องแต่งกาย, ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต, ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อและคนร้าย

(4) จำนวนเหยื่อหรือตัวประกัน มีบุคคลสำคัญรวมอยู่ในกลุ่มตัวประกันหรือไม่และเป็นใคร กิจกรรมที่ตัวประกันกระทำ, บริเวณที่ตัวประกันอยู่, มีคนร้ายควบคุมมากน้อยเพียงใด มีการผลัดเปลี่ยน หรือมีจุดใดที่มียามประจำหรือไม่ ซึ่งสังเกตได้จากการเฝ้าดู

(5) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ แสวงหาพิมพ์เขียว แผนผังการจัดแบ่งพื้นที่ การกันห้อง แผนผังของภายในตัวอาคาร ประตูหน้าต่าง, ช่องระบายอากาศ, เครื่องกีดขวางภายในตัวอาคาร หรือ

บริเวณของสถานที่เกิดเหตุ, ระบบรักษาความปลอดภัยของสถานที่, จุดติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด, หาตัวบุคคลที่จะสามารถบอกสภาพอาคารหรือสถานที่เกิดเหตุ เช่น พนักงานทำความสะอาด, พนักงานรักษาความปลอดภัย บุคคลที่ทำงานภายในสถานที่ เป็นต้น

ข้อมูลสำคัญที่จะต้องหาข่าวในกรณีภัยพิบัติ

(1) ในกรณีภัยพิบัติที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ จะต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุว่ามีความเสียหายเพียงใด, ระดับของความเสียหาย, ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณมีจำนวนเท่าใด, กรณีจะต้องอพยพจะต้องใช้เส้นทางใดที่เหมาะสมที่สุด, บุคคลที่สูญหายเป็นใคร, บริเวณที่พบเห็นหรือติดต่อกับบุคคลที่สูญหายครั้งสุดท้ายที่ไหน เมื่อใด, บริเวณอาคารสถานที่ก่อนที่ถูกโคลนถล่มอยู่ที่พิกัดใด, และลักษณะของพื้นดินบริเวณนั้นเป็นอย่างไร สามารถรองรับหน่วยกู้ภัยได้หรือไม่, ผู้บาดเจ็บ ผู้ตายมีจำนวนเท่าใด

(2) ในกรณีภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เช่น เรือโดยสารขนาดใหญ่ล่ม หรืออากาศยานตก ข้อมูลที่ฝ่ายข่าวจะต้องสืบหา คือ สถานที่ พิกัดล่าสุด ว่าอยู่ที่ใด เวลาใด, มีการติดต่อกับครั้งสุดท้ายกับศูนย์วิทยุเมื่อใด, สภาพภูมิประเทศและสภาพอากาศบริเวณที่จะทำการค้นหาเป็นอย่างไร จำนวนผู้โดยสาร เช่น ตำแหน่งรูปพรรณของผู้โดยสาร อุปกรณ์ประจำตัวของผู้โดยสาร หรือลูกเรือ จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บ, สภาพของเส้นทางคมนาคมในการอพยพผู้บาดเจ็บออกจากสถานที่เกิดเหตุ

2.3.3 ฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุง

ฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุงเป็นฝ่ายที่จัดหาทรัพยากรในการบริหารจัดการภาวะวิกฤตซึ่งทรัพยากรนั้นแบ่งเป็น ทรัพยากรด้านกำลังคน ทรัพยากรด้านข้อมูลและทรัพยากรด้านวัสดุ ฝ่ายนี้จะเป็นฝ่ายที่รับผิดชอบในการจัดหาบริการและสนับสนุน บุคคล, ข้อมูลและวัสดุต่างๆ ตามที่ฝ่ายอื่นๆ ต้องการเป็นฝ่ายที่อำนวยความสะดวกในการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์, ศปก.สน. และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตามที่แต่ละฝ่ายร้องขอ

ภาระหน้าที่ของฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุง

- 1) อำนวยความสะดวกในการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ (บก.เหตุการณ์) และ ศปก.สน. รวมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ภายในศูนย์บัญชาการนั้นๆ
- 2) จัดหา ดูแลรักษาและอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่พักของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั้งภายในศูนย์บัญชาการเหตุการณ์, ศปก.สน. และ พื้นที่ปฏิบัติการ
- 3) จัดการเรื่องเสบียงอาหารให้กับกำลังพลทั้งหมด ทั้งส่วนที่ประจำในศูนย์บัญชาการเหตุการณ์, ศปก.สน. และพื้นที่ปฏิบัติการและกำหนดวิธีการรับส่งเสบียงอาหารให้ชัดเจน เพื่ออาหารจะได้ไปถึงกำลังพลตามจำนวนที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

4) จัดหาวัสดุอุปกรณ์, ยานพาหนะ ตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายต่างๆ ที่ได้รับร้องขอซึ่งในการร้องขอนั้น จะต้องระบุรายละเอียดหรือคุณสมบัติเฉพาะของวัสดุอุปกรณ์ตามที่ร้องขอ เช่น ฝ่ายปฏิบัติการ ต้องการรถยนต์บรรทุก จะต้องมียานพาหนะที่รองรับน้ำหนักบรรทุกทุกขนาดที่ต้น, รถดับเพลิงที่สามารถฉีดน้ำได้สูงกี่เมตร หรือเชือกไนลอนขนาดเส้นรอบวงที่นิ้ว ยาวเท่าใด เป็นต้น หากฝ่ายร้องขอไม่บอกรายละเอียดให้ทำการสอบถามก่อน

5) ตรวจสอบสภาพของวัสดุอุปกรณ์หรือยานพาหนะให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน หากสภาพชำรุดให้ทำการซ่อมแซมก่อน

6) ประสานหน่วยงานที่มีวัสดุอุปกรณ์, ประเภทและชนิดเดียวกันกับที่ฝ่ายแผนหรือฝ่ายปฏิบัติการต้องการไว้ล่วงหน้า หากมีความจำเป็นสามารถดำเนินการร้องขอได้ทันที

7) ประสานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การประปา, การไฟฟ้า, องค์กรโทรศัพท์, หน่วยแพทย์, หน่วยดับเพลิง เป็นต้น

8) ดำเนินการเรื่องการส่งกำลังบำรุงตามแผนปฏิบัติการ และเตรียมการล่วงหน้าหากกรณีเหตุการณ์ขยายใหญ่ขึ้น

9) ในกรณีที่มีจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานไม่มากนัก เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุง จะมาช่วยทำหน้าที่ในเรื่องธุรการ, การเงินและงบประมาณ บันทึกข้อมูล ทรัพยากรว่ารับมอบจากใคร หน่วยงานใด ส่งมอบให้ผู้ได้รับผิดชอบ เก็บรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ได้ใช้ในการปฏิบัติการกิจ และประมาณการค่าตอบแทนบุคลากรตามระเบียบ

2.3.4 ฝ่ายประสานข้อมูล

ฝ่ายประสานข้อมูลเป็นฝ่ายที่ประสานการปฏิบัติงานในทุกส่วนงาน เพื่อให้เกิดความสโลนไหลของการสั่งงาน เป็นฝ่ายที่จะแจ้งให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของวิกฤตการณ์และภารกิจให้แก่ส่วนงานแต่ละฝ่ายทราบว่าภารกิจนั้นได้ดำเนินการไปในขั้นตอนใด ผลของการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

ภาระหน้าที่ของฝ่ายประสานข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้รับมาจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากฐานข้อมูลเดิมและข้อมูลใหม่ มาจัดเป็นประเภทข้อมูลและทำทะเบียนคุมข้อมูล เพื่อสามารถที่จะเรียกใช้ข้อมูลได้ทันทีที่ต้องการ

2) บันทึกรายละเอียดของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จัดลำดับข้อมูลตามวันเวลา สถานที่ สภาพของเหตุการณ์ การปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ผลจากการปฏิบัติงาน ลงในกระดานสถานการณ์ ซึ่งในการบันทึกเหตุการณ์เหล่านี้ ควรบันทึกอย่างละเอียด เพราะจะนำไปใช้ในการบรรยายสรุปหลังเหตุการณ์ และเป็นหลักฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และควรบันทึกภาพกระดานเหตุการณ์ไว้ เพื่อป้องกันการลบหรือเพิ่มเติมแก้ไข ข้อความที่ปรากฏในกระดานเหตุการณ์

3) เมื่อได้รับข้อมูลได้แล้วให้วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนแล้วส่งต่อข้อมูลหรือกระจายข้อมูลที่ได้รับให้กับฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ เช่น เมื่อทราบชื่อคนร้ายจากฝ่ายเจรจาต่อรอง ก็จะต้องแจ้งให้ฝ่ายสืบสวนหาข่าวทราบเพื่อไปขยายผล หากภาพถ่าย ภูมิหลังของคนร้าย เป็นต้น

4) ในกรณีที่มีข้อมูลจำนวนมาก จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ สรุปย่อความสำคัญของข้อมูล และเลือกสรรข้อมูลที่สำคัญส่งไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา และควรจะต้องบันทึกด้วยว่าข้อมูลเรื่องใด ที่ได้ส่งไปยังฝ่ายใดของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์

5) บริหารจัดการให้การส่งต่อข้อมูลไปยังผู้รับข้อมูลด้วยความสะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งจัดระบบส่งข้อมูลสำรองกรณีระบบส่งข้อมูลหลักเสียหาย

2.3.5 ฝ่ายสอบสวนและกฎหมาย

ฝ่ายสอบสวนและกฎหมายจะเป็นฝ่ายที่จะพิจารณาว่าในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์นั้น มีกฎหมายใดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ฝ่ายนี้จะต้องเข้าร่วมประชุมอย่างใกล้ชิดกับฝ่ายแผนและผู้บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย เพื่อป้องกันความผิดพลาดให้กับผู้บริหารวิกฤตการณ์และผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนจะต้องเตรียมการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้เสียหาย เป็นต้น

ภาระหน้าที่ของฝ่ายสอบสวนและกฎหมาย

1) ร่วมประชุมแผนกับฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์อย่างใกล้ชิด

2) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอำนาจในการสั่งการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3) สอบปากคำพยานผู้เสียหาย, พยานบุคคลที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ หรือตัวประกัน รวมทั้ง รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด เพื่อนำไปดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

4) ในกรณีเป็นเรื่องภัยพิบัติ ให้ทำการบันทึกคำให้การพยานที่อยู่ในเหตุการณ์ ทั้งที่บาดเจ็บ และไม่บาดเจ็บ เพื่อให้ทราบว่ามิบุคคลใดบ้างที่อยู่ในเหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร รายการทรัพย์สินที่เสียหายมีอะไร ในกรณีพยานเป็นชาวต่างประเทศจะต้องรับดำเนินการสอบสวน และหากเห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนก็ให้ยื่นคำร้องต่อศาล ขอสืบพยานล่วงหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

5) ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จัดทำแผนที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน ชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

2.3.6 ฝ่ายเจรจาต่อรอง

ในกรณีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลไม่ว่าเป็นกรณีที่บุคคลนั้นกระทำต่อตนเอง เช่น พยายามฆ่าตัวตาย หรือกระทำต่อบุคคลอื่น เช่น กระทำการจับผู้อื่นเป็นตัวประกัน การเจรจาต่อรองจึงเป็นขบวนการที่จำเป็นจะต้องนำมาใช้ เพื่อความปลอดภัยของตัวประกัน การเจรจาต่อรองเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหรือกลุ่มคนพยายามทำการตกลงกับฝ่ายหนึ่ง โดยการยื่นข้อเสนอ บางประการและขอเรียกร้องบางประการเป็นการตอบแทน ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้เจรจาต่อรอง ควรจะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการเจรจาต่อรองก่อน เพราะจะเข้าใจเทคนิควิธีการเจรจา เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ มีทักษะด้านการสื่อสารและภาษา สามารถประเมินสภาพจิตใจและอารมณ์ของคนร้ายได้

ฝ่ายเจรจาต่อรองประกอบด้วย

- (1) ผู้เจรจาต่อรอง ตัวหลักและตัวรอง
- (2) ที่ปรึกษาผู้เจรจา (พี่เลี้ยงหรือโค้ช) ซึ่งจะช่วยป้อนข้อมูลและให้คำแนะนำในการเจรจากับผู้เจรจา
- (3) ผู้ประสานงานข่าวทำหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บข้อมูลของคนร้าย สถานที่เกิดเหตุ แสวงหาข้อมูลของคนร้าย ตัวประกัน ข้อมูลของสถานที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเจรจา หรือนำข้อมูลที่ได้จากการเจรจาส่งต่อไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- (4) ผู้ลงบันทึก จะต้องบันทึกเหตุการณ์ทุกอย่างที่ได้จากการเจรจา เช่น คำร้องขอ กำหนดเส้นตาย พฤติกรรมคนร้ายที่ได้รับรู้จากการเจรจา
- (5) เจ้าหน้าที่สื่อสาร ซึ่งจะรับผิดชอบด้านเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการเจรจาตลอดเวลาที่มีวิกฤต ควบคุมการทำงานของเครื่องมือสื่อสารอย่าให้การสื่อสารนั้นขาดตอน

ภาระหน้าที่ของฝ่ายเจรจาต่อรอง

- 1) พยายามเจรจากับคนร้าย เพื่อลดความตึงเครียด ผู้เจรจาจะต้องพยายามทำให้สถานการณ์ผ่อนคลาย คนร้ายลดความตึงเครียดลง อันจะทำให้การเจรจาบรรลุความสำเร็จได้
- 2) พยายามหาข้อมูลจากคนร้ายให้มากที่สุด แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้เพื่อส่งต่อข้อมูลไปยังฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 3) บันทึกข้อมูลที่ได้จากการเจรจา หรือบันทึกเทปไว้ระหว่างการเจรจา เพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อไป
- 4) หากมีการร้องขอจากคนร้าย จะต้องแจ้งให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ทราบก่อน เพื่อให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์จะเป็นผู้ตัดสินใจ
- 5) เปิดช่องทางสื่อสารให้คนร้ายติดต่อผู้เจรจาได้ตลอดเวลา เช่น จัดให้มีหมายเลขโทรศัพท์เฉพาะ ที่ติดต่อระหว่างคนร้ายและผู้เจรจา เป็นต้น

2.3.7 ฝ่ายประชาสัมพันธ์

ฝ่ายประชาสัมพันธ์เป็นฝ่ายที่มีความสำคัญมากฝ่ายหนึ่ง เพราะเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตขึ้นนั้น สื่อมวลชนจำนวนมากจะรวมกันที่สถานที่เกิดเหตุ เพื่อรายงานข่าว อันจะก่อให้เกิดความสับสน วุ่นวายและบางครั้งการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชนจะสร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชน ทำให้เหตุการณ์วิกฤตนั้นขยายออกไปอีก ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการอยู่บริเวณสถานที่เกิดเหตุ จะต้องหาแนวทางร่วมกับสื่อมวลชนในการเสนอข่าว อย่าสร้างข้อจำกัดโดยไม่จำเป็นอันเป็นการกีดกันการเสนอข่าว และหากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อ ก็อาจขอความร่วมมือจากสื่อในการกระจายข่าวได้ เช่น กระจายข่าวเกี่ยวกับข้อมูลการเปลี่ยนเส้นทางจราจร หรือวิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงอาชญากรรม เป็นต้น ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตการณ์เกิดขึ้น จึงควรตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ เพื่อดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสื่อโดยตรง อันจะทำให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาระหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์

- 1) กำหนดสถานที่แถลงข่าวและแจ้งให้สื่อมวลชนทราบถึงแนวทางปฏิบัติร่วมกันกับสื่ออย่างชัดเจน
- 2) กำหนดตัวโฆษกผู้แถลงข่าว ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมคือเป็นบุคคลที่ไม่มียศตื่อนักข่าว มีทักษะในการสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ในเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี
- 3) กำหนดเขตพื้นที่ควบคุมให้กับช่างภาพเคลื่อนไหวยและภาพนิ่งในการเข้าถ่ายทำในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ขณะเดียวกันจะต้องทำความเข้าใจกับสื่อในการเข้าสถานที่เกิดเหตุอย่างชัดเจนและควบคุมให้ดำเนินการไปตามข้อตกลงนั้น
- 4) กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อสื่อ เช่น สื่อจะต้องมาแสดงตนยังจุดแถลงข่าว และจะต้องติดเครื่องหมายแสดงตัวที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ออกให้อย่างชัดเจนขณะทำข่าว เช่น ติดปลอกแขน หรือมีบัตรแสดงตนที่ระบุชื่อ และสำนักพิมพ์หรือสถานีวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 5) กำหนดแผนและยุทธศาสตร์ในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สื่อมวลชน กำหนดประเด็นเนื้อหาสาระของข่าวสาร ทำตารางกำหนดเวลาแถลงข่าวและแจกข่าวอย่างชัดเจน ต่อเนื่องเป็นระยะตลอดช่วงเวลาที่เกิดวิกฤต จัดช่วงเวลาให้นักข่าวสอบถามผู้ซึ่งรับผิดชอบในการแก้ไขวิกฤตการณ์
- 6) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสื่อมวลชนภายในศูนย์แถลงข่าว เช่น ติดตั้งเครื่องมือสื่อสาร คู่สายโทรศัพท์ เครื่องโทรสาร คอมพิวเตอร์ ปลั๊กไฟ อาหาร เครื่องดื่ม บริเวณที่พักผ่อน หอingssุขา สถานที่จอดรถ เป็นต้น
- 7) ติดตามและประเมินกระแสสื่อมวลชนและประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อเสนอความเห็นต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 8) ติดตามการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน วิเคราะห์ทิศทางและประเด็นการรายงานข่าว เพื่อนำมาใช้ในการเตรียมข้อมูลสำหรับการตอบคำถามสื่อมวลชนในคราวต่อไป

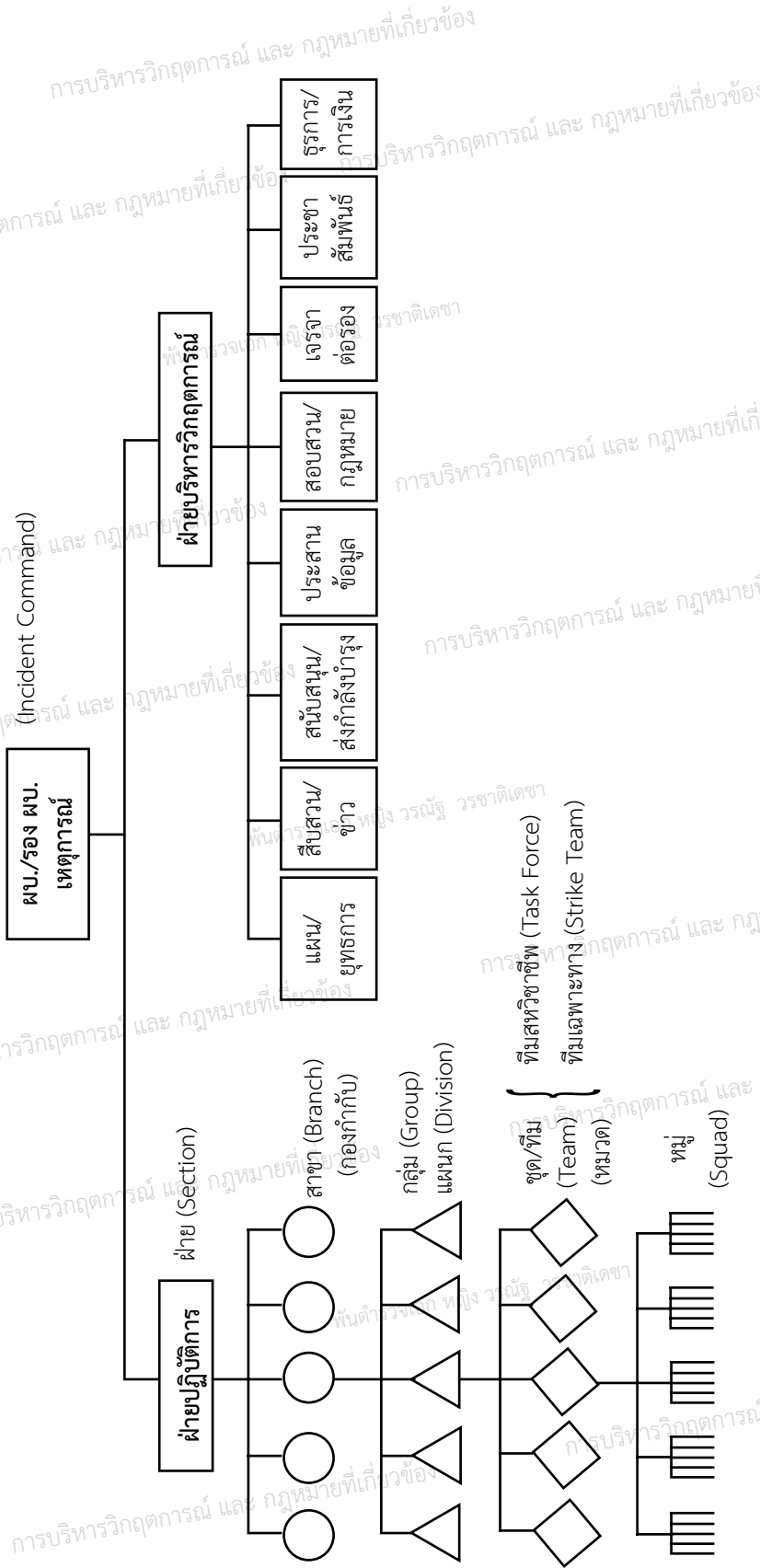
2.3.8 ฝ่ายธุรการและการเงิน

ในกรณีที่เกิดวิกฤตขนาดใหญ่ มีการใช้ทรัพยากรมากไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือวัสดุก็ตาม ซึ่งจะมีขั้นตอนในทางธุรการมาก มีการใช้จ่ายสูง มีเอกสารที่จะต้องนำไปดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นเหตุวิกฤตการณ์เช่นนี้ จึงควรมีฝ่ายธุรการและการเงิน ซึ่งจะมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาดูแลเป็นการเฉพาะ แต่หากวิกฤตการณ์เล็กน้อย ไม่มีความยุ่งยากในเรื่องเอกสาร ก็อาจให้ฝ่ายสนับสนุนและส่งกำลังบำรุงดำเนินการแทนได้

ภาระหน้าที่ของฝ่ายธุรการและการเงิน

- 1) บริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวกับการเงิน ประมาณการค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการบริหารวิกฤตการณ์ ตลอดจนให้ความเห็นในการประชุมในส่วนที่เกี่ยวกับการเงินและการเบิกจ่าย
- 2) รวบรวมบันทึกข้อมูลที่ใช้จ่ายทั้งหมดอย่างละเอียด รวบรวมเอกสารการเบิกจ่าย และจัดทำสรุปค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในการแก้ไขวิกฤตการณ์ โดยตรวจสอบการจัดทำเอกสารค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องและควรจะต้องดำเนินการโดยเร็วที่สุด
- 3) ดูแลการลงบันทึกเวลาทำการของเจ้าหน้าที่ที่ได้มาปฏิบัติงานในการแก้ไขวิกฤตการณ์
- 4) จัดทำสัญญาจัดซื้อ จัดจ้าง ให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงการคลัง หรือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
- 5) รับผิดชอบการบริหารจัดการในเรื่องที่เกี่ยวกับค่าชดเชย ค่าเสียหาย จากการเข้าแก้ไข ปัญหาวิกฤต

แผนผังการบังคับบัญชาและระบบการสั่งการ ในการบริหารวิกฤตการณ์

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ผู้บัญชาการเหตุการณ์

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ขั้นตอน/การดำเนินการ ตามแผน	วิธีการปฏิบัติงาน	ผลการปฏิบัติงาน	ข้อมูลสำหรับการ แถลงข่าวต่อสื่อ	รายชื่อผู้รับผิดชอบ/ โทร.

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายแผน/ยุทธการ

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ขั้นตอน/การดำเนินการ ตามแผน	วิธีการปฏิบัติงาน ตามแผน	ผลการปฏิบัติงาน และปัญหา ข้อขัดข้อง/การแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ ตามแผน/โทร.	ข้อปรับปรุงใน การวางแผน

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายสืบสวน/ข่าว

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ข้อมูลของคนร้าย/ ผู้นำกลุ่ม	พฤติกรรมคนร้าย/ /ผู้นำกลุ่ม	ข้อมูลของตัวประกัน/ คนที่เกี่ยวข้อง	แหล่งข่าว/โทร	หมายเหตุ

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายสนับสนุน/ส่งกำลังบำรุง

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	ประเภทของ ทรัพยากรที่แต่ละ ฝ่ายร้องขอ	จำนวนทรัพยากรที่ แต่ละฝ่ายร้องขอ	สภาพของ ทรัพยากรที่มีอยู่	สถานที่ตั้งของ ทรัพยากร	รายชื่อผู้ประสานงาน ของหน่วยที่ ประสาน/โทร.	หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ ของทรัพยากร/โทร.
	- รถบรรทุกขนาด 1 ตัน (ดีเซล)		- ใช้งานมาแล้ว 1 ปี			

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายประสานข้อมูล

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	รายละเอียดของ ข้อมูลจากฝ่าย ข่าว/สืบสวน	รายละเอียดของ ข้อมูลจากฝ่าย เจรจาต่อรอง	รายละเอียดของ ข้อมูลจากข้อมูล ท้องถิ่น/บุคคล	ข้อมูลที่จะต้องนำเสนอให้แต่ละฝ่าย	
					รายละเอียดข้อมูล	ฝ่ายที่รับข้อมูล

ตัวอย่าง

กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายสอบสวน/กฎหมาย

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ข้อมูลที่ได้จาก พยานบุคคล/โทร.	ข้อมูลที่ได้จาก พยานเอกสาร/วัตถุ	ข้อมูลที่ได้รับจาก ฝ่ายประสานข้อมูล	ข้อกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง	หมายเหตุ

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายเจรจาต่อรอง

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ข้อมูลที่ได้จาก ฝ่ายข่าว/สืบสวน	ข้อมูลที่ได้จากการ เจรจาต่อรอง	ข้อเรียกร้องของ คนร้าย	ข้อต่อรองที่ได้ ดำเนินการแล้ว	ผลที่ได้รับจาก การเจรจา
		<ul style="list-style-type: none"> - คนร้าย - ตัวประกัน - ข้อหลีกเลี่ยง 	<ul style="list-style-type: none"> - เสียชีวิต 			

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายประชาสัมพันธ์

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ประเด็นสำคัญที่ จะต้องแถลงต่อสื่อ	ข้อซักถามของสื่อ/ ประเด็นสำคัญที่สื่อ นำเสนอ	สาระสำคัญที่จะต้อง แถลงในเวลาต่อไป	กำหนดเวลา นัดหมายในการ แถลงข่าว	ชื่อบรรณาธิการ ข่าว ผู้สื่อข่าว/ โทร.

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่าง
กระดานสถานการณ์
ของ
ฝ่ายปฏิบัติงาน

- เป้าหมาย
- วัตถุประสงค์

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วรรณิตเดชา

ลำดับ วัน/เวลา	สภาพของ สถานการณ์	ขั้นตอนปฏิบัติ ตามแผน	ผลของการ ปฏิบัติงานตามแผน	ทรัพยากรที่นำไปใช้	ปัญหาข้อขัดข้อง และแนวทาง การแก้ไข	ผู้รับผิดชอบตาม แผน/โทร.

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วรรณิตเดชา

หมายเหตุ ตัวอย่างกระดานสถานการณ์ของฝ่ายต่างๆ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามแต่ข้อเท็จจริง
และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วรรณิตเดชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

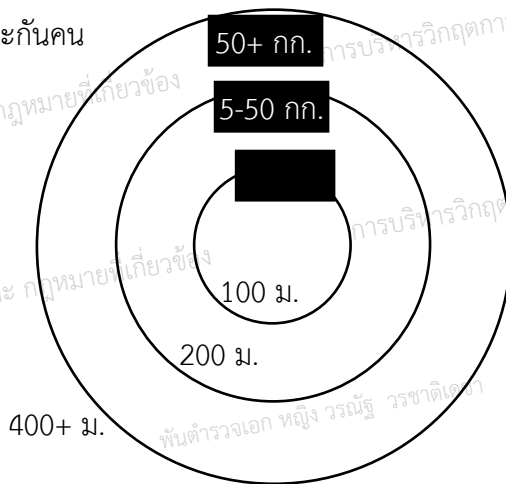
การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ระยะในการอพยพ ตามชนิดวัตถุระเบิด

แบบของระเบิด	นน. TNT	รัศมีระเบิด	ระยะอพยพ (สิ่งก่อสร้าง)	ระยะอพยพ (ที่โล่ง)
ชื่อ	กิโลกรัม	เมตร	เมตร	เมตร
ระเบิดท่อน้ำ	2.3	ไม่มีข้อมูล	21	259
ระเบิดพลีชีพเข็มขัด	4.5	ไม่มีข้อมูล	27	330
ระเบิดพลีชีพเสื้อกั๊ก	9	ไม่มีข้อมูล	34	415
กระเป๋ากบ	2.3	ไม่มีข้อมูล	46	ไม่มีข้อมูล
รถยนต์เล็ก	227	30	98	457
รถยนต์กลาง	454	38	122	534
รถบรรทุกเล็ก/รถตู้	1,814	61	195	838
รถบรรทุกกลาง	4,536	91	263	1,143
รถบรรทุกน้ำ	13,608	137	375	1,982
รถบรรทุกใหญ่	27,216	183	475	2,134

ระยะกันคน

โดยหากคิดตามน้ำหนักวัตถุระเบิดคร่าวๆ จะมีระยะการอพยพ คือ น้ำหนัก 1-5 กก. 100 ม. 5-50 กก. 200 ม. และมากกว่า 50 กก. ระยะ 400 เมตรขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงอาจ จะไม่สามารถกระทำได้ แต่อย่างน้อยที่สุดควรอยู่ในที่ที่มีการกำบัง

บทที่ 3 ระบบสั่งการในภาวะวิกฤต (Incident Command System : ICS)

เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น จำเป็นจะต้องระดมหน่วยงานปฏิบัติเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา และหากเป็นสถานการณ์ที่มีขนาดใหญ่ มีความเสี่ยงภัยสูง มีบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์จำนวนมาก การที่จะเข้าช่วยเหลือหรือเข้าแก้ไขปัญหาวิกฤตให้คลี่คลายโดยเร็ววันนั้น จะต้องสั่งการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติการแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสั่งการในภาวะวิกฤต (ICS) จึงเป็นระบบสากลมีหน่วยงานอื่นได้นำมาใช้ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หน่วยพยาบาลของกองทัพ, กรุงเทพมหานคร, หน่วยเก็บกู้สารพิษของการควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรสิ่งแวดล้อม, กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ระบบสั่งการในภาวะวิกฤตเป็นระบบที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระบบการสั่งการ โดยแบ่งแยกการปฏิบัติงานออกเป็นองค์ประกอบต่างๆ เป็นลำดับขั้นตอนและมีผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับชั้นลงไปอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานตรงตามแผนงานที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีหลายหน่วยงานที่จะต้องเข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาวิกฤต จะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างของระบบงานแต่ละหน่วย แผนปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยแยกออกจากกัน ขาดการหล่อหลอมเข้าเป็นแผนเดียวกัน ขาดการบริหารจัดการแบบองค์รวม ขาดการมอบหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในเหตุการณ์ มาตรฐานของการสื่อสารที่แตกต่างกัน ไม่ได้กำหนดความหมายของศัพท์เฉพาะทาง ที่เป็นมาตรฐานรับรู้โดยทั่วไป เป็นต้น (แผนกต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย, 2552 : 20)

3.1 ความสำคัญของระบบสั่งการในภาวะวิกฤต

ระบบการสั่งการในภาวะวิกฤต (ICS) นี้ จะมีความสำคัญมากในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ มีขนาดใหญ่ มีผู้ปฏิบัติงานจำนวนมากเพราะจะเกิดความสับสนของการปฏิบัติงาน เป็นเหตุให้บางส่วนมีการทำงานซ้ำซ้อน ขณะที่บางจุดขาดผู้ปฏิบัติงาน จึงเห็นได้ว่าระบบการสั่งการในภาวะวิกฤตมีความสำคัญต่อการบริหารวิกฤตการณ์ เพราะ

1) เป็นการหล่อหลอมแผนปฏิบัติการซึ่งเดิมแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น จึงต้องอาจมีแผนปฏิบัติงานของตนอยู่ นำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานขึ้นมาใหม่ โดยให้แต่ละหน่วยงานนั้นมาร่วมกันในการวางแผน เพื่อแต่ละหน่วยจะได้รับรู้ว่าในวิกฤตการณ์ครั้งนี้ หน่วยงานตนจะมีภาระหน้าที่อย่างไร จะทำให้การปฏิบัติงานไม่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน สามารถเกลี้ยกล่อมกำลังพลที่เหลือไปปฏิบัติงานด้าน อื่นได้ และเป็นการป้องกันการดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำในระหว่างหน่วยงาน

2) เป็นการบริหารทรัพยากรแบบองค์รวม กล่าวคือ เป็นการนำทรัพยากรของแต่ละหน่วยมียุมาใช้ร่วมกัน เป็นการบรรเทาปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร

3) ทำให้การประสานงานระหว่างหน่วยดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากให้หัวหน้าหน่วยผู้มีอำนาจสั่งการหน่วยของตน เข้าร่วมอยู่ในฝ่ายวางแผน ซึ่งจะทำให้การประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานนั้นสะดวกและรวดเร็วขึ้น

4) การบัญชาการซึ่งเป็นหนึ่งเดียว มีผู้บัญชาการเหตุการณ์รับผิดชอบในการตัดสินใจเพียงคนเดียว มีการกำหนดระดับชั้นของการบังคับบัญชาและกำหนดอัตราส่วนในการควบคุมกำลังพล ตามระบบดังกล่าวจะทำให้การปฏิบัติงานเป็นเอกภาพ

5) สามารถบูรณาการการสื่อสารได้ กล่าวคือ ระบบการสั่งการในภาวะวิกฤตนี้ จะต้องวางแผนการสื่อสารร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการป้องกันการใช้คลื่นความถี่ที่ซ้อนกัน

อย่างไรก็ตามสิ่งที่เป็นข้อพึงระวังอย่างยิ่งคือ การใช้ศัพท์เฉพาะ, รหัสวิทยุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีการร่วมกันของหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานอาจมีคำศัพท์เฉพาะของตนเอง การใช้ศัพท์เฉพาะทาง, หรือการใช้รหัสวิทยุห้ามใช้รหัสวิทยุเฉพาะของหน่วย เพราะอาจทำให้ผู้ปฏิบัติที่มาจากหน่วยงานอื่นไม่เข้าใจความหมายของศัพท์เฉพาะ หรือรหัสวิทยุได้ ดังนั้น คำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสารจะต้องเป็นคำศัพท์ธรรมดาที่ทุกคนเข้าใจ

เช่น กรณีขอทราบที่อยู่ ก็ให้ถามว่า “ขอทราบที่อยู่, ขณะนี้อยู่ที่ไหน ห้ามใช้รหัสวิทยุ ว 1 เป็นต้น หรือหากต้องการให้รู้เฉพาะกลุ่มผู้ปฏิบัติงานก็จะต้องชี้แจงความหมายของศัพท์เฉพาะทางนั้นๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้เพื่อป้องกันความสับสนในการปฏิบัติงาน

3.2 การจัดรูปแบบของระบบการสั่งการในภาวะวิกฤต

ระบบการสั่งการในภาวะวิกฤตจะกำหนดรูปแบบการสั่งการไว้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านอัตราส่วนของการควบคุมบังคับบัญชาระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ยังกำหนดระดับชั้นของการบังคับบัญชาชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ และฝ่ายวางแผน ที่จะรู้ว่าใครเป็นหัวหน้ารับผิดชอบเรื่องใด ส่วนใดบ้างที่มีปัญหาในทางปฏิบัติงาน เป็นต้น

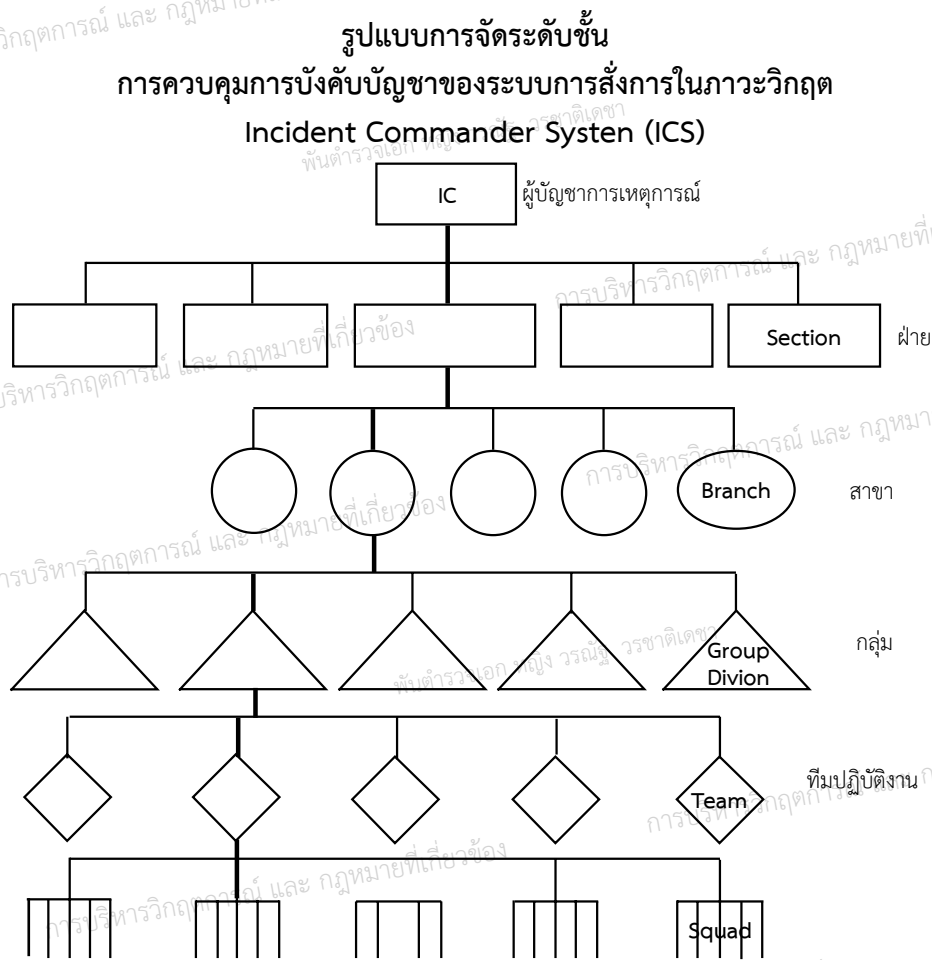
3.2.1 อัตราส่วนของการควบคุมการบังคับบัญชา

การกำหนดอัตราส่วนของการควบคุมบังคับบัญชาของระบบการสั่งการในภาวะวิกฤต (ICS) นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะเป็นโครงสร้างที่ชี้ให้เห็นว่าใครเป็นผู้สั่งการ และใครเป็นผู้รับคำสั่งให้ทำอะไร การจัดการควบคุมการบังคับบัญชานั้น จะถือเอาลักษณะงานเป็นหลัก เช่น ลักษณะงานที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน งานที่มีความสำคัญ ก็จะใช้อัตราส่วน ผู้บังคับบัญชา 1 คน ควบคุมกำกับผู้ใต้บังคับบัญชา 3 คน (1 : 3) แต่ถ้าเป็นลักษณะงานทั่วไป จะใช้อัตราส่วน ผู้บังคับบัญชา 1 คน ควบคุมกำกับผู้ใต้บังคับบัญชา 5-7 คน (1 : 5-7) แต่ประสบการณ์ที่ประเทศ

สหรัฐอเมริกาใช้ปฏิบัติงานเห็นว่า อัตราส่วนผู้บังคับบัญชา 1 คน ควบคุมกำกับผู้ใต้บังคับบัญชา 5 คน (1 : 5) จะเป็นอัตราส่วนที่ดีที่สุด (แผนกต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ สถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย, 2552 : 28)

3.2.2 การจัดระดับชั้นการควบคุมการบังคับบัญชา

การจัดระบบของการควบคุมการบังคับบัญชา นอกจากอาศัยหลักเกณฑ์อัตราส่วนผู้บังคับบัญชา 1 คนควบคุม ผู้ใต้บังคับบัญชา 3-7 คน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในระบบการสั่งการในภาวะวิกฤตคือ การกำหนดระดับชั้นของการควบคุม ซึ่งจะเริ่มจากผู้บัญชาการเหตุการณ์ไปจนถึงตัวผู้ปฏิบัติการ ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ขนาดใหญ่ มีเจ้าหน้าที่ร่วมงานมาก มีการทำงานร่วมกันของหลายกลุ่มวิชาชีพที่มีความแตกต่างกัน การจัดระดับชั้นของการควบคุมการบังคับบัญชา ตามรูปแบบสากลนี้ จะเป็นประโยชน์แก่การสั่งการเพราะจะทราบว่าการสั่งที่ส่งไปนั้นอยู่ในระดับชั้นใด ใครรับผิดชอบ มีข้อขัดข้องจากระดับการบังคับบัญชา ระดับชั้นใด เป็นต้น

(แผนกต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ สถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย, 2552 : 23)

การจัดระดับชั้นการควบคุมการบังคับบัญชา จะจัดให้มีกี่ระดับ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และกำลังพลที่ปฏิบัติงาน เพราะหากสถานการณ์ขนาดเล็ก การจัดระดับชั้นก็ไม่จำเป็นต้องจัดเต็มตามรูปแบบที่กำหนด

นอกจากนี้การจัดระดับชั้น การควบคุม การบังคับบัญชาจะทำให้การปฏิบัติงานรวดเร็วและไม่ซับซ้อน เพราะสามารถกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและพื้นที่การปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน เช่น หัวหน้ากลุ่ม ก. จะรับผิดชอบการทำงานของทีมปฏิบัติงาน ข. และทีมปฏิบัติงาน ค. ซึ่งเป็นทีมที่จะต้องขนย้ายผู้ประสบภัยออกจากพื้นที่รับผิดชอบ ถ้าในระหว่างปฏิบัติงาน ทีม ข เกิดปัญหา ก็สามารถแจ้งสภาพปัญหามายังหัวหน้ากลุ่ม ก. ได้ทันที และหัวหน้ากลุ่ม ก. ก็สามารถรู้เหตุเกิดเหตุบริเวณใด ใครเป็นหัวหน้าทีมปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้หัวหน้ากลุ่ม ก. สามารถเข้าดำเนินการแก้ไขได้ทันทีทันใด เป็นต้น

3.3 การวางแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงาน

เมื่อได้แต่งตั้ง ผู้บัญชาการเหตุการณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ฝ่ายวางแผนหรือฝ่ายยุทธการ จะต้องกำหนดแผนโดยนำข้อมูลที่ได้จากฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายสนับสนุน ฝ่ายส่งกำลังบำรุง ฝ่ายสอบสวนและกฎหมาย มาประมวลเพื่อเขียนแผนปฏิบัติการ โดยแผนปฏิบัติการนั้น จะต้องมีความหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนอย่างชัดเจน แล้วเขียนแผนภายในกรอบของเป้าหมายนั้น แต่หากวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลง ก็จะต้องปรับแผนให้สอดคล้องกับวิกฤตการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้นด้วย ดังนั้น แผนจะต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร เว้นแต่บางแผนที่ต้องเคร่งครัดก็ต้องเขียนแผนอย่างรัดกุม

ในกรณีที่วิกฤตการณ์นั้นกระทบต่อการปฏิบัติงานหลายหน่วย ในการเขียนแผนจะต้องให้หัวหน้าหน่วยต่างๆ เหล่านี้มาร่วมในการเขียนแผนด้วยเพราะจะทำให้รู้ถึงข้อมูลของทรัพยากรที่แต่ละหน่วยมีอยู่ สามารถนำมาจัดกลุ่มสำหรับการปฏิบัติงานได้อย่างไร และจะเป็นการสะดวกในการประสานงานด้วย

ตัวอย่าง กรณีเกิดภัยพิบัติโคลนถล่มในเขตจังหวัดภาคเหนือ ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งจะต้องเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ ก็สามารถเรียกหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุขจังหวัด, ผู้อำนวยการโรงพยาบาล, ผู้บังคับการตำรวจ, ป้องกันภัยจังหวัด, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, ขนส่งจังหวัด, หัวหน้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด, ทรัพยากรจังหวัด เหล่านี้ มาร่วมในการวางแผน ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการแต่ละหน่วยจะให้ข้อมูลแก่ ฝ่ายแผนได้ว่า บุคลากรด้านสาธารณสุขมีจำนวนเท่าใด จะต้องจัดยานพาหนะจำนวนเท่าใด ในการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย จะใช้ยานพาหนะจากหน่วยใดสนับสนุนได้บ้าง ระหว่างที่อพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยในการดูแลรักษาทรัพย์สินของประชาชนจะทำอย่างไร

นอกจากนี้ในการจัดทีมปฏิบัติงานก็อาจจัดเป็นทีมสหวิชาชีพได้ เช่น ในหนึ่งทีมงานจะลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัย อาจประกอบด้วย หน่วยแพทย์ สำหรับดูแลคนเจ็บ เจ้าหน้าที่งานตำรวจ สำหรับดูแลความสงบเรียบร้อยและบริการประชาชนรับแจ้งผู้สูญหาย หน่วยกู้ภัย สำหรับช่วยเหลือผู้ประสบเหตุ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรธรณี สำหรับให้คำแนะนำถึงสภาพของพื้นที่ที่จะเข้าปฏิบัติงานว่ามีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ของไฟฟ้า สำหรับเข้าตัดกระแสไฟฟ้าเพื่อป้องกันกระแสไฟฟ้ารั่วไหล เป็นต้น

ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน

3.3.1 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีชุมนุมสาธารณะ

การชุมนุมสาธารณะ ซึ่งต่อมาอาจขยายลุกลามรุนแรงไปถึงขั้นก่อการจลาจลนั้น จะไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่จะมีช่วงเวลาพร้อมตัวล่วงหน้าเป็นระยะๆ มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง โดยใช้ระยะเวลาพอสมควร ในระยะแรกของการเรียกร้องจะเป็นไปอย่างสงบ แต่หากข้อเรียกร้องไม่บรรลุผลตามที่ต้องการ ก็จะมีการรวมตัวกันมากขึ้น มีข้อเรียกร้องเพิ่มขึ้นเริ่มมีมาตรการในลักษณะข่มขู่ และถ้ามีประชาชนเข้าร่วมตัวกันมากขึ้น มีแกนนำกำหนดทิศทางการดำเนินการและอาจมีการเคลื่อนที่ของผู้ชุมนุม การที่คนมารวมตัวกันโดยมีจุดมุ่งหมายหรือความตั้งใจร่วมกันจะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางจิตใจและพฤติกรรม และเมื่อคนเข้าไปอยู่ในฝูงชนที่มีสภาวะวุ่นวายสับสนจะขาดความมั่นใจในสถานภาพของตนเอง จึงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามคนในกลุ่ม เพราะมีความตรงเคียดทางอารมณ์ประกอบด้วย จึงทำให้คนที่มิได้มีเหตุผลน้อยลงขาดการไตร่ตรอง และหากได้รับการกระตุ้นทางอารมณ์จากแกนนำหรือผู้ปราศัยแล้ว ยิ่งจะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางอารมณ์ที่พร้อมจะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่รุนแรง ไม่มีเหตุผล ไม่เกรงกลัวกฎหมายเพราะคิดว่าเมื่อสลายตัวแล้วก็ไม่สามารถรู้ตัวว่าผู้ใดกระทำความผิดบ้าง

ดังนั้นก่อนที่ฝ่ายวางแผน จะดำเนินการอย่างไร ฝ่ายวางแผนจะต้องรับรู้ข้อมูล คือ

1) จะต้องรู้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับผู้ชุมนุม

ในการวางแผนกรณีมีการชุมนุมสาธารณะนั้น จะต้องรู้ว่าสาเหตุของการชุมนุมนั้นมาจากสาเหตุใด เพราะบางกรณีสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ โดยการจัดให้ตัวแทนของกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะได้เข้าพบเจรจากับเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบเรื่องนั้น และถ้าข้อตกลงเป็นที่พึงพอใจ เหตุการณ์ก็จะสงบลง การชุมนุมสาธารณะที่เป็นไปด้วยความสงบเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจคือ ดูแลให้มีความสงบเรียบร้อย นอกจากนี้จะต้องรู้ว่าผู้ที่มาชุมนุมนั้นเป็นกลุ่มใด เพราะถ้าเป็นกลุ่มคนผู้ใช้แรงงานโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงมีความเป็นไปได้สูง การเจรจากับกลุ่มคนเหล่านี้ อาจไม่ได้รับการยอมรับ แต่เขาจะเชื่อถือในตัวผู้นำสูง ดังนั้น จะต้องเจรจากับข้อตกลงกับหัวหน้าหรือแกนนำผู้ชุมนุมให้ได้ ถ้าตกลงกันได้การชุมนุมก็จะยุติ อย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องเฝ้าดูพฤติกรรมของฝูงชนอย่างใกล้ชิด หากกลุ่มผู้ชุมนุมรวมตัวกันโดยสงบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน

ตำรวจก็เพียงรักษาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น แต่ถ้าแกนนำผู้ชุมนุมปลุกระดมยั่วยุให้ผู้ชุมนุมเกิดอารมณ์โกรธแค้นบ้างคลั่ง ก็ให้เจ้าพนักงานตำรวจติดตามการเคลื่อนไหวของผู้ชุมนุมอย่างใกล้ชิด และหากพบว่ามีกรกระทำผิดความผิดเกิดขึ้นก็อาจเข้าดำเนินการจับกุมแกนนำนั้น โดยจะต้องระมัดระวังการลู่ล่อของชุมนุมด้วย ทั้งนี้ เพื่อตัดโอกาสไม่ให้ดำเนินการปลุกระดมอีก

2) ศึกษาสถานที่ที่กลุ่มผู้ชุมนุมจะเข้าไปรวมตัว ถ้าเห็นว่าเป็นสถานที่สำคัญไม่สมควรจะมีการชุมนุมบริเวณดังกล่าว ก็ให้ทำการปิดกั้นเส้นทางไม่ให้กลุ่มคนมารวมตัวหรือจัดให้ไปรวมตัวกันบริเวณอื่น ในกรณีกลุ่มผู้ชุมนุมจะใช้เส้นทางเดินไปยังสถานที่เป้าหมายต้องศึกษาว่าเส้นทางนั้นเป็นเส้นทางที่อาจเกิดอันตรายได้หรือไม่ เช่น มีสถานีน้ำมัน ร้านขายสุรา ร้านขายอาวุธหรือไม่ หากมีก็ให้ปิดเส้นทางนั้น ให้กลุ่มผู้ชุมนุมไปใช้เส้นทางอื่น

3) ศึกษาองค์ประกอบของกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งจะประกอบด้วยแกนนำ ซึ่งจะมีอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังหรือด้านข้างกลุ่มผู้ชุมนุมหรือบางครั้งอาจให้สตรีล้อมรอบ แกนนำจะเป็นคนสำคัญในการกำหนดวิธีการชุมนุม ปลุกระดม จึงต้องศึกษาวิธีการที่แกนนำเคยใช้ในอดีต, ผู้รักษาความปลอดภัยให้กลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งมักจะอยู่ข้างหน้าของกลุ่มผู้ชุมนุมใกล้กับสื่อและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นชายฉกรรจ์ที่อึกเหิม พฤติกรรมก้าวร้าว, ส่วนผู้สังเกตการณ์และบริวาร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้ชุมนุม จะอยู่ระหว่างแกนนำกับผู้รักษาความปลอดภัย กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ถูกปลุกระดมให้เกิดอารมณ์โกรธแค้นบ้างคลั่งได้

4) ศึกษายุทธวิธีของผู้ชุมนุม เช่น กลุ่มผู้ชุมนุม ใช้วิธีการสร้างกำแพงมนุษย์ให้คนคล้องแขนเกี่ยวกันเป็นลูกโซ่ เพื่อปิดทางไม่ให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไป ใช้เด็ก สตรีและคนชรา มานำหน้าแถว เพื่อสร้างความเห็นใจหรือเป็นโล่ กันไม่ให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับกุมแกนนำ หรืออาจแสวงหาอุปกรณ์ เช่น รถบรรทุก ถังน้ำมัน ยางรถยนต์มาปิดกั้นเส้นทางจราจร หรือสร้างเป็นกำแพงป้องกันตน อาวุธที่กลุ่มผู้ชุมนุมใช้ส่วนใหญ่ จะเป็นวัตถุที่หาได้ง่าย เช่น อิฐตัวหนอนที่ปูพื้นทางเดิน หนังสติ๊กกับลูกหิน

อุปกรณ์สิ่งปลูกสร้าง เหล็กแหลม ไม้ด้ามเสาชง ระเบิดขวด เป็นต้น หรืออาจใช้ถ้อยคำหยาบคาย ยั่วยุให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ดูแลโกรธ และเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำการโต้ตอบก็จะใช้เป็นข้ออ้างของตนในการก่อการจลาจล

เมื่อศึกษาข้อมูลดังกล่าวแล้ว ฝ่ายแผนจะต้องนำข้อมูลที่ฝ่ายข่าวหามาได้นั้น มาวิเคราะห์สถานการณ์ และหาแนวทางในการยุติการชุมนุมประท้วงโดยเริ่มจาก

1) ถ่ายภาพหรือบันทึกเทปโทรทัศน์ ผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุมแล้ว ถ่ายทอดภาพให้ผู้ชุมนุมได้เห็น เพื่อเขาจะได้ตระหนักว่าได้มีการถ่ายภาพพวกเขาไว้ ซึ่งวิธีการนี้เป็นการป้องปรามมิให้ผู้คนเหล่านั้น กระทำความผิดกฎหมาย และยังสามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้ภายหลัง ช่างภาพจะต้องใส่เครื่องแบบให้เห็นว่าทางเจ้าพนักงานตำรวจได้บันทึกภาพผู้เข้าร่วมชุมนุมไว้แล้ว ขณะเดียวกันจะต้องจัดการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับช่างภาพด้วย

2) ในการชุมนุมจะเห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมนั้น มีความตั้งใจร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมของฝูงชนได้ เมื่อแกนนำสั่งให้ทำอะไร ก็จะคล้อยตาม ดังนั้นจะต้องวางแผนแยกตัวแกนนำออกมาจากกลุ่มผู้ชุมนุมให้ได้

3) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้เขารู้สถานการณ์ที่ถูกต้อง ทำให้เขาเชื่อว่าไม่มีภัยอันตรายใดๆคุกคามเขา เพื่อป้องกันมิให้เกิดภาวะตื่นตระหนก (Panic Prevention) เพราะภาวะการนี้ เป็นผลมาจากที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้รับข้อมูลจากแกนนำที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความกลัวในอันตรายที่จะเกิดกับตน ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ขาดเหตุผล ขาดสติ และพฤติกรรมของการตื่นกลัวนี้จะแพร่ไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เนื่องจากไม่สามารถควบคุมกลุ่มคนผู้แตกตื่นนี้ได้

4) พยายามเปิดช่องทางให้ผู้ชุมนุมได้หนีออกมา เส้นทางที่หนีภัยนี้ จะต้องเป็นข้อมูลที่ชัดเจนและแจ้งให้รู้โดยทั่วไป เช่น ประกาศให้ทราบ เปิดเส้นทางที่เห็นชัดเจน และจะต้องมีการควบคุมให้เคลื่อนที่ไปในเส้นทางที่จัดไว้ นั้น เพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ

ในกรณีสถานการณ์ของการชุมนุม มีแนวโน้มจะเกิดความรุนแรงขึ้น และการเจรจากับแกนนำไม่ได้ผลหรือไม่บรรลุผล เนื่องจากมีสัญญาณบ่งบอก เช่น มีการจัดกำลังของผู้เข้าร่วมชุมนุม มีการรวบรวมอาวุธเท่าที่หาได้ เริ่มมีการกระทำผิดกฎหมายเช่นนี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจที่เป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลสถานการณ์นั้น ดำเนินการตามสำคัญ ดังนี้

1) บันทึกรายการเหตุการณ์แห่งการกระทำผิดให้ชัดเจนว่าผู้กระทำผิดแต่ละคน เป็นผู้ใด มีรูปพรรณ อย่างไร กระทำผิดสถานใด ทุกการกระทำที่ได้กระทำลงไป วันเวลาสถานที่ใด กรณีมีผู้กระทำผิดหลายคนหรือจำนวนมาก ให้แยกแยะให้ชัดเจนว่า ผู้ใดเป็นตัวการ ผู้ใด เป็นผู้ชักชวน ผู้นำ ผู้ใช้จ้ำจวน ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุน

2) เผยแพร่การกระทำที่ได้อิงวินิจฉัยโดยรอบคอบแล้วว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย แจ้งให้ผู้กระทำผิดให้ยุติการกระทำ ด้วยเครื่องมือต่างๆ เช่น ประกาศด้วยเสียงโดยตรง หรือ ประกาศเครื่องขยายเสียง ใช้แผ่นปลิว แผ่นป้ายโฆษณา พร้อมทั้งให้ข้อมูลแก่สาธารณะชน ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

3) ในกรณีที่ยังกำลังว่าการกระทำในเรื่องใด ผิดกฎหมายหรือไม่ แต่เห็นว่าการกระทำนั้นๆ เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลที่สามให้ร้องขอต่อศาลเพื่อคุ้มครองสิทธิ โดยขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำยุติการกระทำนั้นๆ

ในกรณีที่เห็นว่าเหตุการณ์ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น จำเป็นจะต้องใช้กำลัง การใช้กำลังป้องกันตนเองหรือทรัพย์สินของทางราชการ ป้องกันการกระทำผิดซึ่งหน้าหรือป้องกันชีวิตผู้อื่นจากอันตรายที่ใกล้จะถึง สามารถกระทำได้ตามความจำเป็น แต่ต้องพอสมควรแก่เหตุ (วิทยาลัยการตำรวจ, 2552 : 43)

ก่อนการใช้อำนาจให้มีการแจ้งเตือนก่อน เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจที่ควบคุมดูแลผู้ชุมนุมถูกโจมตีก่อน หรือการเตือนอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตของฝ่ายเจ้าพนักงานตำรวจที่ควบคุมดูแลผู้ชุมนุมเช่นนี้ ทั้งนี้ให้ใช้วิธีการเตือนตามความเหมาะสมกับระดับของการใช้อำนาจตามสถานการณ์

1) การใช้อำนาจเพื่อบังคับให้ผู้ชุมนุมหรือบุคคลอื่นๆ ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ หรือการใช้อำนาจในกรณีที่มีการฝ่าฝืนคำสั่ง เช่น การใช้อำนาจเพื่อตรวจค้น จับกุม ให้ใช้อำนาจได้ตามแนวทางดังนี้

- เตือนด้วยวาจาซ้ำอีกว่าการกระทำดังกล่าวผิดกฎหมาย ให้หยุดการกระทำ หากไม่หยุดให้แสดงท่าทางพร้อมใช้อำนาจ

- หากยังคงฝ่าฝืนให้ใช้อำนาจเพื่อกักตัวหรือทำการจับกุมได้ แต่ทั้งนี้ระดับของอำนาจที่ใช้ต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

- การปฏิบัติต่อผู้หญิง เด็ก และคนชรา จะต้องเพิ่มความระมัดระวัง และปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับสภาพ โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนที่ไม่ทำให้เสียภาพพจน์ในการปฏิบัติกรด้วย และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้ดำเนินการตามขั้นตอนแล้ว ไม่สามารถยุติความรุนแรงได้ การสั่งใช้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจเข้าสลายฝูงชนให้อยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาตำรวจในพื้นที่ที่ได้รับคำสั่งให้รับผิดชอบในการใช้อำนาจคลี่คลายสถานการณ์ความไม่สงบ

2) การใช้อำนาจป้องกันตนเองหรือทรัพย์สินของทางราชการ ป้องกันกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือป้องกันชีวิตผู้อื่นจากภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง สามารถกระทำได้ตามความจำเป็นแต่ต้องพอสมควรแก่เหตุ (วิทยาลัยการตำรวจ, 2552 : 44)

ในกรณีที่สถานการณ์รุนแรงขึ้น ไม่อาจสามารถยับยั้งโดยวิธีใดได้ จำเป็นจะต้องใช้อาวุธหรือเครื่องมือในการเข้าสลายฝูงชน ก่อนจะเข้าสลายฝูงชนจะต้องตระหนักว่า

- ใช้อาวุธเฉพาะในสถานการณ์วิกฤติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยใช้ตามความจำเป็นได้สัดส่วนและความเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้บรรลุภารกิจ หรือป้องกันตนเอง หรือกลุ่มบุคคล หรือทรัพย์สินอันทรงคุณค่าของทางราชการ

- หากสามารถกระทำได้ให้เตือนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวก่อนว่าจะใช้อำนาจและอาวุธเข้าคลี่คลายสถานการณ์

- ใช้อุปกรณ์เครื่องเสียง ในลักษณะของเครื่องขยายเสียงตั้งแต่ในขั้นการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ การชี้แจงสถานการณ์ และการแจ้งให้ผู้ก่อความวุ่นวายยุติการกระทำ

- เริ่มต้นการใช้อำนาจตามลำดับ เท่าที่จำเป็น สิ่งอุปกรณ์ เอื้ออำนวย และดำเนินการให้สอดคล้องสมเหตุสมผลต่อสถานการณ์ ดังนี้

(1) การแสดงกำลังของตำรวจ

(2) การใช้คำสั่งเตือน

(3) การใช้มือเปล่าจับกุม

(4) การใช้มือเปล่าจับล็อกขังคับ

(5) การใช้เครื่องพันธนาการ ปืนยิงแห

(6) การใช้คลื่นเสียง

(7) การใช้น้ำฉีด

(8) อุปกรณ์เคมี เช่น แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทย

(9) กระบองหรืออุปกรณ์ที่ใช้ตี

(10) อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายถึงตายอื่นๆ เช่น กระสุนยาง อุปกรณ์ช็อตไฟฟ้า

- การใช้น้ำฉีด ให้ใช้ในการกรณีสลายฝูงชน โดยใช้แรงดันน้ำเท่าที่จำเป็นในการสลายฝูงชนและระมัดระวัง อย่าฉีดน้ำไปยังบริเวณอวัยวะที่บอบบาง เช่น ดวงตา เป็นต้น

- การใช้สารเคมีควบคุมการจลาจลในการสลายฝูงชน สามารถกระทำได้แต่ต้องมี การเตือนก่อนการใช้ และให้ใช้ในระดับความเข้มข้นที่เหมาะสมหลีกเลี่ยงการใช้สารดังกล่าวใน บริเวณที่คับแคบ ที่ไม่มีอากาศถ่ายเท เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ ให้พิจารณาทิศทางของลมก่อนการใช้ กล่าวคือ จะต้องให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่บริเวณนั้น ไปอยู่เหนือลม เพื่อป้องกันสารเคมีย้อนกลับมากกระทบต่อการปฏิบัติงาน การสั่งใช้สารเคมีดังกล่าวอยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชา ตำรวจที่ได้รับคำสั่งให้รับผิดชอบในการปราบปรามการจลาจล หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

- การใช้ลูกระเบิดแก๊สน้ำตาให้ระมัดระวังการใช้ ดังนี้

1) ระยะยิง/ขว้าง ต้องไม่ต่ำกว่า 25 เมตร หรือระยะปลอดภัยตามที่ผู้ผลิตกำหนด

2) หลีกเลี่ยงการยิงหรือขว้างไปโดนตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มุ่งให้เกิดกระทบที่พื้น ก่อนเป็นหลัก

3) ระมัดระวังอันตรายที่เกิดแก่กลุ่มคนที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ก่อการจลาจล

4) ก่อนจะใช้ลูกระเบิดแก๊สน้ำตา จะต้องให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติงานใน บริเวณนั้น สวมใส่หน้ากากกันแก๊สก่อน และจะต้องพิจารณาทิศทางของลมก่อนการใช้เสมอ

- การใช้กระบอง ให้ใช้กรณีผลักดันกลุ่มคนออกจากพื้นที่ โดยให้ปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

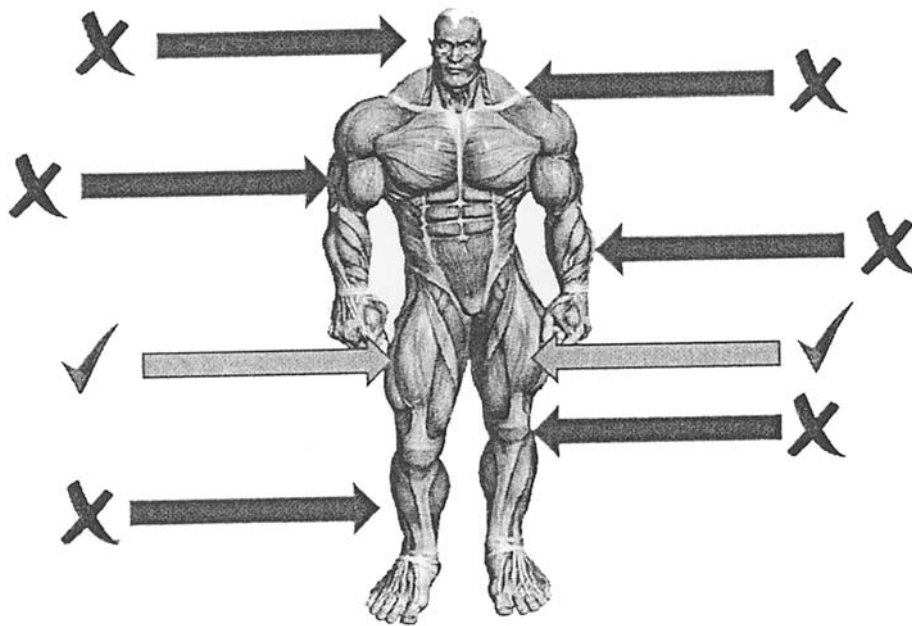
1) เมื่อจำเป็นต้องใช้กระบอง ต้องเตือนก่อนเว้นแต่สถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย

2) ให้ใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อการบรรลุภารกิจ หากจำเป็นให้ใช้ในท่าต่อไปนี้ตามลำดับ

(ก) ดันด้วยกระบอง (ตรงหน้า)

(ข) กระแทก ด้วยกระบอง (ตรงหน้า)

(ค) เมื่อจำเป็นอย่างยิ่ง ให้ทำการตี แต่ต้อง**ไม่ตี**ที่บริเวณอวัยวะที่สำคัญ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือทำให้พิการ หรือส่วนแข็งของร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งศีรษะ ใบหน้า, หัวเข่า, ข้อเท้า, ก้านคอ แต่ให้ตีบริเวณจุดที่ไม่สำคัญ เช่น ต้นขา อย่างไรก็ตามการใช้ กระบองตีนั้น เพื่อให้บุคคลหยุดการกระทำเท่านั้น เมื่อเขาหยุดการกระทำหรือไม่มีท่าทีที่ต่อสู้แล้ว ให้หยุดตีทันที

(จุดไม่อันตรายของร่างกายที่สามารถตีด้วยกระบองได้ คือ จุดที่แสดงด้วยเครื่องหมาย ส่วนจุดที่แสดง ด้วยเครื่องหมายเป็นจุดอันตราย อาจทำให้ผู้ถูกตีบาดเจ็บสาหัส หรือเสียชีวิตได้)

- การยิงด้วยกระสุนยาง ให้ทำการยิงต่อผู้ชุมนุมที่กระทำการ หรือมีท่าทีคุกคามต่อชีวิต ของเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมฝูงชน รวมทั้งต้องมีการกำหนดเป้าหมายโดยชัดเจน ไม่ยิง โดยไม่แยกแยะหรือไม่เลือกเป้าหมาย ไม่ให้ยิงอัตโนมัติ จะต้องยิง ในจุดที่สามารถหยุดการกระทำ ของบุคคลได้ ซึ่งในเอกสารแนะนำประกอบการฝึกอบรมภาคสนาม ของการฝึกพื้นฐานในภารกิจ การรักษาสันติภาพของโลก ปี ค.ศ. 2007 และจากการฝึกในกองทัพบกแห่งประเทศไทยสหราชอาณาจักร ใน หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตร ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบก อังกฤษแซนด์เฮิร์ส แนะนำให้ใช้ยิงด้วย กระสุนยาง บริเวณส่วนกลางลำตัว ในการปราบปรามการจลาจลในประเทศอังกฤษ เจ้าพนักงาน ตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมฝูงชน จะยิงกระสุนยางต่อเมื่อต้องการจับกุมตัวแกนนำหรือผู้ที่ก่อความ รุนแรงเท่านั้น โดยจะเลือกยิงเฉพาะบุคคลที่ต้องการ เพราะเมื่อบุคคลดังกล่าวถูกยิงด้วยกระสุนยาง

แล้ว เขาจะหยุดชะงักชั่วคราว ซึ่งขณะที่เขาหยุดชะงักนั้น ให้เจ้าพนักงานตำรวจที่เตรียมไว้เข้าไปจับกุมตัวบุคคลผู้นั้นออกมาจากกลุ่มผู้ชุมนุม และไม่ควรทำการยิงในระยะใกล้กว่า 20 เมตร เว้นแต่มีภัยคุกคามอย่างร้ายแรงและทันที ต่อชีวิต ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยจะต้องใช้กระสุนยางให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น (ภานุ ขวัญสุวรรณ, 2554 : 83)

การใช้กำลังตามข้อนี้จะต้องมีการวางแผนหรือวาดภาพในอนาคตที่ว่า เมื่อใช้เครื่องมือหรืออาวุธ ในแต่ละขั้นที่ชัดเจนแล้ว ผู้ชุมนุมจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไร เช่น หากต้องการล่าถอย จะถอยไปในทิศทางใดได้บ้าง และการขยายผลของเจ้าพนักงานตำรวจจะดำเนินการต่อไปอย่างไร เช่น การเข้าจับกุม หรือปล่อยให้ล่าถอยไปแล้ว ติดตามตัวมาดำเนินคดีในภายหลัง **ห้ามการใช้กำลังหรือเครื่องมือผลักดันในลักษณะที่เป้าหมายถูกกักกันอยู่ในที่บังคับไม่มีโอกาสล่าถอยอันอาจนำมาสู่อันตรายร้ายแรงของผู้ชุมนุมได้** ในขณะเดียวกันให้คำนึงของประสิทธิภาพ ของเครื่องมือ และอาวุธที่ใช้ และปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้ชุมนุมด้วย

แนวทางขององค์การสหประชาชาติ ในการปฏิบัติต่อผู้ชุมนุม

องค์การสหประชาชาติได้วางแนวทางในเอกสารแนะนำประกอบการฝึกภาคสนามสถานที่ที่ 1 ในการฝึกพื้นฐานในภารกิจการรักษาสันติภาพของโลกให้กับเจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติภารกิจการรักษาสันติภาพโลกไว้ในปี ค.ศ.2007 ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) การปฏิบัติขั้นพื้นฐานในการควบคุมผู้ชุมนุม

(1) การเฝ้าสังเกต (Monitor) โดยปกติแล้วเป็นขั้นตอนแรกที่ใช้ในภารกิจการดูแลกลุ่มผู้ชุมนุม เป็นการเฝ้าดู เฝ้าฟัง สังเกต รวบรวมข่าวสารข้อมูล ประเมินสถานการณ์ และวิเคราะห์แนวโน้มการปฏิบัติของกลุ่มผู้ชุมนุม อีกทั้งยังเป็นการเตรียมกำลัง และอ้อมกำลังที่ใช้ในการรักษาความสงบของทางฝ่ายเจ้าพนักงานตำรวจอีกด้วย การปฏิบัติในขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นช่วงก่อนที่จะต้องตกลงใจเลือกการปฏิบัติในขั้นตอนอื่นๆ ต่อไปกรณีที่น่าเป็นห่วง อย่างไรก็ตามในบางครั้งที่การชุมนุมไม่มีความรุนแรง หรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้การปฏิบัติในขั้นตอนอื่นๆ เจ้าพนักงานตำรวจอาจจะใช้การเฝ้าสังเกตเพียงอย่างเดียวจนกลุ่มผู้ชุมนุมเหล่านั้นสลายไปเอง

(2) การปิดกั้น (Block) เป็นการป้องกันไม่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมผ่านพื้นที่หรือเส้นทางหรือสถานที่ที่ทางเจ้าหน้าที่กำหนด เช่น การปิดกั้นไม่ให้ผู้ชุมนุมเดินผ่านถนนต่างๆ ที่มีสถานที่สำคัญตั้งอยู่ โดยให้ผู้ชุมนุมใช้เส้นทางอื่นแทน การปิดกั้นไม่ให้ผู้ชุมนุมเข้ามาก่อวุ่นในสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาลยุติธรรม เป็นต้น การปิดกั้นนี้สามารถกระทำได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ การใช้ยานพาหนะประกอบกำลังเจ้าหน้าที่และการใช้เครื่องกีดขวางในลักษณะต่างๆ การปิดกั้นแบบที่ง่าย รวดเร็วและอ่อนตัวที่สุด คือการปิดกั้นด้วยกำลังเจ้าหน้าที่ซึ่งสามารถปิดกั้นและถอนตัวได้อย่างรวดเร็ว ขึ้นอยู่กับภารกิจฝน แต่ก็มีความอ่อน คือ ไม่สามารถปิดกั้น

การเคลื่อนที่ของยานพาหนะได้ในกรณีที่ผู้ชุมนุมใช้ความรุนแรง ส่วนการปิดกั้นโดยใช้เครื่องกีดขวางต่างๆ นั้น สามารถกั้นยานพาหนะได้ แต่ขาดความคล่องตัว จากการปฏิบัติและประสบการณ์ที่ผ่านมา เครื่องกีดขวางเหล่านี้ส่วนใหญ่ทำได้แค่เพียงชะลอการเคลื่อนที่เข้ามาของกลุ่มผู้ชุมนุมเท่านั้น

(3) การปิดล้อม (Contain) เป็นการปิดกั้นทางออกทุกด้านของกลุ่มผู้ชุมนุม กล่าวคือ ไม่ให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ที่ชุมนุมอยู่ในเวลานั้น การปิดล้อมนี้จะถูกใช้ในสถานการณ์ที่ไม่ต้องการให้กลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนที่ออกจากพื้นที่หนึ่ง เพื่อไปก่อความวุ่นวายในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งโดยปกติแล้วการปฏิบัติในการปิดล้อมนี้ไม่นิยมใช้ นอกจากสถานการณ์จะบีบบังคับและมีความจำเป็นจริงๆ เนื่องจากวิธีการนี้จะทำให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตวิทยาอย่างมาก อาจจะทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมเกิดความรู้สึกว่าคุณคึกคาม และต่อต้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อย่างรุนแรง ซึ่งความรู้สึกของผู้ชุมนุมดังกล่าวไม่เป็นผลดีต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่งานตำรวจในการดูแลการชุมนุมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

(4) การสลายการชุมนุม (Disperse) เมื่อสถานการณ์การชุมนุมรุนแรงขึ้นจนเกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้อง มีผลกระทบกับความมั่นคง หรือผลประโยชน์ของประเทศชาติ มีการใช้ความรุนแรงและกระทำการที่ฝ่าฝืนกฎหมายอย่างไม่เกรงกลัวอาญา เจ้าหน้าที่งานตำรวจจะต้องพิจารณาใช้การสลายการชุมนุม ซึ่งวิธีการในการสลายการชุมนุมนั้นมีหลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการเจรจาต่อรองกับแกนนำ การจับกุมแกนนำและการใช้กำลังเจ้าหน้าที่เข้าสลายการชุมนุม การตกลงใจเลือกหนทางปฏิบัติกับกลุ่มผู้ชุมนุมจากอุปกรณ์ควบคุมการชุมนุมที่มีอยู่นั้น อาจพิจารณาได้จากสถานการณ์และสิ่งบอกเหตุ และเริ่มปฏิบัติเมื่อถึงจุดตกลงใจต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ดังนี้

2) การปฏิบัติ สิ่งบอกเหตุ และจุดตกลงใจในแต่ละหนทางปฏิบัติ

(1) การชี้แจง (Inform)

การชี้แจงถือเป็นการปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ชุมนุมที่เบาที่สุด โดยที่ความมุ่งหมายของการชี้แจงนั้นเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่ผู้ชุมนุมหรืออาจเป็นการแจ้งเตือนผู้ชุมนุมถึงอันตรายต่างๆ รวมไปถึงการปราบปรามผู้ชุมนุมในการกระทำที่กำลังจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

ถ้าการชี้แจงนั้นเป็นเพียงการให้ข้อมูลกับผู้ชุมนุมโดยปกติ เช่น การชี้แจงเกี่ยวกับสถานที่ในการบริการอาหาร-เครื่องดื่ม สถานที่ในการรักษาพยาบาล ห้องน้ำห้องสุขา เป็นต้น ซึ่งการชี้แจงประเภทนี้ เจ้าหน้าที่งานตำรวจกระทำได้เมื่อต้องการเพื่อเป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารให้แก่กลุ่มผู้ชุมนุมอย่างทั่วถึง การตกลงใจชี้แจงให้ข้อมูลต่างๆ แก่ผู้ชุมนุมนี้ไม่ต้องรอสิ่งบอกเหตุหรือจุดตกลงใจ เมื่อเจ้าหน้าที่งานตำรวจเห็นว่าข้อมูลได้ก็ตามเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้ชุมนุมและเป็นการช่วยในการจัดระเบียบในการชุมนุมให้ดีขึ้น ให้ทำการชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้ชุมนุมทราบได้ทันที

สำหรับการชี้แจงเพื่อแจ้งเตือนผู้ชุมนุมถึงอันตรายต่างๆ นั้น ให้กระทำทันทีเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่นั้น ได้รับการยืนยันถึงการปฏิบัติอันอาจเป็นการทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ชุมนุม ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง เช่น เมื่อมีการนำรถชนวัตถุไวไฟเข้ามาใกล้พื้นที่การชุมนุมและกำลังจะทำการจุดไฟเผา ซึ่งหลังจากการพิจารณาแล้ว หากเกิดการระเบิดขึ้นมานั้นจะทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ชุมนุมได้ ในกรณีนี้ให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้ชุมนุมทราบในทันที อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีการชี้แจงไปแล้วแต่ไม่มีการปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไปเกิดขึ้น อาจจะทำให้ความเชื่อถือของกลุ่มผู้ชุมนุม ต่อข่าวสารของทางเจ้าหน้าที่นั้นลดลง ดังนั้นในการชี้แจงในเรื่องเหล่านี้ควรจะมีการยืนยันข่าวสารที่ชัดเจน ถูกต้องและทันเวลา แต่การเลือกตกลงใจในการปฏิบัตินั้น ควรจะพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยว่าการกระทำใดที่เกิดผลดี-ผลเสียมากกว่ากัน

สิ่งบอกเหตุ ในการชี้แจงประเภทนี้ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับแนวโน้มในการปฏิบัติดังกล่าว

จุดตกลงใจ คือการได้รับการยืนยันข่าวสารของการกระทำดังกล่าวหรือเมื่อพิจารณาแล้วว่าการแจ้งข่าวสารให้กลุ่มผู้ชุมนุมทราบเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นแต่เนิ่นๆ จะมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย และเป็นการลดความสูญเสียของทุกฝ่าย ก็ให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ชุมนุมทราบได้ทันที

การชี้แจงประเภทสุดท้ายเป็นการชี้แจงเพื่อตักเตือนการปฏิบัติของกลุ่มผู้ชุมนุมเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่ากลุ่มผู้ชุมนุมเริ่มมีการปฏิบัติหรือมีแนวโน้มในการปฏิบัติ สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน เจ้าหน้าที่ หรือทรัพย์สินของทางราชการ เมื่อมีการตรวจพบการปฏิบัติหรือแนวโน้มการปฏิบัติดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการชี้แจงประชาสัมพันธ์ทันที เพื่อให้กลุ่มผู้ชุมนุมทราบว่าผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งกำลังจะปฏิบัติในสิ่งที่ผิดกฎหมาย และถ้าไม่หยุดการกระทำดังกล่าว ทางเจ้าพนักงานตำรวจจำเป็นต้องระงับการกระทำดังกล่าวเพื่อยุติการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยมาตรการที่เด็ดขาดยิ่งขึ้นต่อไป

สิ่งบอกเหตุ ในการชี้แจงประเภทนี้สังเกตได้จาก สภาพอารมณ์ของกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือส่วนใหญ่เริ่มมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยที่ทางผู้ชุมนุมไม่สามารถควบคุมตนเองได้หรือคอยช่วยกันเอง หรือเมื่อผู้ชุมนุมได้รับการช่วยเหลือจากแกนนำไม่ว่าจะเป็นแกนนำหลักของการชุมนุม หรือแกนนำในพื้นที่ให้กระทำการอันเป็นการใช้ความรุนแรง

จุดตกลงใจ ในการปฏิบัติคือเมื่อพบกับสิ่งบอกเหตุดังกล่าวให้ชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้ชุมนุมทราบได้ทันที ไม่จำเป็นต้องรอเวลาเนื่องจากการชี้แจงไม่ได้เป็นการกระทำที่รุนแรงและไม่มีการกระทบกระทั่งกัน การชี้แจงแต่เนิ่นจะสามารถลดความรุนแรงของสถานการณ์โดยรวมได้

(2) การแสดงกำลัง (Show of Force)

การแสดงกำลังเป็นการปฏิบัติที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรงเช่นเดียวกับการชี้แจงแตกต่างกันคือการแสดงกำลังไม่ได้ใช้ความรุนแรงเฉพาะทางกายภาพ แต่เป็นการคุกคามทางจิตวิทยา การแสดงกำลัง ในมุมมองของผู้ชุมนุมอาจดูเหมือนเป็นการข่มขู่ ข่มขู่ และแสดงออกถึงการเป็นศัตรู ดังนั้นการแสดงกำลังจึงต้องทำอย่างพอสมควร ในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม วัตถุประสงค์ของการแสดงกำลังนั้นคือ การแสดงถึงความพร้อมในการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังเป็นการข่มขู่ป้องปรามผู้ชุมนุมบางกลุ่มที่พยายามจะก่อเหตุรุนแรง โดยผลลัพธ์สุดท้าย (End State) ที่ต้องการจากการแสดงกำลังคือกลุ่มผู้ชุมนุมหยุดการกระทำรุนแรงดังกล่าว และกลับไปใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของตนในการชุมนุมโดยสงบ

สิ่งบอกเหตุ ในการที่จะต้องแสดงกำลังนั้นเป็นสถานการณ์เดียวกันกับการชี้แจงประเภทสุดท้าย สังเกตได้จากสภาวะอารมณ์ของกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีการข่มขู่กันเองหรือจากแกนนำทั้งสองประเภทให้ก่อเหตุรุนแรง ผ่าฝืนกฎหมาย และข่มขู่เจ้าหน้าที่ให้โกรธ ไม่ว่าจะทางผู้ชุมนุมจะสามารถควบคุมตนเองได้หรือไม่ก็ตาม หรือเมื่อตกลงใจใช้การชี้แจงแล้ว

จุดตกลงใจ คือ เมื่อประเมินแล้วว่าการชี้แจงไม่น่าจะหยุดยั้งการกระทำของกลุ่มผู้ชุมนุมที่กำลังจะใช้ความรุนแรงหรือกระทำผิดกฎหมายได้ โดยที่การตกลงใจนั้นจะต้องกระทำให้ทันเวลา หรือในอีกกรณีหนึ่งคือทันทีที่พบกับสิ่งบอกเหตุดังกล่าวไปข้างต้น ให้แสดงกำลังก่อนหรือพร้อมกับการชี้แจงได้ทันที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้นและความซ้ำ-เร็วของการพัฒนาของสถานการณ์การชุมนุม

(3) การใช้โล่-กระบอง (Use of Baton and Shield)

การใช้โล่-กระบองไม่ว่าจะเป็นการผลักดันธรรมดา หรือการปฏิบัติอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่มีการสัมผัสและกระทบกระทั่งกันระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจที่ดูแลกับกลุ่มผู้ชุมนุมโดยตรง ซึ่งแน่นอนว่าอาจจะทำให้ผู้ชุมนุมมีอาการโกรธและไม่พอใจมากขึ้น และเป็นการทำให้ทั้งกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมฝูงชนเกิดอารมณ์โกรธและฉุนเฉียว หากมีการตกลงใจใช้การปฏิบัติในขั้นตอนนี้แล้วไม่สามารถหยุดการกระทำของกลุ่มผู้ชุมนุมได้ ก็จะต้องยอมรับว่าสถานการณ์จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก อย่างไรก็ตามการปฏิบัติในขั้นตอนนี้ยังมีความจำเป็น เนื่องจากถ้ากระทำสำเร็จทางฝ่ายเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมการชุมนุมไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงมากไปกว่านี้

แนวทางในการตกลงใจใช้โล่กระบองให้พิจารณาจาก

สิ่งบอกเหตุ คือ เมื่อการชี้แจงและการแสดงกำลังไม่สามารถหยุดการกระทำของผู้ชุมนุมได้ มีผู้ชุมนุมบางส่วนแสดงให้เห็นว่ามีอาวุธหรือวัตถุที่สามารถใช้แทนอาวุธมีการแสดง

ท่าที่คุกคามและพยายามทำร้ายเจ้าหน้าที่หรือทำลายสาธารณสมบัติ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจแสดงกำลังและเป็นฝ่ายตั้งรับในระยะเวลาหนึ่งแล้วทางผู้ชุมนุมไม่มีที่ท่าว่าจะลดความรุนแรงลง

จุดตกลงใจ จะพิจารณาจากผลลัพธ์ว่าถ้าไม่ทำการผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่หรือจุดนั้นในทันทีแล้ว จะไม่สามารถบรรลุภารกิจได้และหรืออาจจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงให้ตกลงใจปฏิบัติในขั้นตอนนี้โดยเริ่มจากการผลักดันด้วยโล่เพียงอย่างเดียวก่อนและใช้กระบองตบโต้ในกรณีที่กลุ่มผู้ชุมนุมใช้อาวุธกับเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อต้องการจะจับกุมผู้ชุมนุมที่ใช้ความรุนแรงเท่านั้น การจะใช้กระบองตีที่ร่างกายของผู้ชุมนุมนั้นเป็นสิ่งที่เจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติงานในการดูแลผู้ชุมนุมต้องพยายามหลีกเลี่ยงจนถึงที่สุด

(4) การใช้น้ำฉีด (Use of Water)

การใช้เครื่องฉีดน้ำแรงดันสูงฉีดน้ำใส่กลุ่มผู้ชุมนุมนั้น เป็นการกระทำที่มีความรุนแรงในระดับที่ค่อนข้างน้อย จุดประสงค์ของการใช้น้ำฉีด คือ เมื่อผู้ชุมนุมถูกฉีดด้วยน้ำจะทำให้ผู้ชุมนุมชะงัก และหยุดการกระทำที่กระทำอยู่ชั่วคราว ในบางครั้งอาจทำให้ผู้ชุมนุมล้มเลิกความตั้งใจในการกระทำได้อย่างไรก็ตามการฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมนั้น อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ชุมนุมที่ถูกน้ำฉีดได้ จึงต้องใช้แรงดันน้ำที่พอเหมาะและไม่ฉีดน้ำไปยังอวัยวะที่บอบบาง เช่น ใบหน้า และดวงตา เป็นต้น การใช้น้ำฉีดอาจปฏิบัติควบคู่ไปกับการใช้โล่-กระบองได้เพื่อสนับสนุนการผลักดันของเจ้าหน้าที่และลดความสูญเสียของทุกฝ่าย

ในการใช้น้ำฉีดผู้ชุมนุมให้พิจารณาจาก

สิ่งบอกเหตุ คือ เมื่อมีการต้านทานอย่างหนาแน่นในพื้นที่ที่ต้องการจะผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมออกไป และกลุ่มผู้ชุมนุมสามารถจัดระเบียบในการผลักดันแนวการวางกำลังของเจ้าหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการใช้น้ำฉีดนี้จะเป็นการทำลายระเบียบของกลุ่มผู้ชุมนุมในการผลักดันและต้านทานกำลังของเจ้าหน้าที่ หากมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมแล้ว กลุ่มผู้ชุมนุมจะเสียรูปขบวนและไม่สามารถต้านทานการผลักดันของเจ้าหน้าที่ได้

จุดตกลงใจ ให้พิจารณาจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ใช้โล่กระบองผลักดันแล้วเกิดการติดขัดเนื่องจากความหนาแน่นและความหุนหันเนื่องของผู้ชุมนุม

การฉีดน้ำใส่น่าจะทำลายระเบียบของกลุ่มผู้ชุมนุมได้ และพิจารณาว่าการฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมนั้นจะไม่ทำให้ผู้ชุมนุมหรือเจ้าพนักงานตำรวจที่ปฏิบัติอยู่นั้นได้รับบาดเจ็บหนักจนใจใช้น้ำฉีดได้ทันทีโดยให้กระทำในส่วนที่มีผู้ชุมนุมหนาแน่น หรือในจุดสำคัญที่เจ้าพนักงานตำรวจส่วนที่ใช้โล่-กระบองต้องการการสนับสนุนในการผลักดันเป็นลำดับแรกหรือพิจารณาใช้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์สิ่งที่ต้องระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ แรงดันน้ำ และอวัยวะที่บอบบาง สุดท้ายเมื่อการฉีดน้ำสามารถบรรลุผลได้ตามต้องการแล้วให้หยุดการปฏิบัติในทันที

(5) การใช้เครื่องขยายเสียง (Long Range Acoustic Device : LRAD)

เครื่องขยายเสียง (LRAD) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการควบคุมการชุมนุม โดยการให้

กำเนิดคลื่นเสียงที่มีความดังมากจนทำให้ผู้ที่ได้รับคลื่นเสียงนี้ไม่สามารถทนได้ ซึ่งในทางทหารแล้ว อุปกรณ์ชนิดนี้ถูกจัดอยู่ในประเภทอาวุธที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต อย่างไรก็ตามจะต้องทำการใช้งานอย่างเหมาะสมตามขีดความสามารถและคุณลักษณะของอุปกรณ์ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย เป็นประการแรกการใช้งานผิดวิธีอาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้ชุมนุม บุคคลอื่น หรือเจ้าหน้าที่ รวมไปถึงการไม่บรรลุลูกภารกิจได้ โดยทั่วไปแล้วให้ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติควบคู่ไปกับการใช้ โล่-กระบอง และการใช้น้ำฉีดเช่นกัน อุปกรณ์ชนิดนี้เป็นอุปกรณ์ที่มีระยะทำการไกล อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้ชุมนุมหากใช้ด้วยความระมัดระวัง จึงควรมีการฝึกการใช้งานให้เชี่ยวชาญ และเลือกใช้ในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม โดยพิจารณาจาก

สิ่งบอกรเหตุ คือ เมื่อมีการต้านทานอย่างหนาแน่นในพื้นที่ที่ต้องการจะผลักดัน กลุ่มผู้ชุมนุมออกไป และการสื่อสารระหว่างแกนนำหลักที่ใช้เครื่องขยายเสียงเป็นไปในแนวทางที่ยั่วยุ กลุ่มผู้ชุมนุมให้ใช้ความรุนแรง โดยที่ผลลัพธ์ในการใช้งานคือต้องการทำลายระเบียบและความรุนแรงของของกลุ่มผู้ชุมนุมในพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้การควบคุมพื้นที่เป็นไปได้ง่ายขึ้น หรือต้องการรบกวน ทำลายการติดต่อสื่อสารระหว่างแกนนำกับกลุ่มผู้ชุมนุม

จุดตกใจ สามารถพิจารณาได้จาก เจ้าพนักงานตำรวจใช้โล่-กระบองผลักดัน เกิดการติดขัดเนื่องจากความหนาแน่นของผู้ชุมนุม หรือการรวมตัวของกลุ่มผู้ชุมนุมที่กำลังจะก่อ ความรุนแรงแต่อยู่ห่างเกินระยะปฏิบัติการของโล่-กระบอง เช่น กำลังจะจุดไฟเผาอาคารที่อยู่หลัง แนวของผู้ชุมนุม เป็นต้น ในอีกกรณีหนึ่งคือ เมื่อผู้ชุมนุมได้ถูกควบคุมโดยแกนนำผ่านทางเครื่องขยายเสียงโดยแกนนำได้ยั่วยุหรือสั่งการให้ผู้ชุมนุมกระทำการอันเป็นการละเมิดกฎหมาย เมื่อเจ้าหน้าที่ พิจารณาแล้วว่าการตัด/รบกวนการติดต่อสื่อสารระหว่างแกนนำและผู้ชุมนุมนั้นๆ มีความจำเป็น และจะเป็นผลดี ให้ตกใจใช้เครื่องขยายเสียง LRAD ในการก่อกวนการติดต่อสื่อสารได้อีกวิธีหนึ่ง เช่นกันโดยเล็งคลื่นเสียงไปที่แกนนำผู้นั้น

(6) การใช้แก๊สน้ำตาชนิดขว้าง (Use of teargas Hand Grenade)

แก๊สน้ำตาถือเป็นอุปกรณ์ที่มีความรุนแรงมากสำหรับการใช้กับประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นเพื่อนร่วมชาติ ถ้าหลีกเลี่ยงการใช้งานอาวุธชนิดนี้ได้ก็ควรหลีกเลี่ยง หากไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ควรที่จะใช้ เนื่องจากเป็นการปฏิบัติที่ดูว่าเป็นการใช้ความรุนแรงและเกิดความเสียหายในวงกว้างเนื่องจากไม่สามารถที่จะควบคุมการกระจายของสารเคมีได้

อย่างไรก็ตามเมื่อมีความจำเป็นจริงๆ ในบางกรณีให้พิจารณาทิศทางลมว่าพัดไปทางตำแหน่งที่ต้องการให้สารเคมีชนิดนี้ลอยไปหรือไม่ เจ้าหน้าที่ที่มีการป้องกันที่ดี หรือไม่ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องจะมีมากเพียงใด ทิศทางในการขว้างมีความเสี่ยงในการขว้างไปโดยผู้ชุมนุมหรือไม่ และทิศทางในการหลบหนีของผู้ชุมนุม คือ ทิศทางใด เนื่องจากในการใช้แก๊สน้ำตาในแต่ละครั้งมีความมุ่งหมาย คือ **ต้องการสลายการต้านทานที่หนาแน่นของผู้ชุมนุมในพื้นที่หนึ่ง โดยถ้าผู้ชุมนุมในพื้นที่นั้นกระจายออกไปและความหนาแน่นลดลงแล้ว ก็ถือว่าการปฏิบัติในครั้ง**

นั้นประสบความสำเร็จ อีกทั้งโดยปกติแล้วการใช้สารเคมีในการสลายกลุ่มผู้ชุมนุมนั้นจะต้องมีข้อมูลในการประชาสัมพันธ์กับผู้ชุมนุมว่าจะให้หลบหนีไปทางใด ทั้งนี้ เพื่อลดความโกลาหลและอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากความโกลาหลได้เช่นกัน

การใช้แก๊สน้ำตาสามารถพิจารณาจาก

สิ่งบอกเหตุ คือ เมื่อผู้ชุมนุมใช้ความรุนแรงมากจนทางเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมได้ ทรัพย์สินของทางราชการ และประชาชนเริ่มถูกทำลาย แนวการวางกำลังของเจ้าหน้าที่กำลังจะถูกทำลาย การปฏิบัติอื่นๆ ใช้ไม่ได้ผลแล้ว ซึ่งเมื่อสิ่งบอกเหตุเป็นเช่นนี้และไม่มีทางเลือกอื่นหรือทางเลือกอื่นนั้น ใช้ไม่ได้ผลและเมื่อผู้ชุมนุมใช้ความรุนแรงมากจนการปฏิบัติอื่นๆ ใช้ไม่ได้ผลแล้วและไม่มีทางเลือกอื่นอีกเช่นกัน

จุดตกลงใจ ในการใช้แก๊สน้ำตาให้ใช้แก๊สนั้นได้ทันทีโดยให้พิจารณาปัจจัยตามที่ได้กล่าวไปแล้วในขั้นต้น และใช้ในปริมาณพอสมควรเท่านั้น

(7) การใช้ปืนกระสุนยาง (Use of Rubber Bullet Shotgun)

ปืนลูกซองกระสุนยางนี้เป็นอาวุธที่ดูคุกคามและก้าวร้าวมากกว่าแก๊สน้ำตา ถึงแม้ว่าความรุนแรงของมันจะยังน้อยกว่าแก๊สน้ำตาก็ตาม จึงเป็นอีกการปฏิบัติหนึ่งที่พึงหลีกเลี่ยง อย่างไรก็ตามในบางครั้งอาจปฏิบัติควบคู่กับการใช้โล่-กระบองเพื่อสนับสนุนการผลักดัน หรือใช้ในการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ หรือใช้เพื่อลดความรุนแรงของกลุ่มผู้ชุมนุม เช่น การจับกุมแกนนำในพื้นที่ การหยุดยั้งการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้ไม่เกี่ยวข้อง หรือความเสียหายของทรัพย์สินของรัฐ และการจับกุมผู้ก่อเหตุดังกล่าว เป็นต้น โดยวิธีการนั้นคือให้ยิงไปที่บุคคลเป้าหมายเพียง 1 นัดเท่านั้น ถ้าไม่เข้าเป้าให้ยิงใหม่ ถ้ายิงเข้าเป้าให้เจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมฝูงชน สองนายพร้อมกระบอกวิ่งเข้าไปจับกุมโดยนำตัวมาไว้ที่หลังแนวการวางกำลังของฝั่งเจ้าหน้าที่และให้ทำการพันธนาการไว้

การตกลงใจใช้ปืนกระสุนยางในการหยุดการเคลื่อนที่เข้ามาของผู้ชุมนุมนั้นให้ปฏิบัติเมื่อจำเป็นเท่านั้น เนื่องจากการปฏิบัติดังกล่าวไม่สามารถหยุดยั้งกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างถาวรได้ และยังเป็นการเพิ่มความรุนแรงในการปฏิบัติของทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังเป็นภาพการปฏิบัติที่ดูรุนแรงมาก

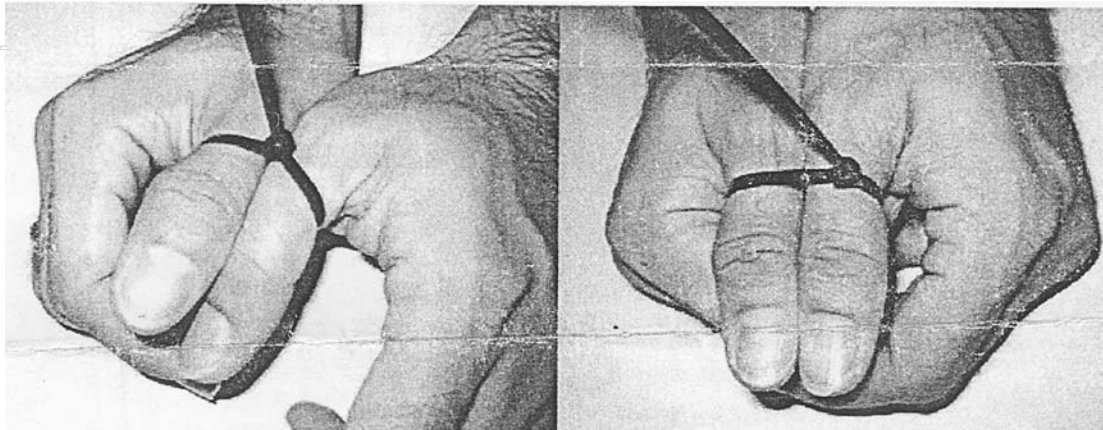
สิ่งบอกเหตุ ในการที่จะใช้ปืนกระสุนยางกับผู้ชุมนุม คือ เมื่อตรวจพบแกนนำในพื้นที่ หรือผู้ชุมนุมที่สามารถทำให้อารมณ์ของกลุ่มผู้ชุมนุมในพื้นที่นั้นรุนแรงขึ้น หรือผู้ชุมนุมที่กำลังจะก่อเหตุรุนแรง เช่น กำลังจะจุดระเบิดเพลิง กำลังบรรจุกระสุนลงปืน กำลังจะเผาธงน้ำมัน เป็นต้น

จุดตกลงใจ ให้พิจารณาว่าถ้าไม่มีผู้ชุมนุม หรือแกนนำคนดังกล่าวแล้ว กลุ่มผู้ชุมนุมจะสงบลงหรือเกิดความสับสนในการปฏิบัติ หรือ ถ้ายิงผู้ชุมนุมดังกล่าวแล้ว การปฏิบัติที่รุนแรงบางอย่าง เช่น การขว้างระเบิดเพลิงใส่เจ้าหน้าที่ การยิงปืนใส่เจ้าหน้าที่และประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้อง เป็นต้น จะไม่เกิดขึ้น (ภานุ ขวัญสุวรรณ, 2554 : 86-91)

ข้อควรระวัง

1) การใช้เครื่องพันธนาการ

การใช้เครื่องพันธนาการให้ใช้ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเน้นย้ำให้ใช้ตามสมควรแก่เหตุเท่านั้น เครื่องพันธนาการที่เหมาะสมจะต้องไม่เป็นเครื่องพันธนาการที่ใช้แล้วเป็นการทรมานผู้ที่ถูกพันธนาการ จะต้องเป็นเครื่องพันธนาการที่ไม่ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเป็นที่ยอมรับตามหลักสากล สำหรับเครื่องพันธนาการที่แนะนำให้ใช้ในที่นี้ได้แก่ สายรัดสายไฟพลาสติก ซึ่งมีความแข็งแรง ราคาถูก หาง่าย ดูแลไม่ยาก และไม่โหดร้าย และเป็นสิ่งที่มีการฝึกให้ใช้ในการพันธนาการผู้ชุมนุมที่ก่อเหตุรุนแรงในหลายประเทศ โดยที่ในการพันธนาการให้ทำการมัดนิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างของผู้ก่อเหตุฯ เข้าด้วยกันด้านหลัง เพราะการพันธนาการด้านหลังอาจทำให้เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และดูโหดร้ายกว่าพันธนาการด้านหน้าในการพันธนาการนั้นกระทำโดยให้นิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างไขว้กันเล็กน้อยเพื่อความแน่นหนา ตามที่เห็นในรูป ก. ส่วนในรูป ข. เมื่อนำนิ้วหัวแม่มือมามัดติดกันแบบขนาน ผู้ถูกมัดจะสามารถแก้มัดออกได้โดยง่าย (ภาณุ ขวัญสุวรรณ, 2554 : 84)

ก. การพันธนาการที่ถูกต้อง

ข. การพันธนาการที่ไม่ถูกต้อง

2) การใช้แก๊สน้ำตา

ในการใช้แก๊สน้ำตา ต้องศึกษาว่าเป็นชนิด ชนิดไหน ระยะเวลา คือ เมื่อยิงแล้วกระสุนกระทบพื้นแล้วระยะเวลาประมาณ 10 วินาที แก๊สจึงจะแพร่ออกตามรูที่ผิว หรือเป็นชนิดชนิดชนวนตกกระทบแตก ซึ่งวัตถุที่หุ้มจะเป็นพลาสติก มีการบรรจุวัตถุระเบิดภายในจำนวนหนึ่ง เมื่อกระสุนกระทบไปยังสิ่งใด ก็จะมีการระเบิดฉีกตัวหุ้มที่เป็นพลาสติกออก แล้วแรงระเบิดจะดันแก๊สให้ออก ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องศึกษาวิธีการใช้และระยะในการยิงหรือขว้าง ตามคุณสมบัติของแต่ละประเภทก่อน อย่างไรก็ตามห้ามยิงแก๊สน้ำตาใส่บุคคลเป็นอันตราย เพราะเกิดอันตรายทั้งสองประเภท กล่าวคือ แก๊สน้ำตาชนิดถ่วงเวลาทำให้เกิดอันตรายจากความร้อนบนตัวกระสุนที่ถูกยิงออก

มา ส่วนชนิดชนวนตกกระทบแตก การยิงประชิดตัวจะเป็นอันตรายจากแรงระเบิด ดังนั้น การยิงจะต้องยิงในระยะไม่ใกล้กว่ารัศมีระเบิด ซึ่งจะต้องศึกษาวิธีการใช้ให้ดีกว่าก่อน จะนำออกมาใช้

3) การใช้กระสุนยาง

กรณีกระสุนยาง ซึ่งใช้ยิงเพื่อให้เกิดบาดเจ็บเล็กน้อย มุ่งหมายให้เกิดการเจ็บปวดและแผลฟกช้ำ การยิงห้ามยิงในระยะกระชั้นชิด คือ จะต้องไม่ยิงในระยะใกล้กว่า 20 เมตร เว้นแต่มีภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และจะต้องยิงให้กระทบส่วนกลางของร่างกายของผู้เป็นเป้าหมาย หากยิงระยะใกล้ชิดจะเกิดอันตรายกับเป้าหมาย เพราะอาจทำให้กระดุกหัก หรือแตกได้ นอกจากนี้ปัญหาเรื่องระยะการยิงแล้ว ปัญหาของการเสื่อมสภาพของกระสุนยาง ก็เป็นปัญหาสำคัญ เพราะกระสุนยางที่เก็บไว้นาน จะทำให้ยางแข็งตัว เวลายิงระยะใกล้จะเกิดอันตรายมาก ดังนั้น สหประชาชาติได้มีคำสั่งให้กองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก ระวังการใช้กระสุนยางเป็นการชั่วคราว เพื่อทบทวนความปลอดภัยหลังจากมีผู้ประท้วงในโคโซโว 2 คน เสียชีวิตจากการถูกยิงกระสุนยางเข้าที่ศีรษะ

4) การใช้กำลังเจ้าหน้าที่สลายฝูงชน

การสั่งใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าสลายฝูงชน ให้อยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาตำรวจในพื้นที่ที่ได้รับคำสั่งให้รับผิดชอบในการใช้กำลังคลี่คลายสถานการณ์ความไม่สงบ (แผนกรกฎ 52)

5) การใช้อาวุธปืน

อาวุธปืนประจำกายนั้นไม่ใช่อุปกรณ์ในการควบคุมกลุ่มผู้ชุมนุม อีกทั้งยังเป็นอาวุธที่ร้ายแรงสามารถทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ โดยทั่วไปอาวุธปืนประจำกายของตำรวจนั้นใช้ในการพิทักษ์สันติราษฎร์ในกรณีที่อาชญากรต่อสู้เท่านั้นอาวุธปืนประจำกายจึงไม่ใช่อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้กับกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีความจำเป็นและเร่งด่วนจริงๆ ในเอกสารแนะนำประกอบการศึกษาภาคสนามหรือการฝึกพื้นฐานในการรักษาสันติภาพโลกของสหประชาชาติในปี ค.ศ.2007 ได้วางแนวทางการใช้อาวุธประจำการไว้คือ อาวุธนี้อาจจะถูกใช้ได้กับเป้าหมายที่กำลังใช้อาวุธในการคุกคามเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ โดยที่ก่อนใช้อาวุธชนิดนี้ เจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมผู้ชุมนุมจะต้องทำการเตือนเป้าหมาย ด้วยวาจาก่อน ถ้าเป้าหมายไม่หยุดการกระทำดังกล่าวให้ทำการยิงขึ้นฟ้าเพื่อเตือนสติเป้าหมายอีก 1 ครั้งและสุดท้ายถ้ายิงเตือนขึ้นฟ้าแล้วเป้าหมายยังไม่หยุด ให้ทำการยิงไปยังเป้าหมายได้โดยจะต้องทำการเล็งในจุดที่ไม่สำคัญ เช่น ขา เป็นต้น และจะต้องยิงทีละนัดเท่านั้น (ห้ามใช้การยิงแบบอัตโนมัติ) ในการปฏิบัติไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใดก็ตาม ถ้าเป้าหมายหยุดพฤติกรรมดังกล่าว หรืออยู่ในสภาพที่ไม่สามารถคุกคามผู้อื่นในกรณีที่เป็นอันตรายถึงชีวิตได้แล้ว ให้หยุดการใช้อาวุธประจำกายในทันที

สำหรับการใช้กำลังเข้าสลายฝูงชนนั้น ศาลปกครองกลางได้วางหลักในการใช้กำลังเข้าสลายฝูงชนไว้ ในคำสั่งกำหนดมาตรการชั่วคราวในคดีดำที่ 1605/2551 ว่า “...การกระทำของเจ้า

หน้าที่ตำรวจเพื่อสลายการชุมนุมจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน...”

ในคำสั่งดังกล่าวของศาลปกครอง มิได้ให้รายละเอียดว่า หลักสากลนั้นเป็นอย่างไร แต่เนื่องจากประเทศไทยในฐานะเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ซึ่งมีข้อผูกพันที่ควรจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสหประชาชาติ แม้ว่า ประเทศไทยยังมีได้ลงนามรับรองในหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles of the use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) ซึ่งสมัชชาว่าสหประชาชาติได้ประชุมที่กรุงฮาวานาประเทศคิวบา ระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม ถึงวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2533 ก็ตาม แต่เมื่อคำสั่งของศาลปกครองกลาง ได้กล่าวอ้างถึงความเป็นสากลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่นนี้ จึงเห็นควรที่จะนำหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะมาศึกษา

จาก หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles of the use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Policing Unlawful Assemblies) ไว้ในข้อ 12 - 14 ซึ่งสรุปได้ว่า ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะที่ชอบด้วยกฎหมายและโดยสงบได้ตามปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังนั้นรัฐบาล หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงต้องตระหนักว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน ต่อกรณีที่มีการชุมนุมนั้น จะกระทำได้ ต่อเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ถ้าเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง หรือหากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ให้ใช้กำลังเพียงเท่าที่จำเป็น

(2) ถ้าเป็นการชุมนุมที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจใช้อาวุธได้ หากไม่สามารถใช้มาตรการอื่นที่อันตรายน้อยกว่านี้ได้

นอกจากนี้ในข้อ 9 ได้วางหลักในการใช้อาวุธเพิ่มเติมไว้ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ใช้อาวุธต่อบุคคลอื่น เว้นแต่

- เพื่อป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่นให้พ้นภัยอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตหรือร่างกาย
- เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต
- เพื่อจับกุมผู้ที่กระทำการอันเป็นอันตรายหรือต่อสุ่เจ้าพนักงานหรือเพื่อป้องกันมิ

ให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี

ทั้งนี้ ต้องเป็นกรณีที่ปรากฏว่าไม่สามารถใช้มาตรการอื่น ในการยุติปัญหาการชุมนุมได้แล้ว ส่วนการใช้อาวุธปืนจะกระทำได้เฉพาะเพื่อป้องกันชีวิตของตน หรือผู้อื่นโดยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างยิ่งได้แล้วเท่านั้น

สำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้อาวุธปืน ในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ในข้อ 10 ได้วางหลักเกณฑ์สรุปได้คือ ก่อนที่จะเข้าดำเนินการต่อผู้ชุมนุมสาธารณะนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องแสดงสถานภาพความเป็นเจ้าหน้าที่ของตนก่อน และส่งสัญญาณเตือนพอสมควรให้ผู้ชุมนุมนั้นได้ทราบก่อนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความจำเป็นต้องใช้อาวุธปืน เว้นแต่กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถส่งสัญญาณเตือนได้ เนื่องจากสถานการณ์ขณะนั้นมีความเสี่ยงต่อชีวิตหรืออันตรายร้ายแรงต่อเจ้าหน้าที่นั่นเอง หรือต่อบุคคลอื่น หรือเป็นกรณีที่เห็นได้ชัดว่าไม่อาจจะทำการส่งสัญญาณเตือนล่วงหน้าได้

3.3.2 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีจับตัวประกัน

ในกรณีจับบุคคลเป็นตัวประกันหรือข่มขู่ว่าจะทำอันตรายต่อตัวประกันที่ยึดไว้หรือกรณีคนร้ายหลบหนีเข้าไปยังตัวอาคารแล้วยึดตัวบุคคลเป็นตัวประกันเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงภัยสูง ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ทีมปฏิบัติการพิเศษที่มีความสามารถโดยเฉพาะ เข้ามาแก้ไขสถานการณ์ ขณะเดียวกันในการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวประกันเป็นหลัก แนวทางการแก้ไขปัญหาลงมือเน้นในเรื่องของการเจรจาต่อรอง

ดังนั้นก่อนที่ฝ่ายวางแผนจะดำเนินการอย่างไร ฝ่ายวางแผนจะต้องรับรู้ข้อมูล คือ

1) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวคนร้ายซึ่งอาจหาได้จากการเฝ้าสังเกตหรือสอบถามพยานในบริเวณที่เกิดเหตุ หรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อจะได้ทราบว่าคนร้ายเป็นใคร เพราะหากว่าคนร้ายเป็นผู้ที่จิตบกพร่อง วิกลจริตเช่นนี้ ก็จะทำให้การแก้ปัญหาได้ยากกว่าคนร้ายธรรมดาที่กระทำความผิดกฎหมายทั่วไป แนวทางการวางแผนจับกุมก็จะแตกต่างกันไป จำนวนของคนร้าย ชื่อเรียกห้องที่คนร้ายต้องการอาวุธที่ใช้ กรณีคนร้ายหลายคน คนร้ายเหล่านั้นได้อยู่ตำแหน่งใดของอาคารบ้าง กิจกรรมคนร้ายมีอะไรบ้าง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้จากการจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าดู ในกรณีดังกล่าวเจ้าพนักงานตำรวจไม่ควรแสดงตัวทันทีที่เข้าไปที่เกิดเหตุ เพราะอาจเกิดอันตรายแก่ตัวประกันได้ จึงควรซุ่มดูสังเกตการณ์หาข้อมูลว่ามีบุคคลใดบ้างที่มีอิทธิพลเหนือคนร้าย เช่น มารดา, ผู้บังคับบัญชา, ลูก ภรรยาคนร้าย มาช่วยในการเจรจากับคนร้าย

2) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวประกัน ว่า ตัวประกันเป็นใคร มีจำนวนเท่าใด มีบุคคลสำคัญอยู่ในกลุ่มตัวประกันหรือไม่ สภาพความเป็นอยู่ของตัวประกันเป็นอย่างไร ตัวประกันคนใดได้รับอันตรายหรือมีโรคประจำตัวอะไรบ้าง

3) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ เป็นสถานที่ใด อยู่ในเขตที่มีประชากรหนาแน่นหรือไม่ มีเส้นทาง การจราจรได้แก่เส้นทาง สภาพเส้นทางจราจร จุดที่เป็นศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ไม่ควรไกลจากที่เกิดเหตุ เพราะจะได้สั่งการได้ทันทั่วถึง แต่ไม่ควรอยู่ในที่แจ้ง เพราะคนร้ายอาจทำอันตรายได้ ข้อมูลเกี่ยวกับแผนผังอาคารสถานที่ที่ตัวประกันถูกควบคุมตัว ซึ่งอาจสอบถามรายละเอียดเส้นทางเข้าออกเส้นทางภายในตัวอาคาร มุมที่ติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด จากบุคคลที่อาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เช่น

จากพนักงานทำความสะอาด พนักงานรักษาความปลอดภัย พนักงานส่งของ หรือดูจากแผนผังพิมพ์เขียวของอาคาร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จำเป็นสำหรับทีมปฏิบัติการพิเศษที่จะเข้าปฏิบัติการ

เมื่อศึกษาข้อมูลดังกล่าวแล้ว ฝ่ายแผนจะต้องนำข้อมูลที่ฝ่ายข่าวหามาขึ้น วิเคราะห์สถานการณ์ ร่วมกับฝ่ายยุทธวิธี หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจาก

1) ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ จัดทำวงล้อมชั้นใน วงล้อมชั้นนอก และปิดกั้นเส้นทางจราจรบริเวณใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุ และแจ้งให้ประชาชนทราบ กำหนดจุดผ่านเข้าออก และอพยพประชาชนออกจากพื้นที่โดยการเคาะประตูตามบ้านและใช้เครื่องขยายเสียง กำหนดพื้นที่ที่อพยพประชาชนไปอยู่ จัดตั้งอำนาจความสะดวกพอสมควร

2) รวบรวมข้อมูลการข่าวที่ได้รับมาจากฝ่ายสืบสวนหาข่าว จากผู้เฝ้าดูเหตุการณ์ จากจุดเฝ้าดู แล้วนำมาประเมินสถานการณ์และประเมินความเสี่ยง และทำการสำรวจพื้นที่เป้าหมายอย่างละเอียด จัดเตรียมเครื่องมือ ยานพาหนะ หรือยุทธโปกรณ์ให้พร้อมตามที่ฝ่ายปฏิบัติการพิเศษร้องขอเตรียมสถานที่สำหรับทีมปฏิบัติการพิเศษฝึกซ้อมแผนการปฏิบัติ

3) จัดตั้งฝ่ายเจรจาต่อรอง ซึ่งบุคคลที่จะเป็นผู้เจรจาต่อรองนั้น ควรจะต้องได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการเจรจาต่อรองมาก่อน เพราะในกรณีจับตัวประกันนั้น การเจรจาต่อรองจะเป็นประโยชน์มาก เพราะหากตัวผู้เจรจารู้ถึงเทคนิคการพูด มีทักษะในการรับฟังจะช่วยให้ความตึงเครียดของคนร้ายลดลง และอาจยอมมอบตัวในที่สุด และควรจะมีนักจิตวิทยาร่วมอยู่ด้วยในทีมผู้เจรจา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นคนร้ายที่วิกลจริต เพราะนักจิตวิทยาจะให้ข้อมูลและแนวทางการเจรจาได้

4) ประสานทีมปฏิบัติการพิเศษ เพื่อให้เข้าร่วมในการวางแผนกรณีต้องมีการชิงตัวประกัน และสนับสนุนอุปกรณ์ตามที่ทีมปฏิบัติการพิเศษต้องการ หัวหน้าฝ่ายยุทธการของทีมปฏิบัติการพิเศษนี้ จะปฏิบัติงานและรายงานสถานการณ์มายังผู้บัญชาการเหตุการณ์และจะดำเนินการต่อเมื่อผู้บัญชาการเหตุการณ์สั่งการเท่านั้น

5) เตรียมหน่วยพยาบาล อุปกรณ์ฉุกเฉิน และสถานพยาบาลไว้ เพื่อรองรับกรณีมีผู้บาดเจ็บ จากการจู่โจมของทีมปฏิบัติการพิเศษ

3.3.3 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีภัยธรรมชาติ

การเกิดภาวะโลกร้อนถือเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล มีการแปรปรวนของภูมิอากาศในภูมิภาคต่างๆ ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น และมีแนวโน้มที่ภัยธรรมชาติ นั้นจะทวีความรุนแรงและกระจายครอบคลุมพื้นที่เพิ่มขึ้น ดังเห็นได้จากปัญหาภัยแล้ง ไฟไหม้ป่า ฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลาก ทำให้เกิดน้ำท่วม โคลนถล่ม เกิดแผ่นดินไหว คลื่นยักษ์สึนามิ สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดูแลควบคุมและกำกับกรปฏิบัติการของเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งปฏิบัติงานในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทาง

อาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ให้กับผู้ประสบภัยธรรมชาติ ถือว่าเป็นการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการรักษาความปลอดภัยของประชาชน ดังนั้น เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในการเข้าช่วยเหลือประชาชนจนกว่าภัยนั้นจะคลี่คลายลง เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งจะต้องเข้าร่วมในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2551

ดังนั้นในการร่วมวางแผนในการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้น จำเป็นจะต้องรู้ข้อมูลเบื้องต้น บางประการเพื่อใช้ในการวางแผนช่วยเหลือ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสบภัย จะต้องหาข้อมูลว่ามีผู้ประสบภัยติดค้างอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยหรือไม่ มีบุคคลที่สูญหายหรือไม่ โดยสอบถามจากบุคคลที่อยู่บ้านเดียวกันหรือบ้านใกล้เคียง มีผู้บาดเจ็บ หรือตายจากภัยพิบัตินั้นหรือไม่ จะต้องทำการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลหรือไม่ ผู้ประสบภัยที่ได้รับการความช่วยเหลือเรื่องที่พักอาศัยมีอยู่จำนวนเท่าใด และได้รวมตัวกันพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด ผู้ประสบภัยขาดแคลนในเรื่องใดบ้าง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับภัยพิบัติ จะต้องประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบว่าภัยพิบัตินั้น จะมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นหรือไม่ เช่น ประสานกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับพายุที่จะพัดผ่าน ปริมาณน้ำฝนที่จะเกิดขึ้น ในพื้นที่ภัยพิบัติว่าจะมีอีกมากน้อยเพียงใด ประสานกรมธรณีวิทยาเพื่อตรวจสอบพื้นดินที่อุ้มน้ำว่ามีโอกาสเกิดโคลนถล่มหรือไม่ และจะเกิดในพื้นที่ใดบ้าง ความเร็วของลมเป็นอย่างไรเพราะจะมีผลต่อการรุนแรงของไฟฟ้า เป็นต้น

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ จะต้องหาข้อมูลว่าสถานที่เกิดเหตุสภาพเป็นอย่างไร มีเส้นทางจราจรเข้าถึงที่หมายได้หรือไม่ หากเข้าไม่ได้มีสิ่งกีดขวางจะต้องจัดการจราจรใช้เส้นทางใด หรือหากไม่สามารถนำรถยนต์เข้าถึงที่หมายได้ มีบริเวณใดบ้างที่เพียงพอในการจอดของเฮลิคอปเตอร์ กรณีจะต้องใช้เรือเพื่อเข้าช่วยเหลือจะเข้าช่วยเหลือในเส้นทางใด จะต้องใช้เรือแบบใด ที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือ สภาพของสถานที่พักพิงของผู้ประสบภัยเป็นอย่างไร อยู่ในที่ที่ปลอดภัยหรือไม่ การตั้งหน่วยพยาบาลควรจะต้องตั้งอยู่ส่วนใด ในกรณีที่ผู้ตายจำนวนมากจะจัดสถานที่ใดเป็นที่เก็บศพ เพื่อรอการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สถานที่พักของผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยควรจะต้องอยู่ส่วนใดที่จะอำนวยความสะดวกมากที่สุด ให้ผู้ประสบภัยสามารถเข้ามาร้องขอความช่วยเหลือได้ง่ายที่สุด

เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการภัยพิบัติร่วมกับกระทรวงมหาดไทยตามกฎหมายนั้น จะต้องเข้าร่วมในการจัดการภัยพิบัติ ดังนี้

1) จัดระบบจราจรกรณีเส้นทางคมนาคมถูกตัดขาด หรือมีสิ่งกีดขวาง จัดการจราจรรอบบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อความสะดวกในการเข้าปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยจัดเป็น 2 เขต คือ เขตพื้นที่ขึ้นใน ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่ที่สำคัญ

เช่น ผู้บัญชาการเหตุการณ์ แพทย์ รถพยาบาล รถฉุกเฉิน รถเครื่องกลหนัก รถดับเพลิง เป็นต้น พื้นที่
ชั้นนอก จัดเป็นสถานที่จอดรถของบุคคลกลุ่มที่มีความสำคัญรองลงมา เช่น กลุ่มสื่อมวลชน มูลนิธิที่
นำของมาแจกจ่าย รถเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ เป็นต้น

2) เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ รายงานตัวเพื่อเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่เกิดเหตุหรือพื้นที่
เสี่ยงภัยแล้ว ให้ทำการบันทึก ชื่อเจ้าหน้าที่ที่เข้าปฏิบัติงาน ชื่อหน่วยงาน, หัวหน้าผู้รับผิดชอบ
จำนวนเจ้าหน้าที่ จากนั้น แจ้งสถานการณ์ให้ทราบ ให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องชี้แจงการปฏิบัติงาน
กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ พร้อมข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในการปฏิบัติงาน

3) จัดเจ้าหน้าที่บันทึกภาพบริเวณสถานที่เกิดเหตุและบริเวณใกล้เคียง กว้างมาตรการ
ดูแลพื้นที่ กำหนดพื้นที่หวงห้าม จัดกำลังรักษาความปลอดภัย จำกัดการเข้าออกพื้นที่ มีบัตรผ่าน
มีการจดบันทึกบุคคลที่เข้าออกพื้นที่สำคัญ เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น หรือป้องกันพยาน
หลักฐานสูญหาย

4) จัดเจ้าพนักงานตำรวจรับแจ้งความร้องทุกข์ ในกรณีที่ผู้ประสบภัยมาแจ้งความ
บุคคลที่สูญหาย ทรมานสูญหาย หรือทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น จัดเจ้าพนักงานตำรวจ
เข้ารักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญต่างๆ เพื่อป้องกันมิฉวยโอกาสเข้าขโมยทรัพย์สินของ
ราชการ หรือของประชาชน จัดชุดสายตรวจดูแลความสงบและป้องกันทรัพย์สินของประชาชน

5) จัดทำมาตรการในกรณีจะต้องอพยพประชาชนจำนวนมากออกจากบริเวณเสี่ยงภัย
โดยคำนึงถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนดังกล่าว ไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย และจัดระบบการรักษา
ความปลอดภัยในศูนย์อพยพด้วย

6) เป็นหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้ตามและผู้บัญชาการเหตุการณ์กำหนด เช่น
ประสานกองบินตำรวจให้จัดเตรียมเฮลิคอปเตอร์หรือเครื่องบินติดปีก เพื่อรับ-ส่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ
งาน หรือช่วยเหลือผู้ประสบภัย ประสานหน่วยแพทย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัย สนับสนุนครุภัณฑ์ เครื่องมืออุปกรณ์กู้ภัย อุปกรณ์การสื่อสาร นำส่งอาหารเครื่องดื่ม
ซึ่งสามารถรับประทานได้ทันที ไปยังผู้ประสบภัย และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

7) ประสานงานกับผู้รับผิดชอบบริหารเหตุการณ์ เพื่อกำหนดพื้นที่รับผู้อพยพและสัตว์
เลี้ยง สถานที่รองรับเครื่องอุปโภคบริโภคที่จะนำไปแจกจ่ายแก่ผู้ประสบภัยและจัดระบบการรักษา
ดูแลทรัพย์สิน ดังกล่าว จัดระบบการแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อให้การขนย้ายไปยังผู้ประสบ
ภัยได้รวดเร็วและทั่วถึง

8) จัดเจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปตรวจตราดูแลความเรียบร้อยให้กับชุมชนที่ประสบภัย
หากมีการอพยพคนออกมา เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน หรือ
จัดทำมาตรการโดยร่วมกับประชาชนในชุมชน เช่น ช่วยจัดเวรยามสายตรวจในการดูแลชุมชนของตน
วางมาตรการดูแลพื้นที่ประสบภัย เป็นต้น

9) ช่วยเหลือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบรรเทาทุกข์ในการจัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์
ซึ่งศูนย์นี้ควรจัดตั้งในพื้นที่ที่ปลอดภัยใกล้กับสถานที่เกิดเหตุที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด

ใกล้บริเวณที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด ศูนย์บรรเทาทุกข์ควรจะต้องมีหน่วยพยาบาลในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ หรือจะนำส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้เคียงได้อย่างสะดวก ทางบกหรือทางอากาศ ศูนย์นี้อาจใช้เป็นศูนย์สำหรับให้ข้อมูลเกี่ยวกับญาติหรือเป็นศูนย์ติดตามหาบุคคลที่สูญหาย

3.3.4 ตัวอย่างแนวคิดในการวางแผนปฏิบัติงาน กรณีอุบัติเหตุ

ในการเกิดภัยพิบัตินั้น นอกจากเกิดขึ้นจากการแปรปรวนของธรรมชาติแล้วส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินสร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนจำนวนมาก เช่น กรณีการเกิดอัคคีภัยโรงงานผลิตตุ๊กตาเคเดอร์ที่นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม การเกิดระเบิดโรงงานอบลำไย ที่สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ อาคารโรงแรมรอยัลพลาซ่าถล่มที่จังหวัดนครราชสีมา หรือเครื่องบินพาณิชย์ตกที่จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน และบริการสังคมย่อมจะต้องเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยจนกว่าภัยนั้นจะสิ้นสุดลง และจะต้องดำเนินการกับผู้ที่ทำให้เกิดความผิดหรือประมาทนั้นด้วย ดังนั้น ในการเข้าช่วยเหลืออุบัติเหตุภัยนั้น แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีไซหน่วยงาน หลักในการเข้าแก้ไขวิกฤตการณ์ เว้นแต่มีข้อเท็จจริงชัดเจนแจ้งว่า อุบัติภัยนั้นเกิดจากเจตนากระทำผิดของบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าอุบัติเหตุภัยนั้นเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม เจ้าพนักงานตำรวจก็จะต้องเข้าช่วยเหลือจนกว่าอุบัติเหตุภัยนั้นจะเสร็จสิ้นลง

ในการร่วมปฏิบัติงานในการกู้ภัยนั้น ในการวางแผนในการเข้าร่วมในการกู้ภัยนั้น จำเป็นจะต้องรู้ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลของผู้ประสบภัย ว่ามีจำนวนเท่าใด มีผู้บาดเจ็บหรือตายเท่าใด สภาพคนเจ็บเป็นอย่างไร มีผู้ติดค้างอยู่ในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ เป็นใครจำนวนเท่าใด โดยสอบถามจากบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง หรือญาติพี่น้อง ตำหนิรูปพรรณของบุคคลที่คิดว่าเสียชีวิตเป็นอย่างไร ตำแหน่งสุดท้ายที่พบก่อนเกิดเหตุ อยู่บริเวณส่วนใดของอาคาร หรือบริเวณที่หนึ่งโดยสารอยู่ส่วนใดของเครื่องบิน กรณีอุบัติเหตุภัยเกิดจากการรั่วไหลของสารเคมี จะต้องหาข้อมูลว่าผู้ได้รับผลจากการรั่วไหลของสารเคมีโดยตรงมีจำนวนเท่าใด มีอาการอย่างไรบ้าง ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการรั่วไหลของสารเคมีมีจำนวนเท่าใด และได้รับผลข้างเคียงเป็นเช่นไร

2) ข้อมูลของอุบัติเหตุ สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากอะไรสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ, ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เห็นเหตุการณ์, ความร้ายแรงของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างไรบ้าง และมีแนวโน้มจะเกิดความรุนแรงต่อเนื่องหรือไม่ เช่น กรณีเกิดไฟไหม้ป่า จะมีกระแสลมกรรโชกเข้ามายังบริเวณที่มีไฟไหม้อยู่แล้วหรือไม่ เพราะอาจทำให้เกิดการปลิวของลูกไฟ ลามไปติดยังส่วนอื่นได้ ความเร็วของกระแสลมจะเป็นตัวสำคัญในการลุกลาม หรือในกรณีการรั่วไหลของสารเคมี หากเกิดการกระจายในอากาศจะส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงอย่างไร มีการระเบิดหรือไม่

ทำปฏิกริยากับน้ำแล้วจะเกิดอันตรายหรือไม่ จะต้องอพยพประชาชนออกจากสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ ระยะห่างเท่าใด จึงจะปลอดภัย

3) ข้อมูลของสถานที่เกิดเหตุอยู่ในสภาพมีความเสี่ยงภัยสูงหรือไม่ การเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ จะกระทำได้อย่างไร และวิธีใด สภาพภูมิอากาศบริเวณสถานที่เกิดเหตุ สภาพภูมิประเทศ ของสถานที่เกิดเหตุเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนการเข้าช่วยเหลือผู้ประสบ ภัยได้อย่างรวดเร็ว เช่น สถานที่เกิดเหตุอยู่บริเวณหุบเขา การเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยอาศัย เฮลิคอปเตอร์ ทำได้ยากลำบากและเป็นอันตราย อาจต้องหาเส้นทางที่จะเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุโดย วิธีอื่นแทน อันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ในพื้นที่เช่น สัตว์ป่า, น้ำป่า, ไฟป่า เป็นต้น

เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องเข้าร่วมในการดำเนินการ ดังนี้

1) จัดทำพื้นที่ขึ้นใน ชั้นนอก โดยพื้นที่ขึ้นในจะเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย เป็นอันตรายห้ามบุคคล เข้าออก เพราะอาจเกิดอันตรายต่อชีวิต หรือเกิดการสูญหายของพยานหลักฐานได้ จัดเจ้าหน้าที่ บันทึกรายการบริเวณสถานที่เกิดเหตุ วางมาตรการดูแลพื้นที่ จำกัดการเข้าออกพื้นที่ มีบัตรผ่าน มีการ จดบันทึกบุคคลที่เข้าออกในพื้นที่สำคัญ เพื่อป้องกันอันตรายหรือป้องกันการสูญหายของพยาน หลักฐาน สำหรับพื้นที่ชั้นนอก จะเป็นพื้นที่สำหรับหน่วยงานที่จะเข้าช่วยเหลืออุบัติเหตุที่สำคัญ เช่น หน่วยกู้ภัย หน่วยรถพยาบาล เป็นที่ตั้งของเครื่องจักรกล อุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการแก้ไขอุบัติเหตุ หรือรถดับเพลิง เป็นต้น

2) จัดระบบการจราจรให้หลีกเลี่ยงจากสถานที่เกิดเหตุ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ทราบถึงเส้นทางจราจรที่จะต้องใช้อย่างทั่วถึง เปิดเส้นทางสำหรับรถพยาบาล รถดับเพลิงหรือรถ ขนาดใหญ่ที่จะต้องใช้ในการแก้ปัญหา

3) เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เข้ารายงานตัวในพื้นที่แล้ว ให้ทำการบันทึกชื่อเจ้าหน้าที่ที่ ปฏิบัติงาน ชื่อหน่วยงาน หัวหน้าผู้รับผิดชอบ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้าปฏิบัติงาน จากนั้นให้ผู้มีหน้าที่ เกี่ยวข้องแจ้งสถานการณ์ ชี้แจงแนวทางปฏิบัติ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ พร้อมขอแนะนำใน การปฏิบัติงาน ตลอดจนข้อควรระมัดระวังหรือข้อห้าม

4) ในกรณีจะต้องทำการอพยพประชาชนออกจากบริเวณสถานที่เกิดเหตุให้จัดทำ มาตรการในการอพยพผู้คนออกจากสถานที่เกิดเหตุอย่างเป็นระบบป้องกันการแตกตื่น และกำหนด เส้นทางให้ประชาชนออกจากบริเวณดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยชี้แจงให้ทราบอย่างทั่วถึงและมี สัญลักษณ์บอกทางอย่างชัดเจน

5) จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อรับแจ้งความร้องทุกข์ ในกรณีที่มีบุคคลสูญหาย หรือทรัพย์สินหาย หรือจัดสถานที่สำหรับรองรับผู้บาดเจ็บ มีสถานที่เก็บศพเพื่อรอการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เป็นต้น

6) เป็นหน่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานตามที่ได้รับแจ้งเหตุการกำหนด เช่น เข้า ช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุที่ได้รับบาดเจ็บ นำส่งเสบียงอาหาร น้ำดื่ม และวัสดุอุปกรณ์ในการกู้ภัยไป ยังสถานที่เกิดเหตุ

7) ประสานงานให้กับฝ่ายบริหารวิกฤต เช่น ในด้านการสื่อสาร การติดต่อเฮลิคอปเตอร์ของกองการบินสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกองบังคับการตำรวจน้ำ ในการขอเรือเข้าช่วยในการค้นหาผู้ประสบภัย เป็นต้น

8) ช่วยเหลือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ซึ่งศูนย์นี้ควรจะต้องจัดตั้งในพื้นที่ปลอดภัย ใกล้กับสถานที่เกิดเหตุ ที่ผู้ขอความช่วยเหลือหรือญาติของผู้ประสบอุบัติเหตุสามารถติดต่อได้ง่าย ศูนย์ประสานงานนี้อาจเป็นแหล่งข้อมูลในการแจ้งความร้องทุกข์ แจ้งคนหาย หรือใช้เป็นสถานที่สำหรับเจ้าพนักงานสอบสวนใช้ทำการสอบพยานในที่เกิดเหตุ เป็นต้น

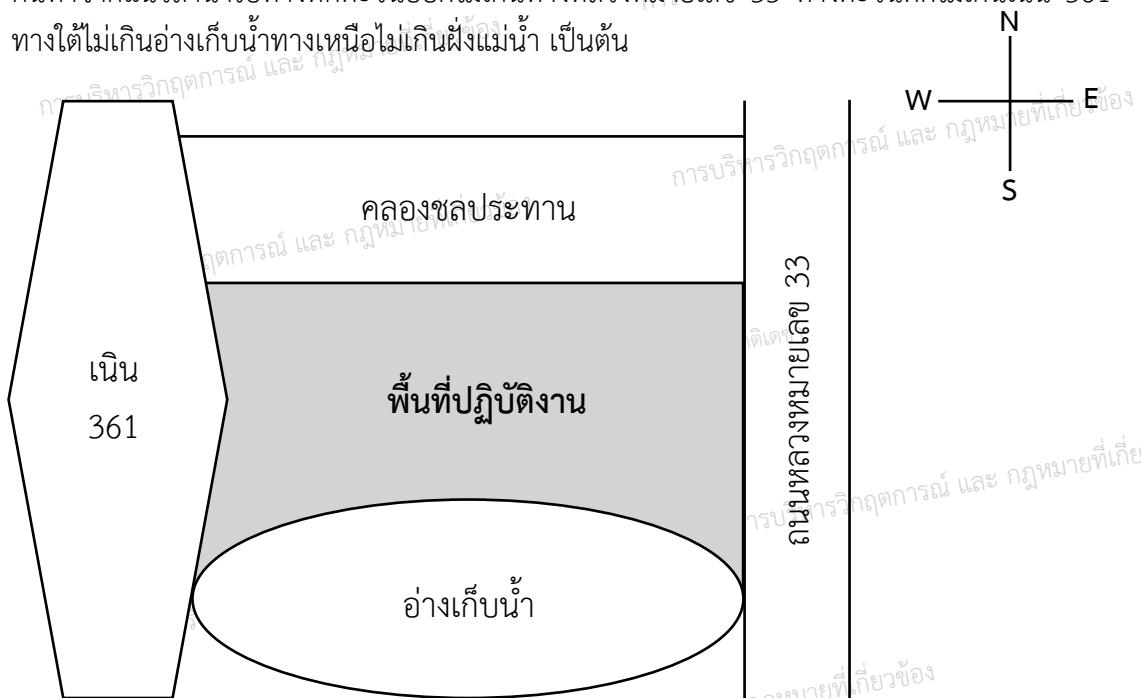
3.4 การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานและการจัดทีมปฏิบัติงาน

ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์มีอาณาบริเวณกว้างมาก จะต้องใช้กำลังพลในการเข้าดำเนินการจำนวนมาก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน จึงควรต้องแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานออกเป็น ส่วนๆ และจัดทีมปฏิบัติงานแต่ละทีมลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่นนี้ จะทำให้การทำงานรวดเร็วไม่ซ้ำซ้อนและครอบคลุมมากขึ้น

3.4.1 การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน

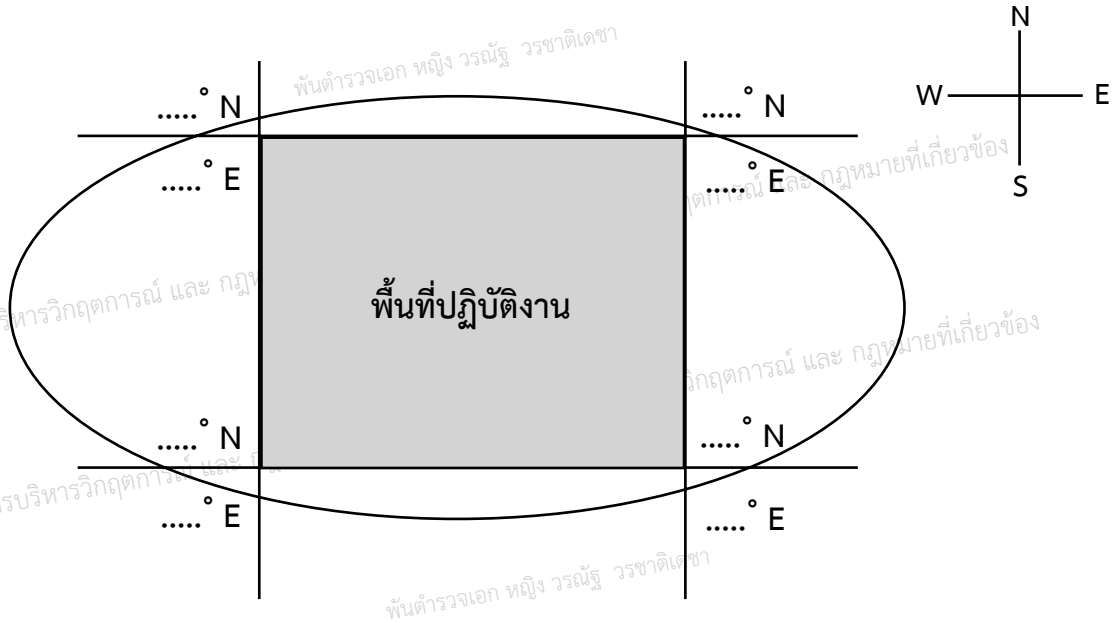
ในการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานนั้น ได้มีแนวทางการแบ่ง ดังนี้

1) การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานตามสภาพภูมิศาสตร์ โดยถือเอาสภาพภูมิประเทศเป็นตัวแบ่งเขต เช่น แนวแม่น้ำ แนวถนน สะพาน ซึ่งเป็นแนวแบ่งเขตที่เห็นได้ชัด ตัวอย่างเช่น กำหนดแนวค้นหาจากแนวลำน้ำไปทางทิศตะวันออกไม่เกินทางหลวงหมายเลข 33 ทางตะวันตกไม่เกินเนิน 361 ทางใต้ไม่เกินอ่างเก็บน้ำทางเหนือไม่เกินฝั่งแม่น้ำ เป็นต้น

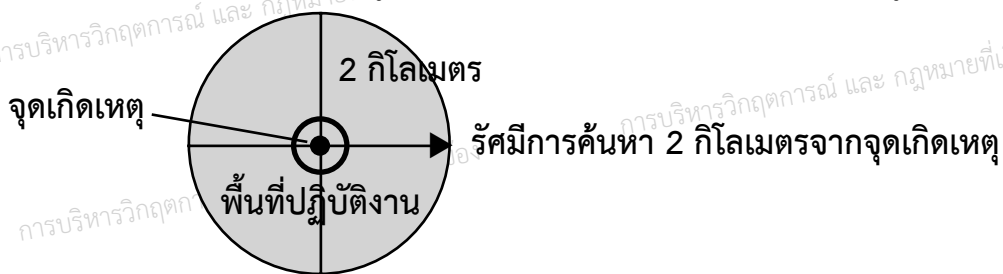
แต่ในบางกรณีที่ไม่สามารถกำหนดเขตโดยอาศัยสภาพภูมิศาสตร์ได้ เช่น เป็นพื้นราบกว้าง, ทะเลทราย, มหาสมุทร เช่นนี้ การกำหนดการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานจะต้องใช้วิธีการอื่น คือ

- การแบ่งพื้นที่ตามพิภคของแผนที่ เช่น กำหนดว่าทิศเหนือถึงเส้นรุ้งที่ทิศใต้ถึงเส้นรุ้งที่ทิศตะวันออกถึงเส้นแวงที่ทิศตะวันตกถึงเส้นแวงที่ 20° ของแผนที่ 1 : 5,000

แต่ข้อเสียของการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการตามพิภคแผนที่นี้ ผู้ปฏิบัติงานจะต้องดูแผนที่ ที่ดูเข้มทิศเป็น

- การแบ่งพื้นที่โดยใช้จุดศูนย์กลาง ซึ่งจะใช้กับพื้นที่ที่สามารถกำหนดจุดศูนย์กลางได้

2) การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยถือเอาหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นตัวแบ่งแยกพื้นที่ ตัวอย่างเช่น กรณีเกิดเพลิงไหม้ จะมีเจ้าหน้าที่หลายกลุ่มเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เช่น เจ้าพนักงานดับเพลิง, ตำรวจ หน่วยพยาบาลหรือหน่วยกู้ภัย เช่นนี้ การแบ่งพื้นที่การทำงาน อาจให้เจ้าพนักงานดับเพลิงอยู่ใกล้อาคารที่เกิดเพลิงไหม้ จากนั้นเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจในการควบคุมดูแลทรัพย์สินและสถานที่เกิดเหตุ และต่อด้วยหน่วยพยาบาลหรือกู้ภัยในการดูแลหรือส่งตัวผู้บาดเจ็บ เป็นต้น

การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบจะมีส่วนดีเพราะผู้ควบคุมกลุ่มหรือทีมปฏิบัติงาน สามารถสั่งงานได้ง่ายเพราะผู้ปฏิบัติงานทำงานเช่นเดียวกัน จึงเข้าใจคำสั่งและปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว

3.4.2 การจัดทีมปฏิบัติงาน

เมื่อได้ทำการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การที่จะจัดทีมงานที่จะลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ย่อมมีความสำคัญเช่นกัน การจัดทีมปฏิบัติงานจะมี 2 รูปแบบ คือ

1) **ทีมเฉพาะทาง (Strike Team)** เป็นทีมผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในภารกิจหรือมีกิจกรรมในการปฏิบัติงานในรูปแบบเดียวกัน เช่น หน่วยแพทย์ฉุกเฉินรับผิชอบเฉพาะการรักษาพยาบาล หรือในกรณีทีมจู่โจม (Assault Teams) ซึ่งได้รับการฝึกฝนเฉพาะทางในการเข้าจู่โจมทางยุทธวิธี หรือหน่วยดับเพลิง เป็นต้น

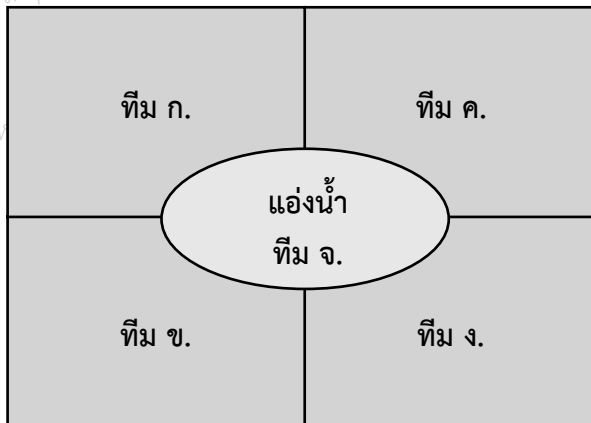
2) **ทีมสหวิชาชีพ หรือทีมเฉพาะกิจ (Task Force)** เป็นทีมผู้ปฏิบัติงานที่มาจากสหวิชาชีพ แล้วมารวมตัวเป็นทีมแล้ว ปฏิบัติงานร่วมกัน เช่น ในทีมค้นหาผู้ประสบภัยทีม ก. ประกอบด้วยแพทย์หรือพยาบาล 1 นาย อาสาสมัครหน่วยกู้ภัย 2 นาย เจ้าหน้าที่ป่าไม้ 1 นาย เจ้าพนักงานตำรวจ 1 นาย เป็นต้น

การจะจัดทีมปฏิบัติงานแบบใดนั้น จะต้องพิจารณาจากสภาพของสถานการณ์และความรู้ความชำนาญของบุคลากร

ตัวอย่าง การจัดทีมปฏิบัติงานในกรณีเกิดเพลิงไหม้ ทีมปฏิบัติงานที่เข้าไปผจญเพลิงนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเฉพาะทาง ดังนั้น จึงต้องจัดทีมนักผจญเพลิงโดยเฉพาะ จะจัดเป็นรูปแบบทีมสหวิชาชีพไม่ได้

ขณะเดียวกัน ในบางสถานการณ์ อาจต้องใช้บุคคลที่มีความสามารถหลากหลายในการเข้าไปแก้ไข หรือช่วยเหลือเช่นนี้ ก็ควรจะจัดเป็นทีมเฉพาะกิจ

ตัวอย่าง การจัดทีมปฏิบัติงานลงในสถานที่เกิดเหตุ กรณีเกิดอุบัติเหตุอากาศยานตกในบริเวณป่าใกล้แหล่งน้ำ เช่นนี้ รูปแบบการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการและการจัดทีมปฏิบัติงานอาจเป็น ดังนี้

พื้นที่เกิดเหตุ

ในการแบ่งพื้นที่การค้นหาผู้ประสบภัย อาจแบ่งตามสภาพพื้นที่ค้นหาเป็นส่วนๆ ซึ่งอาจยึดถือสภาพภูมิประเทศเป็นตัวแบ่งเขต หรืออาจแบ่งพื้นที่ตามพิกัดแผนที่ก็ได้ และเมื่อแบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ส่วนตามภาพแล้ว ในการจัดทีมปฏิบัติงานค้นหา แบ่งทีมออกเป็น 5 ทีม

ทีม ก-ง ซึ่งเป็นทีมรับผิดชอบในการค้นหาผู้ประสบอุบัติเหตุทางบก จะประกอบด้วย แพทย์หรือพยาบาล, เจ้าหน้าที่ป่าไม้, หน่วยกู้ภัย, เจ้าพนักงานตำรวจ, เจ้าหน้าที่สื่อสาร เป็นต้น

ทีม จ. ซึ่งเป็นทีมรับผิดชอบในการค้นหาผู้ประสบอุบัติเหตุในอ่างน้ำ จะประกอบด้วย แพทย์หรือพยาบาล, หน่วยกู้ภัยทางน้ำ, นักประดาน้ำ, เจ้าพนักงานตำรวจ, เจ้าหน้าที่สื่อสาร เป็นต้น

การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานและการจัดทีมงานให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น จะมีประโยชน์ในด้านการสรรหาทรัพยากรบุคคลหรืออุปกรณ์ เครื่องใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์

ตัวอย่าง การจัดหาอุปกรณ์สำหรับทีมค้นหาผู้ประสบอุบัติเหตุ ทีม ก.-ง.

รายการตรวจสอบชุดค้นหา

ลำดับ	รายการตรวจสอบอุปกรณ์พื้นฐานชุดค้นหา ทีม ก-ง	ตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	แผนที่, เข็มทิศ		
2.	เครื่องมือพิกัดด้วยดาวเทียม, ถ่านสำรอง		
3.	แผ่นอะซิเตทหรือซองหุ้มแผนที่, ปากกาเขียนแผ่นอะซิเตท		
4.	เครื่องมือสื่อสาร, ถ่านสำรอง		อย่างน้อยชุดละ 2 เครื่อง
5.	ถังกันน้ำเครื่องมือสื่อสาร		
6.	เต็นท์ หรือ ผ้ากันฝนสำหรับเป็นที่พักชั่วคราว		
7.	อาหารสำเร็จรูป น้ำ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน		มีติดตัวทุกคน

ลำดับ	รายการตรวจสอบอุปกรณ์พื้นฐานชุดค้นหา ทีม ก-ง	ตรวจสอบ	หมายเหตุ
8.	อุปกรณ์เชือกกู้ภัย		ถ้าไปในพื้นที่ป่าภูเขา
9.	ไฟฉาย ถ่านสำรอง		มีติดตัวทุกคน
10.	แผ่นผ้าสัญญาณหรืออุปกรณ์ให้สัญญาณอากาศยาน		
11.	แท่งเคมีเรืองแสง, อุปกรณ์ส่องแสง		
12.	อุปกรณ์ให้สัญญาณอากาศยาน หรือพลุสัญญาณ		มีติดตัวทุกคน
13.	นกหวีด		มีติดตัวทุกคน
14.	เครื่องมือตัดถ่างแบบนำพาโดยบุคคล		กรณีเป็นเป้าหมายติดในอากาศยาน, รถ
15.	อุปกรณ์แพทย์ฉุกเฉิน		
การจัดหาอุปกรณ์สำหรับทีมค้นหาผู้ประสบภัย ทีม จ.			
ลำดับ	รายการตรวจสอบอุปกรณ์พื้นฐานชุดค้นหา ทีม ก-ง	ตรวจสอบ	หมายเหตุ
1.	แผนที่, เข็มทิศ		
2.	แผ่นออกซิเจนหรือซองหุ้มแผนที่, ปากกาเขียนแผนที่		
3.	เครื่องมือสื่อสาร, ถ่านสำรอง		อย่างน้อยชุดละ 2 เครื่อง
4.	ถุงกันน้ำเครื่องมือสื่อสาร		
5.	เต็นท์ หรือ ผ้ากันฝนสำหรับเป็นที่พักชั่วคราว		
6.	อาหารสำเร็จรูป น้ำ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน		มีติดตัวทุกคน
7.	ไฟฉาย ถ่านสำรอง และนกหวีด		มีติดตัวทุกคน
8.	ไฟส่องสว่างใต้น้ำ		
9.	อุปกรณ์ดำน้ำ		
10.	ถังออกซิเจนสำหรับประดาน้ำ		
11.	อุปกรณ์ชุดกู้ภัยผิวน้ำ		
12.	อุปกรณ์ให้สัญญาณอากาศยาน หรือพลุสัญญาณ		มีติดตัวทุกคน
13.	เครื่องมือตัดถ่างแบบนำพาโดยบุคคล		กรณีเป้าหมายติดในอากาศยาน, รถ
14.	เรือท้องแบนสำหรับการค้นหา		
15.	อุปกรณ์แพทย์ฉุกเฉิน		

บทที่ 4

การสื่อสารและการเจรจาต่อรอง

4.1 การสื่อสารกับการชุมนุมสาธารณะ

4.1.1 ความสำคัญของการสื่อสารและการเจรจา

การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล กลุ่มคนและองค์กร ขณะเดียวกันการสื่อสารก็อาจก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคคล กลุ่มคน และองค์กรได้เช่นกัน ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจผู้ซึ่งรับผิดชอบในกรณีที่มีการชุมนุมสาธารณะ นอกจากจะรู้ถึงจิตวิทยามวลชนแล้ว สิ่งสำคัญที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องให้ความสำคัญคือ “การสื่อสาร” เพราะถ้าหากมีการสื่อสารที่ดีก็สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ การชุมนุมก็ยุติได้โดยเร็วก่อนที่จะเกิดภาวะวิกฤติ

องค์ประกอบของการสื่อสารโดยทั่วไปแล้วจะประกอบด้วย การพูด การฟัง ภาษาท่าทาง ภาษาเขียน เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร สิ่งแวดล้อมในระหว่างที่มีการสื่อสาร และเนื้อหาของสาร ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องรับผิดชอบในการดูแลผู้ชุมนุมจะต้องให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟัง และภาษาท่าทาง เพราะการฟังอย่างตั้งใจจะทำให้ได้รับทราบในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ ขณะเดียวกันการสังเกตและประเมินจากภาษาท่าทางที่ผู้พูดแสดงออกมาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะภาษาท่าทางสามารถบ่งบอกถึงความรู้สึกอารมณ์ ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความห่วงใยความแคลงใจ ได้เป็นอย่างดี

เมื่อเกิดการขัดแย้งขึ้นในสังคมและก่อนที่ปัญหาข้อขัดแย้งจะลุกลามจนเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจควรจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการเจรจาแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งก่อน และสิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือบุคคลที่ต้องเจรจา ควรจะต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งได้มีการวิจัยของเบอร์โกลและคณะ สรุปว่าปัจจัย 3 ประการที่มนุษย์มักจะใช้ในการตัดสินใจในความน่าเชื่อถือของผู้สื่อสารหรือผู้เจรจาคือ

1) ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ

กล่าวคือผู้ที่เขาไปเจรจากับผู้ชุมนุมนั้น ควรจะต้องมีคุณสมบัติที่สรุปได้ดังนี้

- มีความเป็นเพื่อน สามารถเข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย ไม่ขัดคอไม่เห็นแก่ตัว ร่าเริง ใจดี และรู้จักให้อภัย

- สุภาพ สงบเยือกเย็น เอื้อเฟื้อ มีความยุติธรรม มีศีลธรรม และอดทน

2) ปัจจัยที่เน้นความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์

กล่าวคือ ผู้ที่จะเข้าไปเจรจากับผู้ชุมนุมควรจะต้องมีคุณสมบัติที่สรุปได้ดังนี้

- มีความรู้ความสามารถ มีอำนาจหน้าที่ และมีความชำนาญในกิจการงานที่จะเจรจา

- มีประสบการณ์ในเรื่องที่เจรจา มีชาวน์ปัญญาไหวพริบและได้รับการฝึกฝนในเรื่องการเจรจาแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง

3) ปัจจัยที่แสดงถึงความเอาใจใส่

กล่าวคือ ผู้ที่จะเข้าไปเจรจากับผู้ชุมนุมควรจะต้องมีคุณสมบัติที่สรุปได้ดังนี้

- ความคล่องแคล่ว ความกระตือรือร้น และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานของผู้สื่อสารหรือผู้เจรจา

- ความเอาใจใส่ ความกล้า และความตรงไปตรงมาของผู้สื่อสารหรือผู้เจรจา

(อรรถรณ ปิลันธน์โอवास, 2554 : 125-126)

จากปัจจัยทั้ง 3 ข้อนี้ หากผู้ชุมนุมเห็นว่าผู้ที่จะเข้ามาเจรจามีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว แนวโน้มที่ผู้ชุมนุมจะให้ความร่วมมือในการเจรจามีมากขึ้น เพราะถ้าหากผู้ชุมนุมเห็นว่าผู้เจรจาเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือแล้ว เรื่องที่จะเจรจาก็ทำให้น่าเชื่อถือไปด้วยเช่นกัน

4.1.2 หลักการเจรจาและเทคนิคการเจรจา

ในการเจรจาเมื่อมีการชุมนุมสาธารณะ นอกจากผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องคัดเลือกผู้เจรจาที่มีบุคลิกที่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนเจรจากับผู้ชุมนุมแล้ว สิ่งสำคัญที่จะให้ต้องคำนึงถึงคือหลักการในการเจรจา เพราะการเจรจาย่อมดำเนินไปได้ ผู้เจรจาจะต้องเข้าใจในกระบวนการของการสื่อสารก่อน กล่าวคือ เมื่อมนุษย์มีการติดต่อสื่อสารต่อกันนั้นจะประกอบด้วย

- 1) สิ่งที่คุณต้องการบอก ซึ่งอาจเป็นคำพูด ตัวอักษร ภาษาท่าทางที่แสดงออก
- 2) ช่องทางในการสื่อสาร ซึ่งอาจเป็นการพูดคุยนอกระยะ การประกาศโฆษณา การเผยแพร่ทางเครื่องมือสื่อสาร
- 3) สิ่งที่คุณรับฟัง รับรู้ ทั้งจากภาษาพูด ภาษาท่าทาง ภาษาเขียน

ในการเจรจาเมื่อมีการชุมนุมสาธารณะ เจ้าพนักงานตำรวจ หรือบุคคลผู้ทำหน้าที่เจรจากับผู้ชุมนุมจะต้องตระหนักว่า สิ่งที่คุณต้องการที่จะสื่อให้รัฐทราบคืออะไร

สิ่งที่ผู้ชุมนุมเรียกร้องนั้น เจ้าพนักงานตำรวจหรือบุคคลผู้ทำหน้าที่เจรจารู้ตามเจตนารมณ์ที่ผู้ชุมนุมต้องการหรือไม่ และสิ่งที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือบุคคลผู้ทำหน้าที่เจรจาสื่อออกไปนั้น ผู้ที่ชุมนุมประท้วงรับรู้ถูกต้องตรงกันหรือไม่

ดังนั้น ในการเจรจาจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1.2.1 การหลีกเลี่ยงการเจรจาในสถานที่ที่มีการรบกวน

ในการสื่อสารระหว่างที่มีการชุมนุมสาธารณะนั้น อุปสรรคที่สำคัญคือ เรื่องเสียงรบกวนขณะเจรจาเพราะจะมีเสียงสอดแทรกจากผู้ปราศรัยบนเวที เสียงโห่ร้องของผู้เข้าร่วมชุมนุมซึ่งเสียงเหล่านั้นจะรบกวนการเจรจาของคุณเจรจา อันจะส่งผลต่อการเจรจา เพราะแม้ว่าผู้พูดต้องการจะสื่อ

ข้อมูลใดให้ผู้รับฟังรับทราบได้ดียิ่งขึ้นก็ตาม แต่หากผู้รับฟัง รับฟังข้อความที่ขาดหายไปเพราะเหตุเสียงรบกวนที่ดังมาก ผู้รับฟังก็จะใช้ความพยายามที่จะเติมสิ่งที่ขาดหายไป ซึ่งในกรณีที่มีความขัดแย้งกันอยู่ สิ่งที่คุณรับฟังเพิ่มเติมลงไปข้อความที่ขาดหายไปก็มักจะเติมข้อมูลที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นไปอีก ดังนั้น ผู้เจรจาจะต้องเลือกสถานที่ที่สงบหรือสถานที่ที่มีเสียงรบกวนให้น้อยที่สุดและถ้าไม่สามารถจัดหาสถานที่ดังกล่าวได้ จะต้องเจรจาท่ามกลางเสียงรบกวนแล้ว ถ้าการเจรจาได้ยืนไม่ชัดเจนให้คุณเจรจา พูดซ้ำหลายๆ ครั้งเพื่อตอกย้ำความถูกต้องของข้อมูลที่ต้องการสื่อ

4.1.2.2 ตั้งใจฟังและพยายามที่จะเข้าใจเจตนา

ผู้เจรจาต้องตั้งใจฟังและพยายามเข้าใจความหมายของคู่เจรจาที่กำลังพูดออกมา เพราะในการเจรจานั้น นอกจากจะฟังคำพูดที่คู่เจรจาพูดออกมาแล้ว ผู้รับฟังจะต้องพยายามที่จะเข้าใจเจตนาของผู้พูดที่ผู้พูดพูดออกมาด้วย เพราะถ้าหากไม่เข้าใจเจตนาของผู้พูดแล้ว อาจจะมีการแปลความหมายผิดพลาดไปจากสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อ ดังนั้น ผู้เจรจาก็จะต้องตั้งใจฟังในสิ่งที่คู่เจรจาพูดแล้วควรจะต้องสังเกตภาษาท่าทางขณะที่พูด ตลอดจนสำนวนและสำเนียงที่ใช้ เพราะในประโยคที่ใกล้เคียงกันแต่ใช้ถ้อยคำสำเนียงที่ต่างกันก็จะรู้ถึงเจตนาของผู้พูดได้ เช่น ประโยคที่พูดว่า

“คุณคะ เวลานี้ก็โหมงแล้ว”

“คุณรู้ใหม่ว่า เวลานี้ก็โหมงแล้ว”

“คุณไม่รู้หรือว่า น้ำมันก็โหมงแล้ว”

จาก 3 ประโยคข้างต้นนี้ ทำให้ผู้ฟังรับรู้ได้ว่าขณะนั้นผู้พูดมีอารมณ์เช่นไร นอกจากนั้นแล้วผู้ทำหน้าที่เจรจากับผู้ชุมนุมควรเปิดโอกาสให้ผู้ชุมนุมได้พูดมากขึ้น โดยไม่ขัดจังหวะการแสดงออกของเขาเพราะผู้ทำหน้าที่เจรจาก็จะได้ทราบถึงเจตนา ความกังวล ความห่วงใยที่แฝงอยู่ เช่น การเรียกร้องค่าเสียหาย กรณีมีการผิดพลาดในทางการแพทย์ จำนวนเงินค่าเสียหายที่ผู้ป่วยเรียกร้องนั้น อาจไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุด แต่สิ่งที่ผู้ป่วยเรียกร้องคือการที่ต้องการให้บุคลากรทางการแพทย์มีความละเอียดรอบคอบในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยมากขึ้นก็ได้

4.1.2.3 การพิจารณามุมมองของผู้เจรจา

ในการสื่อสารบางครั้งอาจจะมีการแปลความหมายของคำพูด ภาษาที่คู่เจรจาใช้ แตกต่างกันไปตามมุมมองของผู้เจรจาขึ้นอยู่กับหลายเหตุเช่น พื้นฐานการถูกอบรมเลี้ยงดูของแต่ละคน การศึกษาความรู้ทัศนคติ ผลกระทบที่แต่ละฝ่ายได้รับ สภาพสังคมวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น ผู้ทำหน้าที่เจรจากับผู้ชุมนุมจะต้องพิจารณาในมุมมองของฝ่ายคู่เจรจาดูด้วย อย่ายึดมั่นในมุมมองทางฝ่ายตนเพียงอย่างเดียว เพราะมิฉะนั้นจะทำให้ข้อขัดแย้งยิ่งเลวร้ายยิ่งขึ้น ผู้ทำหน้าที่เจรจาดำเนินการที่จะรับฟังปัญหาข้อขัดแย้งที่ผู้ชุมนุมเรียกร้อง และพิจารณหาเหตุผลจากมุมมองของผู้ชุมนุม และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนมุมมองของตนเพื่อให้เกิดความยอมรับทั้ง 2 ฝ่าย

ตัวอย่าง

ผู้ชุมนุมมารวมตัวชุมนุมประท้วงรัฐ เพราะเหตุที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ มุมมองของพวกเขาต้องการแสดงให้รัฐเห็นถึงความเดือดร้อนที่เขาได้รับจากการที่ผลผลิตตกต่ำ ขณะที่ต้นทุนการทำการเกษตรสูงขึ้น และต้องการให้รัฐแก้ไขโดยการประกันราคาผลผลิต เป็นต้น ในขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งจะต้องไประงับเหตุ มีมุมมองต่อผู้ชุมนุมต่างกัน เช่น อาจมองว่าผู้ชุมนุมประท้วงมาปิดกั้นการจราจรทำให้ประชาชนที่สัญจรไปมาได้รับความเดือดร้อน เป็นการเพิ่มภาระให้กับเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งมีภารกิจมากอยู่แล้ว และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีมุมมองต่อผู้ชุมนุมเช่นนั้นแล้ว จะทำให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันความขัดแย้งก็จะเพิ่มขึ้น แต่หากเจ้าพนักงานตำรวจ พิจารณาในมุมมองของผู้ชุมนุมว่า เขามีความเดือดร้อนอะไรบ้าง เอาใจเขามาใส่ใจเราแล้ว การปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมก็จะเป็นการสร้างมิตรภาพต่อกัน ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาขัดแย้ง

4.1.2.4 เทคนิคและยุทธวิธีในการเจรจา

เจ้าพนักงานตำรวจควรจะต้องปรับบทบาทของตน จากการเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ที่มีมุมมองว่าผู้ชุมนุมเป็นผู้ก่อเหตุแห่งความเดือดร้อน มาเป็นคู่เจรจาที่พร้อมจะรับฟังปัญหาข้อขัดแย้งของพวกเขา และสิ่งที่แสดงให้ผู้ชุมนุมเห็นว่า เจ้าพนักงานตำรวจพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของพวกเขาคือ **“การฟังอย่างตั้งใจ”**

การฟังอย่างตั้งใจเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด ที่จะให้การเจรจาเกิดผลลัพธ์ที่ดีก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง การที่ผู้เจรจาเพียงได้ยินบางสิ่งบางอย่าง โดยไม่ได้จับใจความแล้วนำมาสรุป เช่นนี้อาจส่งผลให้การเจรจาล้มเหลว และสร้างข้อขัดแย้งเพิ่มขึ้นได้ ดังนั้น ผู้ทำหน้าที่เจรจากับผู้ชุมนุมจะต้องเรียนรู้การฟังอย่างตั้งใจ ซึ่งประกอบด้วย

1) การฟังอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้พูด กล่าวคือ นอกจากจะตั้งใจฟังในสิ่งที่เขาพูด จับประเด็นใจความสำคัญที่เขาต้องการสื่อให้ได้แล้ว การฟังอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้พูดนั้น จะเป็นการฟังที่ผู้ฟังแสดงให้ผู้พูดรับรู้ว่าคุณสนใจฟังเรื่องราวที่เขาพูด ด้วยภาษาท่าทาง เช่น การพยักหน้า สบตา ส่งเสียงรับรู้ อือ ฮี เพื่อให้ผู้พูดรับรู้ว่าคุณกำลังฟังในสิ่งที่เขาพูดอยู่ ซึ่งการแสดงการรับรู้นี้ ไม่ได้หมายความว่าผู้ฟังเห็นพ้องกับสิ่งที่เขาพูด เป็นเพียงแต่การรับรู้เท่านั้น เพียงแต่นี้ก็จะทำให้ผู้พูดเกิดความรู้สึกว่าคุณผู้ฟังตั้งใจรับฟัง และเข้าใจในเนื้อหา ความรู้สึกของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเขาพูดในขณะที่อยู่ในอารมณ์โกรธ หรือเสียใจ จะเป็นการช่วยลดความตึงเครียดของอารมณ์ของผู้พูด ทำให้ผู้พูดรู้สึกว่าคุณผู้ฟังเป็นพวกเดียวกับเขา ซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจในที่สุด (ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, 2547 : 218)

2) การกล่าวทวน (Paraphrasing) เป็นทักษะอย่างหนึ่งที่สื่อให้ผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังกำลังฟังอยู่ นอกเหนือจากการแสดงออกโดยการออกเสียงรับรู้หรือการพยักหน้า ซึ่งการกล่าวทวนนี้มีใช้การกล่าวซ้ำถ้อยคำเดิมของผู้พูด แต่เป็นการกล่าวซ้ำให้ชัดเจนเพื่อยืนยันความถูกต้องของเนื้อหาที่ผู้พูดพูดออกมา การกล่าวทวนมี 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 กล่าวทวนเหมือนกับสิ่งที่ผู้พูดพูดออกมา

ผู้พูด : ฉันไปกินอาหารทะเลที่ร้าน@ชล ที่เมืองชลฯ อร่อยมาก เธอเอ๋ย
อร่อยจริงๆ

ผู้ฟัง : อร่อยมาก จริงๆ เหรอ

ระดับ 2 กล่าวทวนในสิ่งที่ผู้พูดพูดออกมาแล้วย้ำด้วยความรู้สึกนึกคิดของผู้ฟัง

ผู้พูด : ฉันไปกินอาหารทะเลที่ร้าน@ชล ที่เมืองชลฯ อร่อยมาก เธอเอ๋ย
อร่อยจริงๆ

ผู้ฟัง : (กล่าวทวน) อร่อย จริงๆ เหรอ ฉันก็เคยได้ยิน เพื่อนบอกว่า
อร่อยเหมือนกัน

ระดับ 3 กล่าวทวน ซึ่งจะเป็นการทวนความทั้งประเด็นเนื้อหาและอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด

ผู้พูด : ฉันไปกินอาหารทะเลที่ร้าน@ชล ที่เมืองชลฯ อร่อยมาก เธอเอ๋ย
อร่อยจริงๆ

ผู้ฟัง : (กล่าวทวน) คงจะอร่อยมากจริงๆ นะ เพราะแค่ฟังน้ำเสียง
ของเธอแล้ว ฉันยังรู้สึกอร่อยตามไปด้วยเลยละ

ซึ่งการกล่าวทวนในระดับสามนี้จะสะท้อนให้ผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังรับรู้ในเนื้อหา คือ “ความอร่อยของอาหาร” และรับรู้ในประเด็นความรู้สึกของเขาที่ซ่อนอยู่ซึ่งไม่ได้พูดออกมา แต่ผู้ฟังสามารถรับรู้ได้จากน้ำเสียงและภาษาท่าทางที่เขาแสดงออก

ในการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งนั้นมักมีการใช้ทักษะการกล่าวทวนในระดับที่สาม ซึ่งผู้ทำหน้าที่เจรจากับผู้ชุมนุมจะต้องมีการฝึกหัดอยู่เป็นประจำเพราะถ้าหากไม่เข้าใจหลักการแล้ว ประเมินความรู้สึกของผู้พูดคลาดเคลื่อนไปจากความรู้สึกที่แท้จริงของเขาแล้ว ก็จะทำให้การเจรจาได้ ผู้ทำหน้าที่เจรจาจึงต้องฝึกหัดทบทวนอยู่เสมอ

ขั้นตอนการกล่าวทวน ระดับสาม มีดังนี้

(1) ให้พิจารณาถึงความรู้สึกของผู้พูดที่แสดงออกมาทางภาษาท่าทางและน้ำเสียง

(2) ให้ประเมินความรุนแรง ของความรู้สึกของผู้พูด

(3) เลือกคำที่เหมาะสมที่จะอธิบาย “ความรู้สึก” ที่จะสะท้อนออกมาให้ตรงกับ อารมณ์และความรุนแรงที่ผู้พูดได้แสดงออกมา

(4) จัดเรียงประโยคคำพูดจากคำที่เลือก แล้วกล่าวทวนออกไป ในกรณีกล่าวทวน หลายครั้ง ซึ่งจะเป็นการกล่าวอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ นั้น ผู้ที่จะต้องกล่าวทวนนั้นจะต้องฟังผู้พูด อย่างตั้งใจและประเมินอารมณ์ รวมทั้งเนื้อหาแล้วพิจารณาว่าจะกล่าวทวนในระดับใด ตามความเหมาะสม (ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, 2547 : 219)

3) การตั้งคำถาม การตั้งคำถามมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ทำหน้าที่เจรจายจะต้องเรียนรู้

เพราะการตั้งคำถามจะทำให้ได้รับความกระจ่างและเข้าใจในคำพูดที่ผู้พูดต้องการสื่อออกมา จึงต้องตั้งคำถามให้ชัดเจนเพื่อจะได้รู้ว่าเข้าใจตรงกันกับผู้พูดที่ตั้งใจจะสื่อออกมาหรือไม่ การตั้งคำถามจึงควรเป็นคำถามปลายเปิด

คำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ เช่น

- คุณช่วยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่อง....ได้ไหม
- คุณจะแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ อย่างไร
- คุณคิดถึงอะไรบ้างที่เกี่ยวกับเรื่อง....

สำหรับ**คำถามปลายปิด** ซึ่งเป็นคำถามที่กำหนดขอบเขตการตอบไว้ในตัว เช่น มีกรอบคำตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”, “ได้” หรือ “ไม่ได้”, “ไป” หรือ “ไม่ไป” เป็นต้น คำถามปลายปิดนี้จะทำให้คำตอบที่ได้รับกลับมานั้น ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ เป็นเนื้อหาสาระหรือสะท้อนความรู้สึกของผู้พูด แต่คำถามปลายปิดอาจใช้ในโอกาสเมื่อพบพุดคุยกันเป็นครั้งแรกเพื่อเปิดการสื่อสารระหว่างกัน

ตารางเปรียบเทียบคำถามปลายเปิด คำถามปลายปิด

คำถามปลายเปิด	คำถามปลายปิด
● คุณคิดอย่างไรในสิ่งที่ฉันพูดให้คุณฟัง	● คุณเข้าใจใช่ไหมว่าที่ฉันพูดหมายถึงอะไร
● คุณคิดว่าอะไรเป็นปัญหาในข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น	● คุณคิดว่าเรื่องของการเงินเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้งครั้งนี้ใช่ไหม
● คุณคิดอย่างไรเกี่ยวกับข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้	● คุณคิดว่าข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้เพียงพอแล้วหรือยัง

ตัวอย่าง คำถามปลายเปิด

- มีเหตุอะไรที่ทำให้เกิดปัญหานี้ขึ้น ช่วยเล่าให้ฟังได้ไหม
- คุณได้ทำอะไรไปบ้างแล้วในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
- แล้วคุณคิดว่า คุณจะทำอย่างไรต่อไป
- คุณช่วยอธิบายสถานการณ์ทั้งหมดให้เข้าใจได้ไหม
- คุณมองสถานการณ์ในเรื่องนี้อย่างไร
- จะมีผลกระทบอะไรบ้างที่จะเกิดตามมา
- คุณมีวิธีทางเลือกอย่างอื่นอะไรบ้าง
- ทำไมเรื่องนี้จึงมีความสำคัญกับคุณมาก

4) การปรับเปลี่ยนกรอบคำพูด (Reframing) เป็นทักษะที่ผู้ทำหน้าที่เจรจาใช้เพื่อลดคำกล่าวหาหรือข้อโต้แย้งที่เป็นลบ โดยการปรับเปลี่ยนประโยคใหม่ในเชิงสร้างสรรค์มองไปในอนาคตของเหตุการณ์หรือมุมมองเพื่อให้บรรลุความหวังกังวลของผู้พูด

วัตถุประสงค์ของการปรับเปลี่ยนกรอบคำพูด คือ

(1) เพื่อเปลี่ยนจากการกล่าวแสดงออกถึงปัญหาในเชิงลบเป็นการกล่าวใหม่ในเชิงบวกของประเด็นที่เขาห่วงใย

(2) ช่วยให้ผู้ทำหน้าที่เจรจายังคงมีลักษณะของคู่เจรจาที่พร้อมจะพูดคุย ไม่เป็นการตอบโต้

(3) ช่วยให้ตัวแทนของผู้ชุมนุมที่มาเจรจานั้น ได้ตระหนักว่ารัฐกำลังมุ่งประเด็นไปในเรื่องที่เขาห่วง กังวลและกล่าวใหม่ทางบวก ในทิศทางที่ตัวแทนผู้ชุมนุมกับผู้ทำหน้าที่เจรจาฝ่ายของรัฐประสงค์อยากให้เห็นและมองว่าเป็นเรื่องสำคัญ

(4) ก่อให้เกิดความเข้าใจและทำให้การเจรจาสามารถเดินหน้าต่อไปได้ (ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, 2547 : 222)

ในการปรับเปลี่ยนกรอบคำพูดนั้นสิ่งสำคัญคือ

(1) ให้ระบุถึงสิ่งที่ผู้พูดห่วงใยที่ซ่อนอยู่

(2) ให้มองไปในอนาคต

(3) จัดคำพูดใหม่ในเชิงบวก

ตัวอย่าง

คำพูดของผู้ชุมนุม : คุณเอาแต่พูดวาทกรรมเรื่องหลักการอะไรก็ไม่รู้ ไม่เห็นพูดเรื่องประเด็นค่าแรงงานเสียที

จากประโยคคำพูดนี้แสดงให้เราทราบถึง

(1) สิ่งที่คุณห่วงใย คือ เรื่องค่าตอบแทนจากการให้แรงงานของเขา

(2) สิ่งที่จะต้องมองไปในอนาคต คือ ต่อจากนี้ไปจะต้องเจรจากันในประเด็น

ค่าตอบแทนจากการใช้แรงงานเท่านั้น

(3) การจัดคำพูดใหม่ในเชิงบวก คือ

คำพูดของผู้เจรจา : “คุณกำลังบอกเราว่า ต่อไปนี้เราต้องหันมาพูดคุยเข้าประเด็นเรื่องค่าตอบแทนจากการใช้แรงงานของคุณเสียที ใช่ไหมครับ”

4.2 การเจรจาต่อรอง

ในกรณีเกิดปัญหาข้อขัดแย้งขึ้น วิธีการหนึ่งที่จะทำให้ปัญหาข้อขัดแย้งนั้นสามารถคลี่คลายได้คือ การเจรจา เพราะการเจรจาเป็นกระบวนการที่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกันสมัครใจมาพูดคุยหรืออธิบายในสิ่งที่มีความเห็นแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อคู่กรณีได้อธิบายถึงความเห็นที่แตกต่างกัน ได้บอกถึงความต้องการที่คู่กรณีมีอยู่ เช่นนี้ ก็จะทำให้คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกันนั้น ได้เข้าใจความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง รับรู้ถึงปัญหาอุปสรรคของกันและกัน อันจะส่งผลให้คู่กรณีร่วมกันตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และเป็นที่ยอมรับใจกันทั้งสองฝ่าย จึงเห็นได้ว่าการเจรจาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง

4.2.1 ความหมายของการเจรจาต่อรอง

การเจรจาต่อรองเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือองค์กรใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือ 2 องค์กรขึ้นไป เต็มใจมาอธิบายถึงความแตกต่างและความต้องการของฝ่ายตน และพยายามที่จะหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของทุกฝ่าย เป็นการร่วมกันรับผิดชอบในการตัดสินใจ การเจรจาต่อรองเป็นการให้โอกาสแก่ผู้มีส่วนร่วมในการพิพาทร่วมตัดสินใจหาความปรองดอง ลดความขัดแย้ง และหาทางเลือกที่จะสามารถตกลงกันได้ของทุกฝ่าย

4.2.2 รูปแบบการเจรจาต่อรอง

การเจรจาต่อรองสามารถนำมาใช้ได้ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ ซึ่งในการเจรจาต่อรองนั้นจะมีรูปแบบของการเจรจาที่สำคัญคือ

- การเจรจาแบบยึดจุดยืน
- การเจรจาแบบยึดผลประโยชน์

1) การเจรจาแบบยึดจุดยืน (Position Negotiation)

การเจรจาแบบยึดจุดยืนนั้นเป็นการเจรจาที่อยู่บนพื้นฐานของจุดยืนของแต่ละฝ่าย ผู้เกี่ยวข้องในปัญหาความขัดแย้งมักมีความรู้สึกว่าเป็นศัตรูกัน ผู้ที่เจรจาจะเรียกร้องในสิ่งที่ตนคาดหวังไว้อย่างรวดเร็วตามที่ตั้งใจไว้ ขณะเดียวกันผู้เกี่ยวข้องมักจะเคลือบแคลงสงสัยและเกรงกลัวเกี่ยวกับแรงจูงใจของฝ่ายตรงข้าม และต่างฝ่ายต่างไม่รู้ว่าสิ่งสำคัญที่แท้จริงของอีกฝ่ายคืออะไร เพราะกลยุทธ์ที่แต่ละฝ่ายใช้ในการเจรจา คือ

- (1) ปิดบังข้อมูลของฝ่ายตน และต้องการข้อมูลของฝ่ายตรงข้ามให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- (2) ในการถามคำถาม จะถามในสิ่งที่ตนเองรู้คำตอบอยู่แล้ว
- (3) คิดว่าฝ่ายตรงข้ามมีความตั้งใจที่ไม่ดีต่อตน
- (4) วัดผลสำเร็จของฝ่ายตนจากการสูญเสียของฝ่ายตรงข้าม (กรมสุขภาพจิต, 2545:49)

การเจรจาแบบยึดจุดยืน เป็นการพยายามแข่งขันเอาชนะให้ได้โดยที่ฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ แต่อีกฝ่ายเสียประโยชน์แต่ผลจากการเจรจาแบบนี้ มักจะจบลงที่มีการยอมรับกันครึ่งทางระหว่างจุดยืนของแต่ละฝ่ายโดยไม่มีโอกาสที่จะร่วมกันพิจารณาทางเลือกที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน การเจรจาแบบยึดจุดยืนนี้ เจ้าพนักงานตำรวจหรือผู้ทำหน้าที่เจรจาอาจนำมาใช้ได้ หากเป็นสถานการณ์ที่มีประเด็นปัญหาเล็กๆ มีประเด็นไม่มากนักและเกี่ยวข้องกับคนจำนวนน้อย เช่น ปัญหาระหว่างเจ้าของตลาดกับแม่ค้าที่ค้าขายในตลาดในการขึ้นค่าเช่าแผงร้านค้า เป็นต้น แต่การเจรจาแบบยึดจุดยืน จึงไม่ควรนำมาใช้ในการลดความขัดแย้งในนโยบายสาธารณะ เพราะเรื่องนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก

2) การเจรจาแบบยึดผลประโยชน์ (Interest Negotiation)

การเจรจาแบบยึดผลประโยชน์เป็นการเจรจาด้านพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย กล่าวคือ เป็นการเจรจาที่ไม่ได้มองแต่ประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว หากมองและทำความเข้าใจในความต้องการ ความห่วงกังวลของฝ่ายอื่น นำมาคิดพิจารณาในการหาทางเลือกหรือทางออกหลายๆ อย่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ออกมา สามารถตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย ดังนั้น ในการเจรจาต่อรองนี้ทุกฝ่ายจะต้องระบุความต้องการ ความคาดหวัง ความกังวลห่วงใยในผลประโยชน์ของตน แล้วมาอภิปรายร่วมกันอย่างเปิดเผยด้วยกันทุกฝ่าย เพื่อแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน กลวิธี ในการเจรจาแบบยึดผลประโยชน์ประกอบด้วย การพูดคุยอย่างเปิดกว้างของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสร้างความเข้าใจร่วมกันและมุ่งให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายสูงสุด หลักการเจรจาแบบยึดผลประโยชน์ ได้แก่

(1) วางโครงสร้างและจัดกระบวนการให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหา

(2) ทุกฝ่ายจะต้องสร้างข้อตกลงร่วมกัน กล่าวคือ จะต้องระบุปัญหาข้อกังวลข้อห่วงใย ตลอดจนสิ่งที่ฝ่ายตนต้องการได้อย่างชัดเจน

(3) จะต้องทำการรวบรวมข้อมูลและประเมินข้อมูลที่มีอยู่ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์

(4) สร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่ายเป็นหลัก แล้วประเมินดูว่าแนวทางที่สร้างขึ้น สามารถปฏิบัติได้หรือไม่ และหากเห็นว่าสามารถปฏิบัติได้จริงก็ให้ทำเป็นข้อตกลงที่เป็นทางการ

(5) บันทึกข้อตกลงที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันนั้น ไว้เป็นเอกสาร เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลง หรือป้องกันการเข้าใจผิด และให้แต่ละฝ่ายที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องลงนามรับรองความถูกต้องของเอกสาร

การเจรจาแบบยึดผลประโยชน์ สามารถนำมาใช้ได้ทั้ง ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ไม่สลับซับซ้อนมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนน้อย จนกระทั่ง ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน กระทั่งกับบุคคลหลายฝ่าย ตลอดจนความขัดแย้งที่เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ เช่น การขัดแย้งของชุมชนที่กังวลในเรื่องสภาพแวดล้อมที่อาจถูกกระทบจากการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าของรัฐ เป็นต้น

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ตารางการเปรียบเทียบระหว่างการเจรจาแบบยึดจุดยืนกับการเจรจาแบบยึดผลประโยชน์เป็นหลัก

การเจรจาแบบยึดจุดยืน	การเจรจาแบบยึดผลประโยชน์
1. ทุกฝ่ายที่เจรจาต้องการให้ได้ส่วนแบ่งที่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด	1. ทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจ จากการที่ได้ร่วมมืออภิปราย ถกแถลงปัญหา ข้อห่วงใยและร่วมรับทราบในข้อมูล ข้อขัดแย้งของแต่ละฝ่าย
2. จุดประสงค์ทางการเจรจาต้องการผลลัพธ์แบบแพ้-ชนะ อย่างชัดเจน	2. จุดประสงค์ของการเจรจาพยายามที่จะทำให้บรรลุความต้องการของทุกฝ่าย
3. ฝ่ายที่ร่วมเจรจาส่งเสริมความสัมพันธ์แบบเป็นปฏิปักษ์	3. ฝ่ายที่ร่วมเจรจาส่งเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. จะเกิดข้อขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์เพราะจะมองฝ่ายหนึ่งได้ผลประโยชน์ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเสียผลประโยชน์	4. ทุกฝ่ายจะแสวงหาวิธีการที่จะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือเจรจาเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ผล ประโยชน์เป็นที่น่าพอใจ
5. ผู้เจรจาทุกฝ่ายจะพยายามปกปิดข้อมูลที่ตนมีอยู่ ขณะเดียวกันพยายามให้ฝ่ายตรงข้าม เปิดเผยข้อมูลให้แก่นักมากที่สุด	5. ทุกฝ่ายที่เจรจาได้แบ่งปันข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและช่วยกันสร้างทางเลือก
6. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งจะเริ่มต้นจากความต้องการของฝ่ายตนที่จะตั้งไว้สูงแต่ขณะเดียวกันอาจมีการเปลี่ยนจุดยืนของตนได้	6. ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายจะมุ่งถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันเป็นหลักในการเจรจา
7. ในการเจรจาอาจใช้วิธีการคุกคามอีกฝ่ายหรือถกเถียงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ตามที่ฝ่ายตนต้องการ	7. ในการเจรจาจะพูดคุยร่วมมือกัน โดยใช้เหตุผลและประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.2.3 กระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม (Organization Framework for Shared Decision Making)

กระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม มีความสำคัญยิ่งที่จะนำไปใช้ในการเจรจาต่อรองแบบยึดผลประโยชน์เป็นหลัก เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันในการวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหา โดยทุกฝ่ายจะต้องตระหนักว่า มีจุดประสงค์หรือผลประโยชน์อะไรบ้างที่ร่วมกัน และเมื่อเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมแล้ว ฝ่ายตนจะได้รับประโยชน์มากกว่าที่จะดำเนินการตามลำพังอย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจในการแสวงหาทางเลือกร่วมกัน ที่จะแก้ไข

ปัญหาข้อขัดแย้ง จะต้องเจรจาเฉพาะในประเด็นที่สำคัญ จะต้องร่วมกันประเมินแผน ที่ร่วมกันทำว่า มีความเหมาะสมกับทุกฝ่ายหรือไม่ มีวิธีการดำเนินการอย่างไรให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ทำร่วมกัน ตลอดจนถึงติดตามผลการดำเนินการ

กระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม จะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1) การเตรียมการ (Preparation)

การเตรียมการเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม เพราะในขั้นตอนของการเตรียมการนี้เราจะต้องหาความต้องการในการเจรจา ระบุนโยบายที่ต้องการนำมาใช้เพื่อสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม แล้วจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและช่องทางในการแสวงหาข้อมูล รวบรวมการสนับสนุนด้านการจัดการ จากนั้นเริ่มสร้างความเชื่อถือด้านบุคคล องค์กร สิ่งให้เห็นร่วมกันและวิธีการระหว่างหน่วยงานผู้ดำเนินงานกับผู้ที่ได้รับผลกระทบ ระบุข้อกำหนดของกระบวนการและพิจารณาว่ากรณีข้อพิพาทดังกล่าว จำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่เจรจาหรือไม่ และหากเห็นว่ามิก็จะมีกรอบเกี่ยวกับการเจรจาโดยยึดผลประโยชน์เป็นหลัก

2) การประเมิน (Assessment)

การประเมินเพื่อจะพิจารณาว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและพึงพอใจว่าการเจรจาต่อรองเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ และเมื่อประเมินจากสถานการณ์แล้วเห็นว่ามีความโน้มเอียงในการที่จะเจรจาต่อรองกันได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบก็จะหากลุ่มที่จะมาสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมและระบุว่าใครบ้างที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ ประเมินถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของกระบวนการมีส่วนร่วม ค้นหาทางเลือกสำหรับการเจรจาต่อรอง เริ่มสร้างเครือข่ายการสื่อสาร หากกลุ่มผู้สนับสนุนและทำให้สาธารณชนได้รับรู้ว่ามีมีการดำเนินการเจรจา

3) การออกแบบสร้างกระบวนการ (Process Design)

เมื่อมีการตกลงว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้ง มีความพอใจที่จะใช้วิธีการเจรจาในการแก้ไขปัญหา ผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นก็จะต้องร่วมกันสร้างกรอบวิธีในการเจรจา ในประเด็นสำคัญที่เป็นแก่นของปัญหา สร้างความเข้าใจอันดีและสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันในกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างเวทีสาธารณะที่เหมาะสมต่อกระบวนการในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งอาจเริ่มจากการพูดคุยอย่างเปิดเผย เปิดให้มีการอภิปรายที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนถึงอาจสร้างข้อตกลงที่จะต้องดำเนินการร่วมกันต่อไปและถ้าจำเป็นอาจต้องเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้เจรจา

4) การสร้างข้อตกลง (Building Agreement)

เป็นการระบุปัญหาและการแก้ไขปัญหาโดยการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งในการสร้างข้อตกลงร่วมกันนี้ จะต้องทำอย่างเป็นทางการและมีการบันทึกเป็นเอกสารเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อป้องกันการเข้าใจผิด แล้วจะต้องส่งข้อตกลงนี้ไปให้กับผู้สนับสนุนของแต่ละฝ่ายเพื่อการรับรอง และส่งให้กับสาธารณชนทั่วไปด้วย เพื่อจะได้รับข้อเสนอแนะ ตลอดจนถึงการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง

ในการสร้างข้อตกลงนั้นจะต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

- (1) ระบุประเด็นปัญหาที่ต้องแก้ไข
- (2) เปลี่ยนจุดยืนของแต่ละฝ่าย มาเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน
- (3) รวบรวมและประเมินข้อมูลที่มีอยู่
- (4) รวบรวมและประเมินผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ตลอดจนวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่าย กำหนดไว้
- (5) หาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย
- (6) เลือกทางเลือกโดยการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อตกลงที่ได้ทำร่วมกัน และจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายด้วย
- (7) ประเมินดูว่าทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกไปนั้นจะสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่
- (8) เมื่อทุกฝ่ายยอมรับในทางเลือกที่ตกลงกันแล้วให้ทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการ แล้วให้กลุ่มผู้สนับสนุนของแต่ละฝ่ายรับรอง (กรมสุขภาพจิต, 2548 : 60)

5) การดำเนินงานติดตามผล (Implementing and Monitoring)

เมื่อนำข้อตกลงที่ได้จากการเจรจาไปปฏิบัติแล้ว ควรจะต้องมีการติดตามผลเพื่อที่จะดูว่าได้มีการดำเนินการตามข้อตกลงหรือไม่ จะต้องมีการปรับปรุงอะไรบ้าง และหากเกิดประเด็นปัญหาใหม่ขึ้นมา จะจัดการกระบวนการที่จะจำแนกและจัดการกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านั้นอย่างไร นอกจากนี้จะทำให้ทราบว่าการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้นำไปใช้ปฏิบัติในวงกว้างมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือรับผิดชอบในวงกว้างได้

4.2.4 การวิเคราะห์ การวางแผน และการประเมินผลการเจรจา (Negotiation Analysis, Planning and Assessments)

ในการเจรจานั้นจะต้องทำการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งในการวางแผนนั้นจะต้องพิจารณาถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) ผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งนั้นเป็นใคร มีความสัมพันธ์กับเราอย่างไร และจะสร้างความสัมพันธ์ในอนาคตได้หรือไม่อย่างไร
- 2) ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสามารถเจรจาได้ยากง่ายเพียงใด ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อมูลของความสัมพันธ์ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ ความเชื่อ คุณค่า และโครงสร้างทางสังคมที่อาจไม่เท่าเทียมกันด้วย
- 3) จะต้องพิจารณาว่าในข้อเท็จจริงที่แต่ละฝ่ายเห็นว่าสำคัญนั้น อะไรคือข้อเท็จจริงที่สำคัญที่สุด
- 4) จะต้องพิจารณาว่าผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายมีความสำคัญต่างกันอย่างไร และอะไรคือผลประโยชน์ที่เราต้องการ

- 5) จุดยืนของเราและจุดยืนของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร และเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อย่างไร
- 6) ยุทธศาสตร์ในการเจรจาของเราและยุทธศาสตร์ของแต่ละฝ่ายนั้นเป็นอย่างไร
- 7) พิจารณาทางเลือกของแต่ละฝ่าย และทางเลือกของเราที่จะส่งผลกระทบต่อผลเจรจารวมทั้งพิจารณาถึงทางเลือกที่ดีที่สุด ที่แย่ที่สุด และทางเลือกที่น่าจะเป็นไปได้
- 8) เมื่อทราบสถานการณ์ทั่วไปทั้งหมดแล้ว อะไรคือทางแก้ไข ปัญหาข้อขัดแย้งที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับทุกฝ่าย

4.2.5 องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเจรจา

การเจรจาต่อรองโดยยึดผลประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งจะต้องสร้างข้อตกลงร่วมกันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตามในการจะเข้าเจรจานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบในการเข้าร่วมเจรจาจะต้องทำการประเมินสถานการณ์ก่อนการเจรจา เพื่อจะพิจารณาว่าการเจรจานั้นจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดซึ่งจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้

1) ประเด็นปัญหา

ถ้าประเด็นปัญหาชัดเจน มีข้อขัดแย้งไม่มาก มีทางแก้ไขหลายทางที่ฝ่ายต่างๆ จะได้รับประโยชน์ทุกฝ่าย และมีความต้องการอย่างเร่งด่วนที่จะทำข้อตกลงกันจากทุกฝ่ายหรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลและผลประโยชน์ เช่นนี้ จะทำให้การเจรจามีแนวโน้มที่จะเจรจาหาข้อยุติได้ง่าย

แต่ถ้าประเด็นปัญหานั้นไม่ชัดเจน เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมที่จะทำการประนีประนอม มีข้อขัดแย้งมาก มีทางแก้ไขน้อยทางที่ฝ่ายต่างๆ จะได้รับประโยชน์ และข้อตกลงนั้นสำหรับบางฝ่ายเห็นว่าไม่ใช่เรื่องเร่งด่วน หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคุณค่าของบุคคล%ซึ่งสูงมากไม่สามารถยินยอมได้ เช่นนี้ การเจรจาในการยุติข้อขัดแย้งจะกระทำได้ยาก

2) กรอบความขัดแย้ง

ถ้ากรอบความขัดแย้งที่เป็นประเด็นปัญหานั้นยังไม่เป็นที่สนใจของสาธารณะ ยังไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ และเคยมีการเจรจาในเรื่องดังกล่าวมาบ้างแล้ว ซึ่งผลการเจรจาที่ผ่านมามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ เช่นนี้ จะทำให้การเจรจาเพื่อหาข้อยุติได้ง่ายขึ้น

แต่หากกรอบความขัดแย้งนั้นเป็นประเด็นปัญหาที่เป็นที่สนใจของสาธารณะและการเมือง มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ และประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งนั้นไม่เคยได้รับการแก้ไขมาก่อน หรือเคยทำข้อตกลงกันไว้ก่อนบ้างแล้ว แต่ข้อตกลงเดิมนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ เช่นนี้ การเจรจาในการยุติข้อขัดแย้งจะกระทำได้ยาก

3) กรอบนโยบายและกฎหมาย

ถ้าปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน มีนโยบายหรือ

กฎหมายสนับสนุนที่จะให้มีการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งนโยบายหรือกฎหมายนั้นๆ จะต้องยุติธรรม เป็นที่เข้าใจของทุกฝ่ายและทุกฝ่ายยอมรับได้ ก็จะทำให้การเจรจาสามารถดำเนินการไปสู่ความสำเร็จ ตามที่ทุกฝ่ายต้องการได้

แต่ถ้าปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีนโยบาย หรือกฎหมายที่เคร่งครัดไม่อาจจะใช้วิธีการอื่นแทนได้หรือนโยบายและกฎหมายที่นำมาใช้นั้น แต่ละฝ่ายสามารถตีความได้แตกต่างกัน หรือนโยบายที่ใช้กันอยู่นั้นบางฝ่ายไม่ยอมรับ เช่นนี้ ก็จะทำให้การเจรจาท้าทายได้ยาก

4) ผู้เกี่ยวข้อง

ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประชาชนไม่มากนัก มีผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยและสามารถจำแนกแยกฝ่ายได้ง่ายเพราะผลประโยชน์แยกได้ชัดเจน แต่ละฝ่ายมีความยินดีที่จะร่วมกันทำงาน เชื่อใจกัน มีทรัพยากรที่จะร่วมกันทำงานและทุกฝ่ายมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาด้วยความปรารถนาดีจากความกดดันจากภายนอก เช่นนี้ ก็จะส่งผลให้การเจรจาบรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่าย

แต่ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลกระทบต่อประชาชนค่อนข้างมาก มีผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมากและไม่สามารถแยกแยะฝ่ายได้หรือจำแนกฝ่ายได้ยาก เพราะผลประโยชน์นั้นไม่สามารถแยกแยะให้เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นของฝ่ายใดบ้าง เกี่ยวข้องกันอย่างไร และแต่ละฝ่ายไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน แต่ละฝ่ายไม่ยินดีที่จะร่วมงานกัน มีความเชื่อถือกันน้อย มีทัศนคติที่ต่างกันและบางฝ่ายไม่มีทรัพยากรที่จะมาสนับสนุน แต่ละฝ่ายไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างอิสระเพราะเหตุจากสถานการณ์หรือความกดดันจากภายนอก ขาดอิสระในการตัดสินใจ เช่นนี้ การเจรจาเพื่อหาข้อยุติก็จะกระทำได้อย่างยากยิ่ง

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือบุคคลผู้ทำหน้าที่เจรจาต่อรองนั้นจะต้องตระหนักในสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดี เพราะมิฉะนั้นก็จะทำให้การเจรจานั้นประสบความสำเร็จล้มเหลวในที่สุด

4.3 การเจรจาต่อรองในภาวะวิกฤต

การเจรจาต่อรองในภาวะวิกฤต (Crisis Negotiation) หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลหรือกลุ่มคนพยายามจะบรรลุเป้าหมายบางอย่าง โดยการทำการตกลงกับอีกฝ่ายหนึ่ง โดยการยื่นข้อเสนอบางอย่างและข้อเรียกร้องบางประการ (กรมสุขภาพจิต, 2548 : 78) เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ ที่คับขัน แปรเปลี่ยนได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักเป็นสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อเหยื่อ ประชาชน และตัวผู้ปฏิบัติงาน สถานการณ์พื้นฐานที่จะต้องมีการเจรจาต่อรองโดยทีมเจรจาต่อรอง คือ

1) สถานการณ์ที่มีการยึดตัวประกัน (Hostage Situation) เป็นสถานการณ์ที่มีจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปจะเป็นพฤติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ มีแรงจูงใจที่สำคัญ คือ ต้องการให้มีข้อปฏิบัติตาม

ข้อเรียกร้อง ไม่ต้องการที่จะทำร้ายตัวประกัน เพราะฝ่ายของคนร้ายตระหนักดีว่า การรักษาตัวประกันให้มีชีวิตอยู่ จะเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจับกุมตน ข้อเรียกร้องจะมีสาระให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นฝ่ายให้ความสะดวกในการปฏิบัติตามข้อเรียกร้องและปกติจะเรียกร้องหาทางหนีตัว

2) สถานการณ์ที่ไม่ถือว่ามีกรยึดตัวประกัน (Non-Hostage Situation) เป็นสถานการณ์ที่คนร้าย เต็มไปด้วยอารมณ์ ไร้เหตุผล มีแรงผลักดันด้วยความโกรธ โมโหรุนแรง หรือความขุ่นเคืองไม่พอใจเป็นหลัก ต้องการที่จะระบายสิ่งเหล่านั้นให้เห็นชัดเจน ไม่มีการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ไม่มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน ไม่มีข้อเรียกร้องที่มีสาระแก่นสาร ไม่มีข้อเรียกร้องในการหนี ไม่ต้องการอะไรจากเจ้าพนักงานตำรวจ หากมีบุคคลใกล้เคียงอาจถูกยึดตัวไว้ได้ ซึ่งถือว่าเป็นผู้เคราะห์ร้าย และมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกทำร้ายหรือฆ่า และจากนั้นจะติดตามด้วยคนร้ายผู้ก่อเหตุฆ่าตัวตาย

4.3.1 ผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายเจรจาต่อรอง

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ภารกิจของฝ่ายเจรจาต่อรอง คือต้องพยายามยุติเหตุการณ์ด้วยการเจรจา มิใช่เป็นการเจรจาเพื่อถ่วงเวลารอให้เหตุการณ์เสร็จสิ้นไป

ฝ่ายเจรจาต่อรองประกอบด้วย

1) ผู้เจรจาต่อรอง ตัวหลัก/ตัวรอง จะเป็นบุคคลที่เจรจากับคนร้ายโดยตรง บุคคลนี้ควรจะต้องได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการเจรจาต่อรองมาแล้ว เพราะจะเข้าใจถึงเทคนิคในการเจรจามีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะในการฟัง

2) พี่เลี้ยงหรือโค้ช ควรจะต้องเป็นนักจิตวิทยาที่มีความรู้ในเรื่องการเจรจาต่อรอง เพราะจะเป็นบุคคลที่ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเจรจา เช่น อารมณ์ของคนร้าย สภาพจิตใจของคนร้าย ผลของพฤติกรรมของคนร้ายอื่นเนื่องมาจากสารเสพติด และเป็นบุคคลที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้เจรจาในการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม น้ำเสียงของผู้เจรจา จังหวะการพูด คำพูดที่สะกดอารมณ์ เป็นต้น

3) ผู้ประสานงานฝ่ายข่าว รับผิดชอบในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย เช่น ข้อมูลประวัติคนร้าย ของตัวประกัน ที่ได้จากการเจรจา เช่น สภาพจิตใจของคนร้าย สภาพสถานการณ์ สิ่งที่คนร้ายร้องขอมา ขณะเดียวกันจะต้องหาข้อมูลให้กับผู้เจรจาและโค้ชด้วย เช่น ข้อมูลภูมิหลังของคนร้าย บุคคลที่มีอิทธิพลเหนือ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวประกัน

4) ผู้ลงบันทึก จะต้องทำการบันทึกสภาพสถานการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้นลงในกระดาน เช่น สภาพสถานการณ์ ชื่อคนร้าย ชื่อตัวประกัน ข้อเรียกร้อง เส้นตาย (เวลา) อาวุธที่คนร้ายใช้ เป็นต้น

5) เจ้าหน้าที่สื่อสาร รับผิดชอบด้านเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในระหว่างการเจรจาให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ไม่ขัดข้อง รวมทั้งการติดตั้งเครื่องดักฟังและเครื่องบันทึกเทประหว่างการเจรจา

4.3.2 คุณสมบัติของผู้เจรจา

บุคคลที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้เจรจานั้น นอกจากจะได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการเจรจาต่อรองแล้ว ควรจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1) มีความรู้ในเรื่องของจิตวิทยาของมนุษย์ จิตวิทยาของบุคคลที่ผิดปกติ (Abnormal Psychology) เนื่องจากผู้เจรจาจะต้องแยกความปกติและผิดปกติของคนร้ายได้ เพราะจะได้ใช้แนวทางการเจรจาได้ถูกต้อง เข้าใจถึงพฤติกรรมของคนร้ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนร้ายที่จิตผิดปกติหรือคนร้ายที่ติดสารเสพติด

2) เป็นบุคคลที่ควบคุมอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดี รู้จักตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เป็นคนยอมรับศักยภาพของผู้อื่น ใจกว้าง ไม่นำค่านิยมของตนมาใช้ในการเจรจามีความยืดหยุ่น มีประสบการณ์ในการซักถาม

3) มีความรู้พื้นฐานในการให้คำปรึกษา เพราะบางกรณีการเข้าใจในปัญหาของคนร้ายจะช่วยคลี่คลายปัญหาวิกฤตการณ์ได้ในระดับหนึ่ง และอาจนำมาซึ่งความสำเร็จในที่สุด

4) เป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเรื่องธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ ความแตกต่างของบุคคล เพราะการเจรจาต่อรองจะไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัว ปรับเปลี่ยนได้ตามแต่สถานการณ์ สภาพแวดล้อม สถานที่และบุคคล

5) มีทักษะในการสื่อสาร ภาษาที่ใช้ในการเจรจาควรเป็นภาษาธรรมดาที่เข้าใจได้ง่าย ชัดเจนและนุ่มนวล เช่น กรณีคนร้ายขอพูดกับผู้บังคับบัญชา เราไม่ควรพูดว่า “ใครที่คุณอยากเจรจาด้วย” หรือคำพูดว่า “นายไม่ต้องการพูดกับคุณ” แต่ควรใช้คำพูดว่า “เรื่องนี้สำคัญมาก กำลังพิจารณาโดยผู้ใหญ่หลายคน ท่านจึงมอบหมายให้ผมมาเจรจาแทน”

6) มีทักษะการตั้งใจรับฟัง (Active Listening Skill) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับสถานการณ์ที่มีการยึดตัวประกัน หรือยึดผู้เคราะห์ร้าย เพราะทักษะการตั้งใจรับฟังอย่างจริงจังนี้จะช่วยให้คนร้ายสงบลง และสามารถที่จะคิดได้อย่างมีเหตุผล โดยที่ผู้เจรจาต้องไม่คุกคาม เพราะถ้ามีบรรยากาศที่คุกคามแล้ว การติดต่อสื่อสารจะไม่มี ความหมาย ทำให้ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนร้ายได้ ดังนั้น บรรยากาศในการเจรจาจะต้องมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ยอมรับคนร้ายด้วยความจริงใจ การใช้ทักษะการตั้งใจรับฟังนี้จะช่วยให้บรรยากาศในการเจรจาดีขึ้น และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (กรมสุขภาพจิต, 2548 : 93)

4.3.3 หลักปรัชญาในการต่อรองในภาวะวิกฤต

ในการเจรจาต่อรองในภาวะวิกฤตนั้น ผู้เจรจาต่อรองจะต้องคำนึงถึงปรัชญาในการต่อรอง กล่าวคือ

- เมื่อผู้เจรจาเข้าเผชิญเหตุนั้น ผู้เจรจาต้องสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี มีสติ ไม่หวั่นไหว ควบคุมลักษณะท่าทาง ตลอดจนการแสดงออก ทั้งทางอากัปกิริยา และวาจา สิ่งสำคัญคือ ผู้เจรจาต้องสามารถควบคุมเหตุการณ์ และคนร้ายให้ได้

- ผู้เจรจาต้องทำให้สถานการณ์ผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด รวมทั้งเจรจาให้คนร้ายรู้สึกผ่อนคลาย ระดับความเครียดลดลง
- เน้นที่กระบวนการเจรจา กล่าวคือ ต้องรับฟังสิ่งที่คนร้ายพูด รับทราบในสิ่งที่เขาพูดแต่ไม่ได้หมายความว่าเห็นด้วย อาจมีความเห็นพ้องได้ในสิ่งที่เป็นไปได้ แต่มีไชยอมตามคนร้าย สร้างบรรยากาศของความเป็นมิตร อย่าโต้เถียงหรือตอบโต้ ผลสุดท้ายของการเจรจาจะต้องพอใจทั้งสองฝ่าย ไม่ได้เน้นผลของการแพ้ชนะ
- ในการเจรจาต่อรองจะต้องพูดให้คนร้ายตระหนักถึงเรื่องความมั่นคงทางร่างกาย อารมณ์ ให้เขาเกิดความรู้สึกว่าเขามีสิทธิบ้าง มีศักดิ์ศรี ยอมรับว่าความเห็นของเขามีคนเข้าใจ และอาจยอมตามข้อเรียกร้องบ้างบางประการ

4.3.4 ทักษะการตั้งใจรับฟัง (Active Listening Skill)

การรับฟังเป็นทักษะสำคัญและใช้ได้ดีที่สุด เพราะโดยหลักจิตวิทยาแล้ว บุคคลย่อมต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจตน การให้คนร้ายได้มีโอกาสระบายและพูดออกมาถึงสิ่งที่อยู่ในใจ แล้วผู้เจรจาย่อมเป็นผู้รับฟังที่ดี ย่อมส่งผลให้สถานการณ์คลี่คลายขึ้น ผู้เจรจาจะต้องให้เกียรติยอมรับว่าเขาก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับเรา แสดงความรู้สึกเห็นใจเพราะการแสดงความรู้สึกเห็นใจนั้น เป็นการลดความตึงเครียดได้ในระดับหนึ่ง ขณะเดียวกันน้ำเสียงของผู้เจรจาต้องบ่งบอกถึงความจริงใจด้วย เพราะความจริงใจเป็นสิ่งที่แสดงถึงทัศนคติของผู้เจรจาและมีน้ำหนักมากกว่าคำพูด (กรมสุขภาพจิต, 2548 : 89)

กลยุทธ์ของการใช้ทักษะการตั้งใจรับฟัง (Active Listening Skill) จะเหมาะสมที่สุดกับประเภทของคนร้ายที่มีพฤติกรรมแบบระบายความรู้สึก (Expressive) เพราะคนร้ายประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนร้ายที่มีปัญหาทางจิต หรือประสาท มีอารมณ์สิ้นหวัง ท้อแท้ โกรธแค้นชิงชัง หรือมีความรู้สึกอื่นๆ ที่ต้องการระบาย การกระทำของคนร้ายแบบนี้จะไม่ค่อยมีเหตุผล การแสดงออกแปรปรวนไปตามอารมณ์ที่แปรเปลี่ยนด้วยความรวดเร็ว ไม่สามารถหาเป้าหมาย ข้อเรียกร้อง หรือจุดประสงค์ของคนร้ายได้แน่ชัด แต่ความมุ่งหมายของคนร้ายที่แท้จริงคือต้องการระบายอารมณ์แสดงออก เพื่อชดเชยสิ่งที่เสียไป คนร้ายแบบนี้ จึงเหมาะที่จะใช้กลยุทธ์ ทักษะการตั้งใจรับฟัง

แต่สำหรับคนร้ายที่มีพฤติกรรม มีข้อเรียกร้อง (Instrument) ซึ่งมีความมุ่งหมายในการจับตัวประกันอย่างชัดเจน มีการตั้งข้อเรียกร้อง หรือต้องการสิ่งตอบแทนอย่างเห็นได้ชัดเช่นนี้ ผู้เจรจาจะต้องนำข้อเรียกร้องหรือความมุ่งหมายของคนร้ายมากำหนดประเด็นในการต่อรอง การใช้ทักษะ การตั้งใจรับฟังเพียงอย่างเดียว จึงยังไม่เพียงพอในการเจรจาแก้ไข้ปัญหา จะต้องพิจารณาจากความต้องการของคนร้าย หาสาเหตุของปัญหาแล้วแสวงหาหนทางที่สามารถจะแก้ไข้ และวิธีการแก้ไข้ปัญหาอย่างไรจึงจะดีที่สุด

ทักษะการตั้งใจรับฟัง (Active Listening Skill) นี้ หน่วยงาน เอฟ.บี.ไอ. และเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำไปใช้ในการแก้ไข้วิกฤตการณ์ต่างๆ จนเป็นผลสำเร็จ

และได้ผลลัพธ์ที่ดี ทำให้หน่วยงาน เอฟ.บี.ไอ. ได้นำมาใช้ในการอบรมหลักสูตรการเจรจาต่อรองในภาวะวิกฤต ทักษะการตั้งใจรับฟัง (Active Listening Skill) จะมีแนวทางปฏิบัติอยู่ 7 ประการ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบในการเจรจากับคนร้ายที่มีพฤติกรรมแบบระบายความรู้สึก (Expressive) จะทำให้คนร้ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการเจรจากลี้คลายลงและยุติเหตุวิกฤตในที่สุด แนวทางปฏิบัติ 7 ประการ มีดังนี้

1. การเห็นด้วยเล็กๆ น้อยๆ (Minimal Encouragement)

ระหว่างการเจรจากับคนร้าย ผู้เจรจาจะต้องแสดงให้คนร้ายได้ตระหนักว่าผู้เจรจากำลังรับฟังคนร้ายด้วยความตั้งใจ และมุ่งอยู่ที่คำพูดของคนร้าย ผู้เจรจาจะต้องส่งผ่านลักษณะอาการอย่างนี้ให้คนร้ายได้ทราบด้วยลักษณะท่าทางหรือคำพูดตอบรับสั้นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่คนร้ายพูด การตอบรับของผู้เจรจาไม่ต้องยาว แต่สอดแทรกการเห็นด้วยหรือตอบรับในโอกาสที่เหมาะสมระหว่างที่กำลังฟังคนร้ายพูด เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เจรจาได้ติดตามคำพูดของคนร้ายอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างของการเห็นด้วยหรือคำพูดตอบรับ เช่น “ใช่, โอเค, ผมเห็นด้วย, ผมเข้าใจ” ซึ่งคำเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้เจรจาสนใจคำพูดของคนร้าย และเป็นการกระตุ้นให้คนร้ายพูดคุยต่อไป ทำให้ค่อยๆ มีความหวังทีละน้อยในการที่ผู้เจรจาจะควบคุมการเจรจาได้ต่อไป

2. การทวนความ (Paraphrasing)

การทวนความนี้ เป็นการที่ผู้เจรจาได้พูดทวนซ้ำคำพูดของคนร้าย เป็นการพูดกลับไปเมื่อคนร้ายเพิ่งพูดจบ ซึ่งอาการแบบนี้จะเป็นการแสดงว่าผู้เจรจาไม่ใช่แต่เพียงรับฟังคนร้ายเท่านั้นแต่ได้มีความเข้าใจในเรื่องที่คนร้ายพูดอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

คนร้ายพูดว่า : “ฉันจะทำอะไรต่อไปนี้ ฉันตกงานตั้งแต่อายุ 18 ปี เมียก็มาทิ้งฉันไปอีก ฉันไม่มีเงิน เพื่อนๆ ก็หดหัวไปหมด ฉันอยากจะตาย” ในการโต้ตอบนั้น ผู้เจรจาอาจแสดงความเข้าใจโดยการพูดทวนซ้ำคำพูดของคนร้ายว่า

ผู้เจรจา : “คุณตกงาน เมียคุณทิ้ง ไม่มีใครอยู่กับคุณ และคุณไม่อยากจะอยู่ต่อไป ใช่ไหม”

3. การสะท้อนความรู้สึกของคนร้าย (Emotion Labeling)

เพราะว่าคนร้ายแบบระบายความรู้สึก ได้กระทำการียาอาการมาจากพื้นฐานของความแปรปรวนหวั่นไหวของอารมณ์ ผู้เจรจาจะต้องกำหนดลักษณะความหวั่นไหวทางอารมณ์ของคนร้ายที่คนร้ายคิดว่าเป็นเช่นนั้น การสะท้อนความรู้สึกของคนร้ายทำให้ผู้เจรจาเกาะติดอยู่กับความรู้สึกของคนร้ายที่เป็นอยู่และแสดงออกด้วยคำพูดและการกระทำอยู่ในขณะนั้น ซึ่งเมื่อผู้เจรจาสามารถจับจุดได้ว่าคนร้ายมีความหวั่นไหวหรือมีปัญหาในเรื่องอะไรแล้ว ย่อมจะทำให้คนร้ายเชื่อใจว่าผู้เจรจามีความเข้าใจคนร้ายจริงๆ ตามที่คนร้ายต้องการแสดงออก ซึ่งถ้าการใช้ทักษะนี้ได้ผลแล้วจะเป็นเทคนิคที่มีผลเป็นอย่างมากที่จะทำให้การเจรจาต่อรองประสบความสำเร็จ เพราะว่าจะช่วยให้ผู้เจรจาสามารถกำหนดประเด็นปัญหาและความรู้สึกของคนร้ายที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้คนร้ายมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ

ตัวอย่าง

ผู้เจรจาอาจพูดว่า : “คุณพูดเหมือนกับว่าคุณโกรธเจ้านายที่ไล่ออกจากงานและคุณต้องการแก้แค้นเจ้านาย”

ซึ่งคนร้ายอาจจะเห็นด้วยกับผู้เจรจา และคิดเชื่อว่าผู้เจรจาประเมินคำพูดและกริยาที่คนร้ายแสดงออก (แบบสับสน) ตั้งแต่ต้นได้ถูกต้อง หรือคนร้ายอาจพูดเสริมหรือแก้ไขให้ถูกต้อง

คนร้ายพูดเสริม : “ใช่ ใช่ ผมโกรธ แต่ผมไม่ต้องการทำร้ายใคร ผมเพียงต้องการได้งานทำเท่านั้น” ซึ่งเทคนิคนี้ยอมทำให้ผู้เจรจารู้ความต้องการ ความสะเทือนใจ และความตั้งใจของคนร้าย

4. การสะท้อนกลับ (Mirroring)

การสะท้อนกลับ คือการที่ผู้เจรจาพูดซ้ำเพียงคำพูดสุดท้ายหรือใจความหลักที่คนร้ายพูด เช่น คนร้ายอาจพูดว่า “เรากำลังป่วยอยู่ และถูกไล่ออกจากงาน” ผู้เจรจากรพูดว่า “ถูกออกจากงาน หรือ” โดยผู้เจรจามีหน้าที่ในการตามคำพูดของคนร้าย ไม่ใช่เป็นการนำในการเจรจา เป็นการช่วยให้คนร้ายได้ระบายอารมณ์ในตอนต้นของการเริ่มเจรจา

การสะท้อนกลับนี้ จะใช้ได้ผลมากเมื่อตอนเริ่มต้นของการเจรจา โดยเป็นกลยุทธ์ที่ลดการเป็นปฏิปักษ์ระหว่างคนร้ายกับผู้เจรจา และเป็นการได้ข้อมูลข่าวสารเบื้องต้นจากคนร้าย และสร้างความปรองดอง

เทคนิคนี้ ทำให้ผู้เจรจา ไม่ต้องจดจ่ออยู่กับคำพูดทุกคำของคนร้ายมาก เพราะว่าการใช้เทคนิคอื่นๆ ที่ผ่านมา ผู้เจรจาย่อมต้องใช้ความคิดมาก ดังนั้นในเวลาวิกฤติ ผู้เจรจาอาจมีความเครียด ในการใช้ความคิดอาจทำให้ประสิทธิภาพลดน้อยลง จึงควรใช้เทคนิคนี้ในตอนแรกๆ ของการเจรจา หรือในตอนที่คุณต้องการผ่อนคลายตนเอง และใช้ในตอนที่คุณไม่รู้จะพูดถามอะไร แล้วก็พูดถ่วงเวลาด้วยวิธีนี้ แทนการใช้คำถามคนร้าย เพราะว่าคุณร้ายจะเห็นว่าเป็นการสอบสวนคนร้ายมากเกินไป

5. คำถามปลายเปิด (Open-end Question)

การใช้คำถามปลายเปิด (อะไร ที่ไหน เมื่อไร) ถามคนร้ายเป็นการกระตุ้นให้คนร้ายพูด แต่ผู้เจรจาไม่ควรถามคนร้ายว่า “ทำไมหรืออย่างไร” เพราะจะเหมือนเป็นการสอบสวนคนร้าย ควรใช้ในกรณีที่คนร้ายไม่ค่อยยอมพูด เมื่อคนร้ายยอมพูดคุยแล้วยอมจะทำให้เราทราบถึงความตั้งใจของคนร้าย

ประสิทธิผลของการเจรจาส่วนหนึ่งอาจวัดได้จากการที่คนร้ายพูดทำให้เราทราบว่าคนร้ายคิด และมีความรู้สึกอย่างไร ถ้าผู้เจรจาทำการเจรจากับคนร้ายหรือพูดใส่คนร้ายมากเกินไป ก็จะทำให้โอกาสในการที่เราจะรู้ว่าคนร้ายมีความรู้สึกหรือคิดอย่างไรน้อยลง ตัวอย่างของคำถามปลายเปิด เช่น “คุณบอกเราเพิ่มเติมกว่านี้อีกได้มั้ยว่าคุณเป็นอย่างไรบ้าง” หรือ “ผมไม่เข้าใจที่คุณพูดเมื่อสักครู่ คุณช่วยอธิบายให้ผมเข้าใจหน่อยได้มั้ย” หรือ “คุณช่วยอธิบายให้ผมเข้าใจหน่อยว่าเรื่องที่เกิดขึ้นมันเป็นอย่างไรรึ”

6. การใช้ภาษาฉัน (“I” Message)

การเจรจาแบบภาษาฉันหรือ “I” Message นั้นเป็นการเจรจาที่ผู้เจรจาได้พูดโดยการสะท้อนความรู้สึกของตนในด้านบวกออกมา ผู้เจรจาจะต้องแสดงให้เห็นว่าผู้เจรจามีความรู้สึกส่วนตัวอย่างไร เช่น รู้สึกห่วงใย ขณะเดียวกันผู้เจรจา ควรจะต้องชี้แจงเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจว่าทำไมผู้เจรจาต้องพูดเช่นนั้น มิใช่เจรจาเพราะถูกบังคับให้เป็นผู้เจรจา ดังนั้น ผู้เจรจาจึงควรใช้สรรพนามแทนตน เช่น คำว่า “ผม” “เรา” ไม่ควรใช้คำว่า ตำรวจหรือฝ่ายเรา การเจรจาโดยใช้เทคนิค “I” Message นี้ เพื่อให้คนร้ายรับรู้ ผู้ที่ทำหน้าที่เจรจารู้และเข้าใจความรู้สึกพวกเขาและพร้อมที่จะช่วยเหลือเขาอย่างจริงใจ ในระหว่างที่ทำการเจรจานั้น ผู้เจรจาจะต้องเป็นตัวของตัวเองไม่ใช่ทำหน้าที่เจรจาหรือถูกหน้าที่บังคับให้เจรจาหรือพูดเจรจาให้ฐานะตำรวจ โดยผู้เจรจาจะต้องแสดงให้เห็นว่าผู้เจรจามีความรู้สึก “ส่วนตัว” อย่างไร

ลักษณะของการใช้ภาษาฉัน “I” message จึงมีลักษณะเช่นนี้

ฉัน/ผม รู้สึก.....หรือเป็นห่วง เธอ/คุณ.....เพราะ.....

ฉัน/ผม อยากหรือต้องการ.....เพื่อ/เพราะ.....

ตัวอย่าง

ผู้เจรจา : พวกเราคุยกันมา 2-3 ชั่วโมงแล้ว ผมรู้สึกไม่สบายใจ และคิดว่าเราสามารถพูดคุยกันได้เพราะ.....

ผู้เจรจา : ผมรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อได้ยินคุณตะคอกใส่ผมเพราะผมพยายามที่จะช่วยคุณ ในขณะที่ใช้เทคนิคนี้และเทคนิคอื่นๆ ในทักษะการรับฟังแบบตั้งใจนี้ ผู้เจรจาต้องหลีกเลี่ยงการถูกชักจูงเข้าไปทะเลาะวิวาทหรือตอบโต้ปะทะกับคนร้ายด้วยคำพูด การทะเลาะวิวาทพูดตอบโต้ปะทะหรือน้ำเสียงที่เป็นศัตรูอาจทำให้คนร้ายมีความเกลียดชังเจ้าพนักงานตำรวจและทำให้เพิ่มความรุนแรงตรงๆของเหตุการณ์ การใช้เทคนิคเช่นนี้ ทำให้คนร้ายมีความรู้สึกหรือใช้การติดต่อเป็น “ส่วนตัว” กับผู้เจรจาทำให้ผู้เจรจาหลุดพ้นจากการที่คนร้ายคิดว่าผู้เจรจาเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือเป็นพวกที่มีหน้าที่พูดหลอกล่อคนร้ายให้ยอมมอบตัว

7. การหยุดตอบโต้ชั่วคราว (Effective Pause)

การพิจารณาใช้การหยุดโต้ตอบกับคนร้ายชั่วคราวทำให้ผู้เจรจาใช้ความเงียบ ตรงคนร้ายให้มีสติในบางครั้ง โดยธรรมชาติผู้คนชอบที่จะพูดเพื่อทำลายความเงียบในระหว่างการสนทนา ดังนั้น ผู้เจรจาบางครั้งต้องการโอกาสที่จะหยุดคนร้าย โดยผู้เจรจาจะเงียบหยุดไม่ได้ตอบ

ความเงียบก็เป็นเครื่องมือโต้ตอบที่ดีของผู้เจรจา เมื่อคนร้ายได้พูดตะโกนหรือระเบิดเสียงหรือระเบิดอารมณ์ตนเองขึ้น เมื่อคนร้ายล้มเหลวในการเรียกร้องความสนใจโดยการระเบิดเสียงหรือแสดงกิริยาอารมณ์รุนแรง คนร้ายก็จะสงบเงียบลง เพื่อที่จะตรวจสอบดูว่าผู้เจรจาได้อยู่ฟังเขาอยู่หรือไม่ แม้ว่าคนร้ายจะระบายอารมณ์รุนแรงอย่างไร แต่ถ้าเขาแสดงอาการทะเลาะเพียงฝ่ายเดียวคนร้ายก็คงจะต้องหยุดเมื่อรู้ว่าไม่มีใครสนใจ และเขาก็จะหันมาพูดในสิ่งที่มีเหตุผลมากขึ้น

ดังนั้น ด้วยการหยุดโต้ตอบชั่วขณะที่ถูกเวลา ผู้เจรจาจะสามารถดึงคนร้ายเข้าสู่การเจรจาที่มีเหตุผลได้ต่อไป (โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2548 : 24-25)

4.4 การเจรจาต่อรองกับคนร้ายที่มีลักษณะพิเศษ

4.4.1 คนร้ายประเภทเสพยาเสพติด

ในกรณีที่คนร้ายเป็นผู้เสพยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน ซึ่งจะส่งผลต่อระบบประสาท เกิดอาการหวาดกลัว ประสาทหลอน คนร้ายประเภทนี้จะมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น เมื่อเสพยาบ้าเข้าไปแล้ว หัวใจจะเต้นแรงและเร็ว ความดันสูงและมีสภาวะอารมณ์คล้ายการถึงจุดสุดยอดของความสุข และจากนั้นจะเคลิบเคลิ้มมีเมามาถือเอาตัวเองเป็นหลัก ชอบโต้เถียง ขัดจังหวะการพูดของผู้อื่น แต่เมื่อ มีการเสพยาซ้ำๆ ร่างกายจะเกิดการต้านยา เมื่อเสพแล้วสภาวะอารมณ์ที่คล้ายกับการถึงจุดสุดยอดของความสุขน้อยลง ผู้เสพก็จะเกิดสภาวะที่ไม่เป็นสุข มีอาการทางจิตกระสับกระส่าย หวาดระแวง เมื่อประสาทไม่ตอบสนองต่อฤทธิ์ของยาบ้าที่เสพเพิ่มเข้าไปนั้น ก็จะมีอาการไม่สบาย ภายไม่สบายใจอย่างรุนแรง มีความหวาดระแวงสูง เป็นระยะของอารมณ์ที่อันตรายที่สุดของผู้เสพยาบ้า เพราะสามารถทำสิ่งเลวร้ายได้ ซึ่งเรียกระยะนี้ว่า “ระยะอารมณ์แหว่ง” ระยะอารมณ์แหว่งนี้จะส่งผลต่อพฤติกรรม เช่น ร่างกายจะเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว กระตือรือร้นและมากกว่าปกติ ลูกนัยน์ตาจะมีลักษณะวาวกรอกไปมาอย่างรวดเร็ว มีการกระพริบตามากกว่าคนปกติ 20 เท่า สามารถสบตากับคู่สนทนาตรงๆ ได้การพูดจาจะใช้คำพูดที่สั้น กะทัดรัด พูดเร็ว พูดเสียงดังแต่สั้น ที่สำคัญจะมีอาการประสาทหลอนแบบหวาดระแวง ความคิดแตกแยกจนถึงอาละวาดได้ และเมื่อยาหมดฤทธิ์ผู้เสพจะนอนหลับประมาณ 1-3 วัน หลังจากนั้นเมื่อตื่นขึ้นก็จะมีอาการเป็นปกติ (กรมสุขภาพจิต, 2548 : 107)

ดังนั้นในการเจรจาต่อรองกับกรณีคนร้ายเป็นผู้เสพยาเสพติดจะต้องใช้หลักเกณฑ์มากกว่าคนร้ายประเภทพฤติกรรมแบบระบายความรู้สึก (Expressive) เพราะนอกจากจะใช้ทักษะการตั้งใจรับฟัง (Active Listening Skill) อย่างจริงจังแล้ว อย่าพยายามโต้เถียง หรือตอบโต้กับอาการหลอนของคนร้าย ให้ตั้งใจฟังคนร้ายพูด แม้ว่าข้อเรียกร้องของคนร้ายที่ฟังแล้วพิสดารแปลกประหลาดก็ตาม ควรตั้งใจฟังว่าเขาพูดอะไร และแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อความวิตกกังวลของเขา อย่าพูดทำร้ายคนร้ายเพราะจะเป็นการยั่วยุ และจะทำให้คนร้ายไม่ไว้วางใจตัวผู้เจรจา

หลักเกณฑ์สำคัญที่จะต้องถือปฏิบัติเมื่อเข้าไปเจรจากับคนร้ายที่เกิดอาการประสาทหลอน

- 1) รักษาระยะห่าง ไม่ควรเข้าไปใกล้ตัวผู้ก่อเหตุเพราะอาจมีอันตราย ควรรักษาระยะห่างประมาณ 3 เมตรขึ้นไป ผู้เจรจาควรใช้เครื่องขยายเสียง หรือโทรศัพท์ในการติดต่อกับคนร้าย การเจรจาแบบเผชิญหน้าควรเป็นทางเลือกสุดท้ายที่ต้องคำนึงและผู้เจรจาต้องได้รับความคุ้มกันเพียงพอ
- 2) ห้ามส่องไฟจ้าเข้าไปที่ตัวคนร้าย เพราะคนร้ายที่เมายาบ้าซึ่งมีอาการประสาทหลอนหวาดระแวง เมื่อถูกแสงจ้ารบกวนประสาทตาจะทำให้เขาอาละวาดมากขึ้น

3) ผู้เจรจาควรแนะนำตัวเองอย่างไม่เป็นทางการ เช่น “ผมเอกะ พักอยู่ใกล้ๆ นี้เอง มีอะไรให้ช่วยไหม ผมอยากช่วยคุณ” เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนร้ายในการเจรจา

4) ผู้เจรจาต้องพูดซ้ำๆ ด้วยโทนเสียงต่ำ เพราะคนร้ายที่เสพยาบ้าจะประสาทหลอน หูจะแว่วได้ยินเสียงสูงๆ ตะคอก ดุด่า การพูดจึงต้องพูดซ้ำๆ เสียงต่ำๆ ถ้าพูดเสียงสูงและเร็ว จะเป็นตัวกระตุ้นให้เขาทำการรุนแรงขึ้น

5) ผู้เจรจาต้องระวังภาษากาย เช่น การสบตาคนร้าย จะต้องไม่เป็นการจ้องตาหรือการมองอย่างไม่เป็นมิตร ขณะเดียวกันต้องไม่หลบตา ให้มองอย่างธรรมดาและแสดงท่าทีที่เต็มใจจะช่วยเหลือ อย่าแสดงอาการเยาะเย้ยหรือยิ้มเยาะ

6) ผู้เจรจาจะต้องไม่หันหลังให้คนร้าย ในการเคลื่อนไหวจะต้องเคลื่อนไหวช้าๆ เพราะผู้เสพยาบ้าที่มีอาการประสาทหลอน จะเห็นภาพหลอนที่เคลื่อนไหวเร็ว หากเราเคลื่อนไหวเร็ว จะทำให้เขาคิดว่าเราจะเข้าไปทำร้ายเขา เขาก็จะตอบโต้ด้วยความรุนแรงขึ้นมาได้

7) ผู้เจรจาจะต้องแบมือและชูให้เห็นว่าไม่มีอาวุธเข้าไป เพราะถ้าผู้เสพยาบ้าที่มีอาการประสาทหลอนหากเขาไม่เห็นมือเรา เขาจะหวาดระแวงว่าเราจะเตรียมทำร้ายเขาด้วยอาวุธ เขาจะก่อเหตุรุนแรงขึ้นมาได้

8) ผู้เจรจาพยายามกระตุ้นให้คนร้ายพูดไปเรื่อยๆ เพราะคำพูดจะทำให้คนร้ายไม่มีเวลาคิด เพราะถ้าคนร้ายเงียบเป็นสัญญาณอันตราย แสดงถึงความคิดในทางหวาดระแวง ให้ผู้เจรจาชวนคุยไปเรื่อยๆ ยิ่งพูดมากเท่าใด ความตรึงเครียดจะยิ่งลดลง

4.4.2 คนร้ายที่เป็นโรคทางจิตเวช

ผู้ป่วยทางจิตเวชเกิดจากภายหลังที่ตนได้เผชิญกับภัยตรายหรือภาวะวิกฤตของสุขภาพจิต เช่น ถูกจับเป็นตัวประกัน ถูกจับตัวเรียกค่าไถ่ ถูกข่มขืน ถูกประทุษร้าย ซึ่งผู้ป่วยจะมีความกลัวอย่างมากและมีความรู้สึกขาดที่พึ่งหรือการช่วยเหลืออย่างสิ้นเชิง ผู้ป่วยจะมีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่นหรือทำร้ายตนเอง รู้สึกว่าตนไม่มีประสิทธิภาพและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกสิ้นหวังหมดที่พึ่ง รู้สึกว่าตนเองถูกทำร้าย ทั้งร่างกายและจิตใจ มีท่าทางไม่เป็นมิตรและแยกตัวออกจากสังคม มีโอกาสสูงที่จะเป็นโรคกลัว โรคย้ำคิดย้ำทำ โรคซึมเศร้า

หลักเกณฑ์สำคัญที่จะต้องพึงปฏิบัติเมื่อเข้าเจรจากับคนร้ายที่เป็นโรคทางจิตเวช ให้ใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการเจรจากับคนร้ายที่ติดสารเสพติด แต่เนื่องจากโรคทางจิตเวชมีหลายประเภท จึงขอสรุปเป็นตารางยุทธวิธีในการเจรจาต่อรอง ดังต่อไปนี้

คนร้ายผู้จับตัวประกัน	ลักษณะของคนร้าย/ผู้จับตัวประกัน	ยุทธวิธีในการเจรจา
<p>1. กลุ่มโรคจิตระแวง</p> <p>1.1 โร ค จิต รั ะ แ ว ง (Paranoto Schizo Phrenia) หรือเป็นผลจากการเสพยาเสพติดวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นโรคจิตหรือบ้าโดยตนเองไม่รู้ตัวว่าตนเองบ้า 2. มีอาการประสาทหลอน คือเห็น หรือได้ยินในสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง เช่น เห็นเทวดาลอยมา หรือได้ยินเสียงพระเจ้าคุยด้วย 3. มีอาการหลงผิด หรือเห็นหรือได้ยินสิ่งต่างๆ ผิดไปจากความเป็นจริง เช่น เห็นคนถือปากกากลับเห็นเป็นถือมีดหรือเห็นคนเดินมาคิดว่าจะเข้ามาทำร้ายหรือฆ่า 4. มีความเชื่อที่เพ้อฝัน เช่น คิดว่าตัวเองมีความสามารถพิเศษเหนือมนุษย์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พุดแสดงความเข้าใจรับรู้คำพูดของเขาแต่ไม่ต้องถึงกับคล้อยตามเขา เช่น “ผมไม่ได้ยินเสียงที่คุณได้ยิน แต่ผมเข้าใจว่าคุณหมายถึงอะไร” 2. อย่าพูดโต้เถียง หรือบอกเขาว่า ความเชื่อ ความคิดของเขานั้นผิดหรือบ้าหรือเป็นไปไม่ได้ 3. อย่าโกหกหรือใช้กลยุทธ์หลอก
<p>1.2 พุ ต ติ กร ม จิต รั ะ แ ว ง (Paranoid Disorder)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่มีอาการประสาทหลอน 2. มีอาการหลงผิด เช่น มักคิดว่า <ul style="list-style-type: none"> - มีคนสมคบกันปองร้ายตน - ตนเองมีกลิ่นเหม็น - ตนเองมีความสามารถพิเศษ เช่น เป็น “แรมโบ้” - คนอื่นมาชอบตนเอง 3. จะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อที่หลงผิดในข้อ 2. 4. มีเขาว์ปัญญาปกติ ทำให้พูดจามีเหตุผลชัดเจน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พุดโดยใช้เหตุผล 2. หลีกเลี่ยงการโต้แย้งหรือบอกว่าคุณเชื่อของเขานั้นงมงาย 3. ให้พยายามพุดถึงเรื่องอื่นที่เขาสนใจที่ไม่เกี่ยวกับความเชื่อของเขา 4. ถกแถลงหาวิธีการแก้ไขปัญหาให้ปล่อยตัวประกัน
<p>1.3 บุ ค ลี ก ภา พ หวา รั ะ แ ว ง (Paranoid Personality)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่มีอาการประสาทหลอน, หรือความหลงเชื่อมงาย 2. หวา รั ะ แ ว ง ผู้ อื่น เป็น นิสัย ชอบ พุด ต้า หนึ ผู้ อื่น อ่อน ไหว ต่อ การ ถู ก วิ จาร ณ์ 3. เป็นคนไม่มีเหตุผล ไม่ไว้ใจ ขาดมนุษยสัมพันธ์ ชอบพาลทะเลาะ 4. มองโลกในแง่ร้าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้วิธีการพุดหาเหตุผลหว่านล้อมแบบปกติธรรมดา 2. พุดแบบเห็นใจ เอาใจใส่อย่าพุดแบบโต้แย้งหรือวิจารณ์

คนร้ายผู้จับตัวประกัน	ลักษณะของคนร้าย/ผู้จับตัวประกัน	ยุทธวิธีในการเจรจา
2. โรคจิตซึมเศร้า (Depress)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีอาการผิดปกติทางสมอง ไม่รับรู้โลกแห่งความเป็นจริง 2. คิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่าที่จะมีชีวิตอยู่ หรือมีความคิดที่สำนึกผิดอยู่ในใจ 3. มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายเพื่อให้พ้นชีวิตที่ทุกข์ 4. มักจับคนรู้จักหรือคนในครอบครัวเป็นตัวประกัน 5. มีความคิดว่าจะฆ่าตัวประกันด้วย เพื่อให้พ้นชีวิตที่ทุกข์ 6. ผู้จับตัวประกันจะพูดซ้ำ และเคลื่อนไหวตัวแข็งซ้ำ จะพูดโต้ตอบซ้ำประมาณ 15-30 วินาที จึงตอบแต่ละคำถาม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พูดให้เห็นว่าเราเข้าใจปัญหาและสร้างความมั่นใจให้แก่เขา ว่าเขามีคุณค่าที่จะอยู่ต่อไป 2. พยายามขัดคอเขาในเรื่องที่จะพูดเกี่ยวกับความน้อยเนื้อต่ำใจไร้ค่าของเขา พูดคุยในเรื่องที่เขาสนใจ เช่น กิจกรรมที่เขาชอบ หรือสิ่งที่เขาน่าจะภูมิใจในตัวเขา 3. สอบถามให้แน่ใจว่าจะไม่ฆ่าตัวตาย
3. บุคลิกภาพแบบเด็กไม่ยอมโต (Inadequate Personality)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีประวัติหนีโรงเรียนหรือถูกออกจากงานบ่อย 2. คิดว่าตนเองเป็นผู้ล้มเหลวหรือผู้แพ้ตลอด เชื่อว่าการจับตัวประกันจะทำให้ตัวเองเป็นผู้ชนะ หรือเป็นบุคคลสำคัญที่ใครก็สนใจ 3. พวกนี้มักพูดในทำนอง อวดตัวว่าสามารถทำอะไรเองได้ ไม่ใช่ลูกไล่ของใครอีกต่อไป 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ห้ามนำพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนของคนร้ายมาแสดงให้คนร้ายรู้ เพื่อป้องกันไม่ให้คนร้ายทำร้ายตัวประกันต่อหน้าคนเหล่านี้ 2. ให้พูดแสดงความเข้าใจในปัญหาของเขา แต่อย่าให้เขาเสียหน้า หรือกลายเป็นผู้แพ้อีก 3. ปลอบให้เขาพูดระบายความรู้สึกให้มาก
4. บุคลิกภาพต่อต้านสังคม (Antisocial Personality)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นโรคประสาทที่ไม่ถึงกับเป็นบ้า คิดว่าตัวเองดีกว่าผู้อื่น 2. พูดต่อต้านค่านิยมของสังคม 3. พูดเก่งแบบนักโฆษณาชวนเชื่อ 4. มีเขาวัว ไหวพริบในการพูดตอบโต้ 5. มักเรียกร้อง ข้อปลื้มยกย่องมาก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ในการเจรจาพึงระลึกเสมอว่าเขาเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในตัวเองสูง อย่าพูดโกหกหรือหลอกเขา 2. อย่าให้สัญญาณว่าจะทำอะไรให้ตามข้อเรียกร้องแม้เล็กน้อย 3. ใช้หลักเหตุผลและความเป็นจริงในการเจรจา อย่าให้เขาเสียหน้า

(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2546 : 4-5)

4.5 การใช้คำพูดในการเจรจาต่อรอง

การใช้คำพูดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการเจรจาต่อรองที่จะทำให้วิกฤตการณ์ ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นหรือคลี่คลายลง ในคำพูดอย่างเดียวกันแต่นำมาจัดเป็นประโยคใหม่โดยนำเอาเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ความจำเป็น ความต้องการ ความหวัง ความกลัวที่คนร้ายกล่าว มาพูดใหม่ในทางบวก ซึ่งเรียกว่า การวางกรอบคำพูดใหม่ (Reforming)

ตัวอย่าง

คำพูดเดิม : “ฉันชักเบื่อบ้างจริงๆ กับการประท้วงเหล่านี้ ไม่เห็นแก้ปัญหาอะไรได้”

คำพูดใหม่เป็น : “คุณหมายความว่า คุณต้องการให้การปฏิบัติต่อสาธารณชน เป็นไปในทางสร้างสรรค์ใช้ใหม่” (กรมสุขภาพจิต, 2548 : 75) การพูดต่อข้อเรียกร้องบางประการของคนร้ายนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะคำพูดของผู้เจรจาอาจทำให้วิกฤตการณ์นั้นเลวร้ายลงกว่าเดิมได้ หากว่าคำพูดนั้นไม่เหมาะสม

ตัวอย่างคำพูดในการเจรจา

คำพูดของคนร้าย	คำตอบของผู้เจรจาที่เหมาะสม	คำตอบของผู้เจรจาที่ไม่เหมาะสม
1. ผมจะใช้ความรุนแรงถ้าไม่มีอะไรคืบหน้า	<ul style="list-style-type: none"> - คุณต้องเข้าใจว่าการดำเนินการเราดำเนินไปด้วยดีแล้ว ถ้าคุณใช้ความรุนแรงตอนนี้ อาจมีผลต่อความต้องการของคุณต่อไป - ถ้าคุณใช้กำลังคุณจะสูญเสียสิ่งที่คุณได้กระทำไว้ - คิดให้ดีถึงสิ่งที่คุณได้รับจากเราก่อนหน้านี้ด้วย - เราต้องการให้ทุกอย่างจบลงอย่างสันติ คุณก็เช่นกัน ดังนั้น คุณต้องแสดงออกอย่างสันติวิธี เช่นกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตกลงผมจะบอกนายว่าคุณจะฆ่าตัวประกันใน 10 นาที ถ้าคุณไม่ได้เครื่องบิน - ผมไม่คิดว่าคุณจะทำอย่างนั้นจริงๆ - ผมสงสัยว่าคุณจะป้องกันตัวเองอย่างไร ถ้าใช้ระเบิด
2. ผมขอพูดกับนายคุณ	<ul style="list-style-type: none"> - เรื่องนี้สำคัญมาก กำลังพิจารณาโดยผู้ใหญ่หลายคน ท่านจึงมอบหมายให้ผมมาเจรจา - บอกผมมาเลยว่าคุณอยากบอกหรือพูดถึงอะไรบ้าง ผมจะรายงานต่อไปให้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใครที่คุณอยากเจรจาด้วย - นายไม่ต้องการพูดกับคุณ

คำพูดของคนร้าย	คำตอบของผู้เจรจาที่เหมาะสม	คำตอบของผู้เจรจาที่ไม่เหมาะสม
3. ผมต้องการเครื่องบิน	<ul style="list-style-type: none"> - มันจะยุ่งยากมาก ลองคิดดูเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เช่น เจ้าหน้าที่ประจำเครื่อง น้ำมันเชื้อเพลิง, แผนการบิน, ข้อมูลเส้นทางเป้าหมาย, การอนุญาตให้แล่นลง 	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องบินชนิดใดที่คุณต้องการ - ผมจะผ่านเรื่องต่อไปให้นายทราบ
4. อีก 10 นาทีถึงกำหนดเส้นตาย	<ul style="list-style-type: none"> - เราพยายามทำดีที่สุดแล้ว ผมขอบอกว่ามันเป็นไปไม่ได้เลยกับเวลาที่กำหนดมา - ผมเข้าใจถึงความจำเป็นที่คุณพูดถึง แต่เราก็พยายามอยู่แล้วในตอนนี มีบางอย่างที่ผมจะคุยด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณว่าคุณจะทำอะไร ถ้าเราไม่สามารถดำเนินการให้ได้ - มันเป็นกำหนดเส้นตายของคุณ นายผมยังไม่ตัดสินใจ คุณจะรับสิ่งที่ต้องการ เมื่อนายผมสั่ง
5. อาหารอยู่ไหน	<ul style="list-style-type: none"> - ผมกำลังตกลงกันเรื่องการจัดส่ง ถ้าคุณประกันความปลอดภัย ผมเสนอว่าเราจะจัดส่งให้โดยวิธีใด 	<ul style="list-style-type: none"> - ผมคิดว่าคุณได้อาหารแล้ว - ผมบอกนายแล้ว ยังคงอยู่ระหว่างการจัดส่ง
6. ผมต้องการโทรศัพท์	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นความคิดที่ดี เราสามารถพูดคุยกันส่วนตัว ผมจะจัดการให้แล้วจะแจ้งถึงวิธีการจัดส่งอีกครั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณจะให้อะไรผมตอบแทน ถ้าผมให้โทรศัพท์คุณ
7. ผมจะฆ่าตัวประกันคนหนึ่ง แล้วจะฆ่าต่อไปทุก 10 นาที	<p>ผมได้พูดคุยกับคุณแล้วว่า การฆ่าผู้บริสุทธิ์จะไม่เกิดประโยชน์กับคุณ จนถึงบัดนี้ผมขออย่า คุณต้องไม่ใช้วิธีการรุนแรงอีก เพราะผมจะไม่สามารถเสนอข้อเรียกร้องของคุณ ถ้าคุณไม่รับประกันว่าจะไม่ทำร้ายใครอีก ยังคงมีเวลาสำหรับเราที่จะร่วมกันแก้ปัญหา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผมจะบอกนายผม - ผมไม่คิดว่าคุณจะทำเรื่องนั้นจริง
8. ผมได้ฆ่าตัวประกันไปแล้ว 1 คน และจะฆ่าต่อไปอีก	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าคนที่คุณทำร้ายยังไม่ตาย ขอให้ส่งออกมา เราจะได้นำส่งโรงพยาบาลได้ทัน - คุณช่วยบอกได้ไหมว่าคนที่คุณฆ่าเป็นใคร 	<ul style="list-style-type: none"> - ผมจะบอกนายผม

คำพูดของคนร้าย	คำตอบของผู้เจรจาที่เหมาะสม	คำตอบของผู้เจรจาที่ไม่เหมาะสม
9. ให้พวกตำรวจที่มีอาวุธที่ล้อมอยู่ออกไป	<ul style="list-style-type: none"> - คุณต้องเข้าใจว่าที่คุณเห็นคนเหล่านี้ก็เพราะคำขู่ของคุณ รวมทั้งอาวุธที่คุณมี ผมรักษาคำพูดว่าพวกเราจะไม่ใช้กำลัง นอกจากเราจะต้องป้องกันตัวเองและคนที่อยู่กับคุณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใครละที่คุณเห็น - คุณจะให้เราเราไปไหน
10. ผมต้องการพูดกับคนอื่นพูดกับคุณเปล่าประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> - เราอาจมีความสับสนอยู่บ้าง แต่จะเป็นการจะเสียเวลา ถ้าเปลี่ยนคนเจรจาเพราะจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับคุณใหม่ - เรากำลังดำเนินการบางอย่างที่คุณเรียกร้องอยู่ ตอนนี้เราดำเนินการเรื่องอื่นๆ กันต่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - บางทีคนอื่น ๆ สามารถทำสิ่งที่คุณต้องการได้
11. คุณจะให้ผู้หญิง และเด็ก ถ้าคุณส่งหัวหน้าคุณมาแทน	<ul style="list-style-type: none"> - ทำไมไม่ส่งผู้หญิงและเด็กมาให้เลยละ คุณคงไม่ต้องการพวกเขาหรือ และเหตุการณ์ต่างๆ ก็ง่ายเข้าและเป็นการแสดงออกที่ดีของคุณ - หัวหน้าผมเป็นผู้ที่กำลังช่วยแก้ไขปัญหากันอยู่ เขาไม่สามารถทำอะไรได้เลย ถ้าไปอยู่ที่นั่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ผมขอรับตัวประกันทั้งหมดแลกกับเจ้าพนักงานตำรวจ - หัวหน้าผมกำลังเดินมารอสักครู่ก็แล้วกัน
12. ช่วยส่งหมอบเข้ามาที่นี่	<ul style="list-style-type: none"> - วิธีที่เร็วที่สุด สำหรับการรักษาคือปล่อยให้คนเจ็บออกมารักษาข้างนอก ตอนนี้เรายังไม่มีหมอบเลย เรามีแต่ชุดปฐมพยาบาล 	<ul style="list-style-type: none"> - เขาจะส่งหมอบไปให้ทันที - ผมคิดว่าหมอบกำลังเดินทางมาคงจะถึงที่นี่เร็วๆ นี้
13. ผมต้องการเหล้าสักขวด	<ul style="list-style-type: none"> - ผมไม่แน่ใจ ผมจะลองดูว่าจะทำอย่างไรได้บ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - เหล้าอะไร แม้โขง หรือแสงโสม
14. ผมคือตัวประกัน พวก เขาให้ผมพูดกับคุณ	<ul style="list-style-type: none"> - คุณชื่ออะไร ตอนนี้เป็นอย่างไร แล้วคนอื่นๆ เป็นอย่างไรบ้าง - เรากำลังพยายาม ช่วยเหลือพวกคุณ เพื่อความปลอดภัยของทุกคน 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณกำลังเป็นตัวแทนให้เขาหรือ พวกเขาได้ยินคุณหรือเปล่า เขามีอาวุธปืนกี่กระบอก

คำพูดของคนร้าย	คำตอบของผู้เจรจาที่เหมาะสม	คำตอบของผู้เจรจาที่ไม่เหมาะสม
15. ช่วยส่งไฟให้ด้วย	- เราคิดว่า คุณจะรำคาญ ถ้าส่งไฟไปที่คุณ - ไฟเรามีเสียงน่ารำคาญ เราไม่ชอบรับกวนคุณ	- คุณจะให้ส่งไฟไปที่ไหน
16. เอาไฟพวกนี้ออกไป	- ไฟเหล่านี้ทำให้คุณรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้น	- ไฟอะไรหรือ ผมไม่รู้ไฟไปอยู่ที่นั่นได้อย่างไร

(โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2545 : 8-9)

4.6 การใช้บุคคลที่สามช่วยในการเจรจาต่อรอง

ในสังคมไทยที่มีการเน้นถึงในเรื่องของอาวุโส มีความเกรงใจกับให้ความเคารพเชื่อฟัง ผู้ที่มีอาวุโสกว่า ดังนั้น การที่นำบุคคลที่สามซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือคนร้าย มาช่วยในการเจรจาต่อรองนั้น ในประเทศไทยเคยประสบความสำเร็จมาแล้ว แต่ต้องระมัดระวังและจะต้องแน่ใจว่าเราสามารถควบคุมบุคคลที่สามหรือล่ามได้ และฝ่ายเจรจาต่อรองจะต้องซักถามบุคคลที่สามให้แน่ใจก่อนว่าหากให้เขาเป็นผู้เจรจาแล้ว จะเกิดประโยชน์ ไม่ไปกระตุ้นอารมณ์ของคนร้าย ขณะเดียวกันจะต้องทำความเข้าใจกับบุคคลที่สามที่จะเข้าช่วยเจรจาว่าจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ และคำชี้แนะของฝ่ายเจรจาต่อรองในระหว่างการเจรจากับคนร้าย

วิธีการที่เหมาะสมที่จะใช้ในกรณีให้บุคคลที่สามเข้าช่วยในการเจรจา

1) ให้บุคคลที่สามพูดโทรศัพท์กับคนร้าย (ถ้ามีโทรศัพท์) เพราะฝ่ายเจรจาต่อรองสามารถเขียนคำพูดลงในกระดาษ เพื่อให้บุคคลที่สามพูดตามได้ เมื่อเกิดปัญหาหรือต้องการชี้แนะและถ้าการเจรจาล้มเหลว ก็สามารถยกเลิกการติดต่อได้ง่าย และวิธีการนี้จะให้ความปลอดภัยกับบุคคลที่สามมากที่สุด

2) อย่าปล่อยให้บุคคลที่สามที่ช่วยเจรจา เข้าไปพูดตรงหน้าหรือใกล้ตัวคนร้าย เพราะอาจถูกจับเป็นตัวประกันได้ ถ้าเป็นการเผชิญหน้ากัน ให้บุคคลที่สามนั้น หลบอยู่หลังที่กำบังกับเจ้าพนักงานตำรวจแล้วใช้วิธีการพูดตะโกน หรือพูดผ่านเครื่องขยายเสียง ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือฝ่ายเจรจาต่อรอง สามารถแนะนำคำพูดให้กับบุคคลที่สามได้ตลอดเวลา

3) การให้ผู้แทนของคนร้ายมานั่งโต๊ะเจรจากับบุคคลที่สาม ซึ่งกรณีนี้จะใช้เมื่อคนร้ายมีจำนวนมาก เช่น ผู้ต้องขังก่อเหตุร้ายในเรือนจำ ต้องการเจรจากับผู้บัญชาการเรือนจำ เป็นต้น การที่จะใช้วิธีการนี้ได้จะต้องแน่ใจว่าคนร้ายไม่มีอาวุธ และสถานที่นั่งประชุมหรือเจรจานั้นจะต้องปลอดภัย อยู่ในจุดโล่งแจ้งที่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสามารถควบคุมความปลอดภัยให้ได้ และที่สำคัญที่สุด คือ จะต้องมีความมั่นใจว่าความสัมพันธ์ของคนร้ายกับบุคคลที่สามที่จะเข้าร่วมเจรจานั้น อยู่ในระดับดีมาก เพราะมิฉะนั้นบุคคลที่สามอาจตกเป็นตัวประกันได้

ข้อพึงระวังต่อข้อเรียกร้องของคนร้าย

- 1) ผู้เจรจาจะต้องเปิดใจกว้างและมีความยืดหยุ่นในการจัดการกับข้อเรียกร้องของคนร้าย ปล่อยให้คนร้ายเป็นผู้ตั้งข้อเสนอก่อน และพยายามต่อรองให้ได้สิ่งตอบแทนกลับมา หากจำเป็นจะต้องให้อะไรเขา ต้องพิจารณาความเหมาะสม อย่าให้มากเกินไปหรือเร็วเกินไป
- 2) ในกรณีที่จัดหาในข้อเรียกร้องที่คนร้ายขอไม่ได้ ก็หลีกเลี่ยงคำพูดว่า “ไม่ได้” ออกมาตรงๆ แต่อาจใช้คำว่า “กำลังนำเสนออยู่” แต่หากคนร้ายไม่เสนอข้อเรียกร้อง ผู้เจรจาย่อมถามหาข้อเรียกร้อง หรือถามหาข้อเรียกร้องอื่นๆ ที่คนร้ายไม่ได้เสนอมาร
- 3) ผู้เจรจาต้องเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเสนอทางเลือกอื่นๆ อย่าปฏิเสธข้อเรียกร้อง โดยเห็นว่า ข้อเรียกร้องข้อใดข้อหนึ่งยังไม่มีมีความสำคัญ
- 4) ในการเจรจาต่อรอง ผู้เจรจาต้องพยายามชักชวน โน้มน้าว คนร้ายไม่ให้กำหนดเส้นตาย ขณะเดียวกันผู้เจรจาย่อมกำหนดเส้นตายให้ตนเอง เช่น “ผมจะนำอาหารมาให้คุณภายใน 5 นาที” แต่ถ้าคนร้ายกำหนดเส้นตายแล้ว ให้ผู้เจรจาพูดเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในขณะที่ถึงเส้นตายกับคนร้าย จนกระทั่งเส้นตายผ่านไป
- 5) ข้อตกลงดำเนินการทั้งหมด ต้องได้รับการตัดสินใจอนุมัติจากผู้บัญชาการเหตุการณ์ ก่อนนำไปปฏิบัติ

4.7 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของคนร้าย

- 1) สิ่งที่คุณเจรจายอมให้ได้ หากคนร้ายร้องขอ
  - อาหาร/น้ำ, ของใช้ส่วนตัว, สิ่งอำนวยความสะดวก
  - การทำให้สาธารณูปโภคใช้การได้อีก
  - การเปลี่ยนแปลงวิธีการติดต่อสื่อสาร
  - การเคลื่อนย้ายเจ้าพนักงานตำรวจออกจากพื้นที่คนร้ายมองเห็น
  - ความช่วยเหลือทางการแพทย์ สามารถยอมได้แต่ต้องมีข้อแลกเปลี่ยน
  - เงิน สามารถยอมได้ แต่จะต้องพูดถ่วงเวลา
- 2) สิ่งที่ไม่สามารถยอมให้ได้ในการเจรจาต่อรอง
  - อาวุธ, ยาเสพติด, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
  - ขอโทรศัพท์เคลื่อนที่
  - การปล่อยตัวนักโทษ, การแลกเปลี่ยนตัวประกัน, การหลบหนี, การส่งตัวประกันกลับไปยังที่เกิดเหตุ
    - รถยนต์หรือยานพาหนะ เพราะจะทำให้ยากต่อการควบคุม เว้นแต่ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จะอนุญาตเพราะได้เตรียมแผนยุทธวิธีแล้ว นอกจากนี้ ห้ามนำยานพาหนะมาให้คนร้ายเห็นเพราะอาจจะเป็นเหตุให้คนร้ายเพิ่มข้อเรียกร้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สิ่งที่ระบุถึงความก้าวหน้าในการเจรจา

1. อารมณ์ของคนร้ายลดลง สังเกตจากลักษณะการพูดที่มีความเร็วลดลง
2. การสนทนายาวขึ้น, คนร้ายมีความต้องการที่จะพูดกับผู้เจรจามากขึ้น
3. พฤติกรรมคนร้าย, พฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรงของคนร้ายลดลง
4. คนร้ายยอมให้กำหนดเส้นตายผ่านไปโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น
5. คนร้ายมีความเต็มใจมากขึ้น ในการทำตามข้อเรียกร้องของผู้เจรจา
6. คนร้ายยอมปล่อยตัวประกัน

(กรมสุขภาพจิต, 2548 : 104)

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วรรณิตเตชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วรรณิตเตชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 5

การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต

การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ เพราะการประชาสัมพันธ์จะช่วยลดความวิตกกังวลของประชาชน ป้องกันการสับสนวุ่นวายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ซึ่งอาจได้ข้อมูลมาจากหลายแหล่งที่มีความแตกต่างกัน พร้อมทั้งสื่ออาจแสดงความคิดเห็น ส่วนตัวลงไปในกาเสนอข่าว สิ่งเหล่านี้จะทำให้การบริหารวิกฤตการณ์เป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้น ภาวะเช่นนี้เป็นเรื่องที่เขาพนักงานตำรวจจะต้องเข้าร่วมดำเนินการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสื่อมวลชนจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติการแก้ไขวิกฤตการณ์ ขณะเดียวกันจะต้องไม่สร้างข้อจำกัดโดยไม่จำเป็น อันเป็นการกีดกันไม่ให้สื่อมวลชนได้รับข้อมูลข่าวสารสาระที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ เพราะสื่อมวลชนต้องการทราบข้อมูลที่ถูกต้องและทันท่วงที ขณะที่ฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ก็ต้องพยายามแก้ไขปัญหาให้คลี่คลายโดยเร็วที่สุด โดยตระหนักถึงความปลอดภัยของชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ตัวประกันเช่นกัน อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนก็มีส่วนช่วยเหลือฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ได้ อย่างเช่น การแจ้งให้ประชาชนทราบถึงการเปลี่ยนเส้นทางจราจร หรือวิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงอาชญากรรม เป็นต้น

ในการทำงานร่วมกับสื่อมวลชนในภาวะวิกฤตนั้น จะต้องตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้คือ

(1) สื่อมวลชนจะรายงานทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาได้ยิน ถ้าเขาต้องทำงานอยู่ในสภาพที่มีความสับสนอลม่าน ซึ่งจะเป็นภาพพจน์ที่ไม่ดีขององค์กร

(2) สื่อมวลชนเป็นตัวการสำคัญที่จะหลอมความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการทำงานของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์และฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ไม่มีโอกาสจะได้แย้ง เพราะผู้ฟังมีแนวโน้มจะเชื่อข้อมูลของสื่อมวลชน

(3) ความล้มเหลวใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสื่อมวลชน ส่วนใหญ่มิได้มาจากความมั่งร้าย แต่เนื่องจากความไม่รู้ในข้อเท็จจริง

(4) สภาพการณ์ของวิกฤตการณ์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏ จะมีผู้สื่อข่าวเข้ามาทำข่าวจำนวนมาก และจะเกิดความสับสนวุ่นวาย จนทำให้เหตุการณ์เลวร้ายลง ภาวะต่างๆ เช่นนี้เป็นผลเนื่องมาจากขาดระบบการจัดการและกระบวนการขั้นตอนที่เป็นระเบียบ ซึ่งสื่อมวลชนจะต้องปฏิบัติตาม

เมื่อตระหนักถึงความสำคัญของสื่อมวลชนที่มีผลกระทบต่อกาแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์แล้ว ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จึงจำเป็นที่จะต้องตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ขึ้นมา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชนและแสวงหาแนวทางร่วมกันในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตในพื้นที่ใด เจ้าหน้าที่ซึ่งควบคุมสถานการณ์ในขณะนั้นจะต้องพยายามรักษาสถานภาพระหว่าง

สื่อมวลชนกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี และจะต้องกำหนดบริเวณที่จะใช้เป็นทีแกล่งข่าว ชั่วคราวก่อน ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะต้องไม่กีดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ควรจะต้องกันพื้นที่เพื่อมีให้สื่อมวลชนล่องล้าเข้าไปกีดขวางการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันจะต้องอยู่ในระยะที่สื่อมวลชนสามารถเห็นเหตุการณ์ได้ โดยไม่เป็นอันตราย ผู้ซึ่งจะเป็นผู้ชี้แจงให้สื่อมวลชนทราบถึงเหตุการณ์วิกฤตในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ นั้น จะต้องปรึกษากับผู้บัญชาการเหตุการณ์ก่อน เพื่อลงความเห็นว่าจะสามารถให้ข้อมูลข่าวสารใดออกเผยแพร่ได้บ้างในช่วงแรกๆ และจัดกำหนดการที่จะแกล่งข่าวเพิ่มเติมภายหลัง เมื่อมีฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่จัดตั้งขึ้นอย่างชัดเจน กำหนดตัวผู้แกล่งข่าวแน่นอน

5.1 ภาระหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกของเหตุการณ์ จะมีความสับสนวุ่นวาย เกิดขึ้นมากมาย จึงจะต้องตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ขึ้น เมื่อทุกคนมารายงานตัวที่จุดปฏิบัติงาน จะต้องมีการประชุมชี้แจงสรุปสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันที่สุดให้ทราบ เพื่อให้ทุกคนที่จะปฏิบัติงานร่วมกันได้มีความเข้าใจในเหตุการณ์ตรงกัน จากนั้นจึงแบ่งหน้าที่ให้กับผู้ร่วมงานในวิกฤตการณ์ที่มีขนาดใหญ่ หรือวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก เช่น กรณีภัยพิบัติตามธรรมชาติหรืออุบัติเหตุขนาดใหญ่ อาจต้องจัดเป็นทีมปฏิบัติงานหรือชุดปฏิบัติงานขึ้นหลายชุด แบ่งแยกหน้าที่กันในการให้ข้อมูลข่าวสาร เช่น ชุดรวบรวมข้อมูลข่าวสารเบื้องต้น ณ ที่เกิดเหตุ ชุดปฏิบัติงาน ณ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ชุดปฏิบัติงาน ณ ศูนย์แกล่งข่าว หรือศูนย์สื่อมวลชน เป็นต้น ซึ่งทุกชุดปฏิบัติงานนั้นจะต้องทราบข้อมูลที่เหมือนกัน

นอกจากนี้ จะต้องจัดเจ้าหน้าที่ที่จะตอบข้อซักถามทางโทรศัพท์จากผู้โทรมาสอบถามได้แก่ ญาติผู้เสียชีวิต หรือผู้ได้รับบาดเจ็บ องค์กรในต่างประเทศในกรณีที่มีชาวต่างชาติประสบเหตุ ซึ่งกรณี ดังกล่าวจะต้องชี้แจงวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น การจดบันทึกข้อมูลคำถาม แนวทางคำตอบที่ให้และต้องได้รับการชี้แจงข้อมูล รวมทั้งสถานการณ์ให้ทราบและเข้าใจตรงกันอย่างเป็นระยะสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ให้ข้อมูลข่าวสารในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกันและถูกต้องตรงกัน

เมื่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ได้ตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์แล้ว สิ่งที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะต้องดำเนินการหลังจากได้ประชุมชี้แจงการปฏิบัติงาน มีดังนี้

5.1.1 การจัดพื้นที่สำหรับการปฏิบัติงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์

- **ศูนย์ประชาสัมพันธ์** เป็นศูนย์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ผู้ที่มาติดต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก ซึ่งคาดว่าจะมีผู้มาติดต่อสอบถามข้อมูลเป็นจำนวนมาก เช่น กรณีเกิดธรณีพิบัติ คลื่นสึนามิ หรืออุบัติเหตุจากเครื่องบิน เรือโดยสารขนาดใหญ่เหล่านี้ ศูนย์ประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นในการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องรวดเร็วและมีความน่าเชื่อถือ สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสาร ควรจะต้องเป็นสื่อที่ควบคุมได้

- **ศูนย์แถลงข่าว** ในกรณีที่ตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์แล้ว แต่ต้องการเน้นถึงความสำคัญของการให้ข่าวแก่สื่อมวลชน จึงควรแยกศูนย์แถลงข่าวออกมาจากศูนย์ประชาสัมพันธ์ ในการแถลงข่าวของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์จะต้องมีโฆษกที่มีความน่าเชื่อถือเป็นผู้แถลงข่าว มีการจัดลำดับของข่าวสารข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องของข่าวสารข้อมูลก่อนการแถลงข่าว ศูนย์นี้จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์กับสื่อมวลชนโดยเฉพาะ

- **พื้นที่ซึ่งจำกัดไว้สำหรับสื่อมวลชน** เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตนั้น ช่างภาพนิ่งหรือช่างภาพ โทรทัศน์ย่อมต้องการเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ เพื่อบันทึกภาพให้ได้มากที่สุดและใกล้กับสถานที่เกิดเหตุมากที่สุด ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหากับผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะต้องกำหนดอาณาเขตหรือพื้นที่สำหรับช่างภาพ หนังสือพิมพ์ หรือช่างภาพโทรทัศน์ เช่น กันพื้นที่วงรอบไว้ห้ามมิให้สื่อมวลชนเข้าไปยังพื้นที่วงใน แต่คงให้อยู่บริเวณใกล้ชิดกับพื้นที่วงในที่สามารถเห็นเหตุการณ์ได้ชัดเจน และแจ้งให้ทราบถึงอันตรายที่จะได้รับหากมีการฝ่าฝืนเข้าไปยังเขตที่ห้ามนั้น

5.1.2 การอำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชน

1) จัดให้มีการลงทะเบียนสื่อมวลชน เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่สื่อมวลชนและเพื่อการรักษาความปลอดภัยในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ ข้อมูลที่ต้องการในการลงทะเบียนสื่อมวลชน ได้แก่ ชื่อ จำนวน และสังกัดของผู้สื่อข่าวที่มารายงานข่าว ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร สำหรับการส่งและแจ้งข่าว มีสื่อท้องถิ่น จำนวนเท่าใด สื่อต่างประเทศจำนวนเท่าใด จำเป็นต้องจัดล่ามแปลหรือไม่ ในการแถลงข่าว ถ้าจำเป็นต้องใช้ล่ามต้องใช้กี่ภาษา เป็นต้น

2) กำหนดให้แสดงบัตรประจำตัวสื่อมวลชน โดยอาจใช้บัตรประจำตัวสื่อมวลชนที่ออกให้โดยกรมประชาสัมพันธ์หรือหากจำเป็น อาจมีการออกบัตรให้ใหม่สำหรับใช้ในสถานการณ์นั้นๆ โดยเฉพาะ นอกจากนี้ ยังอาจต้องใช้ปลอกแขนหรือเครื่องหมายแลบสีอื่นใดเป็นเครื่องแสดงตัวเพื่อเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่หวงห้าม โดยประสานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่ควบคุมเส้นทางเข้าออกพื้นที่หวงห้ามทุกจุด เพื่อให้เข้าใจตรงกัน

3) กำหนดบริเวณซึ่งจะใช้เป็นที่ปฏิบัติงานแถลงข่าว แล้วแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทุกคนในเขตพื้นที่วงนอก (Outer Perimeter) และพื้นที่วงใน (Inner Perimeter) ให้ทราบว่าบริเวณนั้นอยู่ตรงที่ใด เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้นำผู้สื่อข่าวไปยังจุดที่จะแถลงข่าวนั้น

4) การนำผู้สื่อข่าวเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ต้องประสานกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติ การติดเครื่องหมายแสดงตัว และจำนวนผู้สื่อข่าวที่สามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ในแต่ละครั้ง

5) กำหนดจุดจอดรถถ่ายถอดและรถข่าว เพื่อมิให้เกิดขวางเส้นทางจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับรถดับเพลิง หรือรถของฝ่ายปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ ขณะ

เดียวกันก็ต้องเป็นจุดที่ผู้สื่อข่าวสามารถเคลื่อนย้ายรถได้สะดวกพอสมควร เพื่อความรวดเร็วในการนำข้อมูลข่าวสารไปออกอากาศ

6) จัดเตรียมสถานที่และเครื่องมือสำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่สื่อมวลชน เช่น สายโทรศัพท์ สายไฟ ปลั๊กไฟ เครื่องรับโทรทัศน์ อาหาร เครื่องดื่ม ห้องสุขา เป็นต้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2545 : 119)

5.1.3 การกำหนดเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่จะเผยแพร่

ในสถานการณ์วิกฤตแต่ละครั้งนั้น จะมีผู้เกี่ยวข้องหรือกลุ่มเป้าหมายสำหรับการสื่อสารประชาสัมพันธ์หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นมากน้อยไม่เท่ากัน บางกลุ่มจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเร็วที่สุด เพื่อมิให้เกิดอันตราย บางกลุ่มเพียงเพื่อรับทราบข้อมูลเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อทราบกลุ่มเป้าหมายและความต้องการข้อมูลข่าวสารของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มแล้ว จะต้องพิจารณากำหนดเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่จะเผยแพร่เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันก็เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่รัฐบาลหรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ต้องการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายด้วย

1) ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ต่อเนื่อง ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะต้องคำนึงว่า ประเด็นที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในแต่ละวัน ในแต่ละช่วงเวลา และในแต่ละสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปคืออะไร จะต้องพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ที่รู้ถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างดีและจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในประเด็นเหล่านั้น เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวแล้วเรียบเรียงเหตุการณ์ให้อยู่ในรูปแบบของภาษาที่เข้าใจง่าย

2) ต้องพิจารณาว่าในแต่ละประเด็นของเนื้อหาของข่าวสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์วิกฤตนั้น จะให้ข้อมูลข่าวสารได้มากน้อยเพียงใด จึงจะเกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

3) กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มมีความสนใจในประเด็นของแต่ละเรื่องราวแตกต่างกันออกไป ต้องหาวิธีเรียบเรียงเนื้อหาของข่าวสารให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม เช่น ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ต้องอพยพ ต้องการทราบว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องละทิ้งบ้านเรือน และอพยพไปอยู่ที่อื่น จะต้องอยู่นานแค่ไหน ใครจะดูแลรักษาความปลอดภัยของบ้านเรือน ข้าวของ การอพยพจะต้องทำอย่างไร จะนำสิ่งของอะไรติดตัวไปได้บ้าง

4) รวบรวมข้อมูลข่าวสารให้มากที่สุด จากการพูดคุยกับผู้สื่อข่าว ค้นหาในอินเทอร์เน็ต คาดคะเนความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์สอบถามความคิดเห็นของผู้คนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ แล้วนำมากำหนดเนื้อหาของข่าวสารที่จะเผยแพร่

5) ในบางสถานการณ์ ต้องเข้าใจมารยาทและจิตวิทยาในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เช่น ในวัฒนธรรมของประเทศตะวันตก จะไม่มีการเปิดเผยชื่อของผู้ประสบอุบัติเหตุแก่สื่อมวลชน จนกว่า

จะแน่ใจว่าญาติของผู้เสียชีวิต หรือบาดเจ็บได้รับการแจ้งเหตุแล้ว เนื่องจากเป็นมารยาทในทางปฏิบัติ ที่ให้เกียรติแก่ญาติผู้เคราะห์ร้าย นอกจากนี้ สื่อบุคคลชนตะวันตกจะไม่เผยแพร่ภาพของผู้เสียชีวิต เพราะถือเป็นการไม่ให้เกียรติแก่ผู้ตาย (กรมประชาสัมพันธ์, 2545 : 120)

5.1.4 การกำหนดกลยุทธ์และสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

1) กำหนดสื่อประชาสัมพันธ์และช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม เช่น การจัดแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การรายงานข่าว เร่งด่วนการเผยแพร่ข่าวผ่าน web site ทางอินเทอร์เน็ต การประชุมผู้แทนชุมชน/อาสาสมัคร เพื่อแจ้งข่าว เป็นต้น

2) สำหรับบางสถานการณ์ อาจจำเป็นต้องใช้จิตวิทยาในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากมีความละเอียดอ่อนของประเด็นปัญหาและลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกันไป เช่น การสื่อสารกับประชาชนที่จำเป็นต้องถูกอพยพออกจากพื้นที่อันตราย แต่ไม่เต็มใจจะอพยพ เพราะไม่เห็นความจำเป็น หรือเพราะเป็นห่วงทรัพย์สิน ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ จึงต้องเน้นถึงอันตราย ที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้เกิดความตระหนักถึงภัยดังกล่าว

3) กลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มจำเป็นต้องสื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่น หรือต้องสื่อสารผ่านผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน หรือกลุ่มอื่นที่เขาเชื่อถือไว้วางใจ เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้นำท้องถิ่น เข้ามาช่วยเหลือในการออกข่าวเผยแพร่

4) ในบางสถานการณ์ เครื่องมือสื่อสารประชาสัมพันธ์ปกติไม่สามารถใช้การได้ เช่น ในเหตุการณ์น้ำท่วม สายโทรศัพท์ ไฟฟ้า ถูกตัดขาด อาจจำเป็นต้องใช้เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ หรือต้องใช้เฮลิคอปเตอร์โปรยใบปลิว หากไม่สามารถดำเนินการโดยใช้เครื่องมือสื่อสารใดๆ ได้ บางครั้งจำเป็นจะต้องจัดบุคคลเดินเท้าเข้าไปแจ้งเหตุถึงที่พักอาศัยของประชาชน เช่น ขอให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), อาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน (อปม.) ซึ่งมีเขตรับผิดชอบของตน เข้าไปบอกข่าว เป็นต้น

5) ปฏิบัติงานแบบเครือข่าย บางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้สื่อบุคคล ในกรณีบุคลากรของทางราชการมีไม่เพียงพอ สามารถใช้อาสาสมัครที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว หรือใช้อาสาสมัครขององค์กรภาคเอกชนเข้าช่วยการประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อในภาคเอกชน ซึ่งพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและจำเป็น เช่น สถานีวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน (อปม.) ชมรมวิทยุสมัครเล่น เป็นต้น

6) บางสถานการณ์ สถานที่ไม่อำนวยให้ผู้สื่อข่าวเข้าไปทำข่าวพร้อมกันเป็นจำนวนมากได้ จำเป็นต้องใช้ระบบ Media Pool โดยให้สื่อมวลชนแต่ละแขนงจัดส่งผู้แทนจำนวนหนึ่งมาปฏิบัติงานภายใต้การอำนวยความสะดวกและการจัดระเบียบของเจ้าหน้าที่

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7) ในกรณีที่ไม่สามารถอนุญาตให้สื่อมวลชนเข้าถ่ายภาพหรือรายงานข่าวในสถานที่เกิดเหตุการณ์ได้ เนื่องจากเหตุผลด้านความปลอดภัย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ จะต้องจัดทำข่าวแจก รวมทั้งภาพข่าว ทั้งภาพนิ่งและวิดีโอให้แก่สื่อมวลชน

5.1.5 การติดตามและประเมินกระแสสื่อมวลชนและสาธารณมติ

1) รวบรวมข้อมูลขีดความสามารถของสื่อแต่ละแขนง ผู้สื่อข่าวที่มารายงานข่าว มีใครบ้าง ระดับไหน ใครเป็นหัวหน้านำทีมมา มีทีมข่าวมาปฏิบัติงานกี่ทีม มีรถถ่ายทอดดาวเทียมมากี่คัน ข้อมูลเหล่านี้จะบ่งบอกความสำคัญของเหตุการณ์ และความสนใจของสื่อมวลชนที่มีต่อเหตุการณ์นั้นๆ เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการประชาสัมพันธ์จะนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนการดูแลอำนวยความสะดวกแก่ผู้สื่อข่าว และจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์ฯ ให้สอดคล้องกัน

2) ประเมินทิศทางการทำข่าวของสื่อมวลชนต่างๆ เพื่อนำมากำหนดและจัดทำประเด็นข้อมูลข่าวสาร เตรียมให้โฆษกเหตุการณ์ชี้แจงแถลงข่าว รวมถึงการจัดทำข่าวแจก และการจัดทำข้อมูลประกอบ และข้อมูลสนับสนุนต่างๆ ที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของสื่อมวลชน

3) ติดตามการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน วิเคราะห์ทิศทางและประเด็นในการรายงานข่าว เพื่อนำมาใช้ในการจัดเตรียมข้อมูล แนวคำถามคำตอบเพื่อใช้ในการแถลงข่าว และตรวจสอบ การนำเสนอข้อมูลที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน เพื่อพิจารณาแก้ไขให้ถูกต้อง

4) การประเมินสื่อมวลชน โดยการวิเคราะห์ถึงเนื้อหาของข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอ หรือรับฟังความคิดเห็นของผู้อ่านผู้ชม ผู้ฟัง รายการข่าวที่มีการนำเสนอโดยสื่อมวลชน รับฟังข้อคิดเห็นที่ผู้อ่าน ผู้ชม ผู้ฟัง รายการมีต่อการปฏิบัติการของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ เพื่อนำมากำหนดรูปแบบของข้อมูลข่าวสาร ประเด็นที่จะนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ภาพข่าว ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง และประเด็นสำคัญที่สื่อมวลชนนำเสนอ ส่วนวิธีการวิเคราะห์จะวิเคราะห์จากความยาวของรายการข่าวที่ออกอากาศ ความยาวของรายงานข่าวที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นข่าวที่ปรากฏในหน้าหนึ่ง หรือหน้าใน เป็นข่าวนำหัวเรื่องตัวใหญ่ หรือเป็นข่าวเล็กๆ แหล่งข่าวที่อ้างในตัวข่าวเป็นใคร ภาพประกอบ และการใช้คำที่มีความหมายในทางลบ เป็นต้น

5) การประเมินทัศนคติของสาธารณชน ทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์สมาชิกในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ การสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

(กรมประชาสัมพันธ์, 2545 : 124)

5.1.6 การจัดบันทึกสถานการณ์ และบันทึกการปฏิบัติงาน

1) การจัดบันทึกสถานการณ์ เป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงาน ควรบันทึกวันเวลา และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น หมายเลขโทรศัพท์สำคัญ ชื่อเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงาน การบันทึกสถานการณ์ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่เปลี่ยนผลัดเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใหม่สามารถติดตามสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง

2) การบันทึกการปฏิบัติงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่ได้ดำเนินการไปแล้วในเรื่องต่างๆ เช่น รายการคำถามที่ผู้สื่อข่าวถามเข้ามา ชื่อผู้สื่อข่าวที่ถาม ชื่อสำนักข่าว คำถาม คำตอบที่ตอบไป รายการข่าวแจกที่ผลิตและเผยแพร่ไปแล้ว พร้อมหัวข้อข่าวและประเด็นสำคัญในข่าว วันเวลาที่เผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่เปลี่ยนผลัดเข้ามาปฏิบัติงานใหม่สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง และให้ข้อมูลข่าวสารได้ในแนวทางเดียวกัน

ควรจะต้องจัดทำกระดานสถานการณ์ เพื่อบันทึกข้อมูลต่างๆ ลงในกระดานดำหรือกระดานไวท์บอร์ด หรือหากอยู่นอกสถานที่อาจใช้แผ่นพลาสติกขนาดไม่ใหญ่มากหลายแผ่น น้ำหนักเบาเคลื่อนย้ายได้ง่าย หรืออาจใช้กระดาษขนาด A4 เขียน และติดเทปบนผนังห้องก็ได้ ขอให้ประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์

นอกจากการใช้กระดานดำและกระดานไวท์บอร์ดแล้ว ให้เก็บข้อมูลทุกอย่าง ที่ให้แก่สื่อมวลชนเข้าแฟ้ม พร้อมบันทึกวันที่ เวลา สถานที่ที่ให้ข่าวกำกับไว้ด้วย เพื่อป้องกันการให้ข่าวซ้ำหรือเกิดข้อขัดแย้งในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอันอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนไป

3) จัดทำคำแถลงสรุปเหตุการณ์ เมื่อเหตุการณ์จบลง ให้ข้อมูลในภาพรวม ย่อตผู้เสียชีวิต ผู้ได้รับบาดเจ็บ ความเสียหาย การช่วยเหลือที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และที่จะดำเนินการโดยเร่งด่วนต่อไป

4) แจ้งกำหนดการปิดศูนย์ข้อมูลข่าวสารร่วม หรือศูนย์ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ และแจ้งสถานที่ติดต่อ รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อในด้านข้อมูลข่าวสารหลังการปิดศูนย์ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์แล้ว สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ รวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้อง และแนวทางการปรับปรุงแผน/วิธีปฏิบัติงานในอนาคต

5) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ยังคงต้องติดตามประเด็นข้อมูลข่าวสารและเผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องผลการสอบสวนสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุวิฤต การให้ความช่วยเหลือในระยะยาวแก่ผู้เคราะห์ร้าย การอพยพราษฎรกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเรือน การจัดหาที่ทำกินและอาชีพให้แก่ผู้ที่ต้องย้ายถิ่นฐานไปอยู่ ณ ที่แห่งใหม่ที่ทางการจัดสรรให้ การลงโทษผู้กระทำผิด การปรับปรุงมาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยสำหรับเหตุการณ์อนาคต (กรมประชาสัมพันธ์, 2545 : 125)

5.1.7 สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์

เมื่อเหตุการณ์สงบแล้ว ให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์จัดทำค่าแถลงสรุปเหตุการณ์เสนอต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งจะประกอบด้วย

1) รายงานสถานการณ์ นโยบาย คำสั่ง ประเด็นของการประชุมชี้แจง หรือเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ แนวทางปฏิบัติของกองบัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งมีใช้แผนปฏิบัติการในการบริหารเหตุการณ์

2) สำเนาข่าวทั้งหมดทั้งที่เป็นข่าวที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์แจกจ่ายแกีสื่อมวลชน สำเนาข่าวตัดที่ได้มาจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ในช่วงที่เกิดเหตุวิกฤต สำเนาวิดีโอและภาพนิ่งที่สื่อมวลชนได้ออกข่าว ตลอดจนสำเนารายงานพิเศษที่เกี่ยวกับสถานการณ์

3) รายงานความเสียหายที่เกิดขึ้น เรื่องยอดผู้ตาย ผู้บาดเจ็บ ความเสียหายด้านทรัพย์สิน เป็นต้น

4) รายงานขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้กระทำแล้ว และที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต

5) ผลการประเมินการปฏิบัติงานของฝ่ายประชาสัมพันธ์ ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

ซึ่งสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานนี้ ควรจะต้องเก็บในแฟ้มข้อมูลข่าวสาร เพื่อเผยแพร่ และเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าในการแก้ไขปัญหาวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อไป

5.2 การแต่งตั้งโฆษกเหตุการณ์

ในกรณีเกิดวิกฤตการณ์ จะต้องมีการแถลงข่าวให้สื่อมวลชน หรือให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลต่างๆ ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จำเป็นจะต้องตั้งโฆษกเหตุการณ์ขึ้นอย่างน้อย 1 คน เพื่อทำหน้าที่แถลงข่าวให้สัมภาษณ์และตอบคำถามของสื่อมวลชน ทั้งนี้ เพื่อให้การให้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ป้องกันความสับสน โฆษกเหตุการณ์ยังทำหน้าที่ป้องกันการกระทบกระทั่งระหว่างผู้บังคับบัญชาระดับสูงกับสื่อมวลชน และการที่โฆษกเหตุการณ์เป็นผู้มาแถลงข่าวหรือตอบคำถามของสื่อมวลชนแทนผู้บัญชาการเหตุการณ์นั้น ทำให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ได้มีโอกาสบริหารเหตุการณ์วิกฤตได้อย่างเต็มที่

ในการเลือกบุคคลใดทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์นั้น ผู้บังคับบัญชาควรจะต้องคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมไว้ก่อนล่วงหน้า โดยไม่ต้องรอให้เกิดเหตุวิกฤตก่อน เพื่อให้เขาได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีไว้กับสื่อมวลชน และเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตขึ้นมาเมื่อใดบุคคลที่ถูกคัดเลือกนั้น ก็สามารถประสานงานกับสื่อมวลชนได้ทันที บุคคลที่จะทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์นั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีกับสื่อมวลชน เข้าใจการทำงานของสื่อมวลชนว่าสื่อจำเป็นต้องแสวงหาข่าวสารเพื่อไปเสนอข่าวให้

มากที่สุด แม้ว่าบางครั้งอาจมีการล้วงล้ำต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไปบ้าง ผู้ทำหน้าที่โฆษกจะต้องทำการชี้แจงเหตุผลความจำเป็นว่าสื่อมวลชนควรจะเสนอข่าวสารข้อมูลใดบ้าง และข้อมูลใดที่เสนอไปแล้ว จะทำให้เหตุการณ์ที่วิกฤตนั้น เลวร้ายลงไปอีก ผู้ทำหน้าที่โฆษกจะต้องไม่เกรงกลัวต่อสื่อมวลชน พยายามหาความรู้เกี่ยวกับกลไกของการทำข่าว ขณะเดียวกันพยายามประสานกับบรรณาธิการข่าวของสื่อสิ่งพิมพ์ หรือวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์และก่อให้เกิดความร่วมมือในการนำเสนอข่าวสาร

5.2.1 บทบาทผู้ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์

1) เตรียมพร้อมสำหรับการแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนในสถานที่เกิดเหตุ เพราะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์จะมีสื่อมวลชนจำนวนมากมาปฏิบัติงานอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ และต้องการที่จะสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ที่เป็นโฆษกเหตุการณ์นั้นปฏิเสธที่จะตอบคำถามของสื่อมวลชนไม่ได้ ขณะเดียวกันจะห้ามมิให้สื่อมวลชนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยไม่แสดงเหตุผล เช่นนี้ อาจทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีแก่ผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ได้ ดังนั้นผู้ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์จะต้องแสดงเหตุผลของการห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุ โดยเน้นในเรื่องของความปลอดภัย ความมั่นคง หรือพยานหลักฐานที่อาจสูญหายไป เป็นต้น ดังนั้น หากโฆษกเหตุการณ์ได้เตรียมตัวเตรียมข้อมูลล่วงหน้า ก่อนให้สัมภาษณ์จะก่อให้เกิดผลดีในทางสร้างความเชื่อมั่น ป้องกันและแก้ไขข่าวลือได้

2) เตรียมเนื้อหาของข่าวสารที่จะใช้แถลงในภาวะวิกฤต เนื้อหาของข่าวสารในภาวะกรณีเช่นนี้ จะต้องตอบคำถามเหล่านี้ได้คือ

- เกิดอะไรขึ้น
- เกิดขึ้นเมื่อไหร่
- เหตุเกิดจากอะไร
- มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บบ้าง
- ความเสียหายเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
- มีอะไรจะเป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายต่อไปอีกหรือไม่
- ใครรับผิดชอบ
- อะไรที่ผิด
- ฝ่ายบริหารจะทำอะไรต่อไปเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น
- เมื่อไรจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติม

นอกจากนี้ ผู้ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์ จะต้องคาดคะเนล่วงหน้าว่าอาจถูกสัมภาษณ์หรือถูกสอบถามในหัวข้อหรือประเด็นใด โดยเฉพาะประเด็นที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิกฤตการณ์

3) ทำความเข้าใจในประเด็นสำคัญ ที่จะเน้นในการให้สัมภาษณ์แล้วสรุปเป็นคำพูดไม่ให้ยาวจนเกินไป ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย การคาดคะเนคำถามและคำตอบล่วงหน้า จะช่วยในการตอบคำถามได้อย่างถูกต้องตรงประเด็นและกระชับ

4) ข้อความที่จะใช้สัมภาษณ์ควรเป็นข้อมูลในทางบวก กล่าวคือ ผู้ที่ทำหน้าที่โฆษกจะต้องแสดงความรู้สึกรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในลักษณะที่ทำให้ภาพลักษณ์ของการปฏิบัติงานว่าผู้บริหารเหตุการณ์นั้น เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหา เช่น แสดงความห่วงใยต่อผู้บาดเจ็บ, แสดงความเสียใจต่อครอบครัวผู้เสียชีวิต, สิ่งใดบ้างที่เจ้าหน้าที่ได้เข้าดำเนินการช่วยเหลือและจะดำเนินการอย่างไรต่อไป เพื่อให้สถานการณ์ดีขึ้น หรือไม่เลวลงไปกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งมีมาตรการอย่างไรที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายแรงเช่นนั้นอีกในอนาคต

5) ให้ข้อมูลข่าวสารแก่สื่อมวลชนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพราะสื่อมวลชนจะต้องรายงานให้สาธารณชนทราบถึงเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดเวลาจนกว่าวิกฤตการณ์นั้นจะสิ้นสุด ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์ควรให้ข้อมูล ความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา ว่าได้ดำเนินการไปมากน้อยเพียงใด โดยข้อมูลข่าวสารนั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ ของบุคคล หรือตัวประกัน เป็นต้น

6) พึงตระหนักถึงขีดความสามารถของสื่อมวลชน เพราะสื่อมวลชนสามารถช่วยเหลือฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ได้เป็นอย่างดี หากฝ่ายประชาสัมพันธ์และผู้ที่ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์มีสัมพันธภาพที่ดีกับสื่อมวลชน เพราะสื่อมวลชนสามารถช่วยแจ้งข่าวสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ช่วยนำเสนอวิธีปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่ประชาชน ช่วยแจ้งข่าวที่ฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบได้อย่างทั่วถึง เช่น การปรับเปลี่ยนเส้นทางจราจร การห้ามเข้าบริเวณที่เป็นอันตราย เป็นต้น

7) ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับช่วงเวลาในการแถลงข่าว เช่น การสัมภาษณ์เพื่อออกข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ ปกติจะถูกตัดทอนลงเหลือคอลัมน์ข่าวที่มีความยาวประมาณ 10-20 นิ้ว ส่วนการสัมภาษณ์เพื่อออกข่าวโทรทัศน์ จะมีเวลาประมาณ 30-60 วินาที ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์ต้องเตรียมข้อมูลที่จะพูดถึงประเด็นสำคัญที่สุดนี้ ต้องการสื่อสารด้วยประโยคสั้นๆ แต่ถ้าต้องการที่จะชี้แจงหรืออธิบายเรื่องใดในรายละเอียด ก็สามารถทำได้ แต่ต้องหลังจากที่ได้พูดถึงประเด็นสำคัญที่สุดไปแล้ว

(กรมประชาสัมพันธ์, 2545 : 157)

5.2.2 สิ่งทีโฆษกเหตุการณ์พึงปฏิบัติ และละเว้นการปฏิบัติในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

1) แต่งกายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่นเกิดเหตุน้ำท่วมใหญ่ในการให้สัมภาษณ์อาจใส่ชุดสุภาพแล้วมีเสื้อคลุม (แจ็กเก็ต) ที่มีสัญลักษณ์ขององค์กร ซึ่งจะเหมาะสมกว่าการใส่สูทให้สัมภาษณ์ในบริเวณน้ำท่วม

2) ให้เกียรติผู้สื่อข่าวในฐานะที่เขาจะต้องนำเสนอข่าวสารให้ประชาชนรับรู้ อย่าอคติเป็นปฏิปักษ์กับผู้สื่อข่าวหรือกีดกันไม่ให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสาร ต้องเข้าใจว่าหน้าที่ของผู้สื่อข่าว คือ

จะต้องได้ข่าวซึ่งทันต่อเวลา การเสนอข่าวจะต้องถูกต้องและรวดเร็ว ผู้ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์ จึงควรพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์ แม้บางครั้งจะล่วงเลยเวลาราชการปกติก็ตาม

3) หาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สื่อข่าวที่จะมาสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบภูมิหลังหรือลักษณะนิสัย เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดจากการตอบคำถาม ในกรณีประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน และเวลาให้สัมภาษณ์ จะพูดเจาะจงเฉพาะประเด็นสำคัญ โดยมีข้อมูลที่นำเชื่อถือประกอบการสัมภาษณ์ ให้พึงระมัดระวังอารมณ์ การแสดงออกทางน้ำเสียงหรืออากัปกริยา หากผู้สัมภาษณ์ถามคำถามด้วยความก้าวร้าว ให้ตอบคำถามไปตามปกติ เพราะคนดูจะจดจำคำตอบมากกว่าสนใจคำถาม ห้ามทะเลาะกับสื่อผ่านจอโทรทัศน์ ข่าววิทยุ

4) พูดเฉพาะแต่ในสิ่งที่รู้ อย่าพูดจากข้อสันนิษฐาน หรือสมมติฐาน หากเห็นว่าถ้าพูดแล้วไม่เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายใด ก็ไม่ต้องพูด และถ้าหากไม่สามารถตอบคำถามได้ ต้องให้เหตุผลว่าเพราะเหตุใด เช่น ตอบว่า “ผมไม่สามารถพูดถึงเรื่องนี้ได้เพราะจะกระทบต่อความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัยของตัวประกัน” แต่ห้ามพูดว่า “ไม่มีความเห็น” เพราะอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า อาจมีสิ่งใดซ่อนเร้นอยู่ซึ่งไม่ต้องการกล่าวถึง

5) ในการตอบคำถาม ควรจะตอบคำถามสั้นๆ กระชับให้จบภายใน 30 วินาที จากนั้นจึงอธิบายขยายความเพิ่มเติม หากเห็นว่าจำเป็นจะต้องชี้แจงรายละเอียด ไม่จำเป็นจะรีบตอบคำถามในทันที ต้องฟังคำถามให้เข้าใจให้ดีกว่า หากไม่เข้าใจคำถาม ขอให้ผู้สื่อข่าวถามใหม่ได้ และเมื่อเข้าใจแล้ว จึงจะตอบคำถามดังกล่าว

หากต้องการเปลี่ยนหัวข้อหรือประเด็นที่พูด ก็สามารถกระทำได้ โดยอาศัยช่วงเวลาในการตอบคำถามนั่นเอง

6) ในการให้สัมภาษณ์หรือตอบคำถาม อย่าใช้คำย่อ หรือศัพท์เทคนิค หรือคำเฉพาะที่รู้เฉพาะในหน่วยงานบางหน่วยเท่านั้น เพราะประชาชนผู้รับฟังไม่เข้าใจ พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำที่สร้างสีสันเกินจริง คำที่เร้าอารมณ์ความรู้สึก หรือถ้อยคำที่รุนแรง เพราะจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี

7) พูดแต่ความจริง อย่าโกหก หรือพูดไม่จริง แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม เพราะหากผู้สื่อข่าวหรือประชาชนรู้ความจริง จะทำให้คำพูดของท่านขาดความน่าเชื่อถือ เกิดความไม่ไว้วางใจต่อกัน และถ้าผู้สื่อข่าวอ้างถึงข้อมูลหรือสถิติตัวเลขที่คลาดเคลื่อน อย่าปล่อยผ่านไปโดยไม่แก้ไข เพราะผู้ฟังจะเกิดความเข้าใจว่าท่านยอมรับข้อมูลเหล่านั้น ทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าข้อมูลที่คลาดเคลื่อนนั้น เป็นความจริง ผู้ทำหน้าที่โฆษกเหตุการณ์ จะต้องขอแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องทันที

ห้ามบอกสื่อมวลชนว่า “ห้ามลงข่าว” เพราะจะไปกระตุ้นให้มีการแพร่กระจายข่าวมากยิ่งขึ้น แต่ควรให้ข้อมูลข้อเท็จจริง เพื่อจะได้มีการเสนอข่าวที่ถูกต้อง

8) อย่าด่วนปฏิเสธความรับผิดชอบ แต่ควรเน้นการแก้ไขปรับปรุงและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต อย่าโต้แย้งถกเถียงในสิ่งที่ปรากฏชัด ไม่หลีกเลี่ยงการซักถาม แต่จะให้ความร่วมมือในการตอบคำถามของผู้สื่อข่าวและอธิบายให้เกิดความเข้าใจและความถูกต้อง

5.3 กลยุทธ์ในการทำงานด้านประชาสัมพันธ์

ในการทำงานประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตนั้น นอกจากจะต้องเตรียมคณะทำงานในการหาข้อมูล เพื่อให้โฆษกเหตุการณ์แถลงข่าวแล้ว กลยุทธ์ในการทำงานด้านประชาสัมพันธ์ก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะจะทำให้การนำเสนอข้อมูลของการแก้ไขวิกฤตการณ์นั้น เป็นที่ยอมรับของประชาชน กลยุทธ์ที่ใช้ในการทำงานด้านประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต พอสรุปได้ดังนี้

1) จะต้องกำหนดระยะเวลาในการแถลงข่าวแต่ละช่วงอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และแจ้งให้ผู้สื่อข่าวทุกคนที่มาทำข่าวให้ทราบถึงเวลาที่จะทำการแถลงข่าว **ห้าม** เจาะจงให้ข่าวเฉพาะสื่อใดสื่อหนึ่งโดยเฉพาะ จะต้องให้ข่าวโดยเท่าเทียมกันและจะต้องแถลงข่าวให้ตรงตามเวลา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงเวลาที่ผู้สื่อข่าวจะต้องส่งข่าวเข้าไปยังสำนักพิมพ์เพื่อทันต่อการพิมพ์ หรือทันเวลาการออกข่าวของสถานีโทรทัศน์

2) แจกจ่ายข้อมูลข่าวสารที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ในกรณีที่เป็นเรื่องรายละเอียด กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เห็นว่าจำเป็นในการเผยแพร่ให้กับสื่อมวลชน

3) จัดทำเอกสารข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งในการเขียนเอกสารข่าวนั้น จะตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม อย่างไร ซึ่งในการเขียนเอกสารข่าวนั้นต้องตอบคำถามเหล่านี้ได้ในย่อหน้าแรก โดยมีรายละเอียดที่มีความสำคัญรองอยู่ในย่อหน้าถัดไป ในการพิมพ์เอกสารข่าว ควรพิมพ์หน้าเดียว หากข่าวมีความยาวเกินกว่า 1 หน้า ให้พิมพ์ใส่กระดาษอีกแผ่นหนึ่ง และมีข้อความว่า “ยังมีต่อ” ในด้านล่างสุดของเอกสารแผ่นแรก เนื้อข่าวที่เขียนจะต้องกระชับรัดกุมให้ได้ใจความสมบูรณ์ชัดเจน โดยยึดความจริง ระบุแหล่งที่มาของเอกสารอย่างชัดเจน ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ของผู้แจกข่าว เพราะจะเป็นประโยชน์ในการติดต่อสอบถาม

4) จัดให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ มาแถลงข่าวเมื่อมีโอกาสอันเหมาะสม โดยทำความตกลงกับผู้สื่อข่าวในเรื่องต่างๆ ก่อนการให้สัมภาษณ์ กำหนดขอบเขตของการให้สัมภาษณ์ เพราะในบางเรื่องอาจกระทบต่อความมั่นคง และความปลอดภัย จึงไม่อาจแถลงข่าวได้ เพราะคำตอบของผู้บัญชาการเหตุการณ์จะมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้

5) บันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ไว้ และหากเห็นว่ากรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ถูกต้อง สมบูรณ์ตามแบบแผนแล้ว ให้ทำการเผยแพร่ภาพดังกล่าวแก่สื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีสื่อที่สามารถควบคุมได้ เช่น สื่อของรัฐ ก็ขอความร่วมมือในการถ่ายทอดภาพนั้นซ้ำๆ ต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ในกรณีการสลายการชุมนุมที่ถูกต้อง เพื่อผู้ชมจะได้รับรู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จึงควรจะต้องมีผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลาง มาอธิบายประกอบภาพการปฏิบัติงานว่าในการสลายการชุมนุมนั้น ในหลักสากลทำอย่างไรและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรานั้นสอดคล้องกับระบบสากลหรือไม่ เป็นต้น

6) จัดทำแฟ้มข้อมูลข่าวสารและวัสดุประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเหตุการณ์รวบรวมเก็บไว้เพื่อเผยแพร่แจกจ่ายแก่ผู้ร้องขอภาพหลังเมื่อเหตุการณ์เสร็จสิ้นลง รวมทั้ง เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานและเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อการค้นคว้าอ้างอิงในอนาคต

5.4 คำแนะนำเกี่ยวกับการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนโดยมีพิธีกร

ในการแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนนั้น บรรยากาศของการแถลงข่าว เป็นสิ่งที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสนใจนอกเหนือจากการกำหนดเนื้อหาข้อมูลที่จะแถลงข่าว หรือกลยุทธ์ที่จะใช้ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ในการแถลงข่าวจะต้องมีประเด็นข่าวสารที่ต้องการแถลงเตรียมไว้พร้อมแล้ว หากยังไม่มีประเด็นเนื้อหาข่าว ก็ไม่ควรจัดแถลงข่าว

ในการแถลงข่าวที่มีพิธีกรร่วมกับโฆษกเหตุการณ์นั้น เรื่องของกำหนดเวลาเป็นสิ่งที่พึงระวังคือ พิธีกรพยายามรักษาเวลาอย่าให้ผู้สื่อข่าวคนใดคนหนึ่งใช้เวลาในการซักถามนานเกินไป พิธีกรจะต้องกำกับเวลาให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างเหมาะสม จะต้องเตรียมการเรื่องการสะกดคำต่างๆ ที่เขียนยากไว้ให้พร้อม โดยเฉพาะ ชื่อ ยศ และตำแหน่งที่ถูกต้อง และเมื่อแถลงข่าวจบอย่ารีบกลับพิธีกรและโฆษกเหตุการณ์ ควรจะอยู่กับผู้สื่อข่าวก่อนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนเพื่อสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือต่อสื่อมวลชน

ตัวอย่างบท (Script) ของพิธีกร

สวัสดีครับ / ค่ะ ท่านผู้สื่อข่าวและท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

วันนี้เราจัดแถลงข่าวเรื่อง.....

ซึ่งผู้ที่จะมาให้ข้อมูลข่าวสารในวันนี้ ได้แก่ .....

เราจะเริ่มด้วยการสรุปข้อมูลสั้นๆ โดย ผู้แทนจากศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ก่อน จากนั้นจะเปิดให้ท่านซักถาม และเนื่องจากหลายท่านที่มาในวันนี้ยังมียกรกิจที่ต้องปฏิบัติภาระเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไป เพราะฉะนั้น เราจะใช้เวลาประมาณ ..... นาที / ชั่วโมง ในการแถลงข่าวครั้งนี้ กรุณาบริหารเวลาให้สมาชิกผู้สื่อข่าวได้ถามคำถามโดยทั่วกันด้วยนะครับ/นะค่ะ

หลังการแถลงข่าว หากท่านมีข้อสงสัยหรือต้องการสิ่งใดเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลรวมทั้งตัวกระผม/ดิฉันจะยังอยู่ที่นี้เพื่ออำนวยความสะดวกและประสานงานให้แก่ท่านอยู่นะครับ/นะค่ะ

ข่าวแจก
ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

ตัวอย่าง : รูปแบบของข่าวแจก
สัญลักษณ์ / เครื่องหมายของ
ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

- ต้องการข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมติดต่อที่ :
(ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ)

ข่าวแจกลำดับที่.....
หัวข้อข่าว
(ข้อความ) .....

วันที่...../...../.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบวิเคราะห์การรายงานข่าว ของสื่อมวลชน

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

วันที่...../...../.....

ชื่อองค์กร / สื่อมวลชน :

ข่าวแจกหมายเลข # :

พันตำรวจเอก หญิง วรณัฐ วิชาติเดชา

วันเวลาเผยแพร่ / ออกอากาศประจำวัน :

(หากมีการอัดเทปรายการข่าว กรุณาระบุคำว่า เทปไว้ท้ายเวลาด้วย)

สาระสำคัญ / สรุปเนื้อหาข่าวที่เผยแพร่ / ออกอากาศ : .....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

.....
.....
.....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประเด็น : .....

พันตำรวจเอก หญิง วรณัฐ วิชาติเดชา

.....
.....

ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน : .....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

.....
.....

ความคิดเห็น (ผลกระทบ/ความเสียหาย).....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

.....
.....

ข้อเสนอแนะ (การแก้ไข) : .....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรณัฐ วิชาติเดชา

.....
.....

มีการชี้แจงข้อมูลแล้วโดยใคร : .....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(ชื่อ & ตำแหน่ง)

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

.....
.....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มการเตรียมประเด็นข้อมูลข่าวสาร เพื่อการแถลงข่าว / การประชุมผู้แทนของชุมชน

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. คำแถลง .....

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วิชาติเตชา

.....

.....

.....

.....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ระเบียบประเด็นสำคัญ .....

.....

.....

.....

.....

3-4. ประเด็นสำคัญ พร้อมด้วยข้อเท็จจริงสนับสนุน .....

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วิชาติเตชา

.....

.....

5. ข้อประเด็นสำคัญ .....

.....

.....

.....

6. สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป .....

.....

.....

.....

.....

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 6

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิกฤตการณ์

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะให้การบริหารวิกฤตการณ์ผ่านไปด้วยดี นอกจากผู้บัญชาการเหตุการณ์ และฝ่ายบริหารวิกฤตการณ์แล้ว ก็คือกฎหมาย เพราะการที่ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จะบริหารเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไรนั้น จะต้องมีอำนาจพิเศษ บางประการในการสั่งการบังคับบัญชาให้หน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา แม้ว่าเดิมหน่วยงานนั้นๆ จะมีได้อยู่ในการบังคับบัญชาของผู้บัญชาการเหตุการณ์ก็ตาม นอกจากนี้ หากวิกฤตการณ์เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคล ไม่ว่าจะเจตนาหรือประมาทจนเป็นเหตุให้เกิดภัยพิบัติก็ตาม ก็จะต้องดำเนินคดีตามกฎหมายในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ จึงเห็นได้ว่า กฎหมายเกี่ยวข้องกับการบริหารวิกฤตการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก ทั้งในกรณีการให้อำนาจพิเศษในการบริหารวิกฤตการณ์ ให้การคุ้มครองการกระทำของผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย และดำเนินการกับผู้กระทำผิด ดังนั้น จึงขอแยกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิกฤตการณ์เป็น 2 ประการ คือ

- กฎหมายที่ใช้ในการบริหารวิกฤตการณ์
- กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีหรือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

6.1 กฎหมายที่ใช้ในการบริหารวิกฤตการณ์

กฎหมายที่ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ในการบริหารงานเมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือความมั่นคงของรัฐ หรือความเสียหายแก่สาธารณชน เป็นต้น กฎหมายที่ให้อำนาจพิเศษดังกล่าวได้แก่

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิกฤตการณ์)
- พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457
- พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548
- พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551
- พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

6.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

(เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิกฤตการณ์)

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมายทั้งปวง ดังนั้น บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ (มาตรา 6) รัฐธรรมนูญได้วางโครงสร้างรูปแบบการปกครอง

ประเทศ ที่มาของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นของปวงชนชาวไทย การใช้อำนาจรัฐ การแบ่งแยกและถ่วงดุลระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้รับรองถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งแยกเป็น 2 กรณี คือ

- 1) สิทธิเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองโดยเด็ดขาดไม่สามารถออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นได้ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น
- 2) สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครอง แต่อาจถูกจำกัดได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก (มาตรา 63)

แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะรับรองเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่ขณะเดียวกันในบางมาตราของรัฐธรรมนูญก็ได้กล่าวถึงการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะกระทำได้อันเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) การจำกัดสิทธิเสรีภาพใด จะทำได้เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดอนุญาตไว้
- (2) การที่จะออกกฎหมายมาเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น จะต้องกระทำโดยบทบัญญัติของกฎหมาย
- (3) การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น จะกระทำได้เท่าที่จำเป็น กล่าวคือ ต้องมีความเหมาะสมและมีความจำเป็น
- (4) จะกระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้
- (5) ต้องมีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป กล่าวคือ จะตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น รัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการคลี่คลายสถานการณ์ให้เข้าสู่ภาวะปรกติ จึงจำต้องอาศัยหลักเกณฑ์ข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญในการประกาศใช้กฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนบ้าง เพื่อความมั่นคงและความสงบสุข

ตัวอย่าง การชุมนุมประท้วง รัฐธรรมนูญ มาตรา 63 ได้รับรองให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ซึ่งการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธนั้น หมายถึง การชุมนุมที่ผู้ชุมนุมอยู่ในที่ตั้ง หรือจะเคลื่อนที่เดินขบวนก็ตาม จะต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของ

ประชาชน แม้ว่าการประชุมนั้น อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนบางส่วนเป็นการชั่วคราว เช่น การเดินขบวนของกลุ่มผู้ชุมนุมทำให้การจราจรติดขัดหรือส่งเสียงอึกทึกบ้าง เช่นนี้ ยังคงถือได้ว่าเป็นการประชุมโดยสงบ แต่หากผู้ชุมนุมรวมกลุ่มกันมีเจตนาปิดกั้นการจราจรเป็นการถาวรหรือปิดทางเข้าออกสถานที่สำคัญ เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่เข้าปฏิบัติงานในสถานที่นั้นได้ โดยผู้ชุมนุมมีความมุ่งหมายก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สาธารณชน หรือรบกวนขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยอาศัยความเดือดร้อนที่เกิดแก่สาธารณชนมาบังคับให้อีกฝ่ายยอมกระทำการตามที่ตนเรียกร้อง เช่นนี้ จะถือว่าการชุมนุมของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นการชุมนุมโดยสงบมิได้ และเมื่อการชุมนุมประท้วงนั้นมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เช่นนี้ ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย อาศัยข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญในการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ หรือพระราชบัญญัติกฏอัยการศึกได้ แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ตาม

6.1.2 พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457

กฏอัยการศึกเป็นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน ร.ศ.126 ซึ่งตรงกับปี พ.ศ.2450 เรียกว่า “กฏอัยการศึก ร.ศ.126” มี 8 มาตรา ซึ่งต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ยกเลิกกฏอัยการศึก ร.ศ.126 นั้นเสีย และได้ตราเป็นพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น กฎหมายฉบับนี้ได้ถูกปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติกฏอัยการศึกฯ มีดังนี้

เงื่อนไขและวิธีการประกาศ

1) พระราชบัญญัติกฏอัยการศึกฯ เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้ได้เฉพาะเวลาที่มีสงครามหรือการจลาจล หรือมีความจำเป็นที่จะรักษาความเรียบร้อยให้ปราศจากภัย ซึ่งอาจจะมาจากภายนอก หรือซึ่งอาจจะเกิดภายในพระราชอาณาจักรเท่านั้น ในกรณีที่มีใช้เวลามีสงคราม การจะประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึกฯ นั้น ก็เพื่อสำหรับวางแผนการรักษาราชอาณาจักรและสำหรับเตรียมการไว้พร้อม เมื่อมีเหตุจำเป็นก็สามารถปฏิบัติการได้ถูกต้องทันที

ผู้มีอำนาจประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึกฯ คือ พระมหากษัตริย์ โดยการประกาศใช้กฏอัยการศึกจะกระทำโดยคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบแล้วนายกรัฐมนตรี จึงนำเรื่องทูลเกล้าฯ เพื่อให้มีพระบรมราชโองการให้ใช้กฏอัยการศึก เมื่อเห็นว่ามีเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร

2) ในกรณี “ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับ ไม่น้อยกว่า 1 กองพัน หรือผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใดๆ ของทหาร” ไม่ได้ระบุว่าผู้ประกาศจะมียศ ตำแหน่งใด

อย่างชัดเจน เป็นเพียงว่า ในขณะเวลานั้นบุคคลผู้นั้นมีอำนาจบังคับบัญชาโดยอิสระอยู่ไม่น้อยกว่า 1 กองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารแล้ว ย่อมเป็นผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ทั้งนั้น แต่ถ้ามิได้ตั้งเป็นอิสระอยู่ในที่นั้นต้องให้ผู้มีอำนาจสูงสุดในที่นั้นเป็นผู้มีอำนาจประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ และจะประกาศใช้ได้เฉพาะกรณีเมื่อมีการสงครามหรือเมื่อมีการจลาจลเท่านั้น สำหรับผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารซึ่งไม่ใช่ส่วนกำลังรบ ไม่มีอำนาจประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ (สำนักงานพระธรรมนูญทหาร, 2554 : 34)

ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ นั้น จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ปิดประกาศไว้ หรือประกาศไว้ในที่อันสมควรก่อนเวลาใช้และต้องมีข้อความ ดังนี้

- 1) เหตุที่ต้องประกาศใช้ (มาตรา 2, 4)
- 2) ในกรณีไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกฯ ทั้งราชอาณาจักร ในประกาศนั้นจะต้องกำหนดเขตการใช้ว่าเป็นเขตใด ตำบลใด หรือสถานที่ใดบ้างที่ใช้กฎอัยการศึกฯ (มาตรา 3)
- 3) ระยะเวลาที่เริ่มใช้กฎอัยการศึกฯ
- 4) ตำบลที่เขียนประกาศและวันเวลาที่ออกประกาศ
- 5) ยศ, นาม ตำแหน่งของผู้ประกาศ

การบังคับใช้กฎอัยการศึกอาจกำหนดการบังคับใช้ทุกมาตราหรือบางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตราก็ได้ ขณะเดียวกัน เขตอำนาจการบังคับใช้กฎหมายนั้น อาจใช้บังคับทั้งราชอาณาจักร หรือเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรก็ได้ และเมื่อได้มีพระบรมราชโองการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ แล้ว จะมีผลให้บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกนี้จะต้องระงับและให้ใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกฯ บังคับแทน (มาตรา 2)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ มาตรา 4 ได้กำหนดให้อำนาจแก่ผู้บัญชาการทหาร ซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อม เป็นผู้ที่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทหารนั้น และจะต้องรับรายงานรัฐบาลให้ทราบโดยเร็ว

การประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกแต่ละคราว จะมีผลใช้บังคับตลอดไปจนกว่าจะได้มีประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้เลิกใช้กฎอัยการศึกฯ

ผลของการประกาศกฎอัยการศึก

ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธรณ์ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร (มาตรา 6)

สำหรับอำนาจศาลทหารและอำนาจศาลพลเรือน เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก กำหนดไว้
ดังนี้

ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่าง
ปกติ เว้นแต่คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาศึก และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกมีอำนาจ
ประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎ
อัยการศึกและในระหว่าง ที่ใช้กฎอัยการศึกตามที่ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ทุกข้อ หรือ
แต่บางข้อ และหรือบางส่วนของข้อใดข้อหนึ่งได้ ทั้งมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม หรือ ยกเลิก
ประกาศดังกล่าวนั้นด้วย (มาตรา 7 วรรคแรก) การประกาศให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษา
คดีตามความในวรรคแรก ให้มีผลบังคับเฉพาะคดีที่การกระทำผิดเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ระบุไว้ใน
ประกาศ วันเวลาที่ระบุนั้นจะเป็นวันเวลาที่ออกประกาศนั้น หรือภายหลังก็ได้ ประกาศเช่นว่านี้ให้
โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาด้วย (มาตรา 7 วรรคสอง) นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว ถ้าคดีอาญาใดที่
เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกมีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะสั่งให้พิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นในศาลทหาร
ก็ได้ (มาตรา 7 วรรคท้าย)

การประกาศให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามความในมาตรา 7 นั้น
จะให้ศาลทหารในทุกท้องที่ หรือแต่บางท้องที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามที่กล่าวใน
มาตรานั้นเท่ากัน หรือมากน้อยกว่ากันก็ได้ (มาตรา 7 ทวิ)

เมื่อได้เลิกใช้กฎอัยการศึกแล้ว ให้ศาลทหารคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังคง
ค้างอยู่ในศาลนั้น และให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังมีได้ฟ้องร้องในระหว่างเวลาที่ใช้
กฎอัยการศึกนั้นด้วย (มาตรา 7 ตริ)

การให้อำนาจพิเศษในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

เมื่อได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มที่จะ
ตรวจค้น, ที่จะเกณฑ์, ที่จะห้าม, ที่จะยึด, ที่จะเข้าอาศัย, ที่จะทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และที่
จะจับได้ (มาตรา 8)

สำหรับอำนาจพิเศษที่ฝ่ายทหารผู้ปฏิบัติได้รับนั้น ได้กำหนดไว้ในมาตรา 9 ถึงมาตรา 15
ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การตรวจค้น

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะตรวจค้น ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจค้นบรรดาสิ่งซึ่งจะเกณฑ์ หรือต้องห้าม หรือต้องยึด หรือจะต้องเข้าอาศัย
หรือมีไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งมีอำนาจที่จะตรวจค้นได้ไม่ว่าที่ตัวบุคคล ในยาน
พาหนะ เคหสถาน สิ่งปลูกสร้าง หรือที่ใดๆ และไม่ว่าเวลาใดๆ ทั้งสิ้น

(2) ตรวจข่าวสาร จดหมาย โทรเลข วิทยุ หรือสิ่งอื่นใดที่ส่ง หรือมีไปมาถึงกันในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

(3) ตรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา บทหรือคำประพันธ์ (มาตรา 9)

2) เกณฑ์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะเกณฑ์พลเรือนให้ช่วยงานหรือเกณฑ์ ยานพาหนะ เสบียง ได้ดังต่อไปนี้

(1) เกณฑ์พลเมืองให้ช่วยกำลังทหารในกิจการ ซึ่งเนื่องในการป้องกันราชอาณาจักร หรือช่วยเหลือเกื้อหนุนราชการทหารทุกอย่าง ทุกประการ

(2) เกณฑ์ยวดยาน สัตว์พาหนะ เสบียงอาหาร เครื่องศาสตราวุธ และเครื่องมือ เครื่องใช้ ต่างๆ จากบุคคลหรือบริษัทใดๆ ซึ่งราชการทหาร จะต้องใช้เป็นกำลังในเวลานั้นทุกอย่าง (มาตรา 10)

3) ห้าม

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจที่จะสั่งห้ามได้ ดังนี้

(1) ห้ามมั่วสุมประชุมกัน

(2) ห้ามออก จำหน่าย จ่ายหรือแจก ซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพ บท หรือ คำประพันธ์

(3) ห้ามโฆษณา แสดงมหรสพ รับหรือส่งซึ่งวิทยุ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์

(4) ห้ามใช้ทางสาธารณะ เพื่อการจราจรไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ รวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดินด้วย

(5) ห้ามมิหรือใช้เครื่องมือสื่อสารหรืออาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ และเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือทรัพย์สิน หรือที่อาจนำไปใช้ทำ เป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติ ดังกล่าวได้

(6) ห้ามบุคคลออกนอกเคสสถานภายในระหว่างระยะเวลาที่กำหนด

(7) ห้ามบุคคลเข้าไปหรืออาศัยอยู่ในเขตท้องที่ใด ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อการยุทธ์ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเมื่อได้ ประกาศห้ามเมื่อใดแล้ว ให้ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตนั้น ออกไปจากเขตนั้นภายในกำหนดเวลาที่ได้ ประกาศกำหนด

(8) ห้ามบุคคลกระทำหรือมีซึ่งกิจการหรือสิ่งอื่นใดได้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหมได้กำหนดไว้ว่าควรต้องห้ามในเวลาที่ได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก (มาตรา 11)

4) ยึด

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจยึดบรรดาสິงซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา 9 มาตรา 10 และ

มาตรา 11 นั้น ถ้าเห็นว่าเป็นการจำเป็น จะยึดไว้ชั่วคราว เพื่อมิให้เป็นประโยชน์แก่ราชศัตรู หรือ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ราชการทหารก็ได้ (มาตรา 12)

5) เข้าที่พักอาศัย

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจการเข้าที่พักอาศัย กล่าวคือ ที่อาศัยใดๆ ซึ่งราชการทหาร เห็นจำเป็นและใช้เป็นประโยชน์ในราชการทหารแล้ว มีอำนาจอาศัยได้ทุกแห่ง (มาตรา 13)

6) ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ได้ ดังนี้

(1) ถ้าแม้การสงครามหรือรบสู้เป็นรองราชศัตรู มีอำนาจที่จะเผาบ้าน และสิ่งซึ่งเห็นว่าจะเป็นการก้ำกึ่งแก่ราชศัตรู เมื่อกรมกองทหารถอยไปแล้ว หรือถ้าแม้ว่าสิ่งใดๆ อยู่ในที่ซึ่งกีดกันการสู้รบก็ทำลายได้ทั้งสิ้น

(2) มีอำนาจที่จะสร้างที่มั่น หรือตัดแปลงภูมิประเทศหรือหมู่บ้าน เมือง สำหรับการต่อสู้ราชศัตรู หรือเตรียมการป้องกันรักษา ตามความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ทุกอย่าง (มาตรา 14)

7) ขับไล่บุคคล

ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอาศัยเป็นหลักฐาน หรือเป็นผู้มาอาศัยในตำบลนั้นชั่วคราว เมื่อมีความสงสัยอย่างหนึ่งอย่างใด หรือจำเป็นแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะขับไล่ผู้นั้นให้ออกไปจากเมืองหรือตำบลนั้นได้ (มาตรา 15)

8) กักตัวบุคคล

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลใดจะเป็นราชศัตรูหรือได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบถาม หรือตามความจำเป็นของทางราชการทหารได้ แต่ต้องกักไว้ ไม่เกินกว่า 7 วัน (มาตรา 15 ทวิ)

การคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

สำหรับในเรื่องการคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้น บุคคลหรือบริษัทใดๆ จะเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าปรับจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้ ดังที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 16 กล่าวคือ ความเสียหายซึ่งอาจบังเกิดขึ้นอย่างหนึ่งอย่างใด ในเรื่องอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ตามที่ได้กล่าวมาแล้วใน มาตรา 8 และ มาตรา 15 บุคคลหรือบริษัทใดๆ จะร้องขอค่าเสียหายหรือค่าปรับอย่างใดอย่างหนึ่งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้เลย เพราะอำนาจทั้งปวงที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ปฏิบัติและดำเนินการตามกฎอัยการศึกนี้ เป็นไปเพื่อการป้องกัน พระมหากษัตริย์ ชาติ ศาสนา ด้วยกำลังทหารให้ดำรงคงอยู่ในความเจริญรุ่งเรือง เป็นอิสราภาพและสงบเรียบร้อยปราศจากราชศัตรูภายนอกและภายใน

จะเห็นได้ว่า กฎอัยการศึกเป็นกฎหมายพิเศษที่มีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ

1) บทบัญญัติทั้งหลายแห่งกฎหมายฉบับนี้มีได้มีผลใช้บังคับในทันทีและมีได้บัญญัติวันบังคับใช้ที่แน่นอนไว้ดังเช่นกฎหมายอื่นๆ หากแต่เป็นกฎหมายที่มีการวางบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้ในลักษณะที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน กล่าวคือ ต้องมีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยปราศจากภัยที่จะมาจากภายนอกหรือภายในพระราชอาณาจักรเกิดขึ้นก่อน และบุคคลผู้ที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะนั้น ได้ใช้อำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตหรือท้องที่ที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าว

2) การใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎอัยการศึกมีลักษณะเป็นการชั่วคราวเพียงเท่าเวลาที่กฎอัยการศึกนั้นยังมีผลใช้บังคับอยู่ เมื่อเหตุอันจำเป็นหมดสิ้นลงแล้ว จะต้องประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกนั้นโดยเร็วที่สุด

3) การใช้อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎอัยการศึกมีจำกัดเฉพาะเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น และอยู่ภายในเขตหรือท้องที่ตามที่ได้ระบุไว้ในท้องที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกเท่านั้น

การสิ้นสุดของประกาศกฎอัยการศึก

อำนาจประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกฯ ไม่ว่าจะเป็นการเลิกใช้ทั่วราชอาณาจักรหรือเฉพาะบางพื้นที่ที่มีการประกาศกฎอัยการศึกก็ตาม เป็นอำนาจเฉพาะองค์พระมหากษัตริย์แต่พระองค์เดียว ดังนั้น การจะประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก จึงจะต้องมีประกาศกระแสพระบรมราชโองการทุกครั้งเสมอไป

6.1.3 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

พระราชกำหนดฉบับนี้มีใช้กฎหมายที่ตราขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการปรับปรุงมาจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้ว คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2495 ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าและให้อำนาจเด็ดขาดคล้ายกฎอัยการศึกเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยเพียงกระทรวงเดียวในการเป็นผู้รักษาการและปฏิบัติงานตามกฎหมาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการบริหารราชการในปัจจุบัน ซึ่งส่วนราชการต่างๆ เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แยกการบังคับบัญชาออกจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว และหากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น การแก้ไขปัญหาวิกฤติจะต้องมีการประสานงานกันหลายหน่วยงาน มิใช่กระทรวงมหาดไทยเพียงกระทรวงเดียว จึงได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวมาเป็นพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในที่สุด กฎหมายฉบับดังกล่าวมีหลักการสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ เป็นกฎหมายที่รวมอำนาจการบังคับใช้ไว้ด้วยกัน เนื่องจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้ถูกกระจายไปยังหน่วยงานต่างๆ ทำให้ยากต่อการวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาที่วิกฤติ เพราะแต่ละหน่วยงานต้องรับนโยบายจากกระทรวงของตนมาปฏิบัติ รวมทั้งอำนาจในการอนุมัติอนุญาตบางประการยังอยู่ที่ส่วนกลางเหล่านี้เป็นต้น จึงทำให้การแก้ไขปัญหาขาดความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน จึงจำเป็นต้องรวบรวมอำนาจการบังคับใช้กฎหมายที่อยู่กระจายตามหน่วยงานต่างๆ นั้น มารวมไว้กับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานแก้ไขปัญหา เพื่อดำเนินการวางแผนและปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และมีความรวดเร็ว แต่ขณะเดียวกันต้องมีระบบการถ่วงดุลการปฏิบัติงานที่เหมาะสมด้วย

2) เป็นกฎหมายกลางที่มีมาตรการต่างๆ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาในเหตุการณ์วิกฤติอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และความสงบสุขของประชาชนมิใช่เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเพียงอย่างเดียว

3) อำนาจพิเศษที่เคยมีไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ ฉุกเฉิน พ.ศ.2495 บางเรื่องยังจำเป็นต้องมีอยู่เพื่อให้สามารถระงับเหตุการณ์ร้ายแรงได้โดยเร็ว แต่ต้องมีการปรับขั้นตอนการใช้อำนาจเสียใหม่ ไม่ให้อำนาจเด็ดขาดโดยทันทีกับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอำนาจโดยตรงตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ใดๆ แต่จะต้องผ่านการกลั่นกรองจากคณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีว่าสมควรให้อำนาจเพียงใดหรือไม่ โดยมีเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร และการใช้อำนาจบางกรณีก็ต้องผ่านกระบวนการของศาลเสียก่อน รวมทั้งต้องมีการกำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจที่ต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ

เงื่อนไขและวิธีการประกาศ

มาตรา 4 แห่งพระราชกำหนดนี้ได้ให้คำนิยาม คำว่า “สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกภาพและบูรณภาพแห่งอาณาเขตผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ฉุกเฉินมาจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการ ดังนี้

(1) สถานการณ์ซึ่งกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐและจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วน เพื่อรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยของประเทศและประชาชน

(2) สถานการณ์ที่เกิดจากภัยพิบัติสาธารณะที่มีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง จำเป็นที่จะต้องแก้ไข

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นและนายกรัฐมนตรีเห็นควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหลายฝ่ายเข้าร่วมปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาเพื่อให้ยุติโดยเร็ว นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้ โดยจะมีผลให้ใช้บังคับทั่วราชอาณาจักรหรือเฉพาะบางท้องที่ก็ได้ ตามแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีผลใช้บังคับตามระยะเวลาที่ประกาศ แต่ต้องไม่เกิน 3 เดือน เว้นแต่สถานการณ์ฉุกเฉินยังไม่ยุติ คณะรัฐมนตรีอาจให้ขยายระยะเวลาออกไปได้อีกคราวละไม่เกิน 3 เดือน แต่หากสถานการณ์สิ้นสุดลงก่อนระยะเวลาที่กำหนด ต้องประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

ในกรณีที่ไม่อาจรอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันท่วงที เพราะเป็นเรื่องสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างเร่งด่วน เช่น คลื่นสึนามิถล่มชายฝั่งทะเลอันดามัน นายกรัฐมนตรีอาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปก่อนได้ แต่ต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบภายใน 3 วัน หากมิได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายในเวลาที่กำหนด หรือคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบจะส่งผลให้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวสิ้นสุดลง (มาตรา 5)

คณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินมีผลใช้บังคับตลอดระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกิน 3 เดือน นับแต่วันประกาศ หากมีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาให้นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจขยายระยะเวลาในการใช้บังคับออกไปอีกเป็นคราวๆ ละไม่เกิน 3 เดือน (มาตรา 5)

หากมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นทั้งภายในหรือภายนอกประเทศ และอาจส่งผลให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้นได้ เช่นนี้กฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งประกอบด้วย

รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย	เป็นประธานกรรมการ
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	เป็นรองประธานกรรมการ
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	”
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	”
- ปลัดกระทรวงกลาโหม	เป็นกรรมการ
- ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	”
- ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	”
- ปลัดกระทรวงมหาดไทย	”
- ปลัดกระทรวงยุติธรรม	”

- ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ
- อัยการสูงสุด
- ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- ผู้บัญชาการทหารบก
- ผู้บัญชาการทหารเรือ
- ผู้บัญชาการทหารอากาศ
- ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- อธิบดีกรมการปกครอง
- อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉินมีหน้าที่ติดตามและตรวจสอบสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน คณะกรรมการคณะนี้จะทำงานที่กลั่นกรองข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาข้อมูลจากหลายฝ่าย ให้ทราบว่าสถานการณ์ที่แท้จริงเป็นอย่างไร เพื่อนำเสนอนายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในการพิจารณาว่าสมควรที่จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือไม่ และควรใช้มาตรการใดในการแก้ไขปัญหา (มาตรา 6)

ผลของการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

1) โอนอำนาจรัฐมนตรีตามกฎหมายอื่นมาเป็นของนายกรัฐมนตรี

ในเขตท้องที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามมาตรา 5 แล้ว ในมาตรา 7 ได้กำหนด ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งหรือหลายกระทรวง หรือที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายหรือที่มีอยู่ตามกฎหมายใดก็ตาม เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาต อนุมัติ สั่งการ บังคับ บัญชา หรือช่วยในการป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ระงับยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือฟื้นฟูหรือช่วยเหลือประชาชน โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี เป็นการชั่วคราว เพื่อให้การสั่งการและการแก้ไขสถานการณ์เป็นไปโดยมีเอกภาพ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

การกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีตามที่กล่าวมาข้างต้น ให้เป็นไปตามประกาศที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

2) แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่

ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ และเพื่อปฏิบัติงานตามกฎหมายที่ได้รับโอนมาจากรัฐมนตรีในเรื่องของการอนุญาต อนุมัติ สั่งการ บังคับบัญชา ช่วยป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี ให้ถือว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็น

พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้น ในการนี้ นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้ส่วนราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นยังคงใช้อำนาจหน้าที่เช่นเดิมต่อไปก็ได้ แต่ต้องปฏิบัติตามงานตามหลักเกณฑ์ที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

3) แต่งตั้งหัวหน้าผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจหรือทหารซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี ผู้บัญชาการตำรวจ แม่ทัพ หรือเทียบเท่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดให้เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ในพื้นที่และบังคับบัญชาข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการนี้ ให้การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปตาม การสั่งการของหัวหน้าผู้รับผิดชอบนั้น เว้นแต่การปฏิบัติหน้าที่ทางทหารให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร แต่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการที่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบกำหนด

4) อำนาจในการจัดตั้งหน่วยพิเศษ

ในกรณีที่มีความจำเป็น คณะรัฐมนตรีอาจให้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเป็นการเฉพาะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้เป็นการชั่วคราวได้ จนกว่าจะยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

5) การมอบอำนาจ

นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ใช้อำนาจในการอนุญาต อนุมัติ สั่งการ บังคับบัญชา หรือช่วยในการป้องกันแก้ไข ปราบปราม ระงับยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือฟื้นฟูช่วยเหลือประชาชน มีอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้ หรืออำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร ซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี ผู้บัญชาการตำรวจ แม่ทัพ เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือมอบหมายให้เป็นผู้กำกับการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กำกับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ และกำกับการปฏิบัติงาน ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี หัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ ฉุกเฉิน

ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินและหน่วยงานพิเศษที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นการเฉพาะนั้นได้ และให้ถือว่ารองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้ได้รับมอบหมายนั้น เป็นผู้บังคับบัญชาหัวหน้าผู้รับผิดชอบข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

การให้อำนาจพิเศษในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏแก่นายกรัฐมนตรีว่า การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉิน บางกรณีไม่อาจใช้กฎหมายที่มีผลบังคับอยู่ในปัจจุบันแก้ไขปัญหานั้นให้ยุติโดยรวดเร็วได้ และหาก

ปล่อยให้เหตุการณ์ยืดเยื้อต่อไปเหตุการณ์จะร้ายแรงมากยิ่งขึ้นจนไม่อาจควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบในบ้านเมืองและมีผลกระทบต่อภารกิจดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน

เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจทำให้ประชาชนได้รับอันตราย ให้นายกรัฐมนตรี หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรี มีอำนาจออกข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรา 9

ข้อกำหนดที่มาตรา 9 ระบุไว้มีดังนี้

(1) ห้ามออกนอกเคหสถานในเวลาที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับยกเว้น

(2) ห้ามมิให้ชุมนุม หรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

(3) ห้ามการเสนอข่าว จำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉิน จนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งในเขตพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือทั่วราชอาณาจักร

(4) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม หรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทาง คมนาคม หรือการใช้ยานพาหนะ

(5) ห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไปอยู่ในสถานที่ใดๆ

(6) ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยของประชาชน หรือห้ามผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่กำหนด

การออกข้อกำหนดตามมาตรา 9 ทั้ง 6 กรณีนี้จะกำหนดเงื่อนไข เงื่อนไข และมอบให้เจ้าหน้าที่ไปกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และในพระราชกำหนดนี้ได้กำกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไว้ด้วยว่าจะต้องมีให้มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนจนเกินกว่าเหตุ เช่น การห้ามออกนอกเคหสถานก็ต้องกำหนดเฉพาะในเขตพื้นที่ที่ประชาชน อาจเสี่ยงภัยอันตราย และต้องมีการยกเว้นให้แก่ประชาชนที่มีความจำเป็นต้องเดินทาง เช่น การเจ็บป่วย หรือเหตุจำเป็นอื่น

ข้อกำหนดตามมาตรา 9 มีขึ้นเพื่อควบคุมให้เกิดความสงบในพื้นที่โดยเร็ว และเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาได้ รวมทั้งเป็นการคุ้มครองประชาชนมิให้ได้รับอันตราย ฉะนั้นหากมีข้อกำหนดใช้บังคับในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจึงต้องระมัดระวังการปฏิบัติงานให้อยู่ในขอบเขต เพื่อรักษาความสงบและคุ้มครองประชาชนเป็นหลัก เพราะการฝ่าฝืนในข้อนี้ แม้ผู้ฝ่าฝืนจะมีโทษทางอาญา แต่ก็มีใช่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการสิ่งใดกับผู้กระทำผิดได้โดยตรง หากต้องดำเนินการโดยกระบวนการทางศาล ซึ่งจะต้องพิสูจน์ว่าการฝ่าฝืนนั้นเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานโดยชอบของเจ้าหน้าที่และมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ หากการพิสูจน์ในทางศาลปรากฏว่าเจ้าหน้าที่

ปฏิบัติมิชอบ นอกจากบุคคลนั้นจะไม่มีความผิดแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ยังอาจต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว

การออกข้อกำหนดตามมาตรา 9 มีความประสงค์จะให้มีความอำนาจในการควบคุมพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น ในบางสถานการณ์จึงไม่อาจรอรายงานถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อออกข้อกำหนดได้ทันทั่วถึง และหากปล่อยเนิ่นช้าเหตุการณ์จะลุกลามใหญ่โตเป็นอันตรายร้ายแรงมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ มาตรา 10 จึงกำหนดให้นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้ผู้เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถออกข้อกำหนดไปก่อนได้ แล้วรายงานนายกรัฐมนตรีทราบ และถ้านายกรัฐมนตรีมีได้ออกข้อกำหนดในเรื่องเดียวกันภายใน 48 ชั่วโมง หรือไม่เห็นชอบกับการดำเนินการข้อกำหนดของหัวหน้าผู้รับผิดชอบจะสิ้นผลบังคับ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเป็นมาตรการในการกลั่นกรองการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ โดยให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาว่าเป็นการสมควรหรือไม่ (อัชพร จารุจินดา, 2548:12)

การประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง

ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏว่า สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นมีการก่อการร้าย มีการใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งมาตรการที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอและจำเป็นต้องระงับเหตุโดยเร็วมิให้เกิดความสูญเสียมากขึ้น นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี อาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรงได้

ผลจากการประกาศเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง จะทำให้นายกรัฐมนตรี นอกจากจะมีอำนาจให้ออกกฎหมายในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีมาเป็นของนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 7 และออกข้อกำหนดเพื่อควบคุมพื้นที่สถานการณ์ฉุกเฉิน ตามมาตรา 9 แล้ว ยังให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังนี้

1) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินหรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน มาตรการในข้อนี้มีขึ้นเพื่อให้สามารถควบคุมตัวผู้หลงผิด เพราะเหตุที่ถูกชักจูงเพื่อนำมาชี้แจงให้เกิดความเข้าใจและกลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยไม่คิดทำร้ายผู้บริสุทธิ์อีก ซึ่งเป็นมาตรการ ที่จะนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดความสมานฉันท์ในพื้นที่ โดยไม่มุ่งปราบปรามเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดให้ถูกลงโทษในคดีอาญา เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มิใช่ตัวการที่ก่อให้เกิดเหตุร้ายแรง แต่เนื่องจากมาตรการตามกฎหมายปัจจุบันให้อำนาจเด็ดขาดแก่เจ้าหน้าที่ ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องนี้เป็นไปอย่างโปร่งใส จึงตัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายปัจจุบันและเปลี่ยนเป็นให้อำนาจแก่ศาลเป็นผู้พิจารณา

เงื่อนไขในการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในข้อนี้ต้องประกอบด้วย

- (1) บุคคลนั้นมีเหตุสงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการ ผู้ใช้ ผู้โฆษณา หรือผู้สนับสนุนให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน
- (2) บุคคลนั้นปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน
- (3) การจับและควบคุมตัวต้องกระทำเท่าที่มีเหตุจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการ หรือร่วมมือกระทำการ หรือให้ความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์

วิธีการจับกุมและควบคุมตัว

พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการไปโดยลำพังมิได้ แต่จะต้องดำเนินการตามมาตรา 12 ซึ่งกำหนดไว้ ดังนี้

- (1) ก่อนการจับกุมและควบคุมตัว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องร้องขอต่อศาลในท้องที่หรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการ
- (2) เมื่อศาลอนุญาตแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกิน 7 วัน ถ้าจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อ ต้องร้องขอต่อศาลอีกเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีเหตุจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ ฉุกเฉินอย่างไร และเมื่อศาลอนุญาตแล้วจึงจะควบคุมตัวต่อได้อีก 7 วัน เมื่อครบกำหนดจะต้องร้องขอต่อศาลใหม่ทุกครั้ง แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกิน 30 วัน
- (3) ถ้าพ้นกำหนดเวลา 30 วันแล้วต้องปล่อยตัว แต่ถ้าต้องการควบคุมตัวต่อจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหมายถึงต้องกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิด อาญาและขออนุญาตควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อศาลตามหลักเกณฑ์ปกติ
- (4) ในการจับกุมและควบคุมตัวต้องกระทำโดยเปิดเผย โดยต้องทำรายงานเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมตัวเสนอต่อศาลให้ทราบ และจัดทำสำเนารายงานนั้นไว้ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ญาติของบุคคลนั้นมาขอดูรายงานเพื่อทราบการจับกุมและสถานที่ควบคุมได้ตลอดระยะเวลา

(5) การควบคุมตัวผู้ถูกจับจะควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ด้วย เช่น จะใส่กุญแจมือหรือใส่โซ่ตรวนมิได้

การควบคุมตัวตามมาตรการในข้อนี้มิใช่เป็นการควบคุมตัวเพราะผู้นั้นกระทำความผิดอาญา แต่เป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่ร้ายแรงให้ยุติลง โดยแยกผู้ที่หลงผิดหรือถูกชักจูงให้กระทำความผิดออกจากผู้บงการ ให้การกระทำความผิด หรือเพื่อคุ้มครองบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญฯ โดยการนำตัวมาควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดเพื่ออบรมให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วปล่อยตัวไปเป็นอิสระโดยไม่มีความผิดติดตัว ดังนั้น การควบคุมตัวในลักษณะนี้จึงมิใช่เป็นการควบคุมตัวในคดีอาญาที่จะต้องดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้นั้นต่อไป ตามประมวล

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ซึ่งบัญญัติให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นเป็นอย่างอื่น ดังนั้น การกำหนดมาตรการที่เข้มงวดในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ก็เพื่อความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน โดยมีให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจโดยตนเองดังที่เคยมีอยู่ในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2475 หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2495 ซึ่งให้อำนาจเด็ดขาดแก่เจ้าหน้าที่โดยไม่ต้องไปศาล และเข้มงวดกว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอาจควบคุมตัวไว้ได้ 48 ชั่วโมง โดยไม่ต้องขอศาล แต่ตามพระราชกำหนดนี้เจ้าหน้าที่จะควบคุมตัวไว้เองไม่ได้แม้แต่ชั่วโมงเดียว โดยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จะกระทำได้เมื่อศาลอนุญาตแล้วเท่านั้น ถ้าหากศาลไม่อนุญาตเจ้าหน้าที่จะไม่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวตามมาตรานี้

อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีเจ้าหน้าที่เห็นว่า ผู้ใดกระทำความผิดอาญา การดำเนินการจะไม่เกี่ยวข้องกับมาตรการในข้อนี้ แต่ต้องมีการกล่าวหาและควบคุมตัว รวมทั้งดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (อชพร จารุจินดา, 2548 : 14-15)

2) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้บุคคลใดมารายงานตัวกับพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา 11)

3) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งยึดหรืออายัดอาวุธ สินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัตถุอื่นใด ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ได้ใช้หรือจะใช้สิ่งนั้นเพื่อการกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำให้เกิดเหตุสถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา 11)

4) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจค้น รื้อ ถอน หรือ ทำลายซึ่งอาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวาง ตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อระงับเหตุการณ์ร้ายแรงให้ยุติ โดยเร็วและหากปล่อยเป็นข้างจะทำให้ไม่อาจระงับเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ (มาตรา 11)

5) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจสอบจดหมาย หนังสือ สิ่งพิมพ์ โทรเลข โทรศัพท์ หรือการสื่อสารด้วยวิธีการอื่นใด ตลอดจนการส่งระงับหรือยับยั้งการติดต่อหรือการสื่อสารใด เพื่อป้องกันหรือระงับเหตุการร้ายแรง โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษโดยอนุโลม (มาตรา 11)

6) ประกาศห้ามมิให้กระทำการใดๆ หรือสั่งให้กระทำการใด เท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยของประชาชน (มาตรา 11)

7) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้ใดออกไปนอกราชอาณาจักร เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการออกไปนอกราชอาณาจักร จะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศ (มาตรา 11)

8) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการให้คนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองมาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 11)

9) ประกาศให้การซื้อ ขาย ใช้ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งอาวุธ สินค้า เวชภัณฑ์ เครื่องอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัสดุอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจใช้ในการก่อความไม่สงบ หรือก่อการร้ายต้องรายงานหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 11) (ในกรณีที่เป็นเครื่องมือ หรือส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ใช้ในการส่งสาร นายกรัฐมนตรีอาจประกาศให้ใช้มาตรการดังกล่าวทั่วราชอาณาจักร หรือในพื้นที่อื่นซึ่งมิได้ประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินเพิ่มขึ้นด้วยก็ได้ ดังปรากฏมาตรา 13)

10) ออกคำสั่งให้ใช้กำลังทหารเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจระงับเหตุการณ์ ร้ายแรง หรือควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบโดยด่วน ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารให้มี อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ โดยการใช้ อำนาจหน้าที่ของฝ่ายทหารจะทำได้ในกรณีใดได้เพียงใดให้เป็นไปตามเงื่อนไขและเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่ากรณีที่มีการประกาศใช้กฏอัยการศึก และเมื่อเหตุการณ์ร้ายแรง ดังกล่าวยุติลงแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่ได้ออกมานั้น โดยเร็ว (มาตรา 11)

การคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

โดยที่การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินจำเป็นต้องมีวิธีการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการทำให้ปัญหายุติลงโดยเร็ว และช่วยคุ้มครองความปลอดภัยและฟื้นฟูความเป็นอยู่ของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการตามกฎหมายเพื่อคุ้มครอง การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมาตรการ ตามกฎหมายเหล่านี้เป็นกรณีปกติที่มีการบัญญัติในกฎหมายต่างๆ ทั่วไป ที่มีลักษณะคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานโดยรวดเร็วและเสี่ยงภัยต่อการดำเนินงาน มิใช่เป็นการบัญญัติเฉพาะใน พระราชกำหนดนี้

มาตรการที่กำหนดไว้มีดังนี้

1) การให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 15) เพื่อให้ความคุ้มครองตามกฎหมายในกรณีที่ผู้กระทำความผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เหล่านั้น และในขณะเดียวกันเพื่อคุ้มครองประชาชน ในกรณีที่ พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะมีคามผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญาเช่นกัน

2) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชกำหนดฉบับนี้ เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา (มาตรา 15) เพื่อให้มีอำนาจจับกุม ค้น ควบคุมตัวและสอบสวนคดีอาญา ตามหลักเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ในการปฏิบัติหน้าที่จะกระทำได้เพียงใดต้อง เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนดด้วย

3) การไม่นำกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับ (มาตรา 16) กล่าวคือ ข้อกำหนดประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดฉบับนี้ ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย ว่าด้วย วิธีปฏิบัติราชการในทางปกครองและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง เพราะการสั่งการตามพระราชกำหนดนี้ หากมีการฝ่าฝืนจะมีบทกำหนดโทษทางอาญากำกับไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะต้องดำเนินคดีต่อศาลยุติธรรมเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย มิใช่จะดำเนินการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งด้วยตนเองได้ และหากศาลยุติธรรมพิจารณาและพิพากษาว่าผู้ฝ่าฝืนไม่มีความผิด คำสั่งของเจ้าหน้าที่ก็จะนำไปบังคับให้ปฏิบัติไม่ได้ จึงไม่จำเป็นต้องนำมาตรการทางปกครองมาใช้อีก เพราะคำสั่งจะถูกตรวจสอบ โดยศาลยุติธรรมแล้วว่าคำสั่งเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าเงื่อนไขการออกคำสั่งตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนได้ โดยให้คำสั่งของเจ้าหน้าที่มีผลใช้บังคับได้ทันที

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะไม่นำกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับก็มีข้อว่าการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ต้องถูกตรวจสอบโดยกระบวนการของศาลแต่อย่างใด เพราะแม้ว่าคำสั่งยังมีผลอยู่แต่ถ้าการกระทำในการออกคำสั่งหรือปฏิบัติตามคำสั่งนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ยังคงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากคำสั่งนั้น หากเห็นว่าพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำไม่ชอบ ย่อมมีสิทธิฟ้องเป็นคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจในคดีอาญาหรือคดีแพ่งเพื่อพิจารณาความผิดทางอาญาหรือชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งได้ (อัครพร จารุจินดา, 2548:21)

4) การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย ซึ่งเป็นกรณีของหลักกฎหมายปกติที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานโดยชอบด้วยกฎหมายหรือบำบัดป้องกันอันตรายไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง (มาตรา 449 และมาตรา 450 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539) และไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญาถ้าเป็นการกระทำด้วยความจำเป็นและการกระทำเพื่อป้องกัน (มาตรา 67 และมาตรา 68 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) ซึ่งการที่ไม่ต้องรับผิดชอบนี้จะต้องเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในการระงับหรือป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย ต้องเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่ทั้งนี้ ผู้ได้รับความเสียหายยังคงมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหาย จากทางราชการได้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 (มาตรา 17) กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหาย สามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐได้โดยตรง เพื่อให้รับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น แต่ไม่อาจฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐซึ่งต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายแทนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว หากหน่วยงานของ

รัฐเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตั้งใจที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการกระทำของตน หรือกระทำโดยประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งหมายถึงเป็นการกระทำประมาทเลินเล่อที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมาก หรือขาดความระมัดระวังอย่างมาก เช่นนี้ หน่วยงานของรัฐที่ชดใช้ค่าสินไหมให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายนั้น ก็มีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น ชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้

การสิ้นสุดของประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

- 1) เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 2) เมื่อคณะรัฐมนตรีไม่ได้ให้ความเห็นชอบ
- 3) นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิก เมื่อสถานการณ์นั้นยุติลง
- 4) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดใช้ตามกฎหมาย

บทกำหนดโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามพระราชกำหนดนี้ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

6.1.4 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติฉบับนี้ตราขึ้นด้วยเหตุผลเกี่ยวกับความมั่นคงของราชอาณาจักร เนื่องจาก ปัญหาที่มากับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย มีความรุนแรง สามารถขยายตัวส่งผลกระทบต่อ เป็นวงกว้าง มีความสลับซับซ้อนทางปัญหา ซึ่งอาจกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพแห่ง อาณาเขต อาจเป็นภัยอันตรายต่อความสงบสุขของประชาชนได้กฎหมายฉบับนี้ จึงกำหนดให้มีหน่วย ปฏิบัติงานหลัก เพื่อรับผิดชอบดำเนินการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร ตลอดจนบูรณาการและ ประสานการปฏิบัติร่วมกับทุกส่วนราชการ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและ รักษาความมั่นคง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในท้องถิ่นของตน เพื่อป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ในยามปกติและในยามที่เกิดสถานการณ์อันเป็นภัยต่อความมั่นคงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่ง หน่วยงานดังกล่าวคือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเรียกโดยย่อว่า กอ.รมน.

กอ.รมน.มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายก รัฐมนตรี ให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราช อาณาจักร เรียกว่า ผอ.รมน. เป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างใน กอ.รมน. และรับผิดชอบ ในการปฏิบัติราชการของ กอ.รมน. โดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นรองผู้อำนวยการรักษาความ มั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้เสนาธิการทหารบกเป็นเลขาธิการ กอ.รมน. มีหน้าที่รับผิดชอบงาน อำนวยการและธุรการของ กอ.รมน. ผอ.รมน.จะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้ รอง ผอ.รมน.เป็นผู้ปฏิบัติ หรือใช้อำนาจแทนก็ได้

นอกจากนี้ ผอ.รมน.อาจแต่งตั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการจากข้าราชการในสังกัด กอ.รมน. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนอื่นได้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงโครงสร้างและการแบ่งส่วนงานภายในของ กอ.รมน. (มาตรา 5 วรรคสี่)

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้น จะต้องเป็นการดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใดที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลายหรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ของประชาชนหรือ ของรัฐ ให้กลับสู่สภาวะปกติ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ (มาตรา 3) และจากคำนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ กล่าวถึงภัย ที่เกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น

หน้าที่ของ กอ.รมน.

หน้าที่ของ กอ.รมน.ในยามปกติ กอ.รมน.มีหน้าที่ ดังนี้

1) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคาม ด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

2) อำนาจการในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ เสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแผนและแนวทางนั้น

3) อำนาจการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องใน การดำเนินการตามแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานตามข้อ 2 ในการนี้คณะรัฐมนตรีจะมอบหมาย ให้ กอ.รมน. มีอำนาจในการกำกับดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ด้วยก็ได้

4) เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและความ สงบเรียบร้อยของสังคม

5) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่คณะรัฐมนตรี สภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา 7)

เจือใจและวิธีการประกาศพื้นที่รักษาความมั่นคงภายใน

ในกรณีที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ ฉุกเฉินและเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน ทั้งอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับ

ผิดชอบ ในการแก้ไข้ปัญหาของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน.เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไข้หรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดได้ โดยจะต้องทำการประกาศให้ทราบโดยทั่วไป และเมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลงหรือสามารถดำเนินการแก้ไข้ได้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบตามปกติแล้วให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจของ กอ.รมน.ที่ได้รับมอบหมายในการแก้ไข้ปัญหานั้นสิ้นสุดลง และให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบโดยเร็ว (มาตรา 15)

อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน.

เมื่อ กอ.รมน.ได้รับการมอบหมายงานตามมติของคณะรัฐมนตรีให้รับผิดชอบในด้านป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไข้หรือบรรเทาเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในราชอาณาจักรในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดแล้ว กอ.รมน.จะมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไข้หรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่มติคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2) จัดทำแผนการดำเนินการในการป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง แก้ไข้หรือบรรเทาเหตุการณ์ดังกล่าว เสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้ความเห็นชอบ ซึ่งในการจัดทำแผนนี้ ให้ กอ.รมน.ประชุมหารือกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย และในกรณีนี้ ให้จัดทำแผนเผชิญเหตุในแต่ละสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

3) กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการหรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่เสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

4) สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีพฤติกรรมว่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรหรือเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรออกจากพื้นที่ที่กำหนดและเมื่อมีคำสั่งนั้นแล้ว ให้ กอ.รมน.แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดทราบพร้อมด้วยเหตุผล และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไปรายงานตัวยังหน่วยงานต้นสังกัดโดยเร็ว และในการนี้ให้หน่วยงานต้นสังกัด ดำเนินการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่ง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการในการป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไข้หรือ บรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงดังกล่าว

5) คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใน กอ.รมน.เป็นเจ้าพนักงาน ถ้าเห็นว่ามี ความจำเป็นที่ กอ.รมน.ต้องใช้อำนาจหรือหน้าที่ตามกฎหมายใดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐหน่วยงานใด ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใดๆ ใน กอ.รมน.เป็น

เจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นแทน หรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานรัฐนั้นมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้กับ กอ.รมน.ดำเนินการแทนหน่วยงานของรัฐหรือมีอำนาจดำเนินการด้วย ภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้อำนาจนั้นไว้ด้วย (มาตรา 16)

ในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่ถึงขั้นประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มจะมีอยู่เป็นระยะเวลานานเช่นนี้ ให้ ผอ.รมน. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจจัดตั้งศูนย์อำนวยการ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อปฏิบัติการกิจเป็นการเฉพาะก็ได้ (มาตรา 17)

ถ้าการใช้อำนาจของ กอ.รมน.ในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง แก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้สุจริตให้ กอ.รมน.จัดให้ ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามควรแก่กรณีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 20)

การให้อำนาจพิเศษในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

1) การออกข้อกำหนดเพื่อแก้ไขสถานการณ์

เมื่อปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แม้ว่าเหตุการณ์ยังไม่รุนแรงถึงขนาดประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามีแนวโน้มจะอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน.เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง แก้ไขและบรรเทาเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว และเพื่อประโยชน์ในการป้องกันปราบปราม ระงับ แก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ดังกล่าว ให้นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- (1) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการ หรือดเว้นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด
- (2) ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนดในห้วงเวลาที่ปฏิบัติการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น
- (3) ห้ามออกนอกเคหสถานในเวลาที่กำหนด
- (4) ห้ามนำอาวุธออกนอกเคหสถาน
- (5) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ
- (6) ให้บุคคลปฏิบัติหรือดเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน

ข้อกำหนดดังกล่าวตามข้อ 1-6 จะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ด้วย ก็ได้ ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ (มาตรา 18)

2) อำนาจในการส่งตัวผู้ต้องหากลับใจเข้ามาขอตัวต่อทางราชการเพื่อเข้ารับการอบรม

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน.เป็นผู้รับผิดชอบในทางป้องกันปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในเขตพื้นที่ใดแล้ว

หากผู้ใดต้องการจะได้กระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่กลับใจเข้ามาขอตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนแล้วปรากฏว่าผู้ต้องหาได้กระทำไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาจะกลับใจจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนของผู้ต้องหานั้น พร้อมทั้งความเห็นของพนักงานสอบสวนไปให้ผู้บัญชาการ

ในกรณีที่ผู้บัญชาการเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวนให้ส่งสำนวนพร้อมความเห็นของผู้บัญชาการให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล หากเห็นสมควรศาลอาจสั่งให้ส่งผู้ต้องหานั้นให้ผู้บัญชาการเพื่อเข้ารับการอบรม ณ สถานที่ที่กำหนดเป็นเวลาไม่เกินหกเดือนและปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่ศาลกำหนดด้วยก็ได้

การดำเนินการเมื่อเข้ารับการอบรม ณ สถานที่ที่กำหนดตามความข้างต้นนั้น ศาลจะสั่งได้ต่อเมื่อผู้ต้องหานั้นยินยอมเข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว

เมื่อผู้ต้องหาได้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดดังกล่าวแล้ว สิทธินาคดีอาญามาฟ้องผู้ต้องหานั้นเป็นอันระงับไป (มาตรา 21)

การคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

โดยที่การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหอันเกี่ยวกับความมั่นคงจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการพิเศษบางประการ อันอาจกระทบต่อบุคคลหรือสังคมได้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในอันที่จะคุ้มครองการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1) กำหนดให้ผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้บัญชาการมอบหมายเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และร่วมเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 19)

2) คำสั่ง ข้อกำหนด ประกาศ หรือการกระทำใด ที่ได้กระทำเพื่อป้องกัน ปราบปราม ระวังยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้น ย่อมได้รับการคุ้มครองเพราะเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะกระทำได้นี้เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจไว้ มิใช่เป็นการดำเนินการ บังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งของตนเอง จึงไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

นอกจากนี้ การดำเนินการใดๆ อันเนื่องมาจากข้อกำหนดประกาศคำสั่งหรือการกระทำ
ที่ได้ทำไปเพื่อป้องกัน ปรามปราม ระงับ ยับยั้ง แก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์เหล่านี้ให้อยู่ในอำนาจ
ของศาลยุติธรรม ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลจะต้องพิจารณาเพื่อใช้มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนพิพาก
ษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น
ให้ศาลเรียกเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งออกข้อกำหนด ประกาศหรือคำสั่ง หรือการกระทำ
นั้นมา เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง รายงานหรือแสดงเหตุผล เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการหรือ
วิธีการสั่งการด้วย (มาตรา 23)

3) ในการใช้อำนาจ กอ.รมน. ที่ออกข้อกำหนดต่างๆ นั้น ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่
ประชาชนผู้สุจริต ให้ กอ.รมน. จัดให้ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามควรแก่กรณีตามหลักเกณฑ์
และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 20)

4) พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่ที่กำหนด อาจได้รับค่าตอบแทนตามที่
คณะรัฐมนตรีกำหนด และหากเจ็บป่วย เสียชีวิต ทูพพลภาพ พิกัดหรือสูญเสียอวัยวะอันเนื่องมาจาก
การปฏิบัติหน้าที่ให้ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามระเบียบที่
คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 22)

การประกาศสิ้นสุดเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

1) ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายสิ้นสุดลง
เมื่อสถานการณ์สิ้นสุดลง

2) ให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบโดยเร็ว

บทกำหนดโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามมาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่
เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

**การเปรียบเทียบ
กฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย**

หัวข้อ	พ.ร.บ.กฏอัยการศึก พุทธศักราช 2457	พ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548	พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551
1. สถานการณ์ที่จะใช้กฎหมาย	- สถานการณ์ในภาวะไม่ปกติ ในภาวะเกิดสงคราม และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารตามแนวชายแดน	- สถานการณ์ในภาวะไม่ปกติ เฉพาะพื้นที่ในกรณีมีสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง	- สถานการณ์ที่จะใช้ทั้งภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ
2. การประกาศใช้กฎหมาย	- ประกาศพระบรมราชโองการ - ผบ.หน่วยทหาร ซึ่งมีกำลังอยู่ได้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่า 1 กองพัน	- นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ประกาศ โดยผ่านความเห็นชอบจากกรม. - นายกรัฐมนตรี ประกาศก่อน แล้วขอความเห็นชอบจากกรม.ภายใน 3 วัน	- ภาวะปกติไม่ต้องประกาศ เพราะเป็นเรื่องการอำนวยความสะดวกประสานงานตามปกติ - ภาวะไม่ปกติ กรม.มีมติให้ กอ.รมน.เป็นผู้รับผิดชอบในพื้นที่
3. การเลิกประกาศ	- กระแสพระบรมราชโองการ	- นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิก	- นายกรัฐมนตรีประกาศ ยกเลิก หากเห็นว่าสถานการณ์ กลับสู่ภาวะปกติและรายงานผลให้สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบ
4. พื้นที่การใช้	- ต้องประกาศพื้นที่	- ต้องประกาศพื้นที่และจะหมดอายุภายใน 3 เดือน	- ภาวะปกติใช้พื้นที่ทั้งราชอาณาจักร - ภาวะไม่ปกติต้องประกาศพื้นที่
5. การมอบอำนาจของกฎหมาย	- เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจ	- นายกรัฐมนตรี หรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบอำนาจ	- ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ผอ.รมน.)

พันตำรวจเอก หลิง วรรณรัฐ วิชาติเตชา

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หัวข้อ	พ.ร.บ.กฎอัยการศึก พุทธศักราช 2457	พ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548	พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551
6. การใช้อำนาจ	- ทหารมีอำนาจอัตโนมัติในเรื่องการตรวจค้น, เกณฑ์, การห้าม, การยึด, การเข้าที่อยู่อาศัย การทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่และการจับได้	- นายกรัฐมนตรีออกข้อกำหนดในการตรวจค้น ห้าม และประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียก จับกุม ควบคุมตัว, ยึด, ตรวจค้น, ตรวจสอบและ การห้าม	- ภาวะปกติเป็นเรื่องการบริหารและประสานงาน - ภาวะไม่ปกติ ครอบคลุมให้ กอ.รมน. รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระวังภัยภัยภัย แก่ไข บรรเทาเหตุการณ์ ที่กระทบต่อความมั่นคงมีอำนาจกำกับติดตาม เร่งรัดหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามแผน, สั่งให้เจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงออกจากพื้นที่ - ผอ.รมน. โดยความเห็นชอบของ ครม. ออกข้อกำหนด ตาม ม.18
7. การจับกุมและควบคุมตัว	- ไม่เกิน 7 วัน	- ไม่เกิน 7 วัน สามารถขยาย ห้วงเวลาได้ครั้งละ 7 วัน แต่ไม่เกิน 30 วัน	- ไม่มีอำนาจในการควบคุมตัว โดยใช้การควบคุมตัวตามปกติ
8. การคุ้มครอง	- ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา - ไม่ต้องรับผิดชอบทางวินัย และไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าปรับแต่อย่างใด	- ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา และทางวินัย หากดำเนินการโดยสุจริต แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากราชการ - ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2542	- ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายปกติ - ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2542 - การดำเนินคดีอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

6.1.5 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนี้ เป็นกฎหมายที่พัฒนามาจากพระราชบัญญัติ ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2542 เนื่องจากได้จัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น ซึ่งมีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกันบรรเทา ฟื้นฟูสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ซึ่งมีผลให้งานด้านสาธารณภัยและงานด้านอุบัติเหตุซึ่งเดิมดำเนินงานโดยกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครองและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรีมารวมอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนี้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัย มีรายละเอียดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการอำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงได้นำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัยมารวมกันแล้วตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติฉบับนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 นี้ ได้ครอบคลุมถึงภัยสาธารณภัย ภัยทางอากาศและการก่อวินาศกรรม ซึ่งมาตรา 4 ได้บัญญัตินิยามความหมายของคำเหล่านี้ คือ

“**สาธารณภัย**” หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

“**ภัยทางอากาศ**” หมายความว่า ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ

“**การก่อวินาศกรรม**” หมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ชัดขวางหน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

จากความหมายของคำว่าสาธารณภัย ภัยทางอากาศ การก่อวินาศกรรมนั้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ ครอบคลุมภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั้งที่เป็นภัยธรรมชาติและภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือเรียกว่า กปภ.ช. โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่ง กปภ.ช. นี้จะมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- 2) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

3) บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ

4) ให้คำแนะนำ ปรีกษาและสนับสนุน การปฏิบัติหน้าที่ ในการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย

5) วางระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา 7)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย โดยกำหนดให้มีการจัดทำแบบ 3 ระดับ คือ

1) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยกรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจัดทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละ ประเภท และหน่วยงานภาคเอกชน โดยต้องมีสาระสำคัญตามที่กำหนด เช่น

- แนวทางมาตรการ งบประมาณ ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และแนวทาง วิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือด ร้อนของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

- แนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ และจัดระบบการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกบุคลากร และประชาชน

- แนวทางในการซ่อมแซม บูรณะ และฟื้นฟูแล้วนำเสนอแผนขอความเห็นชอบจาก คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และขออนุมัติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้หน่วยงาน ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ (มาตรา 11 และ มาตรา 12)

2) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำโดยคณะกรรมการซึ่งผู้ว่า ราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนามประกาศใช้ ซึ่งแผนดังกล่าวต้อง สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และมีสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

- การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้าง และผู้มี อำนาจสั่งการด้านต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีเครื่องหมาย สัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

- แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณสุข (มาตรา 16 และมาตรา 17)

3) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จัดทำโดย คณะกรรมการ ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงนามประกาศใช้ ซึ่งแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และมีสาระสำคัญอื่น ดังต่อไปนี้

- การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้าง และผู้มีอำนาจ สั่งการด้านต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- แผนและขั้นตอนในการจัดท้าววัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- แผนและขั้นตอนในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใดในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย
- แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร
- แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณกุศลในเขตกรุงเทพมหานคร (มาตรา 33 และมาตรา 34)

อำนาจควบคุมและกำกับการปฏิบัติงาน

เนื่องจากปัญหาของภัยพิบัติที่พระราชบัญญัตินี้ระบุไว้นั้น กว้างขวางและครอบคลุมในหลายเรื่อง ดังนั้น กฎหมายจึงได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นนั้น ผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่งให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย มีอำนาจสั่งการ ผู้บัญชาการ (หมายถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) ผู้อำนวยการ (หมายถึงอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ หากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายนั้น ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ หรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วแต่กรณี (มาตรา 31)

2) ในกรณีเกิดสาธารณภัยซึ่งยังไม่ถึงขั้นร้ายแรงอย่างยิ่งนั้น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และมีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการผู้อำนวยการ (หมายถึง อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) รองผู้อำนวยการ (หมายถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด,

ปลัดกรุงเทพมหานคร) ผู้ช่วยผู้อำนวยการ (หมายถึง ผู้อำนวยการเขต) เจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร ได้ทั่วราชอาณาจักร (มาตรา 13) โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บัญชาการ มอบหมาย โดยให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการรองจากผู้บัญชาการ (มาตรา 13)

3) ให้อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้บัญชาการกลางมีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรและมีอำนาจควบคุมและกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บัญชาการ (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) รองผู้บัญชาการ (หมายถึง นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด, ปลัดกรุงเทพมหานคร) ผู้ช่วยผู้อำนวยการ (หมายถึง ผู้อำนวยการเขต) เจ้าพนักงานและอาสาสมัคร ได้ทั่วราชอาณาจักร (มาตรา 14)

4) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัดโดยจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กำกับการฝึกอบรมอาสาสมัคร กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการจัดวัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันภัย และมีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในจังหวัดให้ดำเนินการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนที่ทำไว้ และมีอำนาจสั่งการควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร เป็นต้น โดยมีนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดเป็นรองผู้บัญชาการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 15 ประกอบมาตรา 18)

5) ให้นายอำเภอ (รวมปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ) เป็นผู้บัญชาการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ และมีหน้าที่ช่วยเหลือ ผู้บัญชาการจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำเภอให้ดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนของจังหวัดและมีอำนาจสั่งการ ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัคร (มาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 19)

6) ให้ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง) เป็นผู้บัญชาการท้องถิ่น มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนเอง และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการจังหวัด และผู้บัญชาการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัคร (มาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 20)

7) ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้บัญชาการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุข กำกับการฝึกอบรมอาสาสมัคร จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันภัย และมีอำนาจสั่งการส่วนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร รวมทั้ง ประสานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนที่วางไว้ และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัคร เป็นต้น (มาตรา 32) โดยมีปลัดกรุงเทพมหานครเป็นรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจะมอบหมายรองปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้ (มาตรา 35) และให้ผู้อำนวยการเขตในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วย ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบ และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย (มาตรา 36 และมาตรา 37)

อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1) เมื่อเกิดสาธารณภัยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ประสบเหตุการณ์เข้าดำเนินการเบื้องต้น เพื่อบรรเทาสาธารณภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่น (หมายถึง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้น เพื่อสั่งการต่อไปและในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้เจ้าพนักงาน มีอำนาจดำเนินการใดๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้ (มาตรา 24)

2) เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่น (หมายถึง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งพื้นที่นั้นมีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอ (หมายถึง นายอำเภอ) ที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นและผู้อำนวยการจังหวัด (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด) ทราบทันที

ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร และบุคคลใดๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเท่าที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

(4) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- (5) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด
- (6) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว (มาตรา 21)

3) กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่น (หมายถึง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) หลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใด จะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 21 ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว และกรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงาน ของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป (มาตรา 22)

4) ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยขึ้น (มาตรา 23)

5) เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตอำเภอ หรือจังหวัดใด ให้ผู้อำนวยการอำเภอ (หมายถึง นายอำเภอ รวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ) และผู้อำนวยการจังหวัด (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด) มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร และบุคคลใดๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย เท่าที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

(4) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด

(6) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว (มาตรา 22)

6) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึง ผู้อำนวยการ (หมายถึง อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ รวมถึง ปลัดอำเภอ หัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) มีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันอันตรายได้ ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น

ความในข้างต้นให้ใช้บังคับกับกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อป้องกันภัยต่อส่วนรวมด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีการตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินจะมีผลทำให้เกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่อื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มขึ้นแก่เขตพื้นที่อื่น ผู้อำนวยการท้องถิ่นจะใช้อำนาจตามความที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการ จังหวัด (มาตรา 25)

7) กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือเมื่ออยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อำนวยการ ก็ให้กระทำได้แม้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะไม่ได้อนุญาต และหากทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่ายให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว (มาตรา 26)

8) ในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาลและการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย
- (2) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (3) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง
- (4) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรสลัดร้าย
- (5) ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณเพื่อใช้ในการกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการใด เช่น การปิดกั้นพื้นที่ การจัดระเบียบการจราจร

ในการดำเนินการตาม (2) (3) (4) และ (5) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการก็ได้ และในกรณีตาม (5) จะมอบหมายให้องค์การสาธารณกุศลเป็นผู้ดำเนินการหรือช่วยดำเนินการด้วยก็ได้ (มาตรา 27)

9) เมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใด และการที่ผู้ใดอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดอันตรายหรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ให้ผู้บัญชาการ (หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) รองผู้บัญชาการ (หมายถึง ปลัดกระทรวงมหาดไทย) ผู้อำนวยการ และการเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้นออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 28)

10) เมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใดและการอยู่อาศัยหรือดำเนินกิจการใดๆ ในพื้นที่นั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ผู้บัญชาการ (หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) รองผู้บัญชาการ (หมายถึง ปลัดกระทรวงมหาดไทย) ผู้อำนวยการกลาง (หมายถึง อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ผู้อำนวยการจังหวัด (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด) ผู้อำนวยการอำเภอ (หมายถึง นายอำเภอ) และผู้อำนวยการท้องถิ่น (หมายถึง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) โดยความเห็นชอบของผู้ว่าการอำเภอ จะประกาศมิให้บุคคลใดๆ เข้าไปอยู่อาศัยหรือดำเนินกิจการใดในพื้นที่ดังกล่าว ให้กำหนดระยะเวลาการห้ามและเขตพื้นที่ที่ห้ามตามที่จำเป็นด้วย (มาตรา 29)

11) ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู (มาตรา 30)

12) ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่กับหน่วยทหารในการบริหารจัดการสาธารณภัย กำหนดให้หน่วยทหารเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผน เมื่อกรณีเกิดสาธารณภัยขึ้น หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา 46) และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกรุงเทพมหานครนั้น เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นให้ผู้ช่วยผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร (หมายถึง ผู้อำนวยการเขต) มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร (หมายถึง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร) และรองผู้ว่าการ กรุงเทพมหานคร (หมายถึง ปลัดกรุงเทพมหานคร) ทราบทันที (มาตรา 37)

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดหรือหน่วยงาน ของรัฐใดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐผู้นั้นทราบ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐผู้นั้นแล้วแต่กรณีได้รับแจ้งแล้ว ให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับแจ้งโดยเร็ว (มาตรา 38)

การคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้ผู้บัญชาการ (หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) รองผู้บัญชาการ (หมายถึง ปลัดกระทรวงมหาดไทย) ผู้อำนวยการ (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร, รองผู้อำนวยการ (หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, ปลัดกรุงเทพมหานคร, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ (หมายถึง ผู้อำนวยการเขต) และเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและในการปฏิบัติการตามหน้าที่ดังกล่าว หากได้ดำเนินการ ไปตามอำนาจหน้าที่และได้กระทำผลสมควรแก่เหตุ และมีได้ประมาณเล็กน้อยอย่างร้ายแรง ให้ผู้กระการนั้น พ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งปวง และหากในการดำเนินการดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใด ซึ่งมีใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการมีภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้น ให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎกระทรวงกำหนด (มาตรา 43)

**แผนภูมิแสดงผู้บัญชาการ/ผู้อำนวยการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550**

6.2 กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และที่ใช้ในการดำเนินคดี

นอกจากกฎหมายที่ใช้สำหรับการบริหารงานในภาวะวิกฤติ ซึ่งจะเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาเหตุการณ์ในการบริหารเหตุการณ์แล้ว ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์นั้น เจ้าหน้าที่จำเป็นจะต้องนำกฎหมายที่บัญญัติไว้ก่อนแล้วนั้น นำมาปรับใช้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาวิกฤตินั้นสามารถดำเนินการคลี่คลายไปในที่สุด เช่น

- กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดี

6.2.1 กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ในการเข้าปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดวิกฤติการณ์นั้น นอกจากการทำงานที่เป็นระบบแล้ว การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้น อาจไปกระทบสิทธิของคนอื่นบ้าง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องอาศัยกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เป็นพิเศษ ขณะเดียวกันผู้ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุวิกฤติ ย่อมต้องได้รับการเยียวยาด้วยกัน ในที่นี้ขอยกตัวอย่างกฎหมายบางฉบับที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่จะต้องเป็นพยานในคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นพยานสำคัญในคดีที่มีความสำคัญ เช่น คดีที่ผู้กระทำความผิดมีส่วนในการก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลมาก เป็นคดีเกี่ยวกับความมั่นคง ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยาน 2 ระดับ คือ มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน และมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

ในการขอมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานจะต้องมีหลักเกณฑ์พอสรุปได้ ดังนี้

(1) พยานในคดีต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษ

- ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา
- ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา พรากเด็ก ผู้เยาว์ การค้าประเวณี ฯลฯ

- ความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม อังยี ซองโจร
- ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น
- คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้มีการคุ้มครอง

(2) การขอใช้มาตรการพิเศษ จะต้องยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายและต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

(3) การคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษจะขอได้อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
- จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลา ครั้งละไม่เกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี
- การเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้ง การดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
- ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้การศึกษาอบรม หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพได้ตามความเหมาะสม
- ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

การดำเนินการในการขอคุ้มครองพยาน ตามมาตรการพิเศษให้ถือเป็นความลับ เว้นแต่จะรับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

2. พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

พระราชบัญญัตินี้ได้ตราขึ้นเพื่อรองรับสิทธิของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการบรรเทาความเสียหายจากทางอื่น รวมทั้ง การรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดี หากปรากฏว่าเมื่อคำพิพากษาในคดีนั้นถึงที่สุดแล้ว ข้อเท็จจริงนั้นเป็นยุติได้ว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลยนั้นได้ตามกฎหมายอื่น และหากกรณีที่ผู้เสียหายหรือ

จำเลยถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายสิทธิต่างๆ เหล่านี้ ตกทอดแก่ทายาท ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ

ผู้เสียหายในคดีอาญาที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

1) เป็นผู้ที่ถูกกระทำให้ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจ
2) ผู้ที่ถูกกระทำนั้นจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น กล่าวคือ ไม่ใช่ผู้ที่เป็นคู่กรณี ไม่เป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำผิดนั้น หรือไม่ได้เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมในการกระทำความผิดนั้น

3) ความผิดที่ผู้ถูกกระทำได้รับนั้น จะต้องเป็นการกระทำความผิดอาญาที่กำหนดไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้ คือ

- ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276-287
- ความผิดต่อชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288-294
- ความผิดต่อร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295-300
- ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301-305
- ความผิดฐานทอดทิ้ง เด็ก คนเจ็บป่วย คนชรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 306-308

สำหรับจำเลยในคดีอาญา ที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ
- 2) จำเลยนั้นจะต้องถูกคุมขังในระหว่างพิจารณา
- 3) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด และมีการถอนฟ้องในระหว่างพิจารณา หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่า ข้อเท็จจริงนั้นเป็นเหตุว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่มีความผิด

3. พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 35, มาตรา 36)

ในกรณีที่รัฐมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) เห็นว่าการปิดงานหรือการนัดหยุดงานนั้น อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ หรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน หรืออาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ หรืออาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) สั่งให้นายจ้างซึ่งปิดงานรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานและจ่ายค่าจ้างตามอัตราที่เคยจ่ายให้แก่ลูกจ้างนั้น

(2) สั่งให้ลูกจ้างซึ่งนัดหยุดงานกลับเข้าทำงานตามปกติ

(3) จัดให้บุคคลเข้าทำงานแทนที่ลูกจ้างซึ่งมิได้ทำงานเพราะการปิดงาน หรือการนัดหยุดงาน นายจ้างต้องยอมให้บุคคลเหล่านั้นเข้าทำงาน และห้ามมิให้ลูกจ้างขัดขวาง ให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นตามอัตราที่เคยจ่ายให้แก่ลูกจ้าง

(4) สั่งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ดำเนินการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน

ในกรณีที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึกตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามมิให้นายจ้างปิดงาน หรือลูกจ้างนัดหยุดงาน ในเขตท้องที่ที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั้งหมดหรือบางส่วนได้

ในกรณีที่มีการปิดงาน หรือการนัดหยุดงานอยู่ก่อนมีประกาศของรัฐมนตรี ตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา สั่งให้นายจ้างซึ่งปิดงาน รับลูกจ้างกลับเข้าทำงาน หรือสั่งให้ลูกจ้างซึ่งนัดหยุดงานกลับเข้าทำงานตามปกติภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด

ประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งจะยกเลิกเสียเมื่อใดก็ได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 36)

4. พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 30, มาตรา 31)

ยุทธภัณฑ์หมายถึงอาวุธสารเคมี สารชีวะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือสงครามได้ ซึ่งจะมีสิ่งใดบ้างจะประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งนอกจากจะเป็นบุคลากรของกองทัพแล้ว ตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2543, (ฉบับที่ 4 พ.ศ.2547) แต่งตั้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร, ผู้ว่าราชการจังหวัด, (บางจังหวัดที่กฎหมายระบุ) ปลัดกรุงเทพมหานคร, ผู้อำนวยการเขต, นายอำเภอ, ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ (บางจังหวัดที่กฎหมายระบุ) เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ (บางจังหวัดที่กฎหมายระบุ) เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

(1) เข้าไปในสถานที่ผลิตยุทธภัณฑ์ระหว่างเวลาทำการ เข้าไปในสถานที่เก็บยุทธภัณฑ์ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกยุทธภัณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อตรวจสอบสถานที่ยุทธภัณฑ์ ภาระขณะบรรจุ สมุดบัญชี เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับยุทธภัณฑ์นั้น

(2) นำยุทธภัณฑ์หรือสิ่งอื่นที่ผลิตจากยุทธภัณฑ์ในปริมาณเท่าที่จำเป็นไปเป็นตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบในกรณีที่มีเหตุสงสัย

(3) ตรวจค้น กัก ยึด หรืออายัดยุทธภัณฑ์ ภาชนะบรรจุ สมุดบัญชี เอกสาร หรือ สิ่งอื่นใดที่เกี่ยวกับยุทธภัณฑ์นั้น ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติ

(4) ส่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร (มาตรา 30) ขณะเดียวกันในการปฏิบัติหน้าที่นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดง บัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องด้วย (มาตรา 31)

5. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 54, มาตรา 55 และมาตรา 56)

วัตถุอันตรายอันได้แก่ วัตถุที่สามารถระเบิดได้, วัตถุไวไฟ, วัตถุมีพิษ, วัตถุที่ทำให้เกิดโรค, วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุเปอร์ออกไซด์, วัตถุกัมมันตรังสี, วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง พันธุกรรม, วัตถุกัดกร่อน, วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง, วัตถุที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล, สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม เหล่านี้ มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยของ ประชาชนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งส่วน ใหญ่จะเป็นบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง วิทยาศาสตร์ฯ, กระทรวงอุตสาหกรรม, กระทรวงสาธารณสุขแล้ว ตามประกาศกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ข้อ 3 กำหนดให้ ผู้บังคับการปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, ผู้กำกับฯ 1-5 กองปราบปราม และ จากประกาศฉบับดังกล่าว ข้อ 4, 6 กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด, รองผู้ว่าราชการจังหวัด, ทางอำเภอและปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ, ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด, ผู้กำกับฯ และรองผู้กำกับสถานีตำรวจ, เกษตรจังหวัดและเกษตรอำเภอ, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร, เจ้าพนักงานการเกษตรตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

(1) เข้าไปในสถานที่ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย สถานที่ผลิตวัตถุอันตราย สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย หรือสถานที่ที่สงสัยว่าเป็นสถานที่เช่นนั้น ในระหว่างเวลา พระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่ดังกล่าว หรือเข้าไปในยานพาหนะที่ บรรทุกวัตถุอันตรายหรือสงสัยว่าบรรจุวัตถุอันตราย เพื่อตรวจสอบวัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุวัตถุ อันตราย สมุดบัญชี เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุอันตราย

(2) นำวัตถุอันตรายหรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็นวัตถุอันตรายในปริมาณพอสมควรไปเป็น ตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ

(3) ตรวจค้น กัก ยึด หรืออายัดวัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย สมุดบัญชี เอกสารหรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่ามีการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติฉบับนี้

(4) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ มา เพื่อประกอบการพิจารณาได้ (มาตรา 54) และหากเห็นว่า วัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย ที่ยึดอายัดไว้นั้นเป็นของเสียหายหรือเก็บไว้ เสี่ยงต่อความเสียหายหรืออันตรายที่จะเกิดจากสิ่งของ นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายหรือจัดการได้ตามควร (มาตรา 55)

ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่ง เกี่ยวข้อง (มาตรา 56)

6. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 59 และมาตรา 82)

ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือมีภัยอันตรายต่อประชาชนอันสืบเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ หรือเกิดการแพร่กระจายของมลพิษซึ่งหากปล่อยไว้จะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือ สุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ อย่างมาก พระราชบัญญัติฉบับมาตรา 9 ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการตามที่เห็นสมควรให้ส่วน ราชการ รัฐวิสาหกิจหรือบุคคลใด กระทำการต่างๆ ซึ่งจะมีผลเป็นการควบคุม ระงับหรือบรรเทาผล ร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันด่วนที่ เป็นการให้อำนาจสั่งการแก่ นายกรัฐมนตรีโดยตรงทำให้การระงับเหตุร้ายที่เกิดขึ้นดำเนินการได้อย่างรวดเร็วลดขั้นตอนต่างๆ และการสั่งการนี้ มีผลกับบุคคลทั่วไปด้วยมิได้จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น เพื่อให้การ ป้องกันแก้ไขเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อำนาจนี้นายกรัฐมนตรีจะมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการภายในเขตจังหวัดแทนนายกรัฐมนตรีได้ โดยทำเป็นคำสั่งและประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่พบว่าบุคคลใดเป็นผู้ก่อให้เกิดภาวะมลพิษ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ บุคคลนั้นระงับการกระทำดังกล่าวเพื่อไม่ให้เพิ่มความรุนแรงแก่ภาวะมลพิษในระหว่างที่มีเหตุ ภัยอันตรายนั้น ด้วยอำนาจในการสั่งการนี้ นายกรัฐมนตรีสามารถมอบอำนาจให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการภายในเขตจังหวัดนั้นแทนตนได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกำหนด มาตรการป้องกันและจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นการป้องกัน แก้ไข ระงับ หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉิน หรือเหตุภัยอันตรายจากภาวะมลพิษได้ (มาตรา 10)

และหากท้องที่ใดมีปัญหามลพิษ ซึ่งมีแนวโน้มที่ร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อ สุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้ (มาตรา 59)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มีอำนาจเข้าไปในอาคารสถานที่และเขตที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม หรือแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือเขตที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสีย ของเสียของบุคคลใดๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างทำการ เพื่อตรวจสอบสภาพการทำงาน ของระบบบำบัดหรือระบบกำจัดของเสียได้ มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของผู้ครอบครอง ผู้ควบคุม จัดการแก้ไข ปรับปรุงระบบกำจัดของเสียมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งปรับเจ้าของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษได้ หรือสั่งปิดกิจการนั้นเลยก็ได้ (มาตรา 82)

7. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 65)

เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงต่อป่าไม้ขึ้น เพื่อบำบัดปิดป้องภัยอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะโดยฉุกเฉินแก่ป่าไม้ รัฐจึงได้ตรากฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการเมื่อเกิดภัยอันตราย ซึ่งในพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ จึงได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ (เจ้าพนักงานป่าไม้ พนักงานป่าไม้ บุคคลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแต่งตั้ง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, อำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ) ในการสั่งให้ผู้รับอนุญาต (ผู้รับอนุญาตทำไม้, ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้หรือค้ำไม้แปรรูป, ผู้รับอนุญาตเก็บไม้ไหลลอย) หรือผู้รับสัมปทานในป่านั้นหรือในป่าที่ใกล้เคียง รวมทั้งคนงานหรือผู้รับจ้างของผู้รับอนุญาตหรือผู้รับสัมปทานให้ความช่วยเหลือด้วยแรงงานหรือสิ่งของอื่นตามที่จำเป็นเพื่อบำบัดป้องกันอันตรายที่เกิดแก่สาธารณะโดยฉุกเฉิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ไม้หรือของป่าที่อยู่ในป่า เพื่อรักษาความสมบูรณ์ของสภาพป่าไม้

8. พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535

(เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 30, มาตรา 31 และมาตรา 52)

เมื่อมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การขนส่งไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเข้าไประงับเหตุหรือการเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย การลำเลียงเครื่องมือ สิ่งของจำเป็น เครื่องใช้ต่างๆ รวมไปถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติทางหลวงฯ จึงได้กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่บางประการ กล่าวคือ

(1) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน

ให้ผู้อำนวยความสะดวกทางหลวงหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวงมีอำนาจเข้าใช้ที่ดินหรือเข้าครอบครองวัตถุสำหรับใช้งาน (กิจการใดที่ทำเพื่อหรือเนื่องในการสำรวจการก่อสร้างการขยายการบำรุงหรือการบำรุงรักษาทางหลวง หรือการจราจรบนทางหลวง) ซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดในบริเวณ หรือใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดภัยพิบัตินั้นได้เท่าที่จำเป็น (มาตรา 30) โดยกรณีดังกล่าวเป็นไป เพื่อประโยชน์แก่การก่อสร้าง การขยายการบำรุงหรือการบำรุงรักษาทางหลวง ทั้งนี้ เพื่อให้ทางหลวงมีความสมบูรณ์และพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างเต็มที่ ทำให้การขนส่งเป็นไปอย่างสะดวก คล่องตัว ส่งผลให้การดำเนินการป้องกันหรือการระงับภัยพิบัติ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือสามารถทำได้เป็นอย่างดี

(2) ให้อำนาจเกณฑ์แรงงานของราษฎร สัตว์พาหนะหรือยานพาหนะ ตลอดจนเครื่องจักร เครื่องมือ และเครื่องอุปกรณ์สำหรับใช้งานได้ด้วย (มาตรา 30) เนื่องจากเมื่อเกิดภัยพิบัติบางกรณีก็ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ถนนหนทางหรือถนนต่างๆ ที่มีอยู่เดิมไม่สะดวกแก่การขนส่งและการดำเนินการขนส่งจะต้องกระทำโดยเร่งด่วน ลำพังเจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งเครื่องมือต่างๆ ที่อยู่ อาจ ไม่เพียงพอ จึงให้อำนาจในการเกณฑ์แรงงานดังกล่าวแก่ผู้อำนวยการทางหลวง เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยการเกณฑ์แรงงานนี้มีการกำหนดอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทนไว้ด้วย

(3) เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันเป็นการฉุกเฉิน ให้อำนาจแก่อธิบดี กรมทางหลวง ในการเข้าครอบครองทางหลวงสัมปทาน และให้สิทธิและอำนาจสั่งการของผู้รับสัมปทานตกมาอยู่กับอธิบดีกรมทางหลวงทั้งหมดจนกว่าภัยพิบัตินั้นจะหมดไป กล่าวคือ แม้ว่ารัฐจะให้สัมปทานแก่บุคคลใดแล้ว แต่เมื่อมีเหตุฉุกเฉินอันเนื่องมาจากภัยพิบัติสาธารณะ รัฐก็สามารถกลับเข้าครอบครองทางหลวงสัมปทานนั้นอีกได้ เพราะต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะยิ่งกว่าประโยชน์ที่จะตกได้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง

(4) เพื่อประโยชน์แก่ทางการ ให้ผู้อำนวยการทางหลวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจทำหรือแก้ทางระบายน้ำที่ไหลผ่านทางหลวง หรือทำ หรือแก้ทางระบายน้ำออกจากทางหลวง เพื่อไปสู่แหล่งน้ำสาธารณะที่ใกล้เคียงตามความจำเป็นทันที แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน หรือทรัพย์สินนั้นทราบโดยเร็ว (มาตรา 32)

9. พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2542

(เฉพาะที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 53 และมาตรา 55)

จากคำสั่งกระทรวงพลังงานที่ 9/2552 เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2542 ได้แต่งตั้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกรุงเทพมหานคร, ผู้อำนวยการเขต, นายกเทศมนตรี, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และในจังหวัด

ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ได้มีคำสั่งกระทรวงพลังงานที่ 9/2556 เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2542 ได้แต่งตั้งให้นายอำเภอเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการเข้าไปในอาคารสถานที่ยานพาหนะที่ดำเนินกิจการ หรือมีเหตุสงสัยว่าจะมีการดำเนินการเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบตลอดจนมีอำนาจตรวจค้น กัก ยึดอายัด น้ำมันเชื้อเพลิง ภาชนะบรรจุ เครื่องอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในกรณีจำเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเข้าดำเนินการขนย้ายน้ำมันเชื้อเพลิงนำไปเก็บในสถานที่ที่ปลอดภัยได้

10. พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ.2543

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเป็นผู้ประสบภัยและได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ เป็นผู้ที่ถูกประทุษร้ายหรือได้รับอันตรายถึงขนาดสูญเสียอวัยวะหรือสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เพราะเหตุที่บุคคลนั้นช่วยเหลือราชการหรือปฏิบัติงานของชาติหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นตามหน้าที่มนุษยธรรม ซึ่งพลเมืองดีพึงปฏิบัติ โดยบุคคลเหล่านี้มีสิทธิได้รับเงินชดเชย แต่มีข้อยกเว้นคือกรณีที่ได้รับอันตรายหรือความป่วยเจ็บนั้นเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเกิดจากความผิดของตนเอง

ในการจ่ายเงินช่วยเหลือสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) กรณีที่ผู้ประสบภัยถึงแก่ความตาย ให้จ่ายเงินชดเชยแก่ทายาท รวมทั้งจ่ายเงินช่วยเหลือค่าจัดการศพแก่ทายาทซึ่งจัดการศพหรือผู้จัดการศพของผู้ประสบภัย

(2) กรณีที่ผู้ประสบภัยต้องพิการทุพพลภาพขนาดหนักจนเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพหรือในการดำรงชีพให้ได้รับเงินดำรงชีพด้วยโดยจ่ายเป็นรายเดือน

(3) ผู้ประสบภัยมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากรัฐ ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ประสบภัยจะมีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์หรือไม่ก็ตาม

การขอรับเงินสงเคราะห์ต้องกระทำภายในสองปีนับแต่วันที่ผู้มีสิทธิได้รับทราบถึงสิทธิของตน ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลที่ได้กระทำการเพื่อประโยชน์ของชาติได้รับความคุ้มครองช่วยเหลืออย่างเต็มที่

11. ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน พ.ศ.2556

ระเบียบฉบับนี้กำหนดให้ส่วนราชการจ่ายเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้ ตามความจำเป็นและเหมาะสม การจ่ายเงินทดรองราชการนี้ เป็นการจ่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินจะต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน หรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิมเท่านั้น ไม่สามารถนำไปเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้าง หรือสาธารณูปโภคใหม่ (ข้อ 17)

นอกจากนี้ เมื่อคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งในเวลาอันใกล้และจำเป็นต้องรีบดำเนินการโดยฉับพลันให้ส่วนราชการ อันได้แก่ อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินช่วยเหลือได้ ภายในวงเงินไม่เกิน 10,000,000 บาท ส่วนในจังหวัดอื่นนั้นให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในวงเงินไม่เกิน 10,000,000 บาทเช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ซึ่งหลักเกณฑ์นั้นเป็นไปตามวิธีการและเงื่อนไขที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (ข้อ 18)

แต่หากว่าเมื่อจ่ายเงินทดรองราชการตามข้ออธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุมัติไปก่อนนั้นแล้วยังไม่สามารถป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติได้ ก็ให้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งผู้มีอำนาจดำเนินการประกาศคือ อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในกรณีเกิดในกรุงเทพมหานคร แต่ถ้าภัยพิบัติเกิดขึ้นในต่างจังหวัดให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมกับคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) เป็นผู้มีอำนาจประกาศ

การประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือ ต้องกำหนดพื้นที่และระยะเวลาของการให้ความช่วยเหลือด้วย ในกรณีที่ไม่สามารถประชุม ก.ช.ภ.จ. ได้ทันท่วงที และผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าความเสียหายเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ก็มีอำนาจประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือไปก่อนได้เลย โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจาก ก.ช.ภ.จ. (ข้อ 20) และเมื่อได้มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้วนั้น ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด กล่าวคือ

ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทุกด้าน เว้นแต่การให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ประสบภัย การให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรหรือการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมฯ, เกษตรฯ, สาธารณสุข) แล้วแต่กรณี

(2) กรณีส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งไม่มีวงเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้รับการร้องขอให้ช่วยเหลือ หรือถูกสั่งการให้ช่วยเหลือผู้ประสบ

ภัยพิบัติให้ขอรับการสนับสนุนจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เว้นแต่การให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ประสบภัย การให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร หรือการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมฯ, เกษตรฯ, สาธารณสุข) แล้วแต่กรณี

(3) กรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีหรือสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนจากราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแก่ส่วนราชการ กล่าวคือ สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมฯ, เกษตรฯ, สาธารณสุข, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) โดยไม่ต้องให้ส่วนราชการดังกล่าวขอรับการสนับสนุนก่อนได้

(4) กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และกระทรวงกลาโหมได้รับการร้องขอหรือถูกสั่งการ หน่วยงานดังกล่าวสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้โดยตรง (ข้อ 22) ส่วนในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้อำเภอหรือกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามมติของ ก.ช.ภ.อ., (คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ) หรือ ก.ช.ภ.กอ. (คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกิ่งอำเภอ) ภายในวงเงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดสรรให้ และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติมากกว่าวงเงินที่ได้รับจัดสรร ให้อำเภอหรือกิ่งอำเภอขอรับการสนับสนุนโดยตรงจากจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติการจ่ายเงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินของจังหวัดเพื่อสนับสนุนการดังกล่าวหรือดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามมติของ ก.ช.ภ.จ.

ในกรณีที่ไม่สามารถประชุม ก.ช.ภ.อ. ก.ช.ภ.กอ. หรือ ก.ช.ภ.จ. แล้วแต่กรณี ได้ทันที่ที่ถ้อยแถลงอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีเห็นว่าความเสียหายดังกล่าวเป็นไปตามระเบียบนี้ ก็ให้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติการให้ความช่วยเหลือไปก่อนได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการดังกล่าว

(2) ในกรณีส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งไม่มีวงเงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินได้รับการร้องขอให้ช่วยเหลือ หรือถูกสั่งการให้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้ขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด

(3) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี ได้รับการร้องขอหรือถูกสั่งการ ให้หน่วยงานดังกล่าวสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้โดยตรง และรายงานให้ ก.ช.ภ.อ. ก.ช.ภ.กอ. หรือ ก.ช.ภ.จ. ทราบต่อไป เว้นแต่ในกรณีการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่นๆ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้โดยไม่ต้องร้องขอ

(4) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือกระทรวงสาธารณสุข มีอำนาจโอนเงินอุดจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้แก่จังหวัดเพื่อใช้ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ตามภารกิจของส่วนราชการเจ้าของเงิน โดยไม่ต้องให้จังหวัดขอรับการสนับสนุนก่อนได้

(5) ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจโอนเงินอุดจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้แก่จังหวัด โดยไม่ต้องให้จังหวัดขอรับการสนับสนุนก่อนได้

การโอนเงินอุดจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินให้แก่จังหวัด ให้ดำเนินการตามวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด (ข้อ 23)

กรณีของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม หรือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างกระทรวงกลาโหมกรุงเทพมหานคร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณ เพื่อให้ความช่วยเหลือเป็นไปโดยทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อนกัน

การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (ข้อ 24)

6.2.2 กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดี

ในวิกฤตการณ์ที่เกิดจากการกระทำของบุคคลนั้น โดยเฉพาะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากเจตนากระทำการของบุคคลเช่นนี้ เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องนำตัวบุคคลดังกล่าวนั้นมาดำเนินคดีซึ่งจะนำกฎหมายฉบับใดเรื่องใดมาปรับใช้นั้นขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามแต่สถานการณ์ตัวอย่างเช่น ในการชุมนุมประท้วง แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 63 ได้ระบุให้เสรีภาพในการชุมนุมว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” และการที่จะจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบนั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อ

- (1) เพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือ
- (2) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือ
- (3) ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

ในขณะเดียวกัน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 68 วรรคหนึ่ง ยังได้ระบุถึงสิทธิในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญไว้ดังนี้ “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญหรือ

เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” นอกจากนี้มาตรา 68 วรรคสองได้ระบุว่า “ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้เป็นอัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยถึงการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดี อาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว” และในมาตรา 69 ซึ่งระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธี ซึ่งการกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น”

จากสิทธิเสรีภาพดังกล่าวที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ระบุไว้เช่นนี้ แสดงว่าประชาชนชาวไทยมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมได้โดยไม่มีผิดกฎหมาย หากว่า การชุมนุมประท้วงนั้นกระทำด้วยความสงบเรียบร้อยและปราศจากอาวุธ แต่หากเมื่อใดก็ตามที่การชุมนุมประท้วงเปลี่ยนไปเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงต่อประชาชนโดยส่วนรวมแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจในฐานะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทันที ซึ่งจะเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับใด ให้พิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น

กฎหมายที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

1. กรณีการชุมนุมสาธารณะ

1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ลักษณะของการกระทำ	มาตราที่เกี่ยวข้อง
1. ใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อล้มล้าง/เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ/อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ หรือแบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครอง	มาตรา 113
2. สะสมกำลังพลหรืออาวุธ ตระเตรียมการหรือสมคบเพื่อเป็นกบฏ	มาตรา 114
3. กระทำการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมาย หรือรัฐบาลโดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือประทุษร้าย หรือกระทำการเพื่อให้เกิดความปั่นป่วนจนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบ หรือเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมาย	มาตรา 116
4. ยุยงหรือจัดให้เกิดการร่วมกันหยุดงาน หรือเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย เพื่อบังคับรัฐบาลหรือเพื่อข่มขู่ประชาชน	มาตรา 117
5. เข้าร่วมหรือเข้ามามีส่วนในการหยุดงาน/ปิดงาน ไม่ยอมค้าขายหรือติดต่อธุรกิจกับบุคคล โดยทราบความมุ่งหมายของการหยุดงานนั้น เพื่อบังคับรัฐบาล หรือข่มขู่ประชาชน	มาตรา 117 วรรคสอง

ลักษณะของการกระทำ	มาตรา
6. ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือทำให้หวาดกลัว เพื่อให้บุคคลเข้าร่วมในการหยุดงาน/ปิดงาน/ไม่ยอมค้าขาย ติดต่อธุรกิจ	มาตรา 117 วรรคท้าย
7. ใช้กำลังประทุษร้ายหรือกระทำการก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ <ul style="list-style-type: none"> - กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบขนส่งสาธารณะ/โทรคมนาคม/โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ - กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐ/บุคคล หรือต่อสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิด หรือน่าจะเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ <p>โดยมุ่งหมายเพื่อขู่เชิญหรือบังคับรัฐบาลไทยรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กระหว่งประเทศ ให้กระทำ/ไม่กระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงหรือสร้างความปั่นป่วนในหมู่ประชาชน</p> <p>ถ้าการกระทำในการเดินขบวนชุมนุมประท้วงได้แย่งหรือเคลื่อนไหว เพื่อเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือหรือให้ได้รับความเป็นธรรม อันเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นความผิดฐานก่อการร้าย</p>	มาตรา 135/1
8. ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่	มาตรา 138
9. ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่โดยร่วมกันกระทำตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป หรือ อั้งอั้งยี่ ช่องโจร	มาตรา 140
10. อั้งยี่	มาตรา 209
11. ช่องโจร	มาตรา 210
12. มั้งสูมกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป โดยใช้กำลังประทุษร้าย/ขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง	มาตรา 215
13. ขัดคำสั่งเจ้าพนักงานที่สั่งให้เลิกมีการมั่วสูมตามความผิดตามมาตรา 215	มาตรา 216
14. วางเพลิงเผาทรัพย์	มาตรา 217-219, 224
15. ทำให้เกิดระเบิดจนทำเป็นอันตรายต่อบุคคล/บ้านของผู้อื่น	มาตรา 221-222, 224
16. กระทำการใดๆ เพื่อให้เกิดความขัดข้องแก่การใช้น้ำ ซึ่งเป็นสาธารณูปโภค จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ของผู้อื่น	มาตรา 228
17. กระทำการใดๆ ให้ของสาธารณะ ประตุน้ำ เขื่อน หรือที่ขึ้นลงของอากาศยานให้อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจร	มาตรา 229

ลักษณะของการกระทำ	มาตรา
18. กระทำการใดๆ ให้สิ่งๆที่จัดไว้เป็นสัญลักษณ์เพื่อความปลอดภัยในการจราจรอยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจร	มาตรา 231
19. กระทำการใดๆ แก่สิ่งๆที่ใช้ในการผลิตพลังงาน สื่อพลังงานไฟฟ้าหรือในการส่งน้ำจนเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความสะดวก หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน	มาตรา 254
20. หมิ่นประมาท	มาตรา 326-328
21. ทำให้เสียทรัพย์	มาตรา 358-360
22. บุกรุก	มาตรา 364, 365
23. ชัดคำสั่งเจ้าพนักงาน	มาตรา 368
24. ทำลายประกาศหรือเอกสารที่เจ้าพนักงานผู้กระทำตามหน้าที่ ปิดหรือแสดง	มาตรา 369
25. ส่งเสียง/ทำให้เกิดเสียงอื้ออึงโดยไม่มีเหตุสมควร	มาตรา 370
26. พกพาอาวุธในทางสาธารณะโดยเปิดเผย	มาตรา 371
27. ทำให้ท่อระบายของโสโครก/ทางระบายน้ำ ชัดข้อง	มาตรา 375
27. กระทำอันเป็นการขัดขวางทางสาธารณะ จนเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยและความสะดวกในการจราจร	มาตรา 385

1.2 พระราชบัญญัติอื่นๆ

พระราชบัญญัติ	มาตรา
1. พ.ร.บ.อาวุธปืน, เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2590	มาตรา 72-85
2. พ.ร.บ.ควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493	มาตรา 4, 9
3. พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518	มาตรา 128-159
4. พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522	มาตรา 108, 114, 128, 148, 152
5. พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530	มาตรา 41-50
6. พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ.2535	มาตรา 38-39, 71
7. พ.ร.บ.วัตถุอันตราย พ.ศ.2535	มาตรา 70-89

พระราชบัญญัติ	มาตรา
8. พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535	มาตรา 15, 19, 29, 31-33, 52, 54, 57
9. พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541	มาตรา 144-156
10. พ.ร.บ.ควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2542	มาตรา 61-77
11. พ.ร.บ.จัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550	มาตรา 25-27
12. พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550	มาตรา 5-12, 14-16
13. พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551	มาตรา 27, 31

2. กรณีของภัยพิบัติ

ในการจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นไม่ว่าภัยนั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ หรือเป็นภัยธรรมชาติก็ตาม ในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน หรือการที่เจ้าพนักงานตำรวจจะดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวได้เพียงใดนั้น จะต้องอาศัยอำนาจที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งบางเหตุการณ์จะต้องอาศัยข้อบังคับหรือกฎหมายจากกฎหมายหลายฉบับด้วยกัน ตัวอย่างเช่น

ประเภทของภัยพิบัติ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
1. การรั่วไหลของสารพิษ	<ul style="list-style-type: none"> - ประมวลกฎหมายอาญา - พ.ร.บ.เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 - พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ.2469 - พ.ร.บ.การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494 - พ.ร.บ.พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.2504 - พ.ร.บ.ยา พ.ศ.2510 - พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.2510 - พ.ร.บ.ปุ๋ย พ.ศ.2518 - พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ.2522 - พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 - พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 - พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 - พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ.2522 - พ.ร.บ.เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ.2525 - พ.ร.บ.ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530 - พ.ร.บ.การรับขนของทางทะเล พ.ศ.2534

ประเภทของภัยพิบัติ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
	<ul style="list-style-type: none"> - พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 - พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ.2535 - พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.2535 - พ.ร.บ. โรงแรม พ.ศ.2547 - พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 - พ.ร.บ. ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 - พ.ร.บ. ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2554
2. อัคคีภัย/ไฟฟ้า	<ul style="list-style-type: none"> - ประมวลกฎหมาย - พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ.2484 - พ.ร.บ. อาวุธปืน, เครื่องกระสุน, วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 - พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ.2496 - พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ.2504 - พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 - พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 - พ.ร.บ. อาคารชุด พ.ศ.2522 - พ.ร.บ. ระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 - พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ.2535 - พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 - พ.ร.บ. องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 - พ.ร.บ. ระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ.2542 - ระเบียบองค์การส่วนกลาง ว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2518 - กฎกระทรวงแรงงานกำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2555

พระราชบัญญัติ

กฏอัยการศึก

พระพุทธศักราช 2457

พันตำรวจเอก หลุย วรรณรัฐ ราชชาติเดชา

พระราชปรารภ

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่ากฏอัยการศึก ซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้ตั้งแต่ พ.ศ.2450 (ร.ศ.126) นั้น อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายทหารที่จะกระทำการใดๆ ยังหาตรงกับระเบียบพิชัยสงคราม อันต้องการของความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอก หรือเกิดขึ้นภายใน ได้โดยสะดวกไม่ บัดนี้ สมควรแก้ไขกฏอัยการศึกและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับกาลสมัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกกฏอัยการศึก พ.ศ.2450 (ร.ศ.126) นั้นเสีย และให้ใช้กฏอัยการศึก ซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ ดังต่อไปนี้

นามพระราชบัญญัติ

มาตรา 1¹ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า “กฏอัยการศึก พ.ศ.2457”

ใช้พระราชบัญญัติที่ใดเมื่อใดต้องประกาศ

มาตรา 2 เมื่อเวลาเกิดเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฏอัยการศึกทุกมาตรา หรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัตินั้นบังคับในบางส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั้งราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดๆ ซึ่งขัดกับความของกฏอัยการศึกที่ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฏอัยการศึกที่ใช้บังคับนั้นแทน

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 31/-/หน้า 388/13 กันยายน 2457

ลักษณะประกาศ

มาตรา 3 ถ้าไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วพระราชอาณาจักร ในประกาศนั้นจะแสดงให้ปรากฏว่า มณฑลใด ตำบลใด หรือเขตใดใช้กฎอัยการศึก

ผู้มีอำนาจใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 4 เมื่อมีสงครามหรือจลาจลขึ้น ณ แห่งใดให้ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังอยู่ได้บังคับไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใดๆ ของทหารมีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทหารนั้นได้ แต่จะต้องรีบรายงานให้รัฐบาลทราบโดยเร็วที่สุด

เมื่อเลิกต้องประกาศ

มาตรา 5 การที่จะเลิกใช้กฎอัยการศึกแห่งใดนั้น จะเป็นไปได้ต้องมีประกาศกระแสพระบรมราชโองการเสมอ

อำนาจทหารเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 6 ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับกรยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

อำนาจศาลทหาร และอำนาจศาลพลเรือน เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 7 ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างปกติ เว้นแต่คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาศึก และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกมีอำนาจประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกและในระหว่างที่ใช้กฎอัยการศึกตามที่ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ทุกข้อหรือแต่บางข้อและหรือบางส่วนของข้อใดข้อหนึ่งได้ ทั้งมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกประกาศ ดังกล่าวนั้นด้วย

ประกาศให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามความในวรรคแรก ให้มีผลบังคับเฉพาะคดีที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นตั้งแต่วันเวลาที่ระบุไว้ในประกาศ วันเวลาที่ระบุนั้นจะเป็นวันเวลาที่ออกประกาศนั้นหรือภายหลังก็ได้ ประกาศเช่นนี้ให้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาด้วย

นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว ถ้าคดีอาญาใดที่เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกมีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะสั่งให้พิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นในศาลทหารก็ได้

มาตรา 7 ทวิ ประกาศให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามความในมาตรา 7 นั้น จะให้ศาลทหารในทุกท้องที่หรือแต่บางท้องที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามที่กล่าวในมาตรานั้นเท่ากันหรือมากน้อยกว่ากันได้

มาตรา 7 ตรี เมื่อได้เลิกใช้กฎอัยการศึกแล้ว ให้ศาลทหารคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังคงค้างอยู่ในศาลนั้น และให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ยังมิได้ฟ้องร้องในระหว่างเวลาที่ใช้กฎอัยการศึกนั้นด้วย

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจ

มาตรา 8 เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกในตำบลใด, เมืองใด, มณฑลใด, เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจเต็มที่จะตรวจค้น, ที่จะเกณฑ์, ที่จะห้าม, ที่จะยึด, ที่จะเข้าอาศัย, ที่จะทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่, และที่จะจับได้

การตรวจค้น

มาตรา 9 การตรวจค้นนั้น ให้มีอำนาจที่จะตรวจค้น ดังต่อไปนี้

(1) ที่จะตรวจ ค้น บรรดาสิ่งซึ่งจะเกณฑ์ หรือต้องห้าม หรือต้องยึด หรือจะต้องเข้าอาศัย หรือมีไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งมีอำนาจที่จะตรวจค้นได้ไม่ว่าที่ตัวบุคคล ในยานพาหนะ เคหะสถาน สิ่งปลูกสร้าง หรือที่ใดๆ และไม่ว่าเวลาใดๆ ทั้งสิ้น

(2) ที่จะตรวจข่าวสาร จดหมาย โทรเลข หีบ ห่อ หรือสิ่งอื่นใดที่ส่งหรือมีไปมาถึงกัน ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

(3) ที่จะตรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา บทหรือคำประพันธ์

การเกณฑ์

มาตรา 10 การเกณฑ์นั้นให้มีอำนาจที่จะเกณฑ์ได้ดังนี้

(1) ที่จะเกณฑ์พลเมืองให้ช่วยกำลังทหารในกิจการกึ่งพลเรือน ซึ่งเนื่องในการป้องกันพระราชอาณาจักร หรือช่วยเหลือเกื้อหนุนราชการทหารทุกอย่างทุกประการ

(2) ที่จะเกณฑ์ยวดยาน, สัตว์พาหนะ, เสบียงอาหาร, เครื่องศาสตราวุธ, และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ จากบุคคลหรือบริษัทใดๆ ซึ่งราชการทหารจะต้องใช้เป็นกำลังในเวลานั้นทุกอย่าง

การห้าม

มาตรา 11 การห้ามนั้น ให้มีอำนาจที่จะห้ามได้ดังนี้

- (1) ที่จะห้ามมิว่าสมประชุมกัน
- (2) ที่จะห้ามออก จำหน่าย จ่ายหรือแจก ซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพบทหรือคำประพันธ์
- (3) ที่จะห้ามโฆษณา แสดงมหรสพ รับหรือส่งซึ่งวิทยุ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์
- (4) ที่จะห้ามใช้ทางสาธารณะเพื่อการจราจรไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ รวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดินด้วย
- (5) ที่จะห้ามมิหรือใช้เครื่องมือสื่อสารหรืออาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ และเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือทรัพย์สิน หรือที่อาจนำไปใช้ทำเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติดังกล่าวได้
- (6) ที่จะห้ามบุคคลออกนอกเคหสถานภายในระหว่างระยะเวลาที่กำหนด
- (7) ที่จะห้ามบุคคลเข้าไปหรืออาศัยอยู่ในเขตท้องที่ใด ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อการยุทธ์ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยและเมื่อได้ประกาศห้ามเมื่อใดแล้ว ให้ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตนั้นออกไปจากเขตนั้นภายในกำหนดเวลาที่ได้ประกาศกำหนด
- (8) ที่จะห้ามบุคคลกระทำหรือมีซึ่งกิจการหรือสิ่งอื่นใดได้ตามรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงกลาโหมได้กำหนดไว้ว่าควรต้องห้ามในเวลาที่ได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 12 บรรดาสิ่งซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 11 นั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นเป็นการจำเป็น จะยึดไว้ชั่วคราวเพื่อมิให้เป็นประโยชน์แก่ราชศัตรู หรือเพื่อเป็นประโยชน์แก่ราชการทหาร ก็มีอำนาจยึดได้

การเข้าอาศัย

มาตรา 13 อำนาจการเข้าพักอาศัยนั้น คือ ที่อาศัยใดๆ ซึ่งราชการทหารเห็นจำเป็นจะใช้เป็นประโยชน์ในราชการทหารแล้ว มีอำนาจอาศัยได้ทุกแห่ง

การทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่

มาตรา 14 การทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่นั้น ให้มีอำนาจกระทำดังนี้

- (1) ถ้าแม้การสงครามหรือรบสู้เป็นรองราชศัตรู มีอำนาจที่จะเผาบ้าน และสิ่งซึ่งเห็นว่า

จะเป็นกำลังแก่ราชศัตรู เมื่อกรมกองทหารถอยไปแล้ว หรือถ้าแม้ว่าสิ่งใดๆ อยู่ในที่ซึ่งกีดกันการสู้รบ ก็ทำลายได้ทั้งสิ้น

(2) มีอำนาจที่จะสร้างที่มั่น หรือดัดแปลงภูมิประเทศหรือหมู่บ้าน เมือง สำหรับการต่อสู้ ราชศัตรู หรือเตรียมการป้องกันรักษา ตามความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ทุกอย่าง

การขับไล่

มาตรา 15 ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอาศัยเป็นหลักฐาน หรือเป็นผู้มาอาศัยใน ตำบลนั้นชั่วคราว เมื่อมีความสงสัยอย่างหนึ่งอย่างใดหรือจำเป็นแล้ว มีอำนาจที่จะขับไล่ผู้นั้นให้ออก ไปจากเมืองหรือตำบลนั้นได้

มาตรา 15 ทวิ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดจะเป็นราชศัตรู หรือได้ฝักใฝ่ต่อทบภัยของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารให้เจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหาร มีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบถามหรือตามความจำเป็นของทางราชการทหารได้ แต่ต้องกักไว้ไม่เกินกว่า 7 วัน

ร้องขอค่าเสียหายหรือค่าปรับจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้

มาตรา 16 ความเสียหายซึ่งอาจบังเกิดขึ้นอย่างหนึ่งอย่างใด ในเรื่องอำนาจของ เจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหาร ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในมาตรา 8 และมาตรา 15 บุคคลหรือบริษัทใดๆ จะร้องขอค่าเสียหายหรือค่าปรับอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้เลย เพราะอำนาจ ทั้งปวงที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ได้ปฏิบัติและดำเนินการตามกฎหมายการศึกนี้ เป็นการสำหรับป้องกัน พระมหากษัตริย์ ชาติ ศาสนา ด้วยกำลังทหารให้ดำรงคงอยู่ในความเจริญรุ่งเรืองเป็นอิสระภาพและ สงบเรียบร้อยปราศจากราชศัตรูภายนอกและภายใน

มอบอำนาจให้เจ้ากระทรวง

มาตรา 17 ในเวลาปรกติสงบศึก เจ้ากระทรวงซึ่งบังคับบัญชาทหาร มีอำนาจตรากฎ เสนาบดีขึ้นสำหรับบรรยายข้อความ เพื่อให้มีความสะดวก และเรียบร้อยในเวลาที่จะใช้กฎอัยการศึก ได้ตามสมควร ส่วนในเวลาสงครามหรือจลาจล แม่ทัพใหญ่หรือแม่ทัพรองมีอำนาจออกข้อบังคับ บรรยายความเพิ่มเติมให้การดำเนินไปตามความประสงค์ของกฎอัยการศึกนี้ และเมื่อได้ประกาศกฎ เสนาบดี หรือข้อบังคับของแม่ทัพในทางราชการแล้ว ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมา ณ วันที่ 27 สิงหาคม พระพุทธศักราช 2457 1386 ในรัชกาลปัจจุบันนี้

บัญชีต่อท้าย

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2502

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ก. คดีที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลบางจำพวก

1. คดีที่ตำรวจกระทำความผิดในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการสนาม
2. คดีที่บุคคลพลเรือนสังกัดในราชการทหารเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่ว่าจะเกี่ยวกับหน้าที่ราชการหรือไม่ และไม่ว่าจะได้กระทำความผิดในที่ใดๆ ในเขตที่ใช้กฎอัยการศึก
3. คดีที่บุคคลใดๆ เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดร่วมกับบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือร่วมกับบุคคลดังกล่าวใน 1. หรือ 2. ไม่ว่าจะเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน
4. คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดร่วมกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่ว่าจะเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน

ข. คดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดบางอย่าง

1. ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร
2. คดีที่มีข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินสำหรับใช้ในราชการทหาร แห่งกองทัพไทยหรือกองทัพนครมิตรแห่งประเทศไทย หรือความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ทหารไทยหรือทหารพันธมิตรแห่งประเทศไทย ในขณะที่กระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่
3. ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้
  - (1) ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตั้งแต่มาตรา 107 ถึงมาตรา 112
  - (2) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา 113 ถึงมาตรา 118
  - (3) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ตั้งแต่มาตรา 119 ถึงมาตรา 129
  - (4) ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ตั้งแต่มาตรา 130 ถึงมาตรา 135
  - (5) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 137 เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการทหาร มาตรา 136 มาตรา 138 ถึงมาตรา 142 มาตรา 145 และมาตรา 146
  - (6) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตั้งแต่มาตรา 147 ถึงมาตรา 154 มาตรา 158 ถึงมาตรา 165
  - (7) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามมาตรา 172 เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการทหาร มาตรา 170 มาตรา 171 มาตรา 175 ถึงมาตรา 185 มาตรา 189 มาตรา 193 มาตรา 197 และมาตรา 198 เฉพาะเมื่อศาลนั้นเป็นศาลทหาร
  - (8) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามมาตรา 201 และมาตรา 202

(9) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตั้งแต่มาตรา 209 ถึงมาตรา 216

(10) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนตั้งแต่มาตรา 217 ถึงมาตรา 224 มาตรา 226 มาตรา 228 ถึงมาตรา 232 มาตรา 234 มาตรา 235 มาตรา 237 และ มาตรา 238

(11) ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสตมป์ และตัว ตั้งแต่มาตรา 250 ถึงมาตรา 253 เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการทหาร

(12) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตั้งแต่มาตรา 265 ถึงมาตรา 268 เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการทหาร

(13) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามมาตรา 336 มาตรา 339 และมาตรา 340

4. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร
5. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเขตปลอดภัยในราชการทหาร
6. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบทหาร
7. ความผิดตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ตั้งแต่มาตรา 45 ถึง มาตรา 49
8. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยปืน
9. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
10. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 พุทธศักราช 2485
พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 พุทธศักราช 2485

มาตรา 3 สถาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม กฎอัยการศึก พ.ศ.2457 พุทธศักราช 2485 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 52 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พุทธศักราช 2485

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2487

มาตรา 8 บรรดาคดีอาญาที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลทหารในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งศาลทหารไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามความในพระราชบัญญัตินี้แล้วนั้น ให้โอนมาให้ศาลพลเรือนพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้พนักงานอัยการเข้าเป็นโจทก์ในคดีเหล่านั้น ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ และให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับตั้งแต่วันที่โอนคดีมานั้น

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช 2457 พุทธศักราช 2488
พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2502

มาตรา 4 บรรดาอำนาจหน้าที่ของแม่ทัพใหญ่ตามความในมาตรา 17 แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บัญชาการทหารสูงสุด

มาตรา 6 พระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระทั่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 12 ฉบับที่ 15 ฉบับที่ 16 ฉบับที่ 20 ฉบับที่ 30 และฉบับที่ 41

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับบัญชีต่อท้ายกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึกส่วนมากได้อ้างถึงความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งได้ถูกยกเลิกและใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทน จึงเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึกเสียใหม่ให้เป็นการสอดคล้องต้องกันด้วย

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 303 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515¹

¹ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89/ตอนที่ 190/ฉบับพิเศษ หน้า 11/13 ธันวาคม 2515

พระราชกำหนด
การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พ.ศ.2548

พันตำรวจเอก หญิง วรณัฐ วรชาติเดชา

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2548

เป็นปีที่ 60 ในรัชกาลปัจจุบัน

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พระราชกำหนดนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 44 มาตรา 48 มาตรา 50 และมาตรา 51 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 218 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกำหนดนี้เรียกว่า “พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548”

มาตรา 2¹ พระราชกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2495

มาตรา 4 ในพระราชกำหนดนี้

“สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครอง

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 / ตอนที่ 58ก / หน้า 1/16 กรกฎาคม 2548

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกရာชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติ สาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้

มาตรา 5 เมื่อปรากฏว่ามีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นและนายกรัฐมนตรีเห็นสมควรใช้กำลังเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารร่วมกัน ป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ระงับยับยั้ง ฟื้นฟูหรือช่วยเหลือประชาชน ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อบังคับใช้ ทว่าราชอาณาจักรหรือในบางเขตบางท้องที่ได้ตามความจำเป็นแห่งสถานการณ์ ในกรณีที่ไม่อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันทั่วทั้งที่ นายกรัฐมนตรีอาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปก่อน แล้วดำเนินการ ให้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายในสามวัน หากมิได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายในเวลาที่กำหนด หรือคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบ ให้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว เป็นอันสิ้นสุดลง

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับตลอดระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินสามเดือนนับแต่วันประกาศ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลา ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศขยายระยะเวลาการใช้บังคับออกไปอีกเป็นคราวๆ คราวละไม่เกินสามเดือน

เมื่อสถานการณ์ฉุกเฉินสิ้นสุดลงแล้ว หรือเมื่อคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบหรือเมื่อสิ้นสุดกำหนดเวลาตามวรรคสอง ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉินคณะหนึ่ง ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง และอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นกรรมการ และเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ติดตามและตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศที่อาจเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามมาตรา 5 หรือสถานการณ์ที่มีความร้ายแรงตามมาตรา 11 และในการใช้

มาตรการที่เหมาะสมตามพระราชกำหนดนี้ เพื่อการป้องกัน แก้ไขหรือระงับสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น

ความในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 5 ในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อมีเหตุการณ์จำเป็นเร่งด่วนอันอาจเป็นภัยต่อประเทศหรือประชาชน

มาตรา 7 ในเขตท้องที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามมาตรา 5 ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งหรือหลายกระทรวง หรือที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายหรือที่มีอยู่ตามกฎหมายใดก็ตาม เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาต อนุมัติ สั่งการ บังคับ บัญชา หรือช่วยในการป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ระงับยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือฟื้นฟูหรือช่วยเหลือประชาชน โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว เพื่อให้การสั่งการและการแก้ไขสถานการณ์เป็นไปโดยมีเอกภาพ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

การกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามประกาศที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ และเพื่อปฏิบัติงานตามกฎหมายที่ได้รับโอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง โดยให้ถือว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้น ในการนี้ นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้ส่วนราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นยังคงใช้อำนาจหน้าที่เช่นเดิมต่อไปก็ได้ แต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจหรือทหารซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี ผู้บัญชาการตำรวจ แม่ทัพ หรือเทียบเท่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดให้เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ในพื้นที่และบังคับบัญชาข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการนี้ ให้การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปตามการสั่งการของหัวหน้าผู้รับผิดชอบนั้น เว้นแต่การปฏิบัติหน้าที่ทางทหารให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร แต่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการที่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบกำหนด

ในกรณีที่มีความจำเป็น คณะรัฐมนตรีอาจให้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเป็นการเฉพาะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้เป็นการชั่วคราวได้ จนกว่าจะยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง วรรคสาม หรือวรรคสี่แทน หรือมอบหมายให้เป็นผู้กำกับการทำงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคสาม หัวหน้าผู้รับผิดชอบตามวรรคสี่ และหน่วยงาน ตามวรรคห้าได้ และให้ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาหัวหน้าผู้รับผิดชอบ ข้าราชการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินให้เป็นไปด้วยความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเหตุการณ์และความเป็นอยู่ของ

ประชาชนในเขตพื้นที่ นายกรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย อาจมีคำสั่งแต่งตั้งคณะบุคคลหรือบุคคลเป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ได้

ให้บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ตามขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้ง

มาตรา 9 ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็ว หรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

(1) ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคหสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับยกเว้น

(2) ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใดๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

(3) ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งในเขตพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือทั่วราชอาณาจักร

(4) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทาง คมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ

(5) ห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ใดๆ

(6) ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยของประชาชนดังกล่าว หรือห้ามผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่กำหนด

ข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดพื้นที่และรายละเอียดอื่นเพิ่มเติม เพื่อมิให้มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุก็ได้

มาตรา 10 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินให้สามารถกระทำได้โดยรวดเร็ว นายกรัฐมนตรีอาจมอบอำนาจให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบตามมาตรา 7 วรรคสี่ เป็นผู้ใช้อำนาจออกข้อกำหนดตามมาตรา 9 แทนก็ได้ แต่เมื่อดำเนินการแล้วต้องรีบรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว และถ้านายกรัฐมนตรีมิได้มีข้อกำหนด ในเรื่องเดียวกันภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกข้อกำหนดให้ข้อกำหนดนั้นเป็นอันสิ้นผลใช้บังคับ

มาตรา 11 ในกรณีที่สถานการณ์ฉุกเฉินมีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไข

ปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทัน่วงที ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง และให้นำความในมาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว นอกจากอำนาจตามมาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรง

(2) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้บุคคลใดมารายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน

(3) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งยึดหรืออายัดอาวุธ สินค้า เครื่องอุปโภค บริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัตถุอื่นใด ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ได้ใช้หรือจะใช้สิ่งนั้นเพื่อการกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

(4) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจค้น รื้อ ถอน หรือทำลายซึ่งอาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวาง ตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อระงับเหตุการณ์ร้ายแรงให้ยุติโดยเร็วและหากปล่อยเนิ่นช้าจะทำให้ไม่อาจระงับเหตุการณ์ได้ทัน่วงที

(5) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจสอบจดหมาย หนังสือ สิ่งพิมพ์ โทรเลข โทรศัพท์ หรือการสื่อสารด้วยวิธีการอื่นใด ตลอดจนการส่งระงับหรือยับยั้งการติดต่อหรือการสื่อสารใด เพื่อป้องกันหรือระงับเหตุการณ์ร้ายแรง โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษโดยอนุโลม

(6) ประกาศห้ามมิให้กระทำการใดๆ หรือสั่งให้กระทำการใดๆ เท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยของประชาชน

(7) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้ใดออกไปนอกราชอาณาจักร เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการออกไปนอกราชอาณาจักรจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศ

(8) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการให้คนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(9) ประกาศให้การซื้อ ขาย ใช้อ้าง หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งอาวุธ สินค้า เวชภัณฑ์ เครื่องอุปโภค บริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัสดุอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจใช้ในการก่อความไม่สงบหรือ

ก่อนการร่ำต้งรายงานหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

(10) ออกคำสั่งให้ใช้กำลังทหารเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจระงับเหตุการณ์ร้ายแรง หรือควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบโดยด่วน ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ โดยการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายทหารจะทำได้ในกรณีใด ได้เพียงใด ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่ากรณีที่มีการใช้กฎอัยการศึก

เมื่อเหตุการณ์ร้ายแรงตามวรรคหนึ่งยุติลงแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกประกาศตามมาตรา 11 โดยเร็ว

มาตรา 12 ในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยตามประกาศในมาตรา 11 (1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการ เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกินเจ็ดวัน และต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดซึ่งไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลาการควบคุมตัวต่อได้อีกคราวละเจ็ดวัน แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่าสามสิบวัน เมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไป ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลนั้นเสนอต่อศาลที่มีคำสั่งอนุญาตตามวรรคหนึ่ง และจัดสำเนารายงานนั้นไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ญาติของบุคคลนั้นสามารถขอดูรายงานดังกล่าวได้ตลอดระยะเวลาที่ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้

การร้องขออนุญาตต่อศาลตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการขอออกหมายอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 13 สิ่งของหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ประกาศตามมาตรา 11 (9) หากเป็นเครื่องมือหรือส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร นายกรัฐมนตรีอาจประกาศให้ใช้มาตรการดังกล่าวทั่วราชอาณาจักรหรือในพื้นที่อื่นซึ่งมิได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพิ่มขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา 14 ข้อกำหนด ประกาศ และคำสั่งตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 11 และมาตรา 15 เมื่อมีผลใช้บังคับแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

มาตรา 15 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และมีอำนาจหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 16 ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

มาตรา 17 พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการระงับหรือป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย หากเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

มาตรา 18 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 หรือมาตรา 13 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 19 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตาม พระราชกำหนดนี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
พ.ศ.2551

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551

เป็นปีที่ 63 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พระราชบัญญัตินี้ มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 และมาตรา 31 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 36 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ ขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551”

มาตรา 2¹ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใด ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

¹ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 / ตอนที่ 39ก / หน้า 33/27 กุมภาพันธ์ 2551

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ไม่รวมถึงศาลและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งผู้อำนวยการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“จังหวัด” หมายความว่า รวมถึง กรุงเทพมหานคร

“ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

มาตรา 4 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

มาตรา 5 ให้จัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เรียกโดยย่อว่า “กอ.รมน.” ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

กอ.รมน. มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยวิธีการปฏิบัติราชการและการบริหารงาน การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและอำนาจหน้าที่ของส่วนงาน และอัตรากำลังให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเป็นผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เรียกโดยย่อว่า “ผอ.รมน.” เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างในกอ.รมน. และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของ กอ.รมน. โดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นรองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

ผู้อำนวยการอาจแต่งตั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการจากข้าราชการในสังกัด กอ.รมน. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงโครงสร้างและการแบ่งส่วนงานภายในของ กอ.รมน.

ให้เสนาธิการทหารบกเป็นเลขาธิการ กอ.รมน. มีหน้าที่รับผิดชอบงานอำนวยการและธุรการของ กอ.รมน.

รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเลขาธิการ กอ.รมน. มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างใน กอ.รมน. รองจากผู้อำนวยการและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

ให้ผู้บัญชาการมีอำนาจทำนิติกรรม ฟ้องคดี ถูกฟ้องคดี และดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีอันเกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ทั้งนี้ โดยกระทำในนามของสำนักนายกรัฐมนตรี

ในการปฏิบัติหน้าที่ และการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้รองผู้อำนวยการเป็นผู้ปฏิบัติหรือใช้อำนาจแทนก็ได้

มาตรา 6 ให้ กอ.รมน. เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง

มาตรา 7 ให้ กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(2) ผู้อำนวยการในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่เสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแผนและแนวทางนั้น

(3) ผู้อำนวยการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานตาม (2) ในการนี้ คณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ กอ.รมน. มีอำนาจในการกำกับดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดด้วยก็ได้

(4) เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและความสงบเรียบร้อยของสังคม

(5) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ทิหรือตามที่คณะรัฐมนตรี สถาบความมั่นคงแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 8 นอกจากการมอบอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแล้ว บรรดาอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้ ผอ.รมน.ภาค ผอ.รมน.จังหวัด หรือผู้อำนวยการศูนย์หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นปฏิบัติแทนก็ได้

มาตรา 9 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ตามพระราชบัญญัตินี้ให้หน่วยงานของรัฐจัดส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไปปฏิบัติหน้าที่ใน กอ.รมน.ตามที่ผู้อำนวยการร้องขอและให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลหรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ ทำนองเดียวกันของหน่วยงาน ของรัฐนั้น จัดให้หน่วยงานของรัฐที่จัดส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไปปฏิบัติหน้าที่ยัง กอ.รมน. มีอัตรากำลังแทนตามความจำเป็นแต่ไม่เกินจำนวนอัตรากำลังที่จัดส่งไป

มาตรา 10 ให้มีคณะกรรมการผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรคณะหนึ่ง ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรี มอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อัยการสูงสุด เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมบัญชีกลางและอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรรมการ และเลขาธิการ กอ.รมน. เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งข้าราชการ.น กอ.รมน. เป็นผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่กำกับ ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อ กอ.รมน. ในการ ปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. รวมตลอดทั้งอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) วางระเบียบเกี่ยวกับการอำนวยการและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ กอ.รมน. กอ.รมน.ภาค และ กอ.รมน.จังหวัด

(3) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการงบประมาณ การเงินการคลัง การพัสดุและการจัดการทรัพย์สินของ กอ.รมน.

(4) แต่งตั้งคณะที่ปรึกษา กอ.รมน. โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคส่วนต่างๆ อย่างน้อย ให้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือมีประสบการณ์ ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี การรักษาความมั่นคงของรัฐ สื่อมวลชน และมีหน้าที่ในการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น และให้คำปรึกษาตามที่คณะกรรมการหารือ

(5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา 11 เมื่อมีกรณีจำเป็นในอันที่จะรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในพื้นที่ของกองทัพภาคใด คณะกรรมการโดยคำแนะนำของผู้อำนวยการจะมีมติให้กองทัพภาคนั้น จัดให้มีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค เรียกโดยย่อว่า “กอ.รมน.ภาค” ก็ได้

ให้ กอ.รมน.ภาค เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อ กอ.รมน. โดยมีแม่ทัพภาคเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค เรียกโดยย่อว่า “ผอ.รมน.ภาค” มีหน้าที่รับผิดชอบและสนับสนุนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ กอ.รมน.ภาค ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้ง ข้าราชการและลูกจ้างของกองทัพภาค รวมตลอดทั้งข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้มาปฏิบัติงานประจำหรือเป็นครั้งคราวใน กอ.รมน.ภาคได้ตามที่ ผอ.รมน.ภาค เสนอ ผอ.รมน.ภาค เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างที่ได้รับคำสั่งให้ มาปฏิบัติงานใน กอ.รมน.ภาค และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของ กอ.รมน.ภาค

การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและอำนาจหน้าที่ อัตรากำลัง และการบริหารงานของ ส่วนงานภายใน กอ.รมน.ภาค ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการกำหนดตามข้อเสนอของ ผอ.รมน.ภาค

ให้ กอ.รมน. และกองทัพภาคพิจารณาให้การสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณและ ทรัพย์สิน ในการปฏิบัติงานของ กอ.รมน.ภาค ตามที่ ผอ.รมน.ภาค ร้องขอ และให้นำความใน มาตรา 9 มาใช้บังคับกับ กอ.รมน.ภาค ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 12 เพื่อประโยชน์ในการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันภัย ที่จะเกิดขึ้น ผอ.รมน.ภาค อาจแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา กอ.รมน.ภาคขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการมีจำนวนไม่เกินห้าสิบคน โดยแต่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของ ประชาชนในพื้นที่ ทุกภาคส่วน มีหน้าที่ในการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น และให้คำปรึกษาตามที่ ผอ.รมน.ภาค ร้องขอ

มาตรา 13 เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุน ช่วยเหลือ และปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ ของ กอ.รมน.ภาค ตามมาตรา 11 ผอ.รมน.ภาค โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและผู้อำนวยการจะตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กอ.รมน.จังหวัด” ขึ้นในจังหวัดที่อยู่ในเขตของกองทัพภาคเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อ กอ.รมน.ภาค ก็ได้ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบ และสนับสนุนการรักษาความมั่นคงภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัด นั้นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน จังหวัด เรียกโดยย่อว่า “ผอ.รมน.จังหวัด” เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง และ รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของ กอ.รมน.จังหวัด

การจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานและอำนาจหน้าที่ อัตรากำลัง และการบริหารงานของ ส่วนงานภายใน กอ.รมน.จังหวัด ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการกำหนด

ให้ กอ.รมน. และจังหวัดพิจารณาให้การสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพย์สิน ในการปฏิบัติงานของ กอ.รมน.จังหวัด ตามที่ ผอ.รมน.จังหวัด ร้องขอ และให้นำความในมาตรา 9 มาใช้บังคับกับ กอ.รมน.จังหวัด ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 14 เพื่อประโยชน์ในการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันภัย ที่จะเกิดขึ้น ผอ.รมน.จังหวัด อาจแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา กอ.รมน.จังหวัดขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการมีจำนวนไม่เกินสามสิบคน โดยแต่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นที่ ยอมรับนับถือของประชาชนในพื้นที่ทุกภาคส่วน มีหน้าที่ในการเสนอแนะการแก้ไขปัญหาหรือ ป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น และให้คำปรึกษาตามที่ ผอ.รมน.จังหวัด ร้องขอ

หมวด 2

ภารกิจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

มาตรา 15 ในกรณีที่ปรากฏเหตุการณ์ อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน ทั้งอยู่ในอำนาจหน้าที่ หรือความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมาย ให้ กอ.รมน. เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดได้ ทั้งนี้ ให้ประกาศให้ทราบโดยทั่วไป

ในกรณีที่เหตุการณ์ตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลงหรือสามารถดำเนินการแก้ไขได้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบตามปกติ ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดลง และให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบโดยเร็ว

มาตรา 16 ในการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายตามมาตรา 15 ให้ กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) ป้องกัน ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่ได้รับมอบหมายตามมาตรา 15
- (2) จัดทำแผนการดำเนินการตาม (1) เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อความเห็นชอบ
- (3) กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ หรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนตาม (2)
- (4) สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีพฤติกรมว่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรออกจากพื้นที่ที่กำหนด

ในการจัดทำแผนตาม (2) ให้ กอ.รมน. ประชุมหารือกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย และในการนี้ให้จัดทำแผนเผชิญเหตุในแต่ละสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ในกรณีที่มีคำสั่งตาม (4) แล้ว ให้ กอ.รมน. แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดทราบพร้อมด้วยเหตุผล และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับคำสั่งให้ออกจากพื้นที่นั้นไปรายงานตัวยังหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดโดยเร็ว ในการนี้ ให้หน่วยงานของรัฐเจ้าสังกัดดำเนินการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีความจำเป็นที่ กอ.รมน. ต้องใช้อำนาจหรือหน้าที่ตามกฎหมายใดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบของ

หน่วยงานของรัฐใด ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใดๆ ใน กอ.รมน. เป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายนั้น หรือมีมติให้หน่วยงานของรัฐนั้นมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ให้ กอ.รมน. ดำเนินการแทนหรือมีอำนาจดำเนินการด้วยภายในพื้นที่ และระยะเวลา ที่กำหนด ทั้งนี้ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้อำนาจนั้นไว้ด้วย

มาตรา 17 ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา 16 ในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ให้ผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจจัดตั้งศูนย์อำนวยการ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อปฏิบัติการกิจอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างเป็นกรณีเฉพาะก็ได้

โครงสร้าง อัตรากำลัง การบริหารจัดการ อำนาจหน้าที่ การกำกับติดตามหรือบังคับบัญชา ศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้นำความในมาตรา 9 มาใช้บังคับกับศูนย์หรือหน่วยงานตามวรรคหนึ่งด้วยโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของผู้อำนวยการเป็นอำนาจของผู้อำนวยการศูนย์หรือหัวหน้าหน่วยงานนั้น

มาตรา 18 เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ภายในพื้นที่ตามมาตรา 15 ให้ผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการหรืองดเว้นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด
- (2) ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนดในห้วงเวลาที่ปฏิบัติการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น
- (3) ห้ามออกนอกเคสสถานในเวลาที่กำหนด
- (4) ห้ามนำอาวุธออกนอกเคสสถาน
- (5) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ

(6) ให้บุคคลปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน

ข้อกำหนดตามวรรคหนึ่งจะกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ

มาตรา 19 ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 16 (1) ให้ผู้อำนวยการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้อำนวยการมอบหมาย เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และร่วมเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 20 ในการใช้อำนาจของ กอ.รมน. ตามมาตรา 16 (1) ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้สุจริต ให้ กอ.รมน. จัดให้ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามควรแก่กรณีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 21 ภายในเขตพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ กอ.รมน. ดำเนินการตามมาตรา 15 หากปรากฏว่าผู้ใดต้องการได้กระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่กลับใจเข้ามาขอตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวน ได้ดำเนินการสอบสวนแล้ว ปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์และ การเปิดโอกาสให้ผู้นั้นกลับตัวจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนของผู้ต่อนั้น พร้อมทั้งความเห็นของพนักงาน สอบสวนไปให้ผู้อำนวยการ

ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวนให้ส่งสำนวนพร้อม ความเห็นของผู้อำนวยการให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล หากเห็นสมควรศาลอาจสั่งให้ส่ง ผู้ต่อนั้นให้ผู้อำนวยการเพื่อเข้ารับการอบรม ณ สถานที่ที่กำหนด เป็นเวลาไม่เกินหกเดือนและ ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่ศาลกำหนดด้วยก็ได้

การดำเนินการตามวรรคสอง ให้ศาลสั่งได้ต่อเมื่อผู้ต่อนั้นยินยอมเข้ารับการอบรมและ ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว

เมื่อผู้ต้องหาได้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดดังกล่าวแล้ว สิทธินำ คดีอาญามาฟ้องผู้ต่อนั้นเป็นอันระงับไป

มาตรา 22 พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่ที่กำหนดตามมาตรา 15 อาจ ได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งผู้ใดเจ็บป่วย เสียชีวิต ทูพพลภาพ พิกัด หรือสูญเสีย อวัยวะ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นนอกเหนือจากที่มีกฎหมายกำหนด ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 23 บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ไม่อยู่ในบังคับ ของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

การดำเนินคดีใดๆ อันเนื่องมาจากข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ ให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลจะต้องพิจารณาเพื่อใช้มาตรการหรือวิธีการ ชั่วคราว ก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา แล้วแต่กรณี ให้ศาลเรียกเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งออกข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งหรือการกระทำนั้น มาเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง รายงาน หรือแสดงผลเพื่อประกอบการ พิจารณาสั่งใช้มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวดังกล่าวด้วย

หมวด 3 บทกำหนดโทษ

มาตรา 24 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามมาตรา 18 (2) (3) (4) (5) หรือ (6) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
บทเฉพาะกาล

มาตรา 25 ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และอัตรากำลังของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 205/2549 เรื่อง การจัดตั้งกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ลงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2549 มาเป็นของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 26 ให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 207/2549 เรื่อง การบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2549 เป็นศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พ.ศ.2550

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ.2550
เป็นปีที่ 62 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
พ.ศ.2550”

มาตรา 2¹ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

- (1) พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522
- (2) พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2542

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้
“สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์
โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อ
สาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่
ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้
หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

“ภัยทางอากาศ” หมายความว่า ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ

“การก่อวินาศกรรม” หมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของ

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124/ตอนที่ 52 ก/หน้า 1/7 กันยายน 2550

ประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวางหรือเสียหายระบบ การปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอื่นเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการ เมืองการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนและหน่วยงาน อื่นของรัฐ แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การ บริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์การ บริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

“จังหวัด” ไม่หมายความรวมถึงกรุงเทพมหานคร

“อำเภอ” หมายความรวมถึงกิ่งอำเภอ แต่ไม่หมายความรวมถึงเขตในกรุงเทพมหานคร

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกององค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายก เมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่น

“ผู้บัญชาการ” หมายความว่า ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในพื้นที่ต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

“อาสาสมัคร” หมายความว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้ มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็น ประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง

ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 7 ให้ กปภ.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- (2) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามมาตรา 11(1) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี
- (3) บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ
- (4) ให้คำแนะนำ ปรีกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) วางระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
- (6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ในวรรคหนึ่ง กปภ.ช. จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนหรือตามที่มอบหมายก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 10 มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง กปภ.ช. อาจเรียกให้หน่วยงาน ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุม หรือชี้แจงหรือให้ข้อมูลก็ได้

มาตรา 8 ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ ทั้งนี้ ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา 9 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานกรรมการ
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 10 การประชุมของ กปภ.ช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานคนที่หนึ่งไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมสำหรับการประชุมคราวนั้น

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 11 ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ
- (3) ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย
- (4) แนะนำ ให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน

(5) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยในแต่ละระดับ

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่
ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี กปภ.ช. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตาม (1) แล้วให้
หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนดังกล่าว

ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตาม (1) ให้กรมป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละ
ประเภทมาปรึกษาหารือและจัดทำ ทั้งนี้ จะจัดให้หน่วยงานภาคเอกชนเสนอข้อมูลหรือความเห็นเพื่อ
ประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) (4) (5) และ (6) กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยจะจัดให้มีศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นในบางจังหวัดเพื่อปฏิบัติงานในจังหวัด
นั้นและจังหวัดอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันได้ตามความจำเป็น และจะให้มีสำนักงานป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยจังหวัดขึ้น เพื่อกำกับดูแลและสนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใน
จังหวัด หรือตามที่ผู้อำนวยการจังหวัดมอบหมายด้วยก็ได้

มาตรา 12 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตามมาตรา 11 (1)
อย่างน้อย ต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) แนวทาง มาตรการ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

(2) แนวทางและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น
เฉพาะหน้าและระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และ
องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุข และการ
แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณสุขโรค

(3) หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดำเนินการตาม
(1) และ (2) และวิธีการให้ได้มาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว

(4) แนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้และ
จัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกอบรมและ
ประชาชน

(5) แนวทางในการซ่อมแซม บูรณะ ฟื้นฟู และให้ความช่วยเหลือประชาชนภายหลังที่
สาธารณภัยสิ้นสุด

การกำหนดเรื่องตามวรรคหนึ่ง จะต้องกำหนดให้สอดคล้องและครอบคลุมถึงสาธารณภัย
ต่างๆ โดยอาจกำหนดตามความจำเป็นแห่งความรุนแรงและความเสี่ยงในสาธารณภัยด้านนั้น และใน

กรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติของ คณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ให้ระบุไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติด้วย

มาตรา 13 ให้รัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการมีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ ให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัครได้ทั่วราชอาณาจักร

ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองผู้บัญชาการมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายโดยให้มีอำนาจบังคับบัญชา และสั่งการตามวรรคหนึ่งรองจากผู้บัญชาการ

มาตรา 14 ให้อธิบดีเป็นผู้อำนวยการกลางมีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจควบคุมและกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร ได้ทั่วราชอาณาจักร

มาตรา 15 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(2) กำกับดูแลการฝึกอบรบอาสาสมัครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ยาน พาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

(4) ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์ เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับอันตรายหรือเสียหายจากสาธารณภัย รวมตลอดทั้งการรักษา ความสงบเรียบร้อยและการปฏิบัติการใดๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) (4) และ (5) ให้ผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจ สั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในจังหวัด ให้ดำเนินการในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 16 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตามมาตรา 15 (1) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา 12 และสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

(1) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้างและผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณหรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

(4) แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณสุข

มาตรา 17 ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(2) รองผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(3) ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกหรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบกหรือผู้แทนเป็นรองประธานกรรมการ

(4) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

(5) กรรมการอื่น ประกอบด้วย

(ก) ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่ประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรแต่งตั้ง

(ข) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่จำนวนเจ็ดคน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเทศบาลจำนวนสองคนและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนห้าคน

(ค) ผู้แทนองค์การสาธารณสุขในจังหวัดตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรแต่งตั้ง

(6) หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่จังหวัดใดเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้พิจารณาแต่งตั้งผู้บริหารของสถาบันการศึกษานั้น เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อประกาศใช้ต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเห็นว่าแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดไม่สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ เพื่อดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา 18 ให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัดเป็นรองผู้อำนวยการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการจังหวัดมอบหมาย

มาตรา 19 ให้นายอำเภอเป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการอำเภอตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการอำเภอ มีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอให้ดำเนินการ

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 20 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบ ในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนและมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หมวด 2

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มาตรา 21 เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งพื้นที่ใด ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นและ ผู้อำนวยการจังหวัดทราบทันที

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร และบุคคลใดๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (2) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเท่าที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (3) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง
- (4) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด
- (6) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว

มาตรา 22 เมื่อมีกรณีตามมาตรา 21 เกิดขึ้น ให้ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่น โดยในกรณีผู้อำนวยการอำเภอ ให้สั่งการได้สำหรับในเขตอำเภอของตน และในกรณีผู้อำนวยการจังหวัด ให้สั่งการได้สำหรับในเขตจังหวัดแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการ อำเภอหรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใด ผู้อำนวยการจังหวัดจะสั่งการให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้น การกระทำใดที่มีผลกระทบต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้นก็ได้ คำสั่งดังกล่าวให้มีผลบังคับเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดในคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้คำสั่งดังกล่าวมีผลบังคับเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการที่จะสั่งการได้ตามความจำเป็นแต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยตามวรรคหนึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใด จะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 21 ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

มาตรา 23 เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่ง พื้นที่นั้น ที่จะสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น

มาตรา 24 เมื่อเกิดสาธารณภัย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ประสบเหตุต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่นั้นเพื่อส่งการต่อไป และในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใดๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้

มาตรา 25 ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึงผู้อำนวยการมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันภัยอันตรายได้ ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีมีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อป้องกันภัยต่อส่วนรวมด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่การตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินจะมีผลทำให้เกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่อื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มขึ้นแก่เขตพื้นที่อื่น ผู้อำนวยการท้องถิ่น จะใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการจังหวัด

มาตรา 26 เมื่อมีกรณีที่เจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้นหรือเมื่ออยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อำนวยการ ก็ให้กระทำได้แม้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะไม่ได้อนุญาต

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่อยู่ในอาคารหรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้

ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

มาตรา 27 ในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาล และการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย
- (2) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (3) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง
- (4) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย

(5) ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณเพื่อใช้ในการกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการใดตามวรรคหนึ่งก็ได้

ในการดำเนินการตาม (2) (3) (4) และ (5) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการก็ได้ และในกรณีตาม (5) จะมอบหมายให้องค์การสาธารณกุศลเป็นผู้ดำเนินการหรือช่วยดำเนินการด้วยก็ได้

มาตรา 28 เมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใด และการที่ผู้ใดอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดอันตรายหรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้นออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มาตรา 29 เมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใดและการอยู่อาศัยหรือดำเนินกิจการใดๆ ในพื้นที่นั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการท้องถิ่น โดยความเห็นชอบของผู้อำเภอจะประกาศห้ามมิให้บุคคลใดๆ เข้าไปอยู่อาศัยหรือดำเนินกิจการใดในพื้นที่ดังกล่าว ก็ได้ประกาศ ดังกล่าวให้กำหนดระยะเวลาการห้ามและเขตพื้นที่ที่ห้ามตามที่ได้ด้วย

มาตรา 30 ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

หนังสือรับรองตามวรรคหนึ่งต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูที่ผู้ประสบภัยมีสิทธิได้รับจากทางราชการ พร้อมทั้งระบุหน่วยงานที่เป็นผู้ให้การสงเคราะห์หรือฟื้นฟู และสถานที่ติดต่อของหน่วยงานนั้นไว้ด้วย ทั้งนี้ ตามแบบที่อธิบดีกำหนด

บรรดาเอกสารราชการของผู้ประสบภัยที่สูญหายหรือเสียหายเนื่องจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น เมื่อผู้ประสบภัยร้องขอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย หรือที่เป็นภูมิลำเนาของผู้ประสบภัย ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นแจ้งให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องออกเอกสารทางราชการดังกล่าวให้ใหม่ตามหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของตนส่งมอบให้แก่ผู้ประสบภัยหรือส่งมอบผ่านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เป็นผู้แจ้ง ทั้งนี้ โดยผู้ประสบภัยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการ แม้ว่าตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องออกเอกสารราชการดังกล่าวจะกำหนดให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการก็ตาม

ในกรณีที่ผู้ประสบภัยหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอหลักฐานเพื่อรับการสงเคราะห์หรือบริการอื่นใด ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่รับผิดชอบออกหนังสือรับรองให้ตามระเบียบ ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 31 ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ที่กำหนดก็ได้ โดยให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการตามมาตรา 13 และผู้อำนวยการตามมาตรา 21 และมีอำนาจกำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานในการดำเนินการตามมาตรา 25 มาตรา 28 และมาตรา 29 ด้วย

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แล้วแต่กรณี

หมวด 3

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

มาตรา 32 ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บัญชาการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(2) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครของกรุงเทพมหานคร

(3) จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

(4) ดำเนินการให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับภัยอันตราย หรือเสียหายจากสาธารณภัย รวมตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย และการปฏิบัติการใดๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อหรือใกล้เคียงในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) (4) และ (5) ให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมีอำนาจสั่งการส่วนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งประสานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 33 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครตามมาตรา 32 (1) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา 12 และสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

- (1) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้างและผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (2) แผนและขั้นตอนในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (3) แผนและขั้นตอนในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย
- (4) แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร
- (5) แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานคร

มาตรา 34 ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

- (1) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ
- (2) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานกรรมการ
- (3) กรรมการอื่น ประกอบด้วย
  - (ก) ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานของกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง
  - (ข) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
  - (ค) ผู้แทนองค์การสาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง
  - (ง) ผู้แทนชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง

ให้แต่งตั้งผู้แทนกระทรวงกลาโหมและผู้แทนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเพื่อประกาศใช้ต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด

มาตรา 35 ให้ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมอบหมาย และให้นำความในวรรคสองของมาตรา 32 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครด้วยโดยอนุโลม

ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ของปลัดกรุงเทพมหานครในฐานะรองผู้อำนวยการ กรุงเทพมหานครตามวรรคหนึ่ง ปลัดกรุงเทพมหานครจะมอบหมายให้รองปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา 36 ให้ผู้อำนวยการเขตในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ กรุงเทพมหานครรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ช่วย ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจสั่งการส่วนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้ช่วยเหลือหรือร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขตในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการ กรุงเทพมหานครตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ผู้อำนวยการเขตจะมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต เป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา 37 เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ช่วย ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้ง ให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครและรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครทราบทันที

ให้นำความในมาตรา 21 วรรคสอง มาตรา 22 วรรคสามและวรรคสี่ มาตรา 24 มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 มาใช้บังคับกับการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานครด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 38 ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใดหรือหน่วยงานของรัฐใดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐผู้นั้นทราบ และเมื่อ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐผู้นั้น แล้วแต่กรณี ได้รับแจ้งแล้ว ให้เป็นหน้าที่ที่จะต้อง ดำเนินการ ให้ความช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ตามที่ได้รับแจ้งโดยเร็ว

หมวด 4

เจ้าพนักงานและอาสาสมัคร

มาตรา 39 ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้อำนวยการกลาง มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ทั่วประเทศ
- (2) ผู้อำนวยการจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตจังหวัด
- (3) ผู้อำนวยการอำเภอ มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตอำเภอ
- (4) ผู้อำนวยการท้องถิ่น มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่

- (5) ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตกรุงเทพมหานคร

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 40 ในกรณีที่ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานพบเห็นว่าอาคารหรือสถานที่ใดมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัยได้โดยง่ายหรือมีวัสดุหรือสิ่งของใดในอาคารหรือสถานที่ใดที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัยได้ ให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นทราบ เพื่อตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา 41 ให้ผู้อำนวยการจัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมายและตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

การบริหารและกำกับดูแลอาสาสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรม สิทธิ หน้าที่และวินัยของอาสาสมัคร ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 42 ในกรณีที่องค์การสาธารณกุศลหรือบุคคลใดเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในระหว่างเกิดสาธารณภัย ให้ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจมอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้องค์การสาธารณกุศลและบุคคลดังกล่าวในการให้ความช่วยเหลือได้ตามที่เห็นสมควร

เพื่อให้การช่วยเหลือหรือบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้อำนวยการแจ้งให้องค์การสาธารณกุศลและบุคคล ที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดหรือแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และวิธีการประสานงานในการปฏิบัติหน้าที่

หมวด 5

เบ็ดเตล็ด

มาตรา 43 ให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และในการปฏิบัติการตามหน้าที่ดังกล่าว หากได้ดำเนินการ ไปตามอำนาจหน้าที่ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งปวง

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้น ให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 44 ในกรณีที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาธารณภัยหรือการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่ได้กำหนดไว้ในแผนต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เปลี่ยนแปลงไปหรือแผนดังกล่าวได้ใช้มาครบห้าปีแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของผู้ซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำแผน ปรับปรุง หรือทบทวนแผน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนโดยเร็ว

มาตรา 45 ให้มีเครื่องแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัว สำหรับเจ้าพนักงานและอาสาสมัครเพื่อแสดงตัวขณะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เครื่องแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัวตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ในกรณีที่ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการประสงค์จะแต่งเครื่องแบบ ก็ให้กระทำได้ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 46 การดำเนินการตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 25 มาตรา 28 หรือมาตรา 29 ภายในเขตทหารหรือที่เกี่ยวกับกิจการ เจ้าหน้าที่ หรือทรัพย์สินในราชการทหารให้เป็นไปตามความตกลงเป็นหนังสือร่วมกันระหว่างผู้บัญชาการจังหวัดหรือผู้บัญชาการกรุงเทพมหานครและผู้บังคับบัญชาของทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 31

มาตรา 47 บรรดาค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นรายได้ของท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่นนั้น

มาตรา 48 ห้ามมิให้บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นำเอาความลับ ซึ่งตนได้มาในฐานะนั้นๆ ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือเปิดเผยความลับนั้นแก่ผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือแก่การประกอบอาชีพของผู้นั้น

หมวด 6 บทกำหนดโทษ

มาตรา 49 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการตามมาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 50 ผู้ใดขัดขวางการดำเนินการของเจ้าพนักงานตามมาตรา 24 หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการตามมาตรา 25 หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา 26 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 51 ผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่ปิดกั้นตามมาตรา 27(3) โดยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของผู้อำนวยการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ที่ปิดกั้นตามมาตรา 27(3) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงาน ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาตักเตือนแทนการดำเนินคดีก็ได้

มาตรา 52 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอพยพบุคคลออกจากพื้นที่ตามมาตรา 28 ถ้าคำสั่งอพยพนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการกีดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือฝ่าฝืนคำสั่งตามมาตรา 29 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 53 ในขณะเกิดสาธารณภัย ผู้ใดแต่งเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของอาสาสมัครหรือขององค์การสาธารณกุศล และเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย โดยมีได้เป็นอาสาสมัครหรือสมาชิกองค์การสาธารณกุศลดังกล่าว เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าเป็นบุคคลดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 54 ผู้ใดเรียไรหรือหาประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบโดยแสดงตนว่าเป็นอาสาสมัคร เจ้าพนักงานหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในหน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือใช้ชื่อของหน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการดำเนินการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 55 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา 56 ให้หน่วยงานหรือบุคคลที่มีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามพระราชบัญญัตินี้ ดำเนินการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในสองปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระหว่างที่ยังจัดทำแผนดังกล่าวไม่แล้วเสร็จให้เป็นไปตามแผนที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 57 ให้บรรดาศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 11 วรคสี่แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 58 บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2542 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

พันตำรวจเอก หลิง วรรณัฐ ราชชาติเดชา

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หลิง วรรณัฐ ราชชาติเดชา

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารvikฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

แปลโดย ดร.กิตติยาพงษ์ กิตติยารักษ์ และคณะ

หลักการฉบับนี้รับรองโดยที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 8 ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ถึง 7 กันยายน ค.ศ.1990

โดยที่ งานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย* เป็นงานบริการสังคม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งจึงจำเป็นต้องธำรงไว้ อีกทั้งเมื่อใดก็ตามที่จำเป็นก็ต้องปรับปรุงเงื่อนไขการปฏิบัติงานและสภาพของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น

โดยที่ การคุกคามต่อชีวิตและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าเป็นการคุกคามต่อเสถียรภาพของสังคมทั้งมวลด้วย

โดยที่ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในชีวิตเสรีภาพ และความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล ซึ่งรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และยืนยันอีกครั้งในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

โดยที่ กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษได้กำหนดพฤติการณ์ที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อาจใช้กำลังบังคับในการปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น

โดยที่ ข้อ 3 ของประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้กำหนดว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอาจใช้กำลังบังคับได้เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด และภายในขอบเขตของการปฏิบัติการตามหน้าที่เท่านั้น

โดยที่ การประชุมเตรียมการสำหรับการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 7 ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองวาเรนา ประเทศอิตาลี ได้มีการตกลงกันถึงองค์ประกอบที่เป็นข้อพิจารณาในอนาคตว่าด้วยการจำกัดการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

โดยที่ โดยมติที่ 14 ของการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 7 นอกจากประการอื่นๆ แล้ว ยังได้เน้นว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควรเป็นไปโดยเคารพต่อสิทธิมนุษยชน

* บันทึก โดยสอดคล้องกับหมายเหตุที่ต่อข้อ 1 ของประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย คำว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” หมายรวมถึง เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายทุกประเภท ไม่ว่าจะประเภทที่มาจากกรแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ซึ่งใช้อำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ในการจับกุมหรือควบคุมตัว ในประเทศที่ทหารสามารถใช้อำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ ไม่ว่าจะโดยตามทางการหรือไม่ก็ตาม หรือโดยกองกำลังรักษาความมั่นคงของรัฐ คำจำกัดความของ “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” พิจารณาถึงเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย

โดยที่ สภาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติโดยมติที่ 1986/10 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม ค.ศ.1986 ข้อ 9 ได้ขอให้ประเทศสมาชิกให้ความใส่ใจ โดยเฉพาะกับการปฏิบัติตาม ประมวลระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้ กฎหมาย ซึ่งที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติ โดยมติที่ 41/149 ลงวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ.1986 นอกจากประการอื่นๆ แล้ว ยังได้เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอแนะของสภาเศรษฐกิจและ สังคมดังกล่าว

โดยที่ เป็นการสมควรโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้ กฎหมายนั้น ที่จะต้องพิจารณาถึงเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายใน ส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เรื่องการคุ้มครองสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัย ของบุคคล เรื่อง ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการรักษาความ ปลอดภัยของสาธารณชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม และเรื่องความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติ การฝึกอบรมและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

หลักการพื้นฐานที่จะกล่าวต่อไปนั้น กำหนดขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนประเทศสมาชิกในการ ดำเนินภารกิจรักษาและส่งเสริมบทบาทที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งควรที่รัฐบาลจะได้ให้ความสำคัญและเคารพภายในกรอบแห่งกฎหมายและการปฏิบัติของประเทศ และควรเป็นที่ใส่ใจของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายตลอดจนบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้พิพากษา อัยการ นักกฎหมาย บุคคลในหน่วยงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและสาธารณชน

หลักเกณฑ์ทั่วไป

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงกำหนดและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และ ข้อบังคับว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ในการพัฒนากฎเกณฑ์และข้อบังคับดังกล่าว รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงหมั่น ตรวจสอบประเด็นเรื่องจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนนั้นอยู่เสมอว่ามี การปฏิบัติที่ถูกต้องชอบธรรมเพียงใด

2. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงพัฒนาวิธีการใช้อาวุธและอุปกรณ์ที่ เกี่ยวข้องให้มีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นที่แตกต่างกันของแต่ละสถานการณ์ รวมถึงการพัฒนาให้มีอุปกรณ์อื่นที่อาจใช้แทนอาวุธแต่มีอันตรายน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ด้วย อันจะเป็นการลดการบาดเจ็บหรือการตายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กำลังบังคับนั้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงได้รับอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น โล่ หมวกป้องกันศีรษะ เสื้อกันกระสุน และอุปกรณ์กันกระสุนติดตั้งในยานพาหนะ เพื่อที่จะลดความจำเป็นในการใช้อาวุธ ทุกชนิดลง

3. การพัฒนาและจัดให้มีอุปกรณ์อื่นที่อาจใช้แทนอาวุธที่มีอันตรายน้อยควรเป็นไปใน ลักษณะที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องนั้นโดยให้เหลืออันตรายน้อย ที่สุด อีกทั้งการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวควรอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด

4. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงเลือกใช้วิธีการอื่นๆ ที่มีอันตรายน้อยที่สุดและให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน การใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนพึงกระทำต่อเมื่อวิธีการอื่นๆ ที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นล้วนแต่ไม่ได้ผลแล้วเท่านั้น

5. ในกรณีที่ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนโดยชอบเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้อง

(ก) ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนดังกล่าวอย่างจำกัดเพียงให้พอเหมาะแก่ความจำเป็นตามความร้ายแรงของความผิดและวัตถุประสงค์ตามกฎหมายในกรณีนั้นๆ

(ข) พยายามลดการบาดเจ็บและความเสียหายให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ควบคู่ไปกับความตระหนักที่จะต้องรักษาชีวิตของมนุษย์

(ค) จัดการเตรียมพร้อมเรื่องความช่วยเหลือทางการแพทย์ให้กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์นั้นโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

(ง) ติดตามให้ญาติหรือเพื่อนสนิทของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บได้ทราบเหตุโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

6. กรณีที่เกิดการตายหรือบาดเจ็บจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรายงานเหตุนั้นต่อผู้บังคับบัญชาในทันทีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 22

7. รัฐบาลจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ผู้ใดที่ใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนโดยมิชอบหรือโดยอำเภอใจนั้นจะต้องได้รับการลงโทษตามความผิดอาญาที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศนั้น

8. แม้แต่ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษเช่นเกิดปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองหรือเกิดเหตุฉุกเฉินในสาธารณชนก็ไม่ให้นำมาอ้างเป็นเหตุที่จะทำให้การใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนนั้นเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อหลักการพื้นฐานดังกล่าวได้

หลักเกณฑ์พิเศษ

9. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีเพื่อเป็นการป้องกันตัว หรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่ร้ายแรงประเภทที่กำลังจะก่ออันตรายแก่ชีวิต เพื่อทำการจับกุมบุคคลที่แสดงออกว่ากำลังจะก่ออันตรายและได้ต่อสู้ขัดขวางต่อเจ้าหน้าที่นั้น หรือเพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี และทั้งนี้การใช้อาวุธปืนนั้นให้กระทำต่อเมื่อวิธีการอื่นๆ ที่มีความรุนแรงน้อยกว่านี้ต่างไม่เพียงพอที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้แล้ว และไม่ว่ากรณีใดก็ตามการใช้อาวุธปืนในการยิงผู้อื่นนั้นพึงกระทำโดยจำกัดอย่างยิ่งโดยให้กระทำได้เฉพาะกรณีเพื่อป้องกันชีวิตของตนหรือผู้อื่นโดยอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้แล้วเท่านั้น

10. ในสถานการณ์ดังกล่าวในข้อ 9 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงแสดงสถานภาพความเป็นเจ้าหน้าที่ของตนก่อนและส่งสัญญาณเตือนพอสมควรให้ผู้ที่จะถูกใช้อาวุธปืนได้ทราบก่อนว่าเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นจะต้องใช้อาวุธปืนนั้นเว้นแต่กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากโดยสถานการณ์ขณะนั้นมีความเสี่ยงต่อชีวิตหรืออันตรายที่ร้ายแรงต่อเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่น หรือกรณีเป็นที่เห็นได้ชัดแจ้งว่ามีอาจทำเช่นนั้นได้

11. กฎเกณฑ์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นพึงรวมถึง

(ก) การกำหนดสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะได้รับอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนซึ่งจะต้องมีการกำหนดประเภทของอาวุธปืนและกระสุนปืนที่จะอนุญาตให้พกพานั้นด้วย

(ข) การกำหนดโดยแจ้งชัดให้การใช้อาวุธปืนนั้นจะกระทำได้เพียงในกรณีที่ทำเป็นและสมควร ซึ่งจะต้องเป็นไปในลักษณะที่จะลดความเสี่ยงต่ออันตรายให้เหลือน้อยที่สุด

(ค) ข้อห้ามมิให้ใช้อาวุธปืนและกระสุนปืนในลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายหรือเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายโดยไม่มีเหตุอันควร

(ง) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุม การเก็บรักษา และการเบิกจ่ายอาวุธปืนรวมถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องรับผิดชอบในอาวุธปืนและกระสุนปืนที่ตนเบิกไปนั้น

(จ) การจัดให้มีข้อแนะนำและคำเตือนว่าด้วยการยิงปืน

(ฉ) หลักเกณฑ์ว่าด้วยระบบการรายงานเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ใช้อาวุธปืนในการปฏิบัติหน้าที่นั้น

การใช้กำลังบังคับต่อการชุมนุมกรณีเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

12. ด้วยเหตุที่บุคคลทุกคนพึงมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบและชอบด้วยกฎหมายตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพึงตระหนักว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนต่อกรณีที่มีการชุมนุมนั้นจะกระทำได้อันเป็นไปตามข้อ 13 และ 14 ดังจะกล่าวต่อไปนี้

13. กรณีที่จะสลายการชุมนุม ซึ่งการชุมนุมมิชอบด้วยกฎหมายแต่มิได้มีการก่อเหตุร้ายใดๆ นั้น เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังบังคับ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ให้การใช้กำลังบังคับนั้นเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

14. กรณีที่จะสลายการชุมนุม ซึ่งการชุมนุมนั้นมีการก่อเหตุร้าย เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะใช้อาวุธปืนได้เฉพาะต่อเมื่อวิธีการอื่นที่มีอันตรายน้อยกว่านั้นไม่สามารถใช้ได้ผลแล้ว อีกทั้งการใช้อาวุธปืนจะต้องเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตามจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของข้อ 9 ดังกล่าวข้างต้น

การใช้กำลังบังคับใช้การคุมขังหรือควบคุมตัว

15. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการคุมขังหรือควบคุมตัวนั้น จะต้องไม่ใช่กำลังบังคับกับผู้ที่ถูกคุมขังหรือถูกควบคุมตัวนั้น เว้นแต่กรณีจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในสถานที่นั้น หรือเมื่อเป็นกรณีที่มิบุคคลจะถูกทำร้าย

16. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการคุมขังหรือควบคุมตัวนั้นจะต้องไม่ใช่อาวุธปืน เว้นแต่กรณีเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่อาจร้ายแรงต่อชีวิตหรือถึงขั้นอันตรายสาหัสได้ในขณะนั้น หรือในกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้ที่ถูกคุมขังหรือถูกควบคุมตัวโดยที่ผู้นั้นได้แสดงออกว่าจะก่ออันตรายดังพฤติการณ์เช่นเดียวกันกับพฤติการณ์ดังกล่าวแล้วในข้อ 9

17. หลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นไม่กระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของเรือนจำดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ โดยเฉพาะในข้อ 33, 34 และ 54

คุณสมบัติ การฝึกอบรม และการแนะนำ

18. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกตามวิธีการของการกลั่นกรอง ที่เหมาะสม โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความพร้อมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ อีกทั้งพึงได้รับการฝึกอบรมในวิชาชีพนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง และพึงมีการทดสอบสมรรถภาพอย่างสม่ำเสมอด้วย

19. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมและทดสอบที่พอเพียงตามมาตรฐานสำหรับการใช้กำลังบังคับ ส่วนกรณีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับมอบหมายให้พกพาอาวุธปืนนั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมพิเศษว่าด้วยการใช้อาวุธปืนจนผ่านการฝึกอบรมพิเศษนั้นแล้วจึงจะได้รับมอบหมายให้พกพาอาวุธปืนได้

20. ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการฝึกอบรมเรื่องจริยธรรมของตำรวจกับสิทธิของมนุษยชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการสอบสวน การแสวงหาทางเลือกอื่นแทนการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนซึ่งรวมถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี การทำความเข้าใจกับสภาพฝูงชน วิธีการโน้มน้าว เจรจาต่อรองและการไกล่เกลี่ยตลอดจนเทคนิคต่างๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะลดการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน นอกจากนี้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงพัฒนารายการฝึกอบรมและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีเหตุการณ์พิเศษต่างๆ นั้นด้วย

21. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องสามารถให้คำปรึกษาแนะนำอย่างจริงจังแก่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นได้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นตกอยู่ในสถานการณ์ ที่ต้องใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืน

การรายงานและวิธีการแก้ปัญหา

22. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องจัดวางระบบการรายงานและวิธีการแก้ไขปัญหา กรณีเกิดเหตุการณ์ที่ต้องมีการรายงานตามความในข้อ 6 และ 11 (จ) ดังกล่าวข้างต้น สำหรับกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ต้องมีการรายงานดังกล่าวนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีมาตรการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะมีกระบวนการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ อีกทั้งหน่วยงานทางการบริหารที่เป็นอิสระหรือหน่วยงานอัยการต้องอยู่ในฐานะที่จะใช้ดุลยพินิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ในกรณีที่มีการตายและบาดเจ็บสาหัสหรือผลร้ายแรงอื่นๆ รายละเอียดของรายงานดังกล่าวจะต้องมีการจัดส่งไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและศาล

23. บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวนั้นตลอดจนผู้แทนตามกฎหมายของบุคคลนั้นพึงมีสิทธิเข้าฟังการไต่สวนข้อเท็จจริงของศาลหรือเข้าฟังกระบวนการไต่สวนนั้น ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวถึงแก่ความตายไปแล้วก็ให้บุตรหรือภรรยาของบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ใช้สิทธิดังกล่าวแทน

24. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาทั้งหลายจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่รู้ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนได้ใช้หรืออยู่ระหว่างใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายแล้วไม่ดำเนินการยับยั้ง ป้องกัน และรายงานเหตุดังกล่าว

25. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่า บรรดาเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งหลายจะต้องไม่ถูกดำเนินคดีอาญาและจะต้องไม่ถูกดำเนินการทางวินัยอันเนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้ปฏิเสธการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนหากว่าเป็นการปฏิเสธโดยชอบ เพราะจะเป็นการปฏิบัติตามประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและหลักการต่างๆ ดังกล่าวในฉบับนี้ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รายงานเหตุเกี่ยวกับการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นโดยเป็นการรายงานตามประมวลและหลักการดังกล่าวก็พึงได้รับการคุ้มครองเช่นกัน

26. การที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชานั้นจะนำมาเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นรู้อยู่แล้วว่าคำสั่งที่ให้ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนนั้นจะทำให้มีผู้ถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัสโดยที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบและเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีโอกาสตามสมควรที่จะปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นได้แต่กลับทำตามคำสั่งนั้น และไม่ว่าในกรณีใดก็ตามความรับผิดชอบยังคงตกอยู่กับผู้บังคับบัญชาที่ออกคำสั่งโดยมิชอบนั้นด้วย

(จากหนังสือ มาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ว่าด้วย กระบวนการยุติธรรมทางอาญา)

ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

แปลโดย ดร.กิตติยาพงษ์ กิตติยารักษ์ และคณะ

ประมวลฉบับนี้รับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป โดยมีมติที่ 34/169 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ.1979

ข้อ 1 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายตลอดเวลาเพื่อบริการชุมชนและเพื่อปกป้องคุ้มครองบุคคลทุกคนให้ปลอดภัยจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยจะต้องทุ่มเทการทำงานด้วยความรับผิดชอบตามมาตรฐานของวิชาชีพนั้น หมายเหตุ

(ก) คำว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” ให้รวมถึงเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายทุกประเภทไม่ว่าจะได้รับการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้ง ที่มีอำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการจับกุมหรือคุมขัง

(ข) ในประเทศที่ทหารสามารถใช้อำนาจหน้าที่ได้อย่างเดียวกันกับตำรวจไม่ว่าจะโดยตามทางการหรือไม่ก็ตาม หรือโดยภารกิจในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ให้ถือว่าทหารดังกล่าวอยู่ในความหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวด้วย

(ค) การบริการชุมชน มุ่งหมายโดยเฉพาะให้มีความหมายรวมถึงการบริการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนผู้ที่โดยเหตุผลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม หรือเหตุผลอื่น ๆ ต้องการความช่วยเหลือ ในทันที

(ง) หลักเกณฑ์นั้นนอกจากจะครอบคลุมถึงเหตุร้ายเกี่ยวกับความรุนแรง การฆาตกรรม และการทำร้ายกันแล้วยังขยายไปครอบคลุมถึงบรรดาการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายอาญาทั้งหลายด้วย อีกทั้งยังครอบคลุมถึงการกระทำของบุคคลที่ไม่สามารถรับผิดทางอาญานั้นด้วย

ข้อ 2 ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องกระทำโดยเคารพและมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตลอดจนพิทักษ์รักษาสีทิมมนุษย์ชนของบุคคลทุกคน

หมายเหตุ

(ก) คำว่าสิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้นและกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้แก่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำทารุณและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องด้วยความแตกต่างทาง

เชื้อชาติ อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องด้วยความแตกต่างทางเชื้อชาติ อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามและลงโทษกรณีมีการก่ออาชญากรรมอันเนื่องมาจากการเหยียดผิว อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษกรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษและอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล

(ข) หมายเหตุระดับประเทศซึ่งมีต่อหลักเกณฑ์ข้อนี้ควรจะต้องระบุถึงหลักเกณฑ์ในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวด้วย

ข้อ 3 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะใช้กำลังบังคับได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งและเฉพาะกรณีที่เป็นกรณีสืบหน้าจากที่บังคับใช้กฎหมายนั้น

หมายเหตุ
(ก) หลักเกณฑ์ข้อนี้เน้นว่าการใช้กำลังบังคับของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นจะกระทำได้เฉพาะกรณีพิเศษอย่างยิ่ง กล่าวคือเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยชอบตามพฤติการณ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือในการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะใช้กำลังบังคับในกรณีอื่นๆ ไม่ได้โดยเด็ดขาด

(ข) กฎหมายภายในของประเทศโดยทั่วไปจะต้องระบุข้อจำกัดให้การใช้กำลังบังคับดังกล่าวให้อยู่ในกรอบของความเหมาะสมพอดี ฟังเป็นที่เข้าใจว่าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายภายในของประเทศเกี่ยวกับกรอบของความเหมาะสมพอดีดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับการตีความหลักเกณฑ์ข้อนี้ และจะต้องไม่มีการตีความในทางยอมรับให้มีการใช้กำลังบังคับที่เกินสมควรนั้นโดยอ้างว่าเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ชอบด้วยกฎหมาย

(ค) การใช้อาวุธปืนให้ถือเป็นมาตรการขั้นที่หนักที่สุด จึงควรที่จะต้องพยายามทุกวิถีทางในการงดเว้นการใช้อาวุธปืนนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่จะใช้ต่อเยาวชน ในกรณีทั่วไปแล้วไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนเลย เว้นแต่กรณีที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดมีอาวุธปืนในการขัดขืนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือกรณีหากเจ้าหน้าที่ไม่ใช้อาวุธปืนแล้วอาจมีผู้ได้รับภัยอันตรายและไม่มีมาตรการเหมาะสมอย่างอื่นที่เบากว่านี้ที่จะใช้ระงับภัยหรือจับกุมบุคคลนั้นได้ ในกรณีที่มีการใช้อาวุธปืนโดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรับรายงานเหตุต่อผู้บังคับบัญชาทันที

ข้อ 4 ข้อมูลลับที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้รู้มาจากการปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ให้เจ้าหน้าที่ผู้สืบเก็บเป็นความลับ เว้นแต่กรณีเป็นการเปิดเผยตามหน้าที่หรือกรณีมีคำสั่งตามกระบวนการยุติธรรมกำหนดเป็นอย่างอื่นเท่านั้น

หมายเหตุ

(ก) เนื่องจากเรื่องเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายรู้มาจากการปฏิบัติตามหน้าที่นั้น อาจเกี่ยวพันกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่นหรืออาจเป็นเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ โดยเฉพาะชื่อเสียงของบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ห้ามไว้ดังกล่าวโดยจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้เฉพาะกรณีที่เป็นกรณีสืบหน้าจากที่หรือกรณีมีคำสั่งตามกระบวนการยุติธรรมกำหนดเป็นอย่าง

อื่นเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลนั้นโดยที่มิได้เป็นไปตามข้อยกเว้นดังกล่าวในข้อนี้ย่อมถือเป็นการกระทำที่มิชอบ

ข้อ 5 จะต้องไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายคนใดไปกระทำการ หรือ ยุยงส่งเสริมหรือเพิกเฉยต่อการกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้แต่กรณีที่เป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษเช่นในภาวะสงครามหรือมีภัยคุกคามจากสงคราม ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ความวุ่นวายทางการเมืองภายใน หรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในสาธารณชน ก็มิให้นำมาใช้เป็นข้ออ้างที่จะให้ยอมรับเอาการกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมาใช้

หมายเหตุ (ก) ข้อห้ามในข้อนี้เป็นไปตามปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป ปฏิญญาดังกล่าวกำหนดว่า “การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็น การกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ถือเป็นความผิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และพึงถูกประณามโดยเหตุที่เป็น การปฏิเสศต่อกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติและยังเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มีการประกาศไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (และกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)”

(ข) ปฏิญญาดังกล่าวได้ให้คำนิยามของคำว่า “การกระทำทรมาน” ไว้ว่าหมายถึง “การกระทำใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานอย่างยิ่งไม่ว่าในด้านร่างกายหรือจิตใจ โดยเป็นการกระทำโดยเจตนาที่จะล่วงละเมิดหรือโดยการยุยงส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำต่อบุคคลใดเพื่อที่จะบีบบังคับให้ผู้นั้นหรือบุคคลที่สามยอมบอกข้อเท็จจริงหรือให้การรับสารภาพ หรือเพื่อลงโทษผู้นั้นสำหรับการกระทำของผู้นั้นหรือที่ผู้นั้นต้องสงสัยว่าได้กระทำนั้น หรือเพื่อเป็นการข่มขู่ผู้นั้นหรือบุคคลอื่น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นเอง ประจําตัว หรือโดยปกติธรรมดา สำหรับการลงโทษตามกฎหมายที่เป็นไปโดยชอบตามกฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ”

(ค) ที่ประชุมสมัชชาทั่วไปมิได้ให้คำนิยามของคำว่า “การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แต่ก็ควรจะตีความอย่างกว้างที่สุดเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่มิชอบดังกล่าวไม่ว่าจะกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจ

ข้อ 6 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ในการคุ้มครองดูแลบุคคลที่อยู่ในการคุมขังของตนให้มีสุขภาพดีและจะต้องจัดการให้บุคคลดังกล่าวได้รับการตรวจรักษาทันทีเมื่อมีอาการเจ็บป่วย

หมายเหตุ

(ก) การตรวจรักษาซึ่งหมายถึงการตรวจรักษาโดยเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์รวมถึงผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์และด้านเภสัชกรรมที่ได้รับใบอนุญาตนั้น พึงมีระบบจัดการให้สามารถติดต่อได้เมื่อต้องการหรือเรียกหา

(ข) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นว่าผู้ที่อยู่ภายใต้การคุมขังนั้น สมควรจะได้รับ การตรวจรักษาที่เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ของสถานพยาบาลภายนอกหรือพึงได้รับคำชี้แนะเพิ่มเติมจากสถานพยาบาลภายนอกดังกล่าวนั้น ก็ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น

(ค) เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการจัดให้ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของผู้ที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือได้รับอุบัติเหตุจากการที่มีผู้ละเมิดต่อกฎหมายนั้น ได้รับการตรวจรักษาเช่นเดียวกันด้วย

ข้อ 7 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่กระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่ อีกทั้งมีหน้าที่จะต้องคัดค้านและต่อต้านการกระทำอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบ เหล่านี้เป็นอย่างจริงจังด้วย

หมายเหตุ

(ก) การกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่ไม่ว่ารูปแบบใดเป็นสิ่งที่ขัดต่อวิชาชีพของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น การที่จะต้องดำเนินการทางกฎหมายต่อการกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่นั้นอย่างจริงจังก็เพราะมีหลักการและเหตุผลว่าหากรัฐไม่สามารถที่จะจัดการลงโทษเจ้าหน้าที่ของตนที่ไปกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่นั้นได้แล้ว ก็ย่อมเป็นการยากที่จะไปบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนทั่วไป

(ข) นอกจากคำนิยามของคำว่า “กระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่” จะต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศนั้นๆ แล้ว ยังพึงเป็นที่เข้าใจด้วยว่าการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการนั้นหากเป็นไปเพื่อเป็นการตอบแทนการให้ หรือสัญญาว่าจะให้สินบนหรือสิ่งจูงใจที่ได้เรียกร้อยหรือยอมรับนั้น ตลอดจนการรับเอาสินบนหรือประโยชน์ที่มีชอบดังกล่าวที่ผู้ให้ได้ให้ เพื่อตอบแทนการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการนั้นแล้ว ย่อมเป็นการกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่ทั้งสิ้น

(ค) การกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่ยังมีความหมายรวมถึงการพยายามกระทำการนั้นด้วย

ข้อ 8 เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงเคารพต่อกฎหมายและประมวลฉบับนี้ อีกทั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและต่อต้านอย่างจริงจังต่อการล่วงละเมิดต่อกฎหมายหรือต่อประมวลฉบับนี้ด้วย เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายผู้ใดมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการล่วงละเมิดต่อกฎหมายหรือต่อประมวลฉบับนี้เกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดเหตุเช่นนั้น

พึงรายงานเหตุ ดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชา และในกรณีที่จำเป็นพึงรายงานต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบหรือแก้ไขเยียวยานั้นด้วย

การหมายเหตุ

(ก) ประมวลฉบับนี้พึงได้รับการปฏิบัติเมื่อมีการนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในหรือระเบียบปฏิบัติของประเทศ แต่อย่างไรก็ดีหากกฎหมายภายในหรือระเบียบปฏิบัติภายในประเทศนั้นกำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่าตามที่ประมวลฉบับนี้วางไว้ก็พึงปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดดังกล่าวนี้

(ข) หลักเกณฑ์ข้อนี้ต้องการจะรักษาจุดสมดุลระหว่างความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการซึ่งต้องยึดถือความปลอดภัยของสาธารณชนเป็นหลักนั้นอย่างหนึ่ง กับความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอีกอย่างหนึ่ง เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงรายงานเหตุเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นต่อผู้บังคับบัญชาตามสายงาน การรายงานเหตุต่อองค์กรอื่นนอกสายงานบังคับบัญชาพึงกระทำต่อเมื่อการดำเนินการตามสายงานบังคับบัญชาไม่สามารถช่วยแก้ไขเยียวยาปัญหานั้นได้หรือไม่สามารถบรรลุผล และทั้งนี้พึงเป็นที่เข้าใจด้วยว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ได้รับผลกระทบหรือโทษใดๆ ในหน้าที่การงานจากการที่ได้ไปรายงานเหตุว่าได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามประมวลฉบับนี้เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น

(ค) คำว่า “หน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบหรือแก้ไขเยียวยา” นั้นให้หมายถึงหน่วยงานหรือองค์กรตามกฎหมายภายในของประเทศนั้น ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นเองหรือเป็นองค์กรอิสระ และไม่ว่าจะได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือกฎหมายจารีตประเพณีหรืออำนาจอื่นๆ เพื่อให้ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อร้องเรียนหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดหลักเกณฑ์ตามที่ระบุไว้ในประมวลฉบับนี้

(ง) สำหรับประเทศที่สื่อมวลชนได้รับการยอมรับให้มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบข้อร้องเรียนหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น การที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแจ้งต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชนนั้นให้ถือเป็นการกระทำที่ชอบธรรมได้ด้วยหากว่าเป็นกรณีหนักหน่วงที่สุดท้ายที่จะกระทำได้และโดยจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติภายในประเทศนั้นๆ ตลอดจนสอดคล้องกับข้อ 4 ของประมวลฉบับนี้

(จ) เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายผู้ใดที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในประมวลฉบับนี้พึงสมควรได้รับความเคารพนับถือ การสนับสนุน และความร่วมมืออย่างเต็มที่จากชุมชนและจากหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ตลอดจนจากวงการศึกษาชีพของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นด้วย

(จากหนังสือ มาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ว่าด้วย กระบวนการยุติธรรมทางอาญา)

แหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับการวางแผนปฏิบัติการ (Information Source for Operation Planning)

ฝ่ายสืบสวนและการข่าว ซึ่งจะต้องเป็นฝ่ายที่จะต้องแสวงหาข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ฝ่ายแผนและยุทธการใช้สำหรับวางแผน ปฏิบัติการ ซึ่งข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลด้านอาชญากรรมจากพื้นที่เกิดเหตุ มีดังนี้

แหล่งที่มาของข้อมูลด้านอาชญากรรม

แหล่งที่มาจำนวนมากสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชญากรรม ได้แก่

1. ข้อมูลจากแฟ้มของตำรวจและทัณฑสถาน (ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น) ได้แก่
  - แฟ้มประวัติคนร้าย (เพื่อสืบหาภูมิหลังและประวัติการถูกจับกุมตัว)
  - ประวัติอาชญากรรม (เพื่อสืบหาภูมิหลัง, ชื่อปลอม, นามแฝง ฯลฯ)
  - หมายจับ และประกาศรายชื่อบุคคลที่ทางการต้องการตัว
2. ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนราษฎร ได้แก่
  - ทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า
  - ทะเบียนสูติบัตร, และใบมรณะบัตร
  - สำเนาทะเบียนบ้าน (เพื่อทราบที่อยู่, การโยกย้ายที่อยู่, ชื่อบิดา, มารดา คู่สมรส)
  - ทะเบียนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. สำนักงานขนส่ง จะได้ข้อมูลจาก
  - ใบขับขี่ (จะได้ภาพถ่าย, ที่อยู่, วัน เดือน ปี เกิด, ฯลฯ)
  - ประวัติการขับรถ
  - การจดทะเบียนพาหนะ (ทำให้รู้ถึงหมายเลขเครื่องยนต์ พาหนะ, และรูปลักษณะของพาหนะ, หมายเลขทะเบียนรถ)
4. ประวัติราชการทหาร จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
  - ทักษะพิเศษต่างๆ และการฝึกที่ได้รับ
  - ประวัติการถูกลงโทษและทำวินัย
5. ประวัติการทำงานหรือการรับจ้าง จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
  - นายจ้าง
  - ทักษะและการฝึกงาน
  - ใบประเมินผลงาน
6. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายการข่าวกรองต่างๆ จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
  - บันทึกรายการต่างประเทศและผู้ติดต่อด้วย
  - แฟ้มของตำรวจสากล INTERPOL เกี่ยวกับผู้ก่อการร้าย

- การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
7. หนังสือพิมพ์/หอจดหมายเหตุของวงการสื่อมวลชน/แฟ้มข่าวสารในอดีต จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - สารคดีและข่าวสารในหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกิจกรรมของผู้นั้นในอดีต
    - ภาพยนตร์/วิดีโอเกี่ยวกับผู้นั้น
  8. ไปรษณีย์ จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - ที่อยู่
    - ที่อยู่ใหม่ซึ่งขอให้ทางไปรษณีย์ส่งจดหมายต่อไปให้
    - ที่อยู่สำหรับที่พักต่างๆ
  9. กรมสรรพากร จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - ด้านการเงิน, การเสียภาษีเงินได้
    - ทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ ที่ระบุไว้ในการจดทะเบียนเพื่อเสียภาษี
  10. โรงพยาบาลและสถาบันโรคจิต จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - ประวัติสุขภาพ
    - ประวัติการรักษาด้านโรคจิต
  11. แฟ้มจากหน่วยงานราชการ และหน่วยบริการสังคมต่างๆ จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - ที่ตั้ง, หมายเลขโทรศัพท์ จากองค์การโทรศัพท์
    - หลักฐานการช่วยหางานจากสำนักงานจัดหางาน
    - หลักฐานการเข้าพักอาศัย จากสถานแรกรับของกรมประชาสงเคราะห์
    - หลักฐานการขออนุญาตก่อสร้างอาคารหรือต่อเติมอาคาร จากเทศบาลหรือสำนักงานเขต
    - หลักฐานการขอหนังสือเดินทาง และประวัติการเดินทางไปต่างประเทศ จากกระทรวงต่างประเทศ
  12. แฟ้มของเจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - ข้อมูล หนังสือเดินทาง
    - ประวัติการเดินทางไปต่างประเทศ
    - การนำเข้า/และส่งออก
  13. โรงเรียน/สถานศึกษา จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - พฤติกรรมขณะที่อยู่ระหว่างการศึกษา, ระดับการศึกษา
    - ประกาศนียบัตรหรือปริญญา
  14. องค์กร สมาคม ทางด้านศาสนา/การเมือง/สังคม จะได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
    - ทะเบียนประวัติการเป็นสมาชิก, และข้อมูลส่วนบุคคล
  15. องค์กร สมาคม ทางธุรกิจและวิชาชีพ เช่น
    - บริษัทโทรศัพท์ (จะได้ข้อมูลเรื่องหลักฐานหมายเลขโทรที่มีการโทรติดต่อ)

- ธนาคาร/สถาบันการเงิน (จะได้ข้อมูลด้านหลักฐานการเดินบัญชีกระแสรายวัน หรือออมทรัพย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ)
- บริษัทขายกองทุนเงินประกันชีวิต (จะได้ข้อมูลละเอียดเกี่ยวกับบุคคลนั้น)
- บริษัทเครดิตการ์ดต่างๆ (ซึ่งจะบอกถึงวันเวลา สถานที่ในการซื้อสินค้า ประเภท และสถานที่อยู่ว่ามีการเดินทางไปไหนบ้าง กิจกรรมการซื้อ, การเดินทาง)
- สายการบิน, รถไฟ, บริษัทรถประจำทางระหว่างเมือง (จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับ เส้นทางการเดินทาง)
- สหภาพแรงงาน (จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการว่าจ้าง, ทักษะการทำงาน, หลักสูตรที่ได้ผ่านการอบรม)
- หนังสือพิมพ์/สื่อมวลชน
- บัญชีรายการที่อยู่อาศัยของเมือง และบริการหาที่อยู่ (จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์)
- บริษัทขายบริการขนส่งในการเคลื่อนย้ายเคหะหรือสำนักงาน (จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่อยู่)

16. เพื่อนและคนรู้จัก เช่น

- ญาติที่ใกล้ชิด (เพื่อสืบข้อมูลด้านประวัติครอบครัว)
- เพื่อนบ้าน (เพื่อสืบข้อมูลด้านกิจกรรมที่ได้สังเกตเห็นและแนวความคิดทัศนคติต่างๆ)
- เพื่อนและเพื่อนติดต่อร่วมงาน (เพื่อสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม, ทัศนคติ)
- ศัตรู (เพื่อสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม, ทัศนคติ)
- ครู อาจารย์ (เพื่อสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม, ทักษะ, ทัศนคติ)
- นายจ้าง และเพื่อนร่วมงาน (เพื่อสอบถามผลการปฏิบัติงาน, ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์, ทัศนคติ)

แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่เกิดเหตุ

1. แหล่งข้อมูลแบบสามัญทั่วไป

- แผนที่และภาพถ่าย (จะแสดงถึงภูมิประเทศ, เขตแดนของสถานที่, เส้นทาง, เอกลักษณ์เครื่องหมายจุดเด่นของอาคาร)
- เขตการบินเหนืออาคารและภาพถ่ายทางอากาศ (จะแสดงถึงภูมิประเทศ, เขตเทศบาล, เส้นทาง, เอกลักษณ์เครื่องหมายจุดเด่นของอาคาร)
- คณะกรรมการผังเมือง (จะได้ข้อมูลด้านการจัดโซน, กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการก่อสร้าง)
- ตำรวจ (จะได้ข้อมูลด้านเส้นทางจราจร, สายตรวจ, ระยะเวลาตอบรับแจ้งเหตุ เพื่อมาถึงยังที่เกิดเหตุ, แพ้มืออาชญากรรม, เส้นทางรถพยาบาลฉุกเฉิน)
- หน่วยดับเพลิงและบริการรถพยาบาลหรือบริการเหตุฉุกเฉินต่างๆ (จะได้ข้อมูล

ด้านสมรรถภาพในการตอบรับและเวลาเดินทางมาถึง, แผนงานการอพยพและการฝึกซ้อม)

- ชาวบ้าน/ผู้ประกอบการร้านค้า พ่อค้าแม่ค้า/คนส่งไปรษณีย์/คิวมอร์เตอร์ไซด์ ในบริเวณนั้น (จะได้ข้อมูลของสถานที่, เส้นทางในพื้นที่, ช่วยชี้ตัวหรือระบุตัว)
- บริษัทสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น การไฟฟ้า, โทรศัพท์, การประปา (จะได้ข้อมูลของจุดที่ตั้งของหม้อแปลงไฟที่อยู่บนเสาหรือบนพื้น สายโทรศัพท์ อุโมงค์ ได้ดินสำหรับวางสายสาธารณูปโภคต่างๆ, จุดที่ตั้งของเครื่องควบคุมประปา แก๊ส, ไฟฟ้า ฯลฯ)
- แพ้มเก่าๆ ของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชน (จะทำให้รู้ถึงรายงานข่าวในอดีตเกี่ยวกับพื้นที่เขตนี้ และ หรือสถานที่ตั้ง)

2. แหล่งข้อมูลประเภทจำเพาะสำหรับอาคาร/สถานที่

- เจ้าของ/ผู้จัดการและผู้ครอบครองอาคารสถานที่ (จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของสถานที่นั้น, ผัง/โครงสร้าง, แผนผังอาคาร/ภาพถ่าย, จำนวนคนบุคลากร ระบุตัวคนเหล่านี้, มาตรการ ปรภ.ของอาคารที่ใช้อยู่ในขณะนี้, ภัยร้ายแรงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้, แผนอพยพคนออกในกรณีฉุกเฉิน)
- ผู้เช่า/ผู้ใช้สถานที่ (จะได้ข้อมูลที่ระบุว่าใครบ้าง, แบบแผนของกิจกรรม, ผังการจัดวางห้อง และส่วนต่างๆภายในของอาคาร, เส้นทางเคลื่อนที่/อพยพ)
- เจ้าหน้าที่ผู้ออกใบอนุญาตในการก่อสร้าง (ทำให้รู้ถึงหลักฐานการก่อสร้างและพิมพ์เขียว)
- สถาปนิก (ทำให้รู้ถึงรายละเอียดในพิมพ์เขียวแสดงการก่อสร้าง แผนผังการจัดแบ่งห้อง, และข้อกำหนดต่างๆ ของสถาปนิก และวิศวกรในการก่อสร้าง)
- ผู้รับเหมาก่อสร้าง (ทำให้รู้ถึงรายละเอียดในการก่อสร้างและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ทำกับพิมพ์เขียว, การดัดแปลงต่อเติมอาคารและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ, แผนผังการวางสายหรือท่อต่างๆ เช่น ท่อประปา, สายไฟ, ท่อแก๊ส, สายโทรศัพท์ภายในอาคาร)
- สถาปนิกผู้ออกแบบภายใน (ทำให้รู้ถึงรายละเอียดแผนผังการจัดแบ่งห้องและเฟอร์นิเจอร์)
- พนักงานทำความสะอาดบำรุงรักษาและซ่อมแซมอาคาร (ทำให้รู้ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนผังการจัดแบ่งพื้นที่ภายในอาคาร, จุดที่ตั้งของเครื่องมือควบคุมระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า แก๊ส ประปา, จุดที่ตั้งของเครื่องดับเพลิง และเครื่องมือยามฉุกเฉินต่างๆ, จุดเก็บวัสดุไวไฟหรือที่มีอันตราย, ช่องทางสำหรับฝ่ายบริการ, ฝ่ายส่งของใช้ ไม่ใช่ช่องทางสำหรับบุคคลทั่วไปเข้าออก)

- หน่วยดับเพลิงและสาธารณสุข/หน่วยกู้ภัยหรือบริการฉุกเฉินต่างๆ (ทำให้รู้ถึงรายงานระบบ รปภ. ด้านอัคคีภัย, รายงานการตรวจด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยโดยเจ้าหน้าที่เทศบาล, แผนผังของอาคารเกี่ยวกับการรองรับเหตุฉุกเฉินด้านอัคคีภัยและเหตุฉุกเฉินต่างๆ)
- ตำรวจท้องที่/เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (จะรู้ข้อมูลได้จากรายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต และ / หรือ รายงานการตรวจโดยเจ้าหน้าที่, แผนของอาคารเกี่ยวกับการป้องกันการโจรกรรม)
- บริษัทขายบริการสาธารณูปโภคต่างๆ (ทำให้รู้ถึงจุดที่ตั้งของเครื่องมือควบคุมระบบสาธารณูปโภค, จุดที่ตั้งสำหรับทางเข้าถึงปากท่อสำหรับระบบสาธารณูปโภค, แผนผังแสดงอุโมงค์ระบบเหล่านี้เข้าไปในอาคารหรือที่มีอยู่ภายในอาคาร)
- ทีมสำรวจมาตรการรักษาความปลอดภัยของอาคาร (จะรู้ข้อมูลได้จากรายงานการสำรวจ, ภาพถ่ายและวิดีโอของภายในและรอบนอกอาคารหรือสถานที่, รายงานมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ใช้สำหรับอาคารหรือสถานที่ในขณะนี้)

ข้อมูลสำคัญและรายการตรวจสอบสำหรับข่าวกรอง

นอกจากจะทราบถึงแหล่งข้อมูลสำหรับการวางแผนปฏิบัติการแล้ว ฝ่ายสืบสวนและการข่าว จำเป็นจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนร้าย ตัวประกัน พื้นที่เกิดเหตุ ตลอดจนรายละเอียดเพื่อให้ฝ่ายแผนและยุทธการนำไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติการได้

ข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย

1. จุดที่ตั้งของที่เกิดเหตุ
2. ประเภทของเหตุการณ์ ให้รวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการกระทำของคนร้าย ทั้งที่ประกาศมาอย่างชัดเจน และที่จะต้องตีความจากพฤติกรรมของคนร้าย
3. คนร้ายเป็นใคร หรือกลุ่มใด
4. คนร้ายได้ตั้งชื่อเรียกร่องอะไร และกำหนดเวลาขีดเส้นตายไว้เมื่อไหร่
5. มีประเทศที่สามเกี่ยวข้องหรือไม่ ถ้ามี ระดับความร่วมมือและอิทธิพลของต่างประเทศ/การควบคุมระหว่างคนร้ายและประเทศที่สามมีมากน้อยเพียงใด
6. จะป้องกันเป้าหมายอย่างไร
7. ยุทธโศภรณ์ที่คนร้ายมีอยู่ในครอบครอง เช่น
  - อาวุธปืน (ประเภท, จำนวนปริมาณ, ใครพกอาวุธและประเภทของอาวุธ)
  - ระเบิด (ประเภท, ขนวน, จุดที่ตั้ง, ปริมาณ, รูปทรง/การออกแบบ, สี, และสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย)
  - อาวุธประเภทสารเคมี, จุลชีว, หรือรังสี และเครื่องมือในการป้องกันตัวจากอาวุธเหล่านี้

- การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
8. คำบรรยายเกี่ยวกับคนร้าย ให้รวมข้อมูลประวัติอย่างละเอียด, คำบรรยายรูปพรรณสัณฐาน, ภาพถ่าย, และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพจิตใจ แนวความคิด และจิตวิทยาของคนร้าย
  9. ประเทศที่ออกหนังสือเดินทาง แหล่งที่มา และประเภทของหนังสือเดินทางที่คนร้ายแต่ละคนถือ และ จำนวนหนังสือเดินทาง
  10. คนร้ายมีปฏิกริยาต่อการโจมตีโดยอาวุธในรูปใด
  11. จำนวนคนที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นี้ทั้งหมดมีเท่าใด นั่นคือ จัดแบ่งเป็นประเภท
    - รวมประเภทที่เป็นมิตรต่อฝ่ายทางการ, เป็นกลาง, เป็นศัตรู, มีอาวุธ, ไม่มีอาวุธ, บาดเจ็บ, ชาย, หญิง
  12. บรรยายจุดที่เห็น, กิจกรรม, หรือทิศทางทางการเดินทางของคนร้าย
  13. ระบบการสื่อสารที่คนร้ายใช้เป็นประเภทใด, ปริมาณ, แบบ, การส่งวิทยุ, และความถี่
  14. คนร้ายมีความสามารถในการดักฟังการสื่อสารหรือไม่ เพียงใด
  15. คนร้ายมีโอกาสได้กำลังมาเสริมหรือไม่ อย่างไร

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวประกัน

1. จำนวนตัวประกันทั้งหมด
2. คำบรรยายเกี่ยวกับแต่ละคน
  - ชื่อ
  - สัญชาติ
  - ภาษาที่พูดหรือเข้าใจ
  - อายุ
  - เพศ
  - ปัญหาทางการแพทย์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาด้านจิตใจ ยาที่ต้องใช้เป็นประจำ ฯลฯ
  - คำบรรยายรูปพรรณสัณฐาน
    - ◆ ความสูง, น้ำหนัก, หรือ ลักษณะรูปร่าง
    - ◆ สีผมและทรงผม
    - ◆ แว่นตา
    - ◆ เครื่องแต่งกาย
    - ◆ ลักษณะที่เด่น หรือเป็นเอกลักษณ์อื่นๆ
3. มีขั้นตอนในการระบุชี้ตัวซึ่งส่งไว้เป็นพิเศษสำหรับตัวประกันคนไหนคนใดหรือไม่
4. ตัวประกันอยู่ตรงจุดใด ใกล้กับจุดของเป้าหมายหรือคนร้ายหรือไม่
5. บรรยายกิจกรรมของตัวประกัน รวมทั้งพื้นอารมณ์ ภาวะจิตใจ

6. ตัวประกันคนใดซึ่งอาจเป็นที่คนร้ายปลอมตัวมาในรูปตัวประกัน ซึ่งพิจารณาได้จากพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าจะเข้าช่วยเหลือคนร้าย
7. มีบุคคลสำคัญในหมู่พวกตัวประกันหรือไม่
8. ใบแจ้งรายชื่อผู้โดยสารและสินค้าของเที่ยวบินนั้น (flight manifest) สำหรับกรณีที่เป็นการจัดเครื่องบิน

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ซึ่งมีเหตุการณ์

1. แสวงหาพิมพ์เขียว, ผังของวิศวกรก่อสร้าง, ผังการวางสายต่างๆ ภายในตัวอาคารหรือพื้นที่มีเหตุการณ์
2. แสวงหาแผนผังการจัดแบ่งเนื้อที่ การกั้นห้อง หรือคำบรรยายการจัดพื้นที่ภายในตัวอาคาร
3. แสวงหาแผนผัง แสดงเส้นทางต่างๆ ที่จะเข้าไป เช่น ทอระบายน้ำเสีย, อโหมงค์, ทางเข้าสำหรับระบบสาธารณูปโภค, ฯลฯ รวมทั้งรายละเอียดของถนนและตรอกซอยต่างๆ ที่ล้อมรอบอาคาร
4. แสวงหาตัวบุคคลซึ่งจะสามารถบรรยายอาคารหรือพื้นที่เกิดเหตุ รวมทั้งภายในสถานที่นั้นๆ เป็นต้นว่าพนักงานทำความสะอาด, คนงาน, ผู้ใช้สถานที่ ฯลฯ
5. แสวงหาภาพถ่ายตัวอาคาร หรือพื้นที่เกิดเหตุ รวมทั้งบริเวณรอบข้าง
6. บรรยายเครื่องกีดขวางภายนอกสถานที่ ล้อมรอบสถานที่หรือพื้นที่เกิดเหตุ ได้แก่
  - ประเภท (รั้ว, กำแพง, ฯลฯ) และรายละเอียดเกี่ยวกับการก่อสร้าง เช่น วัสดุในการก่อสร้าง
    - ◆ วัสดุ (เช่น ประเภทและขนาดของลวดที่ใช้ทำรั้ว, ประเภทของอิฐหรือหินหรือแท่งซีเมนต์ ฯลฯ)
    - ◆ ความสูง, กว้าง, และร่องของเครื่องกีดขวาง
    - ◆ รายละเอียดเกี่ยวกับส่วนยอดของรั้วเป็นของมีคมหรือไม่
  - บรรยายการวางยามของพวกคนร้าย รวมทั้งจุดประจำยามต่างๆ เช่น
    - ◆ เส้นทาง และ / หรือ จุดที่ตั้ง
    - ◆ ความชันแข็งและเข้มงวดของยาม และกิจวัตรประจำยามของคนร้าย
    - ◆ อาวุธและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ โดยให้ความสนใจที่ประเภทของอาวุธ เครื่องมือในการสื่อสาร, เครื่องมือในการป้องกันภัยจากอาวุธจุลชีว, อาวุธสารเคมี และ / หรือ ระเบิด
  - บรรยายระบบสัญญาณเตือนภัยที่มีใช้อยู่ในขณะนั้น เช่น ประเภท, จุดที่ตั้ง, พลังงาน, และ พลังงานสำรองยามฉุกเฉิน
  - บรรยายพื้นภูมิของทั้งสองฝั่งของเครื่องกีดขวาง เช่น รั้ว (มีโซนปลอดภัยหรือโซนแจ้งหรือไม่)

- บรรยายช่องว่างในเครื่องกีดขวาง จุดที่พบ และขนาด
  - บรรยายจุดติดตั้ง, กลไกการล็อก, แบบ, ฯลฯ ของระบบกลอนประตู
  - ใครเป็นผู้ถือกุญแจสำหรับกลอน หรือล็อกเหล่านี้
  - จุดที่พบและคำบรรยายช่องทาง, อุโมงค์, หลุมสำหรับข้างลงไปซ่อมแซม, ฯลฯ ที่ลอดใต้เครื่องกีดขวางนี้
  - บรรยายระบบการให้แสงสว่าง อีกนัยหนึ่งคือระบบแสงไฟฟ้า บริเวณพื้นที่เกิดเหตุ สิ่งกีดขวางหรือ รั้ว เช่น จุดติดตั้งดวงไฟ, แหล่งให้พลังงานและระบบพลังงานสำรอง เช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้า, ประเกท, บริเวณที่มีดสลัว หรือมืด
7. บรรยายลักษณะการก่อสร้างทั้งด้านในและด้านนอกอาคาร รวมทั้งข้อมูลที่จะนำไปวางแผนได้ เช่น ประเภทวัสดุ และขนาดสัดส่วนต่างๆ
- ใต้ถุน, พื้น, ผนัง, กำแพง, หลังคา, เพดาน, หน้าต่าง, ประตูทำด้วยวัสดุประเภทใด ขนาดกว้างยาว สูงเท่าใด
  - ช่องเปิดต่างๆ (ท่อระบายอากาศทำด้วยวัสดุประเภทใด ขนาดกว้างยาว สูงเท่าใด, ระบบถ่ายเทอากาศเป็นแบบใด)
  - ล็อกและกลไกในการรักษาความปลอดภัยของสถานที่หรืออาคารที่ใช้อยู่ในขณะนั้นทำงานด้วยระบบใด
  - บานพับ หรือ อุปกรณ์สำหรับเลื่อนประตูเป็นแบบหรือชนิดใด
  - ท่อ และ โพรงต่างๆ มีอยู่ที่ใดบ้างและขนาดเท่าใด
  - ระบบดับเพลิง หรือทางหนีไฟ มีอยู่ที่ใดบ้าง
  - ลิฟท์และช่องบันได มีอยู่ที่ใดบ้าง
  - ระบบไฟฟ้าและแสงไฟ รวมทั้งระบบสำรอง มีอยู่ที่ใดบ้าง
  - ระบบประปาเป็นอย่างไร
  - ระบบรักษาความปลอดภัย และระบบป้องกันภัยสำหรับคน หรือเครื่องมือต่างๆ ที่มีอยู่ในอาคารนั้นเป็นอย่างไร
8. สัตว์ต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกสถานที่มีหรือไม่ เช่น สุนัข, นกแก้วที่ส่งเสียงเรียกได้
9. ประเภทต่างๆ ของสารหรือวัตถุที่ไวไฟ, ระเบิด, อาวุธ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอยู่ในอาคารหรือไม่ ตรงจุดใด
10. บรรยายระบบการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต (ระบบการติดต่อภายใน)
11. บรรยาย สภาพแวดล้อม และอาคารอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง
- บรรยายขอบเขตพื้นที่เพื่อการทำเฝ้าสังเกต และรัศมีการยิง ทั้งเข้าไปและออกมาจากอาคารหรือพื้นที่เกิดเหตุนั้น
  - บรรยายจุดกำบังหรือจุดแอบซ่อนที่อาจมีให้ใช้สำหรับทีมซึ่งจะต้องปฏิบัติการกู้ภัยที่จะเข้าไปยังพื้นที่

- บรรยายอุปสรรคต่างๆ ที่ทีมปฏิบัติการจะต้องเผชิญในการเคลื่อนตัวเข้าไปยังพื้นที่ไม่รวมที่ได้บรรยายมาแล้ว
- บรรยายลักษณะสำคัญของพื้นที่ภูมิประเทศ ซึ่งถ้าฝ่ายคนร้ายหรือ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ได้เข้ายึดครอง ฝ่ายได้เปรียบทางยุทธศาสตร์
- บรรยายเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับทีมปฏิบัติการอาจใช้เป็นเส้นทางเคลื่อนตัวเข้าไป หรือเส้นทางที่คนร้าย อาจใช้เป็นเส้นทางหลบหนีออกมา

ข้อมูลเกี่ยวกับท่าอากาศยาน / สนามบิน / ลานบิน (Airfield Data)

1. ชื่อและหมายเลขพิกัด ของท่าอากาศยานนั้น
2. ภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายอื่นๆ รวมทั้งภาพถ่ายขยายเครื่องบินที่ถูกจี รวมทั้งบริเวณรอบข้าง
3. จุดที่ตั้งของเครื่องบินต่างๆ ที่จอดอยู่บนพื้นดิน รวมทั้งเครื่องบินที่ถูกจี
  - บรรยาย ประเภทของเครื่องบิน และเครื่องบินต่างๆ ที่ใช้สนามบินนั้น (เครื่องบินขนาดเล็ก, บริษัทสายการบินพาณิชย์, เครื่องบินทหาร)
4. ตารางเวลาเที่ยวบินต่างๆ ของเครื่องบินที่ใช้สนามบินนั้น
5. หน่วยราชการซึ่งเป็นผู้ควบคุมสนามบินนั้น หาข้อมูลภูมิหลังเกี่ยวกับหน่วยราชการนั้น
6. คำบรรยายเกี่ยวกับเครื่องมือนำร่อง (วิทยุการบิน) รวมทั้งเครื่องมือสื่อสารที่ใช้
  - ใช้ระบบอะไร
  - ใช้ความถี่อะไรในการสื่อสาร
  - ใช้ขั้นตอนการปฏิบัติในการควบคุมแบบใด และจุดที่ตั้งของการควบคุมการเคลื่อนที่บนพื้นดินอยู่ที่ไหน
  - มีระบบการสื่อสารแบบจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งหรือไม่ (โทรศัพท์, วิทยุสื่อสาร ฯลฯ)
7. บรรยายลักษณะของท่าอากาศยาน ซึ่งต้องมีข้อมูลต่อไปนี้
  - ทางวิ่ง (ขนาดและสัดส่วน, ผิวหน้าของพื้นลานบิน, ระดับความสูงจากน้ำทะเล, การระบายน้ำ, ทิศทางของลานบิน)
  - ทางเชื่อม, ลานจอด, hardstand, เชื้อนคัมกัน, และที่จอด
  - การให้แสงสว่าง (แสงแสดงเครื่องหมาย, แสงไฟหรือแสงสว่างรอบเขตเกิดเหตุ, จุดติดตั้งของสวิตช์ต่างๆ หรือแหล่งพลังงาน)
  - การก่อสร้าง (จุดที่ตั้ง, ประเภท, และลักษณะของการก่อสร้าง)
8. บรรยายลักษณะของอาคารต่างๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับเครื่องบินที่ถูกจี
  - การใช้อาคารนั้นเพื่ออะไร, ใครเป็นผู้ใช้, และใครเป็นผู้ควบคุมอาคารนั้น
  - ขนาด สัดส่วน และ แผนผังการจัดแบ่งพื้นที่ในแต่ละชั้น การกันห้อง
  - ระยะห่างจากเครื่องบินที่ถูกจี
9. บรรยายจุดที่ตั้งคลังแสงต่างๆ รวมทั้งประเภทของพัสดุที่เก็บอยู่ในนั้น

- การบริหารวิฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
10. บรรยายจุดที่ตั้งของคลังเก็บเชื้อเพลิง, ประเภทของเชื้อเพลิง, และปริมาณ
  11. เครื่องมือพิเศษ เพื่อใช้ประโยชน์แบบจำเพาะการที่มีอยู่หรือมีให้ใช้ เช่น
    - เครื่องมือดับเพลิงกรณีเครื่องบินตก / ชนิดติดเพลิงลุกไหม้
    - พาหนะใช้ประโยชน์พิเศษจำเพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง (รถเชื้อเพลิง, รถบำรุงรักษา, ฯลฯ)
    - เครื่องมือในการขนถ่ายผู้โดยสาร / สินค้าขึ้นและลงจากเครื่องบิน
  12. สถานรักษาพยาบาลในบริเวณใกล้เคียง
  13. บรรยายมาตรการการรักษาความปลอดภัยของท่าอากาศยานแห่งนั้น เช่น
    - กำลังคนและองค์ประกอบของกองกำลังยามรักษาความปลอดภัย
    - กิจวัตรประจำวัน
    - กำลังที่จะมาเสริมได้
    - อาวุธและเครื่องมือที่ใช้
  14. บรรยายพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ในท่าอากาศยานนั้น ได้แก่ แหล่งที่มา ขนาดโวลท์ / ไซเคิล, จุดที่ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าฉุกเฉิน, และระดับวิสัยสามารถหรืออีกนัยหนึ่งพลังงานที่จะสามารถผลิตได้
  15. บรรยายประเภทและจำนวนของการสัญจร และขนส่งคมนาคมในบริเวณใกล้เคียง

ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องบิน

1. แสวงหาพิมพ์เขียวของการออกแบบเครื่องบินรุ่นนั้นจากโรงงานผู้ผลิตเครื่องบินแบบนั้น
2. แสวงหาผังการจัดที่นั่ง ภายในเครื่องบินจากสายการบิน (การจัดที่นั่ง, แผนผังห้องโดยสาร (cabin) และห้องนักบิน (cockpit), การทาสีภายใน, ฯลฯ)
3. บรรยายทางเข้า, ทางออก, ฝาดรอปเปิดปิด ซึ่งอาจใช้เป็นช่องสำหรับบุกเข้าไป ทั้งแบบย่องเบาหรือบุกทะลุเข้าไปอย่างโจ่งแจ้ง ข้อมูลเช่นนี้ ควรให้จุดต่างๆ ที่พบทางเข้าออกเช่นนี้, ขนาดสัดส่วนของช่อง, วิธีการเปิด ปิด รวมทั้งให้บรรยายช่องเปิดที่อาจใช้สำหรับเอาเครื่องดักฟังเข้าไปวางไว้
4. บรรยายระบบเครื่องแอร์และเครื่องเป่าลมร้อน ได้แก่ จุดที่ติดตั้ง, เส้นทาง ระดับพลัง, จุดเข้าถึงจากด้านนอก และวิธีการควบคุมเครื่อง
5. บรรยายจุดที่ติดตั้งและประเภทของเครื่องมือฉุกเฉินในเครื่องบินนั้นอยู่ส่วนใดของเครื่องบิน
6. บรรยายจุดที่ตั้งและขนาด หรือปริมาตรของถังเชื้อเพลิง, ถังออกซิเจน, และถังเก็บสารต่างๆ ในเครื่องบินที่ไว้ไฟ
7. บรรยายจุดที่ตั้งและประเภทของสิ่งใด ที่อาจเป็นอันตรายหรืออุปสรรคต่อการบุกเข้าโจมตี

8. บรรยายพื้นที่ ความสูงของจุดทางเข้าและทางออก
9. บรรยายจุดที่ตั้งของช่องที่จะคลานเข้าได้ เช่น ข้อมูลที่ระบุเส้นทางจากจุดไหนไปจุดไหน และขนาดสัดส่วน
10. เครื่องมือการสื่อสารที่มีอยู่บนเครื่อง ได้แก่ ประเภท, ความถี่, จุดที่ตั้งเสาอากาศ, และจุดติดตั้งปลั๊กสื่อสารด้านนอก
11. บรรยายจุดที่ตั้ง, ประเภท ของกลไกในระบบการรักษาความปลอดภัย ที่เป็นพิเศษจำเพาะซึ่งมีใช้อยู่ในเครื่อง
12. กระจกหน้าต่างของเครื่องบินมีความหนาและเปอร์เซ็นต์ลาด เท่าใด
13. บรรยายลิฟท์หรือเครื่องมือในการยกสิ่งของที่มีใช้ในเครื่อง
14. หน้าต่างในห้องนักบิน (cockpit) เปิดจากด้านในหรือด้านนอก
15. ถ้าหรือเมื่อเปิดหน้าต่าง จะมีแสงไฟแสดงหรือเตือนให้รู้หรือไม่ - จะตัดตอนแสงเตือนเช่นนี้ได้หรือไม่ อย่างไร
16. แสงหาความช่วยเหลือนอกจากช่างเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับประเภทและรุ่น หรือแบบของเครื่อง
17. มีเครื่องให้พลังงานไฟฟ้าสำรอง (APU) บนเครื่องนี้หรือไม่
18. ถ้าเครื่องยนต์หมายเลข 1 ถูกทำลาย จะสามารถติดเครื่องด้วยเครื่องยนต์หมายเลข 2, 3 และ 4 หรือไม่
19. ช่องเก็บสัมภาระหรือกระเป๋าเดินทาง เป็นแบบตันหรือแบบเปิด
20. มีทางเข้าไปยังบริเวณที่นั่งผู้โดยสารจากช่องเก็บกระเป๋าเดินทางใต้ท้องเครื่องหรือไม่
21. ระบบบังคับการเลี้ยวขณะเคลื่อนบนพื้นดินของเครื่องนี้ อาจทำลายได้หรือไม่ (หากใส่เข็มที่ nose gear)
22. มีสินค้าพิเศษใดๆ บนเครื่องนี้หรือไม่ ประเภท, ปริมาณ หรือจำนวน, จุดที่ติดตั้ง
23. กัปตันและลูกเรือผ่านการฝึกให้ใช้ระบบส่งสัญญาณภาวะคับขันแบบใดสำหรับกรณีการจี้เครื่องบิน

ข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะ

1. ประเภท, ผู้ผลิต, รุ่น, แบบ, ปี, จำนวนยานพาหนะทั้งหมดที่อยู่ในการยึดครองของใคร
2. บรรยายรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับยานพาหนะ
  - การจัดวางล้อรถ, ประเภท, และลักษณะเฉพาะต่างๆ
  - ระดับความสูง
  - คำบรรยายระบบกลไกเกี่ยวกับเกียร์ เช่น ระบบ transmission
  - จุดที่ตั้งของถังน้ำมัน, ปริมาตรที่บรรจุได้, และอัตราไมล์ต่อลิตร

- จุดติดตั้งถังลม
  - ประเภท, ความสูงและรายละเอียดการทำงานของ couplings
  - สัดส่วน ขนาด ลักษณะการทำงาน ของทางเข้า / ออก และหนทางอื่นๆ ที่เข้าไปในยานพาหนะ
  - ลักษณะของหน้าต่าง
    - ◆ ประเภทของกระจก
    - ◆ ความหนา
  - จุดติดตั้ง, ประเภท, และลักษณะเฉพาะต่างๆ ของเครื่องมือในการสื่อสารและเครื่องมือไฟฟ้า เช่น ดวงไฟ รถและปลั๊กต่างๆ สำหรับพลังงานไฟฟ้า
  - บรรยายลักษณะและจุดติดตั้งของเครื่องมือกรณีฉุกเฉินที่มีอยู่ในยานพาหนะ
  - ประเภท, ขนาดและช่องเปิดอื่นๆ สำหรับเข้าไปในยานพาหนะ
  - ประเภท และระบบกลไกกันอันตราย เช่น แผ่นเหล็กหุ้มเกราะ
  - รายละเอียดของการผลิตยานพาหนะ เช่น วัสดุและความหนา ซึ่งจะมีผลต่อการใช้อาวุธของฝ่ายทางการ
  - แผนผังการจัดแบ่งใช้พื้นที่ / การจัดที่นั่ง
  - จุดที่ตั้งและคำบรรยายของสินค้าพิเศษ โดยเฉพาะวัสดุซึ่งไวไฟหรือระเบิดได้
3. เส้นทางของคนร้าย และจุดหมายปลายทางที่คนร้ายจะไป
4. บรรยายสภาพแวดล้อมและอาคารต่างๆ ภายในบริเวณใกล้เคียงกับยานพาหนะที่จอด

ตัวอย่างของหน่วยงานและภารกิจที่รับผิดชอบเมื่อเกิดวิกฤตการณ์

เมื่อมีเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น โดยเฉพาะถ้าเป็นเหตุการณ์ขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก เช่นนี้ ในการบริหารวิกฤตการณ์ย่อมจะต้องประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีอำนาจหน้าที่และภารกิจแตกต่างกันไป จึงขอสรุปเป็นแนวทางดังนี้

1. กรณีการประชุมประท้วง

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ <ul style="list-style-type: none"> - กองบัญชาการตำรวจสันติบาล - สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง - สำนักงานส่งกำลังบำรุง - กองทะเบียนประวัติและอาชญากร - กองตำรวจสื่อสาร - กองบินตำรวจ - กองบังคับการตำรวจทางหลวง, ตำรวจรถไฟ, ตำรวจน้ำ - กองการต่างประเทศ - กองบังคับการสืบสวนสอบสวน 	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนงานด้านข่าวกรอง/ข้อมูลการต่อต้านการก่อการร้ายสากล - สนับสนุนข้อมูลด้านประวัติคนต่างด้าว - สนับสนุนงานด้านพลาธิการและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ - สนับสนุนข้อมูลของบุคคลผู้ต้องสงสัย - สนับสนุนงานด้านเครื่องมือสื่อสาร - สนับสนุนอากาศยานและเครื่องบินปีกหมุน - สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางที่ผู้ชุมนุมใช้ - สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายสากล - สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับผู้นำชุมชนและบุคคลที่ต้องสงสัย 		
2. สมาคมมั่นคงแห่งชาติ	- สนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
3. สำนักข่าวกรองแห่งชาติ	- สนับสนุนงานด้านข่าวกรอง		
4. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน	- สนับสนุนและช่วยเหลือกรณีเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะอันเกิดจากปัญหาการจ้างงาน		
5. กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์	- เผยแพร่ รายงานข่าวสาร - สนับสนุนข้อมูลด้านการข่าว		
6. กองทัพบก - หน่วยปฏิบัติการจิตวิทยา	เมื่อได้รับการร้องขอ เช่น - สนับสนุนบุคลากรด้านการสำรวจ - ยานพาหนะในการส่งกลับ		
7. โรงพยาบาลของรัฐ มหาวิทยาลัย/ สภากาชาดไทย	- สนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ - อุปกรณ์ทางการแพทย์		
8. องค์การขนส่งมวลชน	- สนับสนุนยานพาหนะในการส่งกลับ		
9. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	- สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องจักรกล รถกระเช้า, รถดับเพลิง, เทปบันทึกภาพจากกล้องวงจรปิด, แผนผังโครงสร้างอาคาร เป็นต้น		

2. กรณีคนร้ายจับตัวประกัน

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
<p>1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กองบังคับการตำรวจนครบาล/ภูธร - กองทะเบียนประวัติและอาชญากร - กองบังคับการสืบสวนสอบสวน - กองการต่างประเทศ - กองตำรวจสื่อสาร - กองบังคับการตำรวจทางหลวง, ตำรวจรถไฟ, ตำรวจน้ำ - กองบินตำรวจ 	<ul style="list-style-type: none"> - อำนวยการและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ - สนับสนุนข้อมูลของคนร้ายหรือผู้ต้องสงสัย - สนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง - สนับสนุนข้อมูล กรณีคนร้ายเป็นคนต่างชาติ - สนับสนุนเครื่องมือสื่อสาร - สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางของคนร้าย 		
2. กรมราชทัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับคนร้าย กรณีเป็นนักโทษมาก่อน 		
3. กรมสุขภาพจิต	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนนักจิตวิทยาและผู้ที่ทำหน้าที่ในการเจรจา 		
4. โรงพยาบาลของรัฐ/มหาวิทยาลัย/สภากาชาดไทย	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ - อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ 		
5. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องจักรกล รถกระเช้า, รถดับเพลิง, เทปบันทึกรูปภาพจากกล้องวงจรปิด, แผนผังโครงสร้างอาคาร เป็นต้น 		

3. กรณีเกิดเหตุ อุทกภัยและวาตภัย

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
1. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- สนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือในการป้องกันภัย		
2. ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงมหาดไทย	- อำนวยการและช่วยเหลือด้านการสื่อสาร		
3. กองพยากรณ์อากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา	- แจ้งเตือนภัยและรายงานข่าวพยากรณ์อากาศ		
4. ฝ่ายควบคุมระบบกำลังไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ	- ควบคุมปริมาณน้ำในเขื่อนและชี้แจงข้อมูลระดับน้ำ		
5. การไฟฟ้านครหลวง/ภูมิภาค	- ควบคุมระบบไฟฟ้า		
6. กรมชลประทาน	- แก้ไขปัญหาการระบายน้ำ		
7. สำนักระบายน้ำ กทม.	- แก้ไขปัญหาการระบายน้ำ		
8. กองส่งเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสัมพันธ์	- สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภคและยานพาหนะ		
9. กรมทางหลวง	- สนับสนุนข้อมูลด้านเส้นทางคมนาคม และเครื่องจักรกล		
10. กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์	- เผยแพร่รายงานข่าวสาร		
11. กรมโยธาธิการ	- สนับสนุนด้านเครื่องจักรกล		
12. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กองบังคับการตำรวจนครบาล/ภูธร - กองพิสูจน์หลักฐาน	- สนับสนุนกำลังพล - ดูแลความสงบเรียบร้อย - รักษาสถานที่เกิดเหตุ - อำนวยการจราจร - พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล		
13. ศูนย์เรนทร กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	- ประสานงานช่วยเหลือทางการแพทย์กรณีเกิดภัยพิบัติ		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
14. โรงพยาบาลของรัฐ/ มหาวิทยาลัย	- สนับสนุนบุคลากรทาง การแพทย์ - อุปกรณ์ ทางการแพทย์		
15. สภากาชาดไทย	- สนับสนุนหน่วยปฐมพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุและส่งต่อ ผู้ป่วย - สนับสนุนหน่วยแพทย์ เคลื่อนที่ - สนับสนุนหน่วยบรรเทาทุกข์ สงเคราะห์เครื่องอุปโภค บริโภค และสิ่งจำเป็นในการ ดำรงชีพ		
16. ศูนย์ปลอดภัยกระทรวง คมนาคม	- สนับสนุนข้อมูลอุบัติเหตุ และเส้นทางบก เรือ อากาศ พยากรณ์อากาศ		
17. กระทรวงกลาโหม - หน่วยบัญชาการทหาร พัฒนา กองบัญชาการ ทหารสูงสุด - ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม/ กองทัพ - ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยฯ กองทัพบก/ เรือ/อากาศ	- สนับสนุนกำลังพลและงาน ด้านบรรเทาสาธารณภัย สนับสนุนด้านยานพาหนะ และการซ่อมบำรุง - สนับสนุนตามแผนเมื่อได้รับ การร้องขอ		
18. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	- สนับสนุนบุคลากร - งบประมาณ - อุปกรณ์/เครื่องจักรกล		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/ประสานงาน	โทรศัพท์/โทรสาร
19. หน่วยงานด้านสังคม สงเคราะห์ - มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ - สภาสังคมสงเคราะห์ - มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง - มูลนิธิร่วมกตัญญู	- สนับสนุนบุคลากร - สนับสนุนเครื่องอุปโภค บริโภค - สนับสนุนยานพาหนะ		

4. กรณีเกิดเหตุ เกิดภัยจากสารเคมี

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
1. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- สนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือในการดำเนินการ		
2. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	- สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมี		
3. สำนักงานควบคุมวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม	- สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมี - สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตราย		
4. ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายและเคมีภัณฑ์ กรมควบคุมมลพิษ	- สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมี - ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ		
5. สำนักงานเทคโนโลยีความปลอดภัย กรมโรงงานอุตสาหกรรม	- สนับสนุนบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือและข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย		
6. กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน	- ตรวจสอบ/ควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง/ก๊าซ		
7. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- สนับสนุนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมี - สนับสนุนอุปกรณ์/เครื่องมือในการกู้ภัยจากสารเคมี		
8. ศูนย์อำนวยการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจากน้ำมันกองทัพเรือ (ศอปน.)	- ป้องกันและขจัดมลพิษอันเนื่องมาจากการรั่วไหลของน้ำมัน/สารพิษลงสู่ทะเล		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
9. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	- ควบคุมดูแลความปลอดภัย ในโรงงาน		
10. การไฟฟ้านครหลวง/ ภูมิภาค	- ควบคุมระบบไฟฟ้า		
11. การประปานครหลวง/ ภูมิภาค	- จัดหาแหล่งน้ำดิบเพลิง		
12. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการตำรวจ นครบาล/ภูธร	- สนับสนุนกำลังพล - ดูแลความสงบเรียบร้อย - รักษาสถานที่เกิดเหตุ - ใช้อำนาจการจรรยา		
13. โรงพยาบาลของรัฐ/ มหาวิทยาลัย/ สภาอากาศไทย	- สนับสนุนบุคลากรทาง การแพทย์ - อุปกรณ์และเครื่องมือทาง การแพทย์		
14. ศูนย์เรนทร กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	- ประสานงานช่วยเหลือ ทางการแพทย์		
15. สถาบันการแพทย์ด้าน อุบัติเหตุและสาธารณสุข	- สนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ - อุปกรณ์และเครื่องมือ ทางการแพทย์		
16. สำนักงานคณะกรรมการ อาหาร และยา	- สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้าน สารเคมี		
17. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	- สนับสนุนอุปกรณ์ / เครื่องจักรกล - สนับสนุนยานพาหนะ		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
18. หน่วยงานด้าน สังคมสงเคราะห์ - มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ - สภาสังคมสงเคราะห์ - มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง - มูลนิธิร่วมกตัญญู	- สนับสนุนบุคลากร - สนับสนุนเครื่องอุปโภค/ บริโภค - สนับสนุนพาหนะ		

5. กรณีเกิดเหตุ แผ่นดินไหวและอาคารถล่ม

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
1. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- สนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินการ		
2. ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงมหาดไทย	- อำนวยการและช่วยเหลือด้านการประสานงาน		
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กองบังคับการตำรวจนครบาล/ภูธร - กองพิสูจน์หลักฐาน	- สนับสนุนกำลังพล - ดูแลความสงบเรียบร้อย - รักษาสถานที่เกิดเหตุ - อำนวยการจราจร - พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล		
4. สำนักงานแผ่นดินไหวกรมอุตุนิยมวิทยา	- ตรวจสอบและรายงานเกี่ยวกับการตรวจวัดการสั่นสะเทือนของแผ่นดิน		
5. สำนักงานควบคุมและตรวจสอบอาคาร	- สนับสนุนบุคลากรในการตรวจสอบอาคาร		
6. สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบกรมโยธาธิการ			
7. กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัยกรมประชาสัมพันธ์	- สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค		
8. กรมประชาสัมพันธ์/สถานีวิทยุโทรทัศน์	- เผยแพร่รายงานข่าวสาร		
9. กรมทางหลวง	- ก่อสร้าง ซ่อมแซมถนน		
10. สำนักคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ	- สนับสนุนข้อมูลด้านอุบัติภัย		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
11. การไฟฟ้านครหลวง/ภูมิภาค	- ควบคุมระบบไฟฟ้า		
12. การประปานครหลวง/ ภูมิภาค	- จัดหาแหล่งน้ำดิบเพลิง - จัดหาน้ำอุปโภค/บริโภค		
13. โรงพยาบาลของรัฐ/ มหาวิทยาลัย	- สนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ - อุปกรณ์ทางการแพทย์		
14. ศูนย์นเรนทร กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	- ประสานงานช่วยเหลือ ทางการแพทย์		
15. สภากาชาดไทย	- สนับสนุนหน่วยปฐมพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุและส่งต่อ ผู้ป่วย - สนับสนุนหน่วยแพทย์ เคลื่อนที่ - สนับสนุนหน่วยบรรเทาทุกข์ สงเคราะห์เครื่องอุปโภค บริโภค และสิ่งจำเป็นในการ ดำรงชีพ		
16. องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่น	- สนับสนุนบุคลากร - สนับสนุนเครื่องอุปโภค/ บริโภค - สนับสนุนอุปกรณ์/ เครื่องจักรกล/ยานพาหนะ		
17. หน่วยงานด้านสังคม สงเคราะห์ - มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ - สภาสังคมสงเคราะห์ - มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง - มูลนิธิร่วมกตัญญู	- สนับสนุนบุคลากร - สนับสนุนเครื่องอุปโภค บริโภค - สนับสนุนยานพาหนะ		

6. กรณีเกิดเหตุ อัคคีภัยในพื้นที่ต่างๆ

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
1. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- สนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือในการป้องกันภัย		
2. ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงมหาดไทย	- อำนวยการดับเพลิงและติดต่อสื่อสาร		
3. กรมโยธาธิการและผังเมือง	- สนับสนุนบุคลากรในการตรวจสอบอาคาร		
4. กองส่งเสริมผู้ประสบภัย กรมประชาสงเคราะห์	- สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ		
5. การไฟฟ้านครหลวง/ภูมิภาค	- ควบคุมระบบไฟฟ้า		
6. การประปานครหลวง/ภูมิภาค	- จัดหาแหล่งน้ำดับเพลิง		
7. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กองบังคับการตำรวจนครบาล/ภูธร - กองบินตำรวจ	- สนับสนุนกำลังพล - ดูแลความสงบเรียบร้อย - รักษาสถานที่เกิดเหตุ - อำนวยการจราจร - สนับสนุนเฮลิคอปเตอร์		
8. กรมโรงงานอุตสาหกรรม	- สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านสารเคมี		
9. โรงพยาบาลของรัฐ/มหาวิทยาลัย	- สนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ - อุปกรณ์ทางการแพทย์		
10. ศูนย์เรนทร กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	- ประสานงานช่วยเหลือทางการแพทย์		

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
11. สภากาชาดไทย	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนหน่วยปฐมพยาบาล จุดเกิดเหตุ และส่งต่อผู้ป่วย - สนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ - สนับสนุนหน่วยบรรเทาทุกข์ สงเคราะห์ เครื่องอุปโภคบริโภค และสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ 		
12. กรมเจ้าท่า การทำเรือแห่งประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนเรือดับเพลิง 		
13. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนบุคลากร - สนับสนุนเครื่องอุปโภค/บริโภค - สนับสนุนอุปกรณ์/เครื่องจักรกล/ยานพาหนะ 		
17. หน่วยงานด้านสังคม สงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ - สภาสังคมสงเคราะห์ - มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง - มูลนิธิร่วมกตัญญู 	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนบุคลากร - สนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค - สนับสนุนยานพาหนะ 	

7. กรณีเกิดเหตุ เกิดการรั่วไหลของกัมมันตรังสีในพื้นที่ต่างๆ

หน่วยงาน	ภารกิจ	ผู้รับผิดชอบ/สั่งการ	โทรศัพท์/โทรสาร
1. สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ	- สนับสนุนบุคลากรในการ ตรวจสอบ รั่วไหลและ การปนเปื้อนของรังสี		
2. สถาบันเทคโนโลยี นิวเคลียร์แห่งชาติ	- สนับสนุนบุคลากรในการ ตรวจสอบ รั่วไหลและ การปนเปื้อนของรังสี		
3. กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย	- สนับสนุนงบประมาณและ เครื่องมือในการป้องกันภัย		
4. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กองบังคับการ ตำรวจนครบาล/ภูธร - กองบินตำรวจ	- สนับสนุนกำลังพล - ดูแลความสงบเรียบร้อย - อำนาจการจราจร - สนับสนุนเฮลิคอปเตอร์		
5. โรงพยาบาลของรัฐ/ มหาวิทยาลัย สภากาชาดไทย	- สนับสนุนบุคลากรทาง การแพทย์ - อุปกรณ์ทางการแพทย์		
6. ศูนย์นเรนทร กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	- ประสานงานช่วยเหลือ ทางการแพทย์		
7. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	- สนับสนุนอุปกรณ์ /เครื่องจักรกล /ยานพาหนะ		

ตารางตรวจสอบความพร้อม
ด้านการส่งกำลังบำรุง
กรณีชุมนุมสาธารณะ

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	สภาพ ทรัพยากร	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อ ผู้รับผิดชอบ/ ขอ/โทร.	รายชื่อ ผู้ร่วมงาน เจ้าหน้าที่ของ หน่วย/โทร.
			ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
1. รถบรรทุกขนาด 10 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถโดยสารขนาด 40 ที่นั่ง (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 6 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 1 ตัน (ดีเซล/ เบนซิน/ก๊าซ) รถกำเนิดไฟฟ้าขนาด.....วัตต์ รถดับเพลิงขนาด.....ตัน (ดีเซล/เบนซิน) รถบรรทุกน้ำ (ดีเซล/เบนซิน) รถกระเช้าขนาดความสูง.....ชั้น รถสุขาเคลื่อนที่ รถพยาบาล (ดีเซล/เบนซิน) รถจักรยานยนต์							
2. อุปกรณ์ขยายเสียง - เครื่องขยายเสียงขนาดกำลัง .....วัตต์ - เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ กำลัง.....วัตต์							
3. อุปกรณ์จราจร - แผงเหล็กสำหรับปิดกั้น การจราจร - แผงซีเมนต์สำหรับปิดกั้น การจราจร - กรวยยาง/เครื่องหมายจราจร							
4. อุปกรณ์การปฐมพยาบาล - เตียงสนาม - ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น							

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	การบริหาร สภาพ ทรัพยากร	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อ ผู้รับผิดชอบ/ โทร.	รายชื่อ ผู้ร่วมงาน เจ้าหน้าที่ของ หน่วย/โทร.
			ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
5. อุปกรณ์สำนักงานสำหรับ บก.เหตุการณ์ - คอมพิวเตอร์/ปริ้นเตอร์ - เครื่องถ่ายเอกสาร/กล้อง ถ่ายรูป - อุปกรณ์เครื่องเขียน/กระดาษ ดินสอ - โต๊ะ เก้าอี้/รางสายไฟ/ เครื่องบันทึกเทป - ป้ายบอกฝ่ายของผู้ปฏิบัติงาน							
6. อุปกรณ์สื่อสารของผู้ปฏิบัติงาน - วิทยุสื่อสาร - โทรศัพท์มือถือ - โทรศัพท์ระบบพื้นฐาน							
7. อุปกรณ์เครื่องครัว - จาน/ชาม/แก้วน้ำ/ช้อน - หม้อใส่อาหาร/เตาอุ่นอาหาร เครื่องทำน้ำดื่ม - ไมโครเวฟ - กระจกน้ำร้อน - เครื่องต้ม/อาหารว่าง							
8. อุปกรณ์เครื่องนอนของผู้ปฏิบัติงาน - ที่นอน/หมอน/มุ้ง - ผ้าห่ม/ราวแขวนผ้า							

สถานที่

รายการ ของสถานที่ที่เกี่ยวข้อง	แผนที่ตั้ง ของสถานที่	แผนผังภายในเส้น ทางเข้า/ออก	ผู้รับผิดชอบสถานที่/ โทร.
สถานที่ - ที่ตั้ง บก.เหตุการณ์ - ห้องประชุม - ห้องรับรองผู้บังคับบัญชา - ที่รวมพลสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่พักผ่อน/รับประทานอาหารของฝ่ายปฏิบัติงาน - ห้องสอบสวนผู้เสียหาย/พยาน/ผู้ต้องหา - ห้องพยาบาล/เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ - สถานที่กักกันชั่วคราว - ห้องสำหรับการเจรจาต่อรอง - ห้องแถลงข่าว/ศูนย์สื่อมวลชน - ที่จอดรถสำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น รถดับเพลิง - ที่จอดรถสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่จอดรถพยาบาล - ที่จอดรถสุชา - ที่จอดรถสำหรับสื่อมวลชน			

**ตารางตรวจสอบความพร้อม
ของฝ่ายส่งกำลังบำรุง
ก่อวินาศกรรม/จับตัวประกัน/ปล้นธนาคาร**

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	หน่วยที่ต้อง สนับสนุน	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อผู้รับ ผิดชอบ/โทร.	หมายเหตุ
			อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
1. รถบรรทุกขนาด 10 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถโดยสารขนาด 40 ที่นั่ง (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 6 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 1 ตัน (ดีเซล/ เบนซิน/ก๊าซ) รถกำเนิดไฟฟ้าขนาด.....วัตต์ รถดับเพลิงขนาด.....ตัน (ดีเซล/เบนซิน) รถบรรทุกน้ำ (ดีเซล/เบนซิน) รถกระเช้าขนาดความสูง.....ชั้น รถสุขาเคลื่อนที่ รถพยาบาล (ดีเซล/เบนซิน) รถจักรยานยนต์							
2. อุปกรณ์สำนักงาน บก.เหตุการณ์/ ศูนย์สื่อมวลชน - กระดานสถานการณ์ขนาด ..... - อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน - คอมพิวเตอร์/ปริ้นเตอร์ - เครื่องถ่ายเอกสาร/Fax - เครื่องบันทึกเทป - กล้องถ่ายรูป - ปลั๊กไฟฟ้า, รางสายไฟ - ป้ายบอกฝ่ายของผู้ปฏิบัติงาน							

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	หน่วยที่ต้อง สนับสนุน	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อผู้รับ ผิดชอบ/โทร.	หมายเหตุ
			อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
3. อุปกรณ์เครื่องสื่อสาร <ul style="list-style-type: none"> - วิทยุสื่อสาร, ระบบอินเทอร์เน็ต - โทรศัพท์เคลื่อนที่ - โทรศัพท์ระบบพื้นฐาน - เทปบันทึกเสียงจากโทรศัพท์ - เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ/ ไร้สาย 							
4. อุปกรณ์จราจร <ul style="list-style-type: none"> - แผงปิดกั้นเส้นทางจราจร - กรวยยาง - แผนที่บอกเส้นทางเลี่ยง - ไฟสัญญาณบอกเส้นทางเลี่ยง/ ไฟส่องแสง - แถบกันสถานที่เกิดเหตุ (Police Line) 							
5. อุปกรณ์พยาบาล <ul style="list-style-type: none"> - รถพยาบาล/รถเข็นผู้บาดเจ็บ - เตียงพยาบาล - ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น - ชุดช่วยเหลือผู้บาดเจ็บกรณี ฉุกเฉิน 							
6. อุปกรณ์เครื่องนอน/ครีว <ul style="list-style-type: none"> - ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม - จาน แก้ว ซ้อน - กระติกน้ำร้อน/เย็น - ภาชนะที่ใส่อาหารหลัก/อาหาร ว่าง - ถุงดำสำหรับใส่ขยะ - อุปกรณ์ทำความสะอาด 							

สถานที่

รายการ	แผนที่ตั้ง ของสถานที่	แผนผังภายในเส้น ทางเข้า/ออก	ผู้รับผิดชอบสถานที่/ โทร.
<ul style="list-style-type: none"> - ที่ตั้ง บก.เหตุการณ์ - ห้องประชุม - ห้องรับรองผู้บังคับบัญชา - ที่รวมพลสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่พักผ่อนสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ห้องสอบสวนผู้เสียหาย/พยาน/ผู้ต้องหา - ห้องพยาบาล/เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ - สถานที่พักพิงชั่วคราวของผู้ประสบเหตุ - สถานที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ - ห้องแถลงข่าว/ศูนย์สื่อมวลชน - ที่จอดรถสำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น รถดับเพลิง - ที่จอดรถสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่จอดรถสำหรับสื่อมวลชน - ที่จอดรถผู้มาติดต่อ 	<p>พินดาร์จเอก หมู่ ๖ วรรณรัฐ วนชาติเคหา</p>		

ตารางตรวจสอบความพร้อม
ของฝ่ายส่งกำลังบำรุง

กรณีแผ่นดินไหว/พายุหมุน/เพลิงไหม้อาคารสูง

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	หน่วยที่ต้อง สนับสนุน	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อผู้รับ ผิดชอบ/โทร.	หมายเหตุ
			อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
1. รถบรรทุกขนาด 10 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถโดยสารขนาด 40 ที่นั่ง (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 6 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 1 ตัน (ดีเซล/ เบนซิน/ก๊าซ) รถกำเนิดไฟฟ้าขนาด.....วัตต์ รถดับเพลิงขนาด.....ตัน (ดีเซล/เบนซิน) รถบรรทุกน้ำ (ดีเซล/เบนซิน) รถกระเช้าขนาดความสูง.....ชั้น รถสุขาเคลื่อนที่ รถพยาบาล (ดีเซล/เบนซิน) รถจักรยานยนต์							
2. อุปกรณ์ขยายเสียง - เครื่องขยายเสียงขนาดกำลัง .....วัตต์ - เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ กำลัง.....วัตต์							
3. อุปกรณ์เครื่องสื่อสาร - วิทยุสื่อสาร, ระบบอินเตอร์เน็ต - โทรศัพท์เคลื่อนที่ - โทรศัพท์ระบบพื้นฐาน - เทปบันทึกเสียงจากโทรศัพท์ - เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ/ ไร้สาย - เครื่องขยายเสียงสำหรับผู้ติดต่อ อยู่ภายใต้อาคาร							

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	หน่วยที่ต้อง สนับสนุน	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อผู้รับ ผิดชอบ/โทร.	หมายเหตุ
			อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
4. อุปกรณ์จราจร - แผงปิดกั้นเส้นทางจราจร - กรวยยาง - แผ่นที่บอกเส้นทางเลี้ยว - ไฟสัญญาณบอกเส้นทางเลี้ยว/ ไฟส่องแสง แถบกันสถานที่เกิดเหตุ (Police Line)							
5. อุปกรณ์พยาบาล - รถพยาบาล/รถเข็นผู้บาดเจ็บ - เตียงพยาบาล - ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น - ชุดช่วยเหลือผู้บาดเจ็บกรณี อุกฉุณ - ชุดตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ บุคคล - ห้องเย็นเก็บศพ - ถังเก็บศพ - ป้ายบอกเอกลักษณ์ส่วนบุคคล							
6. อุปกรณ์เครื่องนอน/ครีว - ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม - จาน แก้ว ช้อน - กระจดกนาร้อน/เย็น - ภาชนะที่ใส่อาหารหลัก/อาหาร ว่าง - ถังดำสำหรับใส่ขยะ - อุปกรณ์ทำความสะอาด							

สถานที่

รายการ	แผนที่ตั้ง ของสถานที่	แผนผังภายในเส้น ทางเข้า/ออก	ผู้รับผิดชอบสถานที่/ โทร.
<ul style="list-style-type: none"> - ที่ตั้ง บก.เหตุการณ์ - ห้องประชุม - ห้องรับรองผู้บังคับบัญชา - ที่รวมพลสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่พักผ่อนสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ห้องสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ - ห้องสอบสวน/รับแจ้งเหตุ - ห้องสำหรับเจ้าหน้าที่พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล - ที่พักพิงชั่วคราวของผู้ประสบภัย - ที่พักสำหรับผู้มาติดต่อขอความช่วยเหลือ - ห้องแถลงข่าว/ศูนย์สื่อมวลชน - ที่จอดรถสำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น รถดับเพลิง - ที่จอดรถสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่จอดรถสำหรับอาสาสมัคร - ที่จอดรถสำหรับสื่อมวลชน - ที่จอดรถผู้มาติดต่อ/สอบถาม - ที่จอดรถห้องเย็น/ที่เก็บศพ 			

**ตารางตรวจสอบความพร้อม
ของฝ่ายส่งกำลังบำรุง
กรณีอุทกภัย/คลื่นยักษ์สึนามิ**

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	หน่วยที่ต้อง สนับสนุน	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อผู้รับ ผิดชอบ/โทร.	หมายเหตุ
			อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
1. รถบรรทุกขนาด 10 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถโดยสารขนาด 40 ที่นั่ง (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 6 ตัน (ดีเซล/ก๊าซ) รถบรรทุกขนาด 1 ตัน (ดีเซล/ เบนซิน/ก๊าซ) รถกำเนิดไฟฟ้าขนาด.....วัตต์ รถดับเพลิงขนาด.....ตัน (ดีเซล/เบนซิน) รถบรรทุกน้ำ (ดีเซล/เบนซิน) รถกระเช้าขนาดความสูง.....ชั้น รถสุขาเคลื่อนที่ รถพยาบาล (ดีเซล/เบนซิน) รถจักรยานยนต์							
2. อุปกรณ์ขยายเสียง - เครื่องขยายเสียงขนาดกำลัง .....วัตต์ - เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ กำลัง.....วัตต์							
3. อุปกรณ์เครื่องสื่อสาร - วิทยุสื่อสาร, ระบบอินเตอร์เน็ต - โทรศัพท์เคลื่อนที่ - โทรศัพท์ระบบพื้นฐาน - เทปบันทึกเสียงจากโทรศัพท์ - เครื่องขยายเสียงแบบมือถือ/ ไร้สาย - เครื่องขยายเสียงสำหรับผู้ติดต่อ อยู่ภายใต้อาคาร							

รายการวัสดุ/อุปกรณ์	จำนวน	หน่วยที่ต้อง สนับสนุน	ผลการปฏิบัติงาน			รายชื่อผู้รับ ผิดชอบ/โทร.	หมายเหตุ
			อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ได้	ไม่ได้		
4. อุปกรณ์จราจร <ul style="list-style-type: none"> - แผงปิดกั้นเส้นทางจราจร - กรวยยาง - แผนที่บอกเส้นทางเลี้ยว - ไฟสัญญาณบอกเส้นทางเลี้ยว/ ไฟส่องแสง - แถบกันสถานที่เกิดเหตุ (Police Line) 							
5. อุปกรณ์พยาบาล <ul style="list-style-type: none"> - รถพยาบาล/รถเข็นผู้บาดเจ็บ - เตียงพยาบาล - ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น - ชุดช่วยเหลือผู้บาดเจ็บกรณี ฉุกเฉิน - ชุดตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ บุคคล - ห้องเย็นเก็บศพ - ถุงเก็บศพ - ป้ายบอกเอกลักษณ์ส่วนบุคคล 							
6. อุปกรณ์เครื่องนอน/ครัว <ul style="list-style-type: none"> - ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม - จาน แก้ว ช้อน - กระทิกน้ำร้อน/เย็น - ภาชนะที่ใส่อาหารหลัก/อาหาร ว่าง - ถุงดำสำหรับใส่ขยะ - อุปกรณ์ทำความสะอาด 							

สถานที่

รายการ	แผนที่ตั้ง ของสถานที่	แผนผังภายในเส้น ทางเข้า/ออก	ผู้รับผิดชอบสถานที่/ โทร.
<ul style="list-style-type: none"> - ที่ตั้ง บก.เหตุการณ์ - ห้องประชุม - ห้องรับรองผู้บังคับบัญชา - ที่รวมพลสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่พักผ่อนสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ห้องสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ - ห้องสอบสวน/รับแจ้งเหตุ - ห้องเจ้าหน้าที่พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล - ที่พักพิงชั่วคราวของผู้ประสบภัย - ที่พักสำหรับผู้มาติดต่อขอความช่วยเหลือ - ห้องแถลงข่าว/ศูนย์สื่อมวลชน - ที่จอดรถสำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น รถดับเพลิง - ที่จอดรถสำหรับผู้ปฏิบัติงาน - ที่จอดรถสำหรับอาสาสมัคร - ที่จอดรถสำหรับสื่อมวลชน - ที่จอดรถผู้มาติดต่อ/สอบถาม - ที่จอดรถห้องเย็น/ที่เก็บศพ 	<p>พรังวราดิเคชา</p>		

**แบบตรวจสอบข้อมูล
ของฝ่ายข่าว/สืบสวน
กรณีชุมนุมสาธารณะ**

ลำดับ/สภาพสถานการณ์	ข้อมูล	แหล่งข่าว	ผู้รับผิดชอบงานข่าว/สืบ	หมายเหตุ
1. สาเหตุของการชุมนุม - เศรษฐกิจ - การเมือง - สังคม	- สภาพปัญหา/ที่มาของการรวมตัว			
2. ข้อมูลส่วนบุคคล - ผู้นำการชุมนุม - ผู้สนับสนุน/ที่ปรึกษา - ผู้อยู่เบื้องหลังการชุมนุม - ผู้รักษาความปลอดภัยของผู้ชุมนุม/สถานที่ - ผู้ประสานเครือข่าย - ผู้ที่เป็นเป้าหมายของการชุมนุม	- พฤติกรรมส่วนตัว - แนวทางที่เคยใช้ในอดีต - บุคคลใกล้ชิด - ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย			
3. เป้าหมายของการชุมนุม - เป้าหมายหลักที่แสดง - เป้าหมายแฝง - เป้าหมายที่เปลี่ยนแปลง	- สิ่งที่จะบรรลุเป้าหมายแฝง - เหตุผลที่เปลี่ยนไป			
4. ศักยภาพของผู้ชุมนุม - หน่วยกำลังหลัก - หน่วยกำลังสำรอง - หน่วยสนับสนุน - งบประมาณ - อาวุธ/อุปกรณ์ที่อาจใช้เป็นอาวุธ	- แหล่งที่มา			

ลำดับ/สภาพสถานการณ์	ข้อมูล	แหล่งข่าว	ผู้รับผิดชอบงานข่าว/สืบ	หมายเหตุ
5. สถานที่เป้าหมายของผู้ชุมนุม <ul style="list-style-type: none"> - สถานที่ตั้งหลักของการชุมนุม - สถานที่ที่ผู้ชุมนุมจะเดินทางไปประท้วง - เส้นทางเคลื่อนที่ของผู้ชุมนุม - สถานที่สำคัญที่ขบวนผู้ชุมนุมผ่าน 				
6. จำนวนผู้ชุมนุม <ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้ชุมนุมที่อยู่ประจำ - จำนวนผู้ชุมนุมที่ไป/กลับตามเวลา - จำนวนที่คาดว่าจะมาสนับสนุนเพิ่มเติม - ผู้ต้องสงสัยที่แอบแฝงในกลุ่มผู้ชุมนุม 	<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งที่มา - เวลาที่มีผู้ชุมนุมมาก - วิธีการที่ผู้นำเรียกระดมผู้ชุมนุม 			

แบบตรวจสอบข้อมูล

ของฝ่ายข่าว/สืบสวน

กรณีก่อวินาศกรรม/จับตัวประกัน/ปล้นธนาคาร

ลำดับ/สภาพสถานการณ์	ข้อมูล	แหล่งข่าว	ผู้รับผิดชอบงานข่าว/สืบ	หมายเหตุ
1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ <ul style="list-style-type: none"> - สภาพที่เกิดเหตุ - สภาพสถานที่ใกล้เคียงที่เป็นจุดอันตราย - สถานที่ใกล้เคียงที่เหมาะสมสำหรับการเฝ้าตรวจ - แผนผัง/พิมพ์เขียวของสถานที่เกิดเหตุ - แผนผัง/เส้นทางจราจรรอบสถานที่เกิดเหตุ 				
2. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติคนร้าย - ประวัติตัวประกัน - จำนวนคนร้าย/ตัวประกัน - พฤติกรรม/วิธีการของคนร้ายในอดีต - ชีตความสามารถของคนร้าย - สถาปนิก/วิศวกรผู้ก่อสร้างอาคารสถานที่ - เจ้าหน้าที่ รปภ./คนทำความสะอาด - บุคคลใกล้ชิดคนร้าย/บุคคลที่ใกล้ชิดตัวประกัน/บุคคลที่มีอิทธิพลเหนือคนร้าย 	<ul style="list-style-type: none"> - สัญชาติ/เชื้อชาติ - สอบถามโครงสร้างช่องทาง/แผนผัง - สอบถามระบบความปลอดภัย ช่องทางเข้าออกห้องต่างๆ ภายใน 			

ลำดับ/สภาพสถานการณ์	ข้อมูล	แหล่งข่าว	ผู้รับผิดชอบงานข่าว/สืบ	หมายเหตุ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธของคนร้าย	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับประเภท/ชนิด - อาวุธปืนประเภท/ชนิด - อาวุธประเภทอื่น - วัตถุอันตรายที่อาจใช้ประกอบเป็นระเบิดหรืออาวุธได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับความร้ายแรง - ระยะการยิงที่ได้ผล 		
4. ข้อมูลอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบสัญญาณเตือนภัยภายในตัวอาคาร - ระบบสื่อสารภายในตัวอาคาร - ระบบโทรศัพท์สำรองภายในภายนอกอาคาร - ระบบปิดเปิดประตู หน้าต่าง - ช่องทางเข้าออกหลัก/ฉุกเฉิน - ระบบแสงสว่างภายในตัวอาคาร นอกตัวอาคาร 			

**แบบตรวจสอบข้อมูล
ของฝ่ายข่าว/สืบสวน
กรณีภัยพิบัติ/เพลิงไหม้**

ลำดับ/สภาพสถานการณ์	ข้อมูล	แหล่งข่าว	ผู้รับผิดชอบงานข่าว/สืบ	หมายเหตุ
1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ - สถานที่เกิดเหตุ - สถานที่ใกล้เคียงที่เป็นจุดอันตราย - สถานที่ใกล้เคียงที่เหมาะสมสำหรับอพยพประชาชนไปพักพิงชั่วคราว - แผนผัง เส้นทางจราจร/เส้นทางลำเลียงอุปกรณ์ปฏิบัติงาน สถานที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งจุดปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ - สถานที่ที่ผู้ประสบภัยติดอยู่				
2. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล - จำนวนผู้ตาย - จำนวนผู้ประสบภัยที่อยู่ในที่เกิดเหตุ - จำนวนผู้บาดเจ็บ และ - จำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน/อาสาสมัคร - จำนวนแพทย์/พยาบาล				
3. ข้อมูลอื่นๆ - ข้อมูลจากกรมอุตุนิยมวิทยาเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ - ข้อมูลจากกรมทรัพยากรธรณีเกี่ยวกับสภาพพื้นดิน - ข้อมูลจากองค์กรส่วนท้องถิ่น				

กรณีศึกษา “บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด (บตท.)”

ภาวะวิกฤติ

เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2530 เครื่องบินโบอิง 737 ของ บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด (บตท.) เที่ยวบินที่ 365 เดินทางจากหาดใหญ่ไปยังภูเก็ต ได้ประสบอุบัติเหตุเครื่องตกลงในทะเลทางด้านตะวันออกของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากหลบเครื่องบินโบอิง 737 ของสายการบินตราคอนแอร์ของฮ่องกง ขณะกำลังลดระดับเพื่อลงจอดที่สนามบิน

เที่ยวบินดังกล่าวมีผู้โดยสารรวมทั้งสิ้น 74 คน กัปตัน และลูกเรือ 9 คน ซึ่งเสียชีวิตทั้งหมด

แนวทางการประชาสัมพันธ์

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแผนประชาสัมพันธ์ บริษัทเดินอากาศไทย จำกัด ในขณะนั้นได้ทำการประชาสัมพันธ์อย่างรีบด่วน ซึ่งอาจสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. ออกข่าวแจ้งแก่สื่อมวลชน ทันทีที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบตท. ได้ทำการออกข่าวแก่สื่อมวลชนอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ข้อมูลที่ออกสู่สาธารณชนนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ ได้มีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับ สาเหตุ ค่าเสียหาย จำนวนผู้โดยสาร จำนวนผู้บาดเจ็บ จำนวนผู้เสียชีวิต สถานที่เกิดเหตุ การปฏิบัติงาน การติดต่อสอบถาม หมายเลขโทรศัพท์และข้อมูลอื่นๆ อย่างละเอียด

2. รับผิดชอบค่าทำศพทุกราย บตท. ได้แสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียชีวิตด้วยการมอบเงินช่วยเหลือเพื่อทำศพทุกราย รายละ 2,000,000 บาท แสดงให้เห็นว่า บตท. มิได้ละเลย หรือทอดทิ้งผู้ประสบภัยแต่อย่างใด

3. แจ้งการเปลี่ยนแปลงตารางการบิน บตท. ได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงตารางการบินของวันถัดมา เพื่อให้ผู้โดยสารที่ได้จองตั๋ว และซื้อตั๋วโดยสารไว้แล้วได้เตรียมตัวก่อนขึ้นเครื่องได้ทันเวลา

4. หัวหน้าแผนกประชาสัมพันธ์เดินทางไปยังจังหวัดภูเก็ต หัวหน้าแผนกประชาสัมพันธ์ได้รูกหน้าไปยังจังหวัดภูเก็ตในทันที เพื่อที่จะตรวจสอบดูสถานที่เกิดเหตุ จัดการ และแจ้งข้อมูลต่างๆ กลับมายังกรุงเทพฯ

5. มีการตั้งศูนย์ 24 ชั่วโมง ศูนย์ 24 ชั่วโมง นี้มีขึ้นเพื่อให้ข้อมูล ข่าวสารได้ตลอดเวลา โดยมีประจำอยู่ที่กรุงเทพมหานคร และภูเก็ต

6. มีการจัดแถลงข่าวเป็นระยะ บตท. ได้จัดแถลงข่าวเป็นระยะ เพื่อให้ได้รับทราบถึงการปฏิบัติงาน และข้อมูลที่ใหม่ที่สอดคล้องต่อสื่อมวลชน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา

7. อำนวยความสะดวกให้แก่ญาติผู้เสียชีวิต ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้จัดให้มีบริการรับส่งญาติผู้เสียชีวิตเพื่อไปยังที่เกิดเหตุ โดยญาติผู้เสียชีวิตไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

8. มีการจัดพิธีศพ และพิธีทางศาสนาให้แก่ผู้เสียชีวิต เพื่อเป็นการแสดงความเสียใจและแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทาง บตท. ได้จัดพิธีศพ และพิธีทางศาสนาให้แก่ผู้เสียชีวิต

ชีวิตซึ่งจะแตกต่างกันไปตามศาสนาที่ผู้เสียชีวิตนับถือ

9. มีการจัดเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพิธีศพของผู้เสียชีวิต ทาง บตท. ได้จัดให้มีอาสาสมัครเข้าร่วมพิธีศพของผู้เสียชีวิตทุกวัน เพื่อเป็นการแสดงความเสียใจ และเพื่ออำนวยความสะดวกอื่นๆ ให้แก่ผู้เสียชีวิต

10. แสดงความเต็มใจ และจริงใจที่จะช่วยเหลือ บตท. ได้พยายามแสดงความจริงใจในการทำงานอย่างเต็มที่ เช่น การทำงานตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารให้มากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นว่าองค์กรนั้นพร้อมที่จะช่วยเหลือ และรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกวิถีทาง

11. พยายามไม่มองข้ามต่อสิ่งเล็กน้อย ฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้พยายามทำทุกอย่างเพื่อช่วยเหลือญาติผู้ประสบภัย โดยไม่มองข้ามรายละเอียดต่างๆ เช่น ขั้นตอนการจัดพิธีทางศาสนา ความเชื่อ ความรู้สึกของญาติผู้เสียชีวิต เป็นต้น

นอกจากแนวทางการประชาสัมพันธ์ข้างต้นแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ตลอดจนบุคคลอื่นๆ รอบข้างเพื่อให้การประชาสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่ต้องการและประสบความสำเร็จสูงสุด ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ ความคล่องตัวของนักประชาสัมพันธ์ และทีมงานตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย

แผนประชาสัมพันธ์ ได้สรุปบทเรียนในการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติ เพื่อเป็นแนวทางการทำงานไว้ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาระดับสูงต้องให้ความสนใจ
  2. เปิดโอกาสให้นักประชาสัมพันธ์เสนอแนะแผนการแก้ไขทันที
  3. ส่งเสริมให้ปัจจัย และทีมงานที่ดีมีประสบการณ์เข้าดำเนินการ
  4. เจ้าหน้าที่ควรที่จะรับหาข้อมูลจากสถานที่เกิดเหตุให้มากที่สุด
  5. ให้ความสะดวกแก่สื่อมวลชนในด้านต่างๆ
  6. รับผิดชอบต่ออย่างสิ้นๆ โดยเน้นในเรื่องความวิตกกังวล
  7. แจ้งแนวทางการแก้ไขอย่างสิ้นๆ ทันที
  8. ส่งเจ้าหน้าที่ในส่วนที่ต้องรับผิดชอบไปเยี่ยมครอบครัวผู้ประสบภัย
  9. ถ้ามีเงินสงเคราะห์ต้องมอบให้
  10. ถ้ามีการเสียชีวิต ต้องจัดพิธีศพ
  11. ถ้าบ้านเรือนไร่นาเสียหาย ต้องแจ้งให้รัฐบาลช่วยสงเคราะห์โดยเร็ว
  12. ควรใช้สื่ออย่างกว้างขวาง
  13. ส่งจดหมายแสดงความเสียใจ
  14. นักประชาสัมพันธ์รู้จักใช้สามัญสำนึกที่ถูกต้อง ไม่รู้วาม ไม่สรุปปัญหาเร็วเกินไป
- ต้องใจกล้า
15. ควรมีแผนเฉพาะกิจไว้แก้ปัญหาล่วงหน้า
  16. แสวงหาการสนับสนุนจากบุคคลแนวร่วมที่เกี่ยวข้อง

ประวัติผู้เขียน

พ.ต.อ.หญิง วรณัฐ (กบิลกาญจน์) วรชาติเดชา

ตำแหน่ง

อาจารย์สัญญาบัตร 5 (สบ 5) ทำหน้าที่อาจารย์วิชากฎหมาย กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา

ประวัติรับราชการ

- รองสารวัตร ทำหน้าที่อาจารย์กฎหมาย กองกำกับการโรงเรียนตำรวจนครบาล
- อาจารย์สัญญาบัตร 2 (สบ 2) ภาควิชากฎหมาย สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ
- อาจารย์สัญญาบัตร 3 (สบ 3) ภาควิชากฎหมาย สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ
- อาจารย์สัญญาบัตร 4 (สบ 4) กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา

การศึกษา

- นิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2524
- เนติบัณฑิต จากสำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ.2525

หลักสูตร

- ชัยยะชั้นนำหน่วย จากกองบัญชาการศึกษา
- ฝ่ายอำนวยการตำรวจ รุ่นที่ 20 จากสถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ
- Instructor Development Course : Session 3 จาก International Law Enforcement Academy Bangkok (ILEA)
- Training of Trainers on Policing in a Malticultural Society Course จาก กองบัญชาการศึกษา ร่วมกับ Asia Pacific Law Enforcement Institute
- Crisis Management Course จากกองบัญชาการศึกษา ร่วมกับสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย

ผลงานวิชาการ

- คู่มือการฝึกอบรม วิชา บทบาทของตำรวจในการบริหารวิกฤตการณ์
- คู่มือการฝึกอบรม วิชา ชุมชนมวลชนสัมพันธ์
- การค้ามนุษย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- การค้ามนุษย์ โดยการแสวงหาประโยชน์ทางเพศต่อเด็กและสตรี
- รวมกฎหมาย สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจ

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- บทความทางวิชาการ เรื่อง ผลกระทบของรัฐธรรมนุญต่อการปฏิบัติงานของ
เจ้าพนักงานตำรวจ
- บทความทางวิชาการ เรื่อง เอกสิทธิ และการคุ้มกันทางการทูต
- บทความทางวิชาการ เรื่อง “บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจกับปัญหาความ
รุนแรงในครอบครัว”

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วิชาติเตชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วิชาติเตชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พันตำรวจเอก หญิง วรรณัฐ วิชาติเตชา

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบริหารวิกฤตการณ์ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง